

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TEFSİR-İ KURD EFENDİ (51b-100a)
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)**

Betül TÜRKCAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Doç. Dr. İlhan UÇAR

HAZİRAN - 2023

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TEFSİR-İ KURD EFENDİ (51b-100a)
(GİRİŞ-İNCELEME-METİN-DİZİN)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül TÜRKCAN

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Dili**

**“Bu tez 16/06/2023 tarihinde yüz yüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. Kenan ACAR	Başarılı
Doç. Dr. İlhan UÇAR	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Betül TÜRKCAN

16/06/2023

ÖNSÖZ

Türkçe Kur'an tercüme ve tefsirleri Türk dili tarihinin en değerli eserleri arasında yerini almaktadır. Dil çalışmaları için büyük önem taşıyan bu eserler, kutsal bir metnin tercümeleri olmalarından dolayı diğer eserlere göre hem yazım hem istinsah süreçlerinde son derece titizlikle hazırlanmıştır. Bu sebeptendir ki Kur'an tercüme ve tefsirleri, Türk dilinin gelişim sürecini takip etmek amacıyla yapılacak semantik, gramer ve lügat çalışmaları için önemli bir başvuru kaynağı olarak gösterilmektedir.

Bu çalışmada, "Kurd Efendi" diye anılan Muhammed b. Ömer tarafından 16. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesiyle yazılmış Tefsîr-i Kurd Efendi (Tefsîr-i Kur'an-ı Kerim) adlı eserin 51b-100a arası varakları incelenmiştir. Elimizdeki nüshası Berlin'de Hs. Or., nr. 1066 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Çalışmamız, dört kısımdan oluşmaktadır; giriş, inceleme, metin ve dizin. Giriş kısmında Kur'an'ın tercüme ve tefsirlerinden, çalışmanın yöntem ve amacından bahsedilmiş, Türkçe Kur'an tercümelerinin bilinen nüshaları verilmiştir. Daha sonra yazarın hayatı ve eserleri, üzerinde çalıştığımız eserin özellikleri ve nüshalarıyla ilgili bilgiler verilmiştir. İnceleme kısmında, ses ve şekil özellikleri gösterilmiştir. Metin bölümünde çalışmamıza konu olan Kur'an tefsirinin Latin alfabesine çevirisi transkripsiyonlu bir şekilde yapılmıştır. Son olarak metnin dizini çıkarılmış, Türkçe olmayan sözcüklerin hangi dile ait oldukları belirtilmiş ve metinde geçen tüm kelimeler, metindeki anlamlarıyla birlikte verilmiştir.

Her bölümünde yeni bir şey öğrendiğim, çalışmaktan zevk aldığım bu konuyu bana güvenip veren, ilgisini ve bilgisini benden esirgemeyen, değerini kelimelerle anlatamayacağım hocam Doç. Dr. İlhan Uçar'a sonsuz minnetlerimi sunuyorum. Bu alanı bana en güzel şekilde öğretip sevdiren lisans hocam Prof. Dr. Paki Küçük'e sevgi ve saygılarımı sunmayı borç bilirim. Hayatımın her alanında yanımda olarak beni bu günlere getiren sevgili aileme, bu zorlu süreçte düştüğüm her an beni kaldıran, bütün kahrımı çeken, sevgisini ve desteğini bir an olsun kesmeyen biricik yol arkadaşım Tolga Kıyıcıoğlu'na ve hiçbir şekilde hakkını ödeyemeyeceğim ev arkadaşım, kız kardeşim Wafa Boudada'ya şükranlarımı sunarım...

Betül TÜRKCAN

16/06/2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	16
1.1. Ünlülerin Yazımı	16
1.1.1. e Ünlüsünün Yazılışı	16
1.1.2. a Ünlüsünün Yazılışı	16
1.1.3. ı ve i Ünlülerinin Yazılışı	17
1.1.4. o,u ve ö,ü Ünlülerinin Yazılışı	17
1.2. Ünsüzlerin Yazımı	18
1.2.1. b ile p Ünsüzlerinin Yazılışı	18
1.2.2. c ile ç Ünsüzlerinin Yazılışı	18
1.2.3. d ile t Ünsüzlerinin Yazılışı	18
1.2.4. ğ Ünsüzünün Yazılışı	19
1.2.5. g ile k Ünsüzlerinin Yazılışı	19
1.2.6. s ile ş Ünsüzlerinin Yazılışı	19
1.3. dağı Bağlacının Yazılışı	20
1.4. ki Bağlacının Yazılışı	20
1.5. kim Bağlacının Yazılışı	20
1.6. ile Edatı ve Bağlacının Yazılışı	20
1.7. için Edatının Yazılışı	20
1.8. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazılışı	21
1.9. -dur/-dür Ek-fiilinin Yazılışı	21
1.10. Ek-fiilin Yazılışı	21
BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ	22
2.1. Ses Bilgisi	22

2.1.1. Ünlüler	22
2.1.1.1. Kök Hecede Olan e, ê, î	22
2.1.1.2. Ünlü Uyumları	22
2.1.1.3. Ünlü Değişimi	27
2.1.1.4. Yuvarlaklaşma	27
2.1.1.5. Düzleşme	29
2.1.1.6. Ünlü Düşmesi	30
2.1.1.7. Genişleme	30
2.1.2. Ünsüzler	31
2.1.2.1. Sözcük Başındaki Ünsüzler	31
2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonundaki Ünsüzler	32
2.1.2.3. Tonlulaşma	35
2.1.2.4. Ünsüz Türemesi	35
2.1.2.5. Hece Yitimi	36
2.1.2.6. Ünsüz İkizleşmesi	36
2.1.2.7. Ünsüz Uyumu	36
2.2. Şekil Bilgisi	36
2.2.1. Sözcük Yapımı	36
2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	36
2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler	37
2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler	38
2.2.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	38
2.2.2. İsimler	39
2.2.2.1. İsim Çekimi	39
2.2.3. Sıfatlar	41
2.2.3.1. Soru Sıfatları	41
2.2.3.2. Belirtme Sıfatları	42
2.2.4. Zamirler	42
2.2.4.1. İşaret Zamirleri	42
2.2.4.2. Şahıs Zamirleri	42
2.2.4.3. Belirsizlik Zamirleri	43
2.2.4.4. Dönüşlülük Zamirleri	43

2.2.5. Zarflar	43
2.2.5.1. Miktar Zarfları	43
2.2.5.2. Durum Zarfları	43
2.2.5.3. Zaman Zarfları	43
2.2.5.4. Yer-Yön Zarfları	43
2.2.5.5. Soru Zarfları	43
2.2.6. Edatlar	43
2.2.6.1. Çekim Edatları	43
2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları	44
2.2.7. Bağlaçlar	44
2.2.8. Fiiller	44
2.2.8.1. Şahıs Ekleri	44
2.2.8.2. Fiil Çekimleri	46
2.2.9. Ek Fiil	52
2.2.10. Birleşik Fiiller	52
2.2.11. Fiilimsiler	53
2.2.11.1. Zarf-Fiiller (Gerundium).....	53
2.2.11.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)	54
2.2.11.3. İsim-Fiiller	54
BÖLÜM 3: METİN	55
BÖLÜM 4: DİZİN	131
SONUÇ	563
KAYNAKÇA	565
ÖZGEÇMİŞ	571

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
bk.	: Bakınız
c.	: Cilt
EAT.	: Eski Anadolu Türkçesi
Fars.	: Farsça
Hız.	: Hazreti
Ktp.	: Kütüphanesi
nr.	: Numara
ö.	: Ölüm tarihi
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TİEM	: Türk İslam Eserleri Müzesi
vb.	: Ve benzeri
vr.	: Varak

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

ا/آ	a,e	ص	ş
ب	b	ض	ž
پ	p	ط	ṭ
ت/ة	t	ظ	ẓ
ث	ṯ	ع	‘
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك/گ	k,g,ŋ
د	d	ك	ŋ
ذ	ẓ	ل/لا	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
ژ	j	و	v
س	s	ه/هـ	h,e
ش	ş	ي/ى	y

ÖZET	
Başlık: Tefsîr-i Kurd Efendi (51b-100a) (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)	
Yazar: Betül TÜRKCAN	
Danışman: Doç. Dr. İlhan UÇAR	
Kabul Tarihi: 16/06/2023	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 570 (ana kısım)
“Eski Anadolu Türkçesi” ya da “Eski Türkiye Türkçesi” dediğimiz yazı dili, XIII-XV. yüzyılları arasında Anadolu’da, Oğuz-Türkmen lehçesiyle başlayan dönemdir. Günümüzde, Türkiye ve Avrupa kütüphanelerinde Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış yüzlerce yazma eser bulunmaktadır. Kur’an’ın uzun tefsirlerle Türkçeye çevrilmesi, XV. yüzyılın başlarına veyahut uzak ihtimalle XIV. yüzyılın sonlarına doğru olmuştur. Bu dönemde umumiyetle kısa surelerin tercümelemleri ya da tefsirleri yazılmıştır. Bir yandan kısa sure tefsirleri istinsah edilmiş, bir yandan da farklı sure tefsirleri telif edilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla, Kur’an tercümelerinin ve tefsirlerinin nüshalarının epey fazla olduğu görülmektedir. Tezimizin, bilim dünyası açısından özgünlük değeri ise Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini içinde bulunduran, Kurd Efendi’ye ait olan Kur’an tefsirinin tanıtılmasıdır. Tezin çalışılmasındaki yöntemlerimiz arasında ilk olarak eserin Latin alfabesine aktarımı sağlanması vardır. Devamında bir sözlük ve dizinin oluşturulup dil incelemesi yapılması amaçlanmaktadır. Yapılan dil incelemesinin sonucunda, dönemin diline kaynaklık edecek fonetik ve morfolojik farklılıkların, benzerliklerin ortaya koyulması hedeflenmektedir. Ulaşılmak istenen hedeflerimizin başında, Eski Anadolu Türkçesi Dönemi’nin hemen bitimine rastlayan bir süreçte yazılmış olan eseri, bilim dünyasına tanıtmak gelmektedir. Bunun sonucu olarak eserin okunup dil incelemesinin tamamlanmasının ardından beklenen çıktılarımız arasında Eski Anadolu Türkçesine kaynaklık edecek bir çalışma ortaya koyulması beklenilmektedir.	
Anahtar Kelimeler: Eski Anadolu Türkçesi, Kur’an Tercümelemleri, Kur’an Tefsirleri, Kurd Efendi	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Tefsîr-i Kurd Efendi (51b-100a) (İntroduction-Research-Text-İndex)	
Author of Thesis: Betül TÜRKCAN	
Supervisor: Assoc. Prof. İlhan UÇAR	
Accepted Date: 16/06/2023	Number of Pages: vii (pre text) + 570 (main body)
Turkish is the written language that we call “Old Anatolian Turkish” or “Old Turkish of Turkey”, XIII-XV. Polish Decadence is the period that started with the Oghuz-Turkmen dialect in Anatolia between the centuries. Today, there are hundreds of manuscripts written in the Old Anatolian Turkish in Turkish and European libraries. Translation of the Qur'an into Turkish with long exegesis, XV. at the beginning of the century or, in remote probability, the XIV. it happened towards the end of the century. During this period, translations or exegeses of short suras were generally written. On the one hand, short sura interpretations have been requested, and on the other hand, different Sura interpretations have started to be copyrighted. Therefore, it is seen that the copies of the translations and interpretations of the Qur'an are quite a lot. The originality value of our thesis from the point of view of the scientific world is the introduction of the interpretation of the Qur'an, which contains the characteristics of the Old Anatolian Turkish, belonging to Kurd Efendi. Among our methods in the study of the thesis, firstly, the transfer of the work to the Latin alphabet is provided. Afterwards, it is aimed to create a dictionary and an index and make a language analysis. As a result of the language analysis, it is aimed to reveal the phonetic and morphological differences and similarities that will be the source of the language of the period. At the beginning of our goals that we want to achieve is to introduce the work, which was written in a period that coincided with the end of the Old Anatolian Turkish Period, to the world of science. As a result of this, after the work is read and the language analysis is completed, it is expected that a study that will be a source for Old Anatolian Turkish is among our expected outputs.	
Keywords: Old Anatolian Turkish, Qur'an Translations, Qur'an Commentaries, Kurd Efendi	

GİRİŞ

Tarih boyunca yazılan Türkçe tercüme eserler, Türk dilinin ilerlemesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Türkler, İslamiyet'i kabul ettikten sonra Kur'an-ı Kerim'i anlayabilmek için Türkçeye tercüme etmişlerdir. Daha sonra Kur'an ayetlerini tercümelerden daha detaylı açıklayan tefsir kitapları yazmışlardır.

Eldeki bilgilere göre Kur'an'ın tamamı Emir Mansur bin Nuh zamanında (961-976) Farsçaya çevrilmiştir (Eckmann,1967:51). Mâverâünnehirli ve Horasanlı bilginlerden oluşan bir heyetçe İbn Cerîr et-Taberî'nin 40 cilt olan Câmiu'l-beyân adlı tefsirinin kısaltılmış şekli Farsçaya tercüme edilmiştir. Zeki Velidi Togan, bu heyet içerisinde Türk üyelerin de bulunduğunu söyler. Kur'an-ı Kerim'in ilk Türkçe tercümesi de yine bu zamanlarda ve hatta belki yine bu heyetteki Türk üyelerce yapılmıştır (Togan, 1960:135).

Fuat Köprülü ile Abdülkadir İnan, Kur'an-ı Kerim'in ilk Türk diline çevirisinin, Farsça çeviriden hemen hemen bir asır sonra, 11. yüzyıl başlarında yapıldığını ve günümüze kadar ulaşmadığını söyler (Köprülü, 1926:192 – İnan, 1961:8).

İlk dönemlerden itibaren benimsedikleri dinlerin mukaddes kitaplarını öz dillerine çeviren Türkler, X. yüzyılda İslam dinini kabul edince, yeni dinlerinin öğreti ve ilkelerini öğrenmek ve mukaddes kitapları Kur'an-ı Kerim'i anlamak için Türkçeye çevirmişlerdir. Bu tercümeler, satır arası tercümeler ve tefsirlerden oluşur:

Satır arası tercümeler, Arapça sözcükleri Türkçe sözcüklerle birebir karşılama esasına dayanan eserlerdir. Bu çevirilerde, o dönemde kullanılan Türkçe kelimelerin anlamları ile bugünkü Arapça karşılıklarını bağdaştırmak mümkündür. Bu tür çevirilerde bazen sayfa kenarlarında kısa açıklamalar veya tefsirler yer alır. Öte yandan bu tercümelerde her bir kelimenin Türkçe karşılığının verilmesi, Türk dilinin söz varlığının belirlenmesi ve Arapça-Farsça karşısındaki yerinin gösterilmesi yönünden son derece önemlidir.

Tefsirler ise Arapça kelimeleri Türkçe kelimelerle tek tek kullanmak yerine, ayetin tamamını uzun cümlelerle açıklamaya dayalı eserlerdir. Bu tefsirlerin çoğu, Ebû'l-Leys es-Semerkandî'nin tefsiri esas alınarak yapılmıştır. Bu tefsirlerde Türkçe kelimelerin hangi Arapça kelimelere karşılık geldiğini tespit etmek zordur.

Bu çevirilerden farklı olarak “Cevâhirü'l-Asdâf” adlı eserin üçüncü bir grubu oluşturduğu bilinmektedir. Bu tercümede Arapça ayetlerin bittiği yerden itibaren cümlelerin hemen

sonuna tercüme kısa ya da uzun tefsirler yapılmıştır. Ayetlere öncelikle kelime kelime karşılık verilmesi açısından “satır arası” tercümelere, uzun tefsirler içermesi bakımından da "tefsir"lere benzemektedir. Ancak tercüme eserlerden daha geniş kapsamlı, tefsirlerden ise daha kısadır. Bu sebeple bu esere “tefsirli tercüme” denilebilir (Ahundova, 2012:Doktora Tezi).

Özkan, EAT’nin erken devresi olan Selçuklular dönemi eserlerinde Türkçe Kur’an tercümelerine rastlanmadığını söylemektedir (Özkan, 2008:38). Bu dönemde ekseriyetle Arapça ve Farsça eserlere yer verilmektedir. Kur’an da bu eserler arasındadır. Görüldüğü üzere Arapça ve Farsçanın, Türkçeden daha baskın olduğu bir dönem söz konusudur.

Kur’an’ın Anadolu Türkçesine tercümesi, Anadolu’da Selçukluların çöküşünden sonra beyliklerin kurulmasıyla başlamıştır (Topaloğlu 1976:2). Bu tercümeler ağırlıklı olarak Fâtîha, Yasîn, Tebâreke, Amme Cüzü gibi kısa surelerin tercümeleri şeklindedir. İnan, bu kısa surelerin tercüme ve tefsir edilme sebebinin şehzadelere ve medrese öğrencilerine Kur’an’ın yanı sıra Arapça öğretmek olabileceğini söyler (İnan 1988:150).

Araştırmanın Konusu

Muhammed B. Ömer’e ait Tefsir-i Kur’an (Tefsir-i Kurd Efendi) adlı eserin 51b-100a varaklarını Latin alfabesine aktararak ses ve şekil özelliklerini incelemektir. Bununla beraber söz konusu eserin dizinini çıkarıp sözlüğünü hazırlamaktır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, 16. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesiyle kaleme alınan eseri günümüz alfabesine çevirerek dil özelliklerini ortaya koymaktır. Eserin sözlük bölümü ile de Türkçenin zengin söz varlığına ışık tutup bilim dünyasına katkı sağlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Üzerinde çalıştığımız eser, Kur’an-ı Kerim tefsiridir. Türkçe Kur’an tercüme ve tefsirleri, Türk dilinin tarihî sürecini takip etmek ve İslâmî kavramların nasıl ifade edildiğini görmek açısından fazlasıyla mühim kaynaklardır. Eserin de Eski Anadolu Türkçesi ile kaleme alınmış olması çalışmanın mahiyetini göstermektedir. Yaptığımız çalışma, Eski Anadolu Türkçesine bir Kur’an tefsiri katmanın yanında dil incelemesi ile döneme kaynaklık etmesi bakımından büyük önem taşımaktadır.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırmamızın kapsamı, Tefsir-i Kur'an-ı Kerim adlı eserin Berlin Devlet Kütüphanesinde Hs. Or., nr. 1066 numarayla kayıtlı olan nüshasının 51b-100a varaklarını içermektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamız, dört kısımdan oluşmaktadır; giriş, inceleme, metin ve dizin. Giriş kısmında Kur'an'ın tercüme ve tefsirlerinden, bilinen nüshalarından bahsedilmiş, çalışmanın yöntemi ve amacı açıklanmıştır. Daha sonra yazarın hayatı ve eserleri, üzerinde çalıştığımız eserin özellikleri ve nüshalarıyla ilgili bilgiler verilmiştir. İnceleme kısmında ses ve şekil özellikleri gösterilmiştir. Metin bölümünde çalışmamıza konu olan Kur'an tefsirinin Latin alfabesine çevirisi transkripsiyonlu bir şekilde yapılmıştır. Çeviri çalışması tamamlandıktan sonra metnin dizini çıkarılmış ve çalışma yapılırken olası bir hatanın önüne geçilebilmek adına "Cibakaya" programı kullanılmıştır. Son olarak madde başındaki sözcükler metindeki anlamlarıyla birlikte verilmiş, Türkçe olmayan sözcüklerin hangi dile ait oldukları belirtilmiştir. Bunlar yapılırken söz konusu sözcüklerin hangi sayfalarda ve satırlarda yer aldığını gösteren numaralar verilmiştir. Madde başı olan sözcüklerin metindeki farklı kullanımları (bk.) kısaltması ile gösterilmiştir.

Dizin bölümünde öncelikle sözcüklerin eksiz kullanıldığı sayfa ve satır numaraları gösterilmiştir:

öğüt: Öğüt, nasîhat.

ö. (68b/15), (68b/16), (81b/08), (82a/06), (82b/06), (87b/18), (89b/13), (94a/14) [8]

Yukarıdaki sıralamada madde başı sözcük metinde sekiz defa eksiz olarak kullanılmıştır. Bu sıralamadan sonra sözcüğün yalın durumda yapılmış kelime grupları gösterilmiştir:

ö. + vèrdi (71b/04) [1]

ö. + vèrdüm (83b/16) [1]

ö. + vèrenleri (83b/17) [1]

ö. + vèrdükten (85a/13) [1]

ö. + vèrmemek (94a/14) [1]

Yukarıda verdiğimiz sıralamada madde başındaki sözcüklerin eksiz olarak beş yerde kelime grubu oluşturduğu görülmektedir.

Aşağıdaki örnekte sözcüğün üzerine gelen ekler gösterilmiştir:

ö. + ümüzi (62a/05) [1]

Madde başı sıralanması verildikten sonra sözcüğün metinde geçen toplam sayısı köşeli parantez ile gösterilmiştir. Yukarıdaki örnekte ögüt sözcüğünün metinde toplam on dört kez kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmanın sonunda faydalanılan kaynaklar verilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in Tefsir Edilmesi

Nahl suresi 44. ayette, “Biz o peygamberleri mucizelerle ve kitaplarla gönderdik. Sana da, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın diye Kur'an'ı indirdik, tâ ki düşünüp anlasınlar.” denilmiştir.

Bu ayet, Kur'an'ın açıklanması ve anlaşılması gerektiğine işaret etmektedir. Kur'an ayetlerinin hepsi aynı seviyede anlaşılmaz. Bazı ayetlerin anlaşılması kolaydır, bazıları ise belirsizdir ve daha derin anlamlara sahiptir. Bunların açıklanmaya ihtiyacı vardır. Kur'an'ın vahyinde Arapçanın kullanılması, onun yakın çevredeki insanlar arasında anlaşılmasını ve yayılmasını kolaylaştırmış, dinin yayılmasına yardımcı olmuştur.

Kur'an-ı Kerim'in muhtevasını ve manasını anlamak, insanların maddi ve manevi yolculuklarına rehberlik etmesi açısından önemlidir. Ancak herkesin Arapça bilmemesi çeviri ve tefsir çalışmalarına ağırlık verilmesine neden olmuştur. Kur'an'ın Hz. Muhammed'e indirilmesi sebebiyle, Hz. Muhammed ayetleri açıklayarak ve bizzat yaşayarak insanlığa yol gösterici olmuştur. Peygamber sahabeleri, kendi bilgi birikimlerinde bu kitabı anlamış, anlaşılamayan ayetler olduğunda Hz. Peygambere danışmışlardır. Dolayısıyla ilk tefsir çalışmaları, dil bilimsel tefsirler olmuştur. Kur'an'ın dil bilimsel yöntemlerle oluşturulmuş, adeta Kur'an-ı Kerim'in sözlüğü niteliği taşıyan çalışmalar vardır. IX. yüzyılda El-Ferra tarafından yazılmış olan Meâni'l-Kur'an bu çalışmalara örnektir.

Kur'an-ı Kerim'i tefsir etmek, anlamını açıklamak, yorumlamak ve derinlemesine anlamak için yapılmaktadır. İslâm dini ve inanç sistemine göre, Kur'an-ı Kerim Allah'ın kelimasıdır ve insanların doğru bir şekilde anlamaları ve uygulamaları gereken önemli bir kutsal metindir. Ancak, bazı ayetlerin anlamı açık olmayabilir, diğer ayetlerle birleştirilerek anlam kazanabilir veya farklı yönleriyle yorumlanabilir.

Bazı sure ve ayetlerin inmesine vesile olan bir olay veya soruya, “nüzul sebebi” adı verilir. Nüzul sebeplerinin bilinmesi, ayetlerin tefsiri hususunda çok önemlidir. Bir ayetin ya da surenin nüzul sebebi bilinirse manaları daha iyi anlaşılır. Ayetlerde aktarılmak istenen emirlerin ve yasakların hikmeti daha anlaşılır ve kolay bir şekilde bilinir. Böylelikle şüpheler giderilerek hatalar önlenir. Tefsir sahasında sahabelerin de ayrı yeri vardır. Sahabeler, Hz. Muhammed'in yanında bulundukları için, nazil olan sure ve ayetlerin kimin hakkında, nereye ve hangi olay üzerine indirildiği konusunda bilgi sahibiydiler. Başlangıçta tefsir ilmi yalnızca nüzul sebebini bilmekten ibaret olduğu için sahabelerin aktardığı haberler bir hayli önemliydi.

Tefsirler, insanların Kur'an ayetlerinin anlamını doğru bir şekilde anlamalarına yardımcı olur ve doğru anlamlandırmanın önemini vurgular. Bu nedenle, İslâm âlimleri ve bilginleri, farklı zamanlarda ve yerlerde, farklı yöntemlerle tefsirler yazdılar. Ayrıca, tefsirlerin farklı yazarları arasındaki farklılıklar, farklı perspektifleri ve farklı yorumları göz önüne sererek İslâm düşüncesinin çeşitliliğini ve derinliğini yansıtır.

Kur'an-ı Kerim'in Türk Diline Tercümesi

İslamiyet, VII. yüzyılın başlarında Türkler tarafından kitlesel olarak kabul görmeye başladı (Talas-732) ve X. yüzyıla gelindiğinde artık tamamen devlet dini haline geldi. İslam'ın kabulünden önceki dönemde Budist, Maniheizm ve Hristiyan metinlerin anlaşılmasına yönelik birçok Eski Uygur Türkçesi telif ve çeviriler yapılmıştır. Yeni dinin kabul edilmesi, bu dinin esas kitabı olan Kur'an-ı Kerim'i anlamak için tercüme ihtiyacını doğurmuştur. Hicretin ikinci yılından itibaren Kur'an'ın tercümesiyle ilgili sorunlar su yüzüne çıktı. Bazı mezhepler ve din bilginleri Kur'an'ın tercümesine itiraz etmişlerdir çünkü orijinal metnin değiştirilmesinden endişe duymuşlardır. Birçok din âliminin itirazlarına rağmen çeviri, Arapça konuşmayan toplumlara İslam'ı tanıtmak ve yaymak için kullanıldı. İbnü'l-Arabi ve İmam Gazali gibi din alimleri Kur'an'ın aslî yerini almadığı takdirde tercüme edilmesini caiz gördüler. Bazı Hanefî din bilginlerinin

Kur'an'ı bilmeyenlerin Kur'an'ı öğrenene kadar ibadet esnasında tercüme okuyabilecekleri yolundaki görüşleri, Kur'an'da yer alan bazı surelerin tercüme edilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Ancak yapılacak olan kısmi çeviriler üzerinde sert bir tavır sergilemişlerdir. Tarihsel süreç dikkate alındığında Kur'an'ın tercümesine izin verilmemesine rağmen Kur'an indirildiği andan günümüze kadar tercüme edilmiştir.

Tarihî kaynaklardan edindiğimiz bilgiler doğrultusunda Kur'an-ı Kerim'in ilk tercümesinin Fars dilinde olduğunu söyleyebiliriz. Sâmânî hükümdarı Ebu Salih Mansur ibn Nuh'un (961-976) emri üzerine Taberî'nin Kur'an tefsiri örnek alınarak ilk Farsça satır arası Kur'an tercümesi yapılmıştır (Eckmann, 1971:149). Bu ilk çevirinin giriş bölümünde çevirinin nasıl ve kimler tarafından yapıldığı anlatılmaktadır. Tefsiri okumakta ve anlamakta güçlük çeken hükümdar, Arapça tefsirlerin Farsçaya çevrilmesini istedi. Maverâünnehir âlimlerini bir araya topladı ve bunun için izinlerini istedi. Âlimler, Arapça bilmeyenlerin Kur'an-ı Kerim'in tefsirini Farsça okuyup yazabilmelerinin uygun olduğunu belirtti. Daha sonra Buhara, Belh, Semerkand, Ispicab ve Ferghana âlimleri hükümdar adına tercüme işini üstlendiler. Ve Taberî tefsirini olabildiğince kısa tutarak Farsça tercüme yaptılar (Habib, 1961:5). Zeki Velidi Togan, bu heyet içerisinde Türk üyelerin de bulunduğunu söyler. Ve hatta Kur'an-ı Kerim'in ilk Türkçe tercümesi de yine bu zamanlarda ve belki yine bu heyetteki Türk üyelerce yapılmıştır (Togan, 1960:135).

Fuat Köprülü ile Abdülkadir İnan, Kur'an-ı Kerim'in ilk Türk diline çevirisinin, Farsça çeviriden hemen hemen bir asır sonra 11. yüzyıl başlarında yapıldığını ve günümüze kadar ulaşmadığını söyler (Köprülü, 1926:192 – İnan, 1961:8).

Kur'an-ı Kerim'in Doğu Türkçesi Nüshaları

Kur'an-ı Kerim'in Doğu Türkçesine tercüme edilen altı nüshası olup ikisi tefsirli, dördü satır arası tercümelerdir (Sağol, 1993: Doktora Tezi).

TİEM Nüshası (Türk İslâm Eserleri Müzesi)

Şirazlı Muhammed b. Hacı Devletşah tarafından XIV. yüzyıl başlarında istinsah edilen eser, “Satır-arası” tercümelerin en eskisi olarak bilinmektedir. Bu eser TİEM’de 73 numarada tutulmaktadır. Her bir varak 9 satırdan toplam 902 sayfadır. Eserle ilgili olarak Abdullah Kök, Suat Ünlü ve Sema Barutçu’nun danışmanlığını yaptığı doktora

alışmaları vardır. Topaloğlu, bu nüsha üzerinde Ekrem Ural’a ait bir doktora çalışması olduğunu söylemiştir (Topaloğlu, 1978:11), ancak böyle bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Süleymaniye Nüshası (Karışık Dilli Tercüme)

Nuri Yüce’nin tanıttığı bu eser, 3966 numarayla Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümünde bulunmaktadır. 222 varaktan oluşan eser, altıyla on altı arasında farklılık göstermektedir. Birbirinden farklı şiveleri bir arada bulunduran eserde Karahanlı, Kıpçak ve Oğuz özelliklerine rastlanılmaktadır. Bu yönüyle de “karışık dilli” eserler arasında gösterilmektedir. Eser üzerinde Nuri Yüce danışmanlığında Osman Toker, yüksek lisans yapmıştır. Çalışma 109b-144a varakları arasında yapılmıştır. Geri kalan varaklar ise yine Nuri yüce tarafından yüksek lisans öğrencilerine tez çalışması olarak bölüştürülmüş ve eserin tamamı üzerine çalışma yapılmıştır.

Süleymaniye Nüshası (Harezmi Sahası)

İstinsah tarihi 1363 olan eserin müstensihi bilinmemektedir. Harezmi Türkçesi ile istinsah edilen eserin her sayfası 18 satırdan oluşmaktadır. Toplamda 583 sayfadan oluşmaktadır. Eser, 2 numarayla Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii’nde muhafaza edilmektedir. Eserle ilgili Gülten Sağıl’un doktora çalışması bulunmaktadır.

İngiltere Nüshası (John Rylands)

Yazarı ve istinsahı bilinmeyen bu eser, 25-38 numarayla Manchester, John Rylands Kitaplığı Arapça Yazmalar bölümünde bulunmaktadır. 1145 sayfadan oluşan eser, 14 cilt halindedir. Satır arası tercümedir. Eser üzerinde Janos Eckman ve Aysu Ata alışmalar yapmıştır.

Anonim Tefsir (Rusya)

332 numarayla Leningrad (Sankt Petersburg) İnstitut Narodov Azii Kitaplığı’na kayıtlı olan eserin, yazarı bilinmediğı gibi yazılış tarihi de bilinmemektedir. Eser, “Orta Asya Tefsiri” diye de bilinmektedir (Borovkov, 1963). Tercüme ve tefsir özelliğini bir arada barındıran eserin karışık bir yapısı vardır. Eseri 1914 senesinde Zeki Velidi Togan bulmuştur. Eserle ilgili olarak Halil İbrahim Usta ve Kazakbay Mahmudov’un çalışmaları vardır. Ayrıca Borovkov tarafından tercümenin sözlüğü hazırlanmıştır.

Özbekistan Nüshası

A. Semenov tarafından tanıtılan eser, 2008 numarayla Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el-Biruni Şarkşinaslık Enstitüsündedir. Türkçe-Farsça tercümeleri içeren eser, 5 satırdan oluşur. 273 sayfadan ibarettir. Tercüme üzerinde herhangi bir tefsir yapılmamıştır. Emek Üşenmez'e ait doktora çalışması yapılmıştır.

Osmanlı Dönemi Türkçe Kur'an Tercüme ve Tefsirleri

Osmanlı Dönemi'nde Kur'an'ın anlaşılmasına yönelik tefsir veya tercüme hizmetleri üç ayrı yerde yapılmıştır. Bunlar, Medreseler, camiler ve huzur dersleridir. Kur'an'ın anlaşılmasına yardımcı olan tefsir ve kıraat gibi ilimler, Selçuklular ve önceki dönem toplumlarında olduğu gibi Osmanlı medreselerinde de temel dersler arasında yerini almış ve her kademedede okutulmuştur (Tekindağ, 1973;26).

Medreseler öğretim dili Arapça olduğu için Türkçe Kur'an tercüme hareketinin gelişmesine katkıda bulunmasa da bu alanlarda çalışan bazı önemli mollaların halkın isteği üzerine -bazı- kısa surelerin çeviri ve tefsirlerini yaptıkları bilinmektedir (İnan,1961).

Huzur dersleri, padişah huzurunda Kur'an-ı Kerim konusunun etraflıca incelenip açıklandığı yerdı. Burada çoğunlukla Kadı Beydavi'ye ait Envaru't-Tenzil tefsiri okunurdu. Orhan Gazi Dönemi'nde başlayan bu dersler, 1924'te "Hilafetin Kaldırılması ve Osmanlı Hanedanlığı'nın Türkiye Cumhuriyeti'nden Çıkarılması" yasası ile sona erdi. Ve nihayetinde artık dersler Türkçe yapılmaya başlandı. Kur'an'ın padişah huzurunda detaylandırılarak anlatıldığı bu dersler, sözlü de olsa Kur'an'ın tercüme ve tefsiri için önemli bir teşebbüstür (Ünver,2010;333-352).

Üçüncüsü, dönemin ünlü hocalarının vaaz, nasihat ve söyleşilerle Kur'an'ı anlamak için önemli faaliyetlerde bulundukları camilerdir. Bu etkinlikler sözlü çeviri/yorumlama hareketi olarak anlaşılabilir. Çünkü hutbe ve söyleşilerde birçok ayet okunup Türkçeye tercüme edilmiş ve uzun uzadıya açıklamaları yapılmıştır (Ünver,2010;333-352). Her ne kadar Osmanlı Dönemi'nde tefsir ve tercüme girişimleri yapılmışsa da tam Kur'an tercümeleri ve tefsirleri yapılmamıştır.

Anadolu Türkçesinde Kur'an Tercüme ve Tefsirleri

Kur'an'ın Anadolu Türkçesine tercümesi Selçukluların yıkılmasından sonra kurulan beylikler Dönemi'nde olmuştur. Fuat Köprülü, Selçuklulara ait eserler arasında Türkçe Kur'an tercümelerinin bulunmadığını söyler. Bunun sebebini, İslâm medeniyetinin güçlü etkisi altında, temelde büyük bir edebî ve ilim dili olan Arapça ve Farsçanın, Selçukluların millî dili olan Türkçeye tahakküm etmesi, devletin resmi dilinin Farsça olması ve hem edebî hem ilmî eserlerin bu dillerle yazılmasıyla açıklar (Köprülü, 1926: 239).

Beylikler Dönemi'ndeki ilk çeviriler, satırlar arasındaki birebir çevirilerden ziyade yorumlayıcı çevirilerdir. Bunlar çoğunlukla kısa surelerin çevirileridir. Topaloğlu, bilinen en eski nüshanın Burdur Kitaplığında 1234 numarayla kayıtlı olan nüsha olduğunu söyler (Topaloğlu, 1967:3). Fakat sonralarda yapılan araştırmalarda daha önceki dönemlere ait nüshaların olduğu ortaya çıkmıştır.

Anadolu'da bulunan Türkçe Kur'an tercümeleri, satır arası tercümeler ve tefsirli tercümeler olmak üzere ikiye ayrılır. Satır arası çevirilerde her bir sözcüğün Türkçe karşılığı o sözcüğün hemen altında yer alır. Bu çevirilerde kelimelerin kendi anlamları olduğu için Arapça cümle yapısına göre bir sıralama oluşturulmuştur. Bu nedenle Türkçe cümle yapısı ile uyumamaktadır. Ama böyle bir çeviri sayesinde birçok Türkçe kelimenin, ekin ve edatın anlamı ve işlevi, Arapça karşılıkları kullanılarak açıklığa kavuşturulabilir. Ayrıca bu çevirilerde sözcüklerin Türk dilindeki karşılıklarının gösterilmesi, Türk dilinin söz varlığının belirlenmesi ve Arap-Fars dilleri ile ilişkisinin gösterilmesi son derece önem teşkil etmektedir. Tefsir çevirilerinde ise Arapça kelimenin Türkçe bir kelime ile karşılanması yerine, ayetin tamamının daha uzun cümlelerle açıklanması esas alınmıştır.

Satır arası Kur'an Tercümeleri

Bursa Yazma ve Eski Eserler Kütüphanesi

Anadolu'daki Türkçe Kur'an tercümelerinden istinsahı çok eski olan bu nüsha H. 804/1401 tarihlidir. Hasan bin Ali el-Bestâmî tarafından istinsah edilmiştir. Eserle ilgili Murat Küçük'ün doktora çalışması bulunmaktadır.

Manisa İl Halk Kütüphanesi

Bu nüsha 931 numarayla Manisa İl Halk Kütüphanesinin nadir eserler bölümünde kayıtlıdır. Esra Karabacak tarafından doktora çalışması yapılmıştır.

Sivas Kongre ve Etnografya Müzesi

İstinsah tarihi 903/1497 olan bu nüshanın yazarı belli değildir. E.Y. 84/176 numarayla kayıtlı olan eser, Sivas Kongre ve Etnografya Müzesindedir. 1240/1824'te Kezban Hatun adına bağışlanmıştır. Eserle ilgili olarak Bilal Yücel'in danışmanlığını yaptığı yüksek lisans çalışmaları vardır.

Türk İslam Eserleri Müzesi

Muhammed bin Hamza'ya (Molla Fenari) ait olan bu tercüme, TİEM'e 40 numarayla kayıtlıdır. Her sayfada 11 satır bulunmakla beraber toplam 290 varaktan oluşmaktadır. Nesih ile yazılmıştır. İstinsah tarihi 827/1424'tür. Sayfa kenarlarına şerh ve tefsirler eklenmiştir. Eser üzerinde Ahmet Topaloğlu'nun doktora çalışması bulunmaktadır.

Kurd Efendi

Muhammed b. Ömer
(ö.996/1588)

Hayatı

Asıl ismi Muhammed b. Ömer'dir. "Tatar Pazarcıklı Mehmed Efendi" olarak da adlandırılmaktadır. Babası Helvacı Ömer Efendi'dir. Kurd Efendi, Kurd Dede veya Kurd Halife lâkaplarıyla anılmaktadır. 1524 senesinde (H.931) Rumeli'de, Filibe'nin batısında yer alan Meriç Nehri sahilinde bulunan Tatar Pazarcığı kasabasında doğmuştur. Kendisine "Kurd" lâkabının neden verildiğine dair bir bilgiye ulaşamamıştır. Osmanlılar zamanında yetişmiş İslâm âlimlerinden ve tasavvuf büyüklerindendir. Küçük yaşlarda ilim öğrenmiştir. İlim hayatına öncelikle kendi kasabasında başlamış sonra İstanbul'un Fâtih semtindeki Sahn-ı Semân Medresesinde görev almıştır. İlmi kişiliğiyle beraber sûfi yönü de bulunan zât, tasavvufla ilgilemiş ve velîlerin sohbetlerinde bulunmuştur. Memleketine yaptığı bir yolculuk sırasında dönemin önemli âlimlerinden biri olan Halvetî Şeyhi Sofyalı Bâlî Efendi ile tanışıp onun sohbetine ve hizmetine devâm etmiştir.

Bâli Efendi 1553 yılında vefat edince vasiyeti üzerine Sofya’da halifelik görevine geçmiştir. Onun dergâhında öğrencilere ders vermeye ve insanlara İslam’ın emir ve yasaklarını anlatmaya başladı (Mehmed Tâhir, 1/135; Hasanov,2019). Sofya’da Bâli Efendi’nin hizmetinde bulunduğu sırada Kadırga Halveti Dergâhı Şeyhi Nureddinzâde Efendi ile arkadaş oldu. Nureddinzâde Efendi ölmeden önce Kurd Efendi’ye Kadırga Zaviyesinin başında bulunmasını vasiyet etti. Böylece Kurd Efendi yine İstanbul’a dönerek zaviyenin başına geçti. Burada insanlara, ilim ve ilham kaynağı olarak uzun süre hizmet etti. Buradaki insanlara vaaz ve nasihatlerde bulundu, hadîs ve tefsir dersleri verdi, Zigetvâr’ın fethedilmesinden sonra Sokullu Mustafa Paşa ve Sokullu Mehmed Paşa’nın yeğenini ziyaret edip sınır boylarına çıktı. Sınırların korunmasında ve yeni fetihlerin teşvik edilmesinde onu destekledi. Sınırdaki birçok kalenin onun yardımı, çabası ve bereketiyle fethedildiği söylenmektedir (İslâm Âlimleri Ansiklopedisi, c.14;173). İlmi birçok kişiye ilham kaynağı olan Kurd Efendi, birçok öğrencinin zâhirî ve bâtinî ilimlerde yetişmesine ve olgunlaşmasına vesile oldu. Böylece herkes tarafından hürmet gördü. Sultân III. Murat da ona çok hürmet eder ve onu överdi. Çünkü onun sapmış birçok kişinin hidayet bulmasına ve doğru yola girmesine vesile olduğunu biliyordu. Kurd Efendi’nin pek çok talebesi olmuştur. Müritleri her yerde insanları doğru yola çağırılmış ve onları doğru yola teşvik etmişlerdir. Sapıklıktan sakınmaya, ibadet ve taati sürdürmeyi anlatmışlardır. Zamanla Kurd Efendi’nin kendisi gibi öğrencilerinde de mucizeler ve mucizevi haller meydana gelmiştir.

Kurd Efendi, 1588 (H.996) yılında hocası Bâli Efendi’nin kabrini ziyâret etmek için Sofya’ya gitti. Daha sonra akrabalarını ziyâret için gittiği memleketi Tatar Pazarcığı’nda hastalanarak vefat etti ve orada babasının yanına defnedildi. Kurd Efendi’nin en önemli müridleri olarak Çömlekçizâde Muhyiddin Efendi, Nev’î, Uziçeli Müslihuddin Efendi ve ölümünün ardından Sokullu Külliyesi Tekkesinde onun yerine geçen İштиpli AbdülKerim Vâiz Emîr Efendi gösterilir. Kurd Efendi’nin halîfesi Emîr AbdülKerim Efendi, “Mısır’da, Yemen’de bu kadar sene dolaştım, nice tasavvuf büyüklerinin sohbetlerine kavuşup, hizmetlerinde bulunmakla şereflendim. Her birinden ayrı ayrı faydalanıp, feyzlere kavuştum. Ancak, Muhammed Kurd Efendiye vâsıl olmadıkça tam kemâle eremedim. Fenâ ne imiş, ancak ona kavuştuktan sonra anlayabildim.” sözleriyle Kurd Efendi’nin büyüklüğünden bahseder (Tâhir Mehmed, 1;135, Süreyya Mehmed, 3;894, Hasanov Sefer, ek cilt 2; 93-94).

Eserleri

Mürşidü'l-enâm ilâ dâri's-selâm

İmamzâde tarafından kaleme alınan, İslâm dininin şeriatını ve İslâm düşüncesinin felsefesini anlatan “Şir‘atü'l-İslâm ilâ dâri's-selâm” adlı eser üzerine Arapça yazılan oldukça kapsamlı bir şerhtir. Allah’ın birliği, dinin temel prensipleri, ahlakî öğretiler gibi konuların yer aldığı eserin şerhinde her bölüm ayrıntılı bir şekilde açıklanıp yorumlanmıştır. Öyle ki Kâtib Çelebi bu eser için, “Şir‘atü'l-İslâm şerhlerinin en mükemmelidir.” der (Hasanov, 2019; ek cilt 2/93). Eserin İstanbul kütüphanelerinde çeşitli nüshaları bulunmaktadır (Hacı Selim Ağa Ktp., nr. 505, müellif hattı; Süleymaniye Ktp., Pertev Paşa, nr. 94M-95, Fâtih, nr. 2667, Serez, nr. 1639, Âtîf Efendi, nr. 424, Yûsuf Ağa, nr. 258, 260).

Terceme-i Vikâyetü'r-rivâye fî mesâilî'l-Hidâye

Burhânüşşerîa Mahmûd bin Sadrüşşerîa el-Evvel tarafından yazılan, Haneî mezhebinin ana kaynaklarından olan eserin Türkçe tercümesidir. Kâtib Çelebi, el-Vikâye'nin en iyi tercümesi olduğunu söyler (Hasanov, 2019; ek cilt 2/93). Birçok nüshası bulunan kitabın yazma nüshalarının çoğu İstanbul'dadır. (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 800; Beyazıt Devlet Ktp., nr. 2302; Millet Ktp., Ali Emîrî Efendi, nr. 437; Nuruosmaniye Ktp., nr. 1424, 1425, 1426). En eski nüshası 964 (1557) tarihlidir (Âtîf Efendi Ktp., nr. 755) ve bazı nüshalar (Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 838; Kadızâde Mehmed Efendi, nr. 124; Serez, nr. 780; Şehid Ali Paşa, nr. 863) yazar henüz hayattayken yazılmıştır. Eserle ilgili olarak Yusuf Bulutlu ve Bünyamin Bulutlu'nun “Kurd Efendi ve Vikâye Tercümesi” adlı makalesi bulunmaktadır.

Tefsîr-i Kur'an-ı Kerim (Tefsîr-i Kurd Efendi)

Tek yazma nüshası olan bu eser, Türkçe bir meâldir. İki ciltten oluşmaktadır. Berlin Devlet Kütüphanesine Hs. Or., nr. 1066, 1098 olarak kayıtlıdır. Eser her ne kadar kaynaklarda bahsedilmese de çevirideki anlatım tarzı ve yazarın çeviri yoluyla Arapça bilmeyenlere yararlı olma çabası yadsınamaz bir gerçektir (Hasanov, 2019; ek cilt 2/93).

Terceme-i Şâfiye

İbnü'l-Hâcib'in sarfa dair eserinin Türkçe tercümesi olan eser tek nüshadan oluşmaktadır. Bu nüsha Süleymaniye Kütüphanesinde bulunmaktadır (Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 1840). Ahmed b. Ali b. Mes'ûd'a ait Merâhu'l-ervâh adlı sarf kitabının Türkçe kısa şerhi olan Reyhânü'l-ervâh fî şerhi Merâhi'l-ervâh, Bağdatlı İsmâil Paşa tarafından yanlışlıkla Kurd Efendi'nin eserleri arasında gösterilmiştir. Fakat başka bir yazma nüshasından (Süleymaniye Ktp., Reşid Efendi, nr. 933, vr. 128^a) eserin 943'te (1537) telif edildiği anlaşılmaktadır. Bu da Kâtib Çelebi'nin söylediği gibi eserin müellifinin İbn Kemal olduğunu gösterir (Hasanov, 2019; ek cilt 2/93).

Tercümân-ı Bidâye

İbadet, muâmelât ve akaid ile ilgili konulardan oluşan Türkçe bir eserdir. Eserin akaidle ilgili bölümü İmam Ebû Hanîfe'nin el-Fıkhü'l-ekber'i ile diğer bazı eserlerden, ibadet ve muâmelât ile ilgili bölüm ise çoğunlukla Burhâneddîn el-Mergînânî'nin Bidayetü'l-mübtedî adlı eseriyle, el-Hidâye adlı şerhinin dipnotlarından derlenmiştir (Süleymaniye Ktp., Çelebi Abdullah Efendi, nr. 93; Fâtih, nr. 1513, 1532; Hasan Hüsnü Paşa, nr. 526).

Şerh-i Mukaddime-i Cezeriyye

İbnü'l-Cezerî'nin tecvid ilmiyle alakalı manzum eserinin ayrıntılı Türkçe şerhidir (Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Paşa, nr. 25; İzmir Millî Ktp., TY, nr. 1255/3, 1842/1).

Tecvîd Risâlesi

“Şerh-i Mukaddime-i Cezeriyye” adlı eserin tam anlamıyla anlaşılması için yazılan mukaddimedir. Büyük olasılıkla, eserin giriş bölümünde İbnü'l-Cezerî'den bahsedilmesi ve “mukaddime” kelimesinin geçmesinden dolayı eser bazı kataloglarda Şerhu Mukaddimetü'l-Cezerî (Süleymaniye Ktp., Mugla Hoca Mustafa Efendi, 125/2), Tercemetü Mukaddimetü'l-Cezerî (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 65/7) ve Terceme-i Kaside-i Mukaddime-i Cezerî (Konya Koyunoğlu Müzesi Ktp., TY, nr. 11070) adlarıyla kaydedilmiştir.

Terceme-i Fevâid-i Ziyâiyye

Molla Câmî'nin İbnü'l-Hâcib'e ait el-Kâfiye üzerine yazdığı şerhin Türkçe çevirisidir. el-Kâfiye'nin metni Arapça verilirken Molla Câmî'nin şerhi tercüme edilmiştir. Kitabın bilinen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesindedir (Nâfiz Paşa, nr. 1390).

Ta'bîrnâme

Tasavvuf eğitimi ile ilgili olan risâle, insanın rüyalarından yola çıkarak tasavvuftaki yedi nefis mertebelerinden hangisinin içinde olduğunu öğrenmesi için yazılmıştır (Beyazıt Devlet Ktp., Veliyyüddin Efendi, nr. 3604; İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Nuri Ergin, TY, nr. 321/18). Eser üzerinde Mustafa Tatçı'nın, "Kurt Muhammed Efendi'nin Tasavvufî Bir Rüyâ Tabirnamesi" adlı makalesi bulunmaktadır. (Milli Folklor; s.16 ss.32-36,2012).

Risâle-i Edebiyye

Bu eser, Risâle fi't-tasavvuf olarak da bilinmektedir. Üç babdan oluşur. Birinci bab; müşşidin ihtiyaçları ve nitelikleri, ikinci bab müritlerin sebatı ve sabrı, üçüncü bab ise müritlerin ve sâliklerin âdâblarıyla ilgilidir. (Süleymaniye Ktp., İzmir, nr. 795/7; Sütluçe Dergâhı, nr. 127/2; Hâşim Paşa, nr. 15).

Tefsir-i Kur'an-ı Kerim (Tefsir-i Kurd Efendi) Adlı Eserin Nüshaları

Berlin, Hs. Or. Oct. nr. 1066: 1. cilt Fâtiha-Bakara, Mâide-Tevbe, Nahl-Kehf surelerinin tefsiridir. Nesih ile 157 yaprak, 250x170 (195x110) mm, 17 satır.

Berlin, Hs. Or. Quart, nr. 1098: 2. cilt Meryem-Nâs surelerinin tefsiridir. Nesih ile 167 yaprak, 280x195 (200x120) mm, 25 satır.

Üzerinde Çalışılan Yazma Nüshanın Tanıtımı

Berlin Devlet Kütüphanesinde Hs. Or., nr. 1066 numarayla kayıtlı olan eser, Muhammed b. Ömer tarafından XVI. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesiyle yazılan Türkçe bir meâldir. Eserin tek yazma nüshası vardır ve iki ciltten oluşur. İkinci cildi yine Berlin Devlet Kütüphanesinde Hs. Or., nr. 1098 numarayla kayıtlıdır. 157 varaktan (320 sayfa) oluşan nesih yazıyla yazılmış 250x170 (195x110) mm, harekeli bir metindir. Eser 7 sayfa dışında

17 satır olarak yazılmıştır. Sadece 7 sayfa 18 satırdan oluşmaktadır. Arapça ayetlerin üstü kırmızı kalem ile çizilmiş, açıklama bölümleri ise siyah kalemle yazılmıştır. Birkaç varakta sayfa kenarlarında yazılara rastlanmıştır. Bunların bazıları yazarın tercüme esnasında unuttuğu ya da kazara atladığı ayetler olup daha sonra eklenmiştir. Bazıları ise sonradan ilâve etmek istediği ancak satıra sığdıramadığı açıklamalardır. Ayrıca yine birkaç yerde açıklama yaptığı satırın hemen üstüne bazen düz bazen ters yazıyla eklemeler yapmıştır. Eser son derece temiz bir şekilde korunmuştur.

Bizim çalıştığımız bölüm 51b-100a arasındaki varakları kapsamaktadır. Mâide suresi 103. ayet ile başlayıp En'âm ve A'râf suresi ile devam eder, Enfâl suresi 27. ayet ile biter. Her sure بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ifadesiyle başlar.

BÖLÜM 1: YAZIM ÖZELLİKLERİ

1.1. Ünlülerin Yazımı

1.1.1. e Ünlüsünün Yazılışı:

Sözcük başlarındaki e ünlüsü elif (ا) ile gösterilmiştir:

eyü (أَيُّو) (54a/03), et (أَت) (54a/03), elleriyle (أَلَّيْلَه) (55b/05), eyle (أَيْلَه) (58b/15), er (أَر) (70b/03), elçiyem (أَلْجَيْم) (82a/02)

Sözcük içinde nadiren güzel he (ه) ve elif (ا) ile, çoğunlukla üstün ile gösterilmiştir:

nişānelerden (نِشَانَه لَزْدَنْ) (55a/09), yedi (يَدِي) (56a/12), yèyevüz (يَيَاوُزُ) (58b/02), nesne (نَسْنَه) (64a/03), evet (أَوْتُ) (65a/06), sebeb (سَبَب) (71b/11)

Sözcük sonunda ise bu ünlü genellikle güzel he (ه) ile gösterilmiştir:

deve (دَوَه) (51b/08), ferişte (فَرِشْتَه) (55b/08), perde (پَرْدَه) (57a/15), tevbe (تَوْبَه) (60b/02), dèye (دِيَه) (79a/03), eyle (أَيْلَه) (86b/13)

1.1.2. a Ünlüsünün Yazılışı:

Metinde sözcük başı a ünlüsü çoğunlukla elif (ا), kimi zaman da medli elif (إ) ile gösterilmektedir:

anuç (أَنُوك) (51b/01), az (أَز) (57b/14), anı (أَنِي) (59a/04), artuķ (أَرْتُوْڭ) (59b/05), acıdııcı (أَجْدِجِي) (62a/14), azar (أَزَر) (62b/13), atalarından (أَتَالَرْنَدَنْ) (63b/16)

Sözcük içindeki a ünlüsü hem elif (ا) hem de hareke kullanılarak yazılmıştır:

bayram (بَيْرَام) (58b/07), balık (بَالِی) (58b/17), putlarına (پُتْلَرْنَه) (51b/04), kalan (قَالَان) (51b/12), kanda (قَنْدَه) (66a/03), oğlan (اوْغُلَان) (66a/03)

Sözcük sonunda ise nadiren elif (ا) çoğu zaman güzel he (ه) ile gösterilmiştir:

yana (يَنَه) (53b/04), yaņa (يَا) (62b/07), kanda (قَنْدَه) (66a/03), kara (قَارَه) (94a/02)

Sadece “ata” sözcüğü elif (ا) ile gösterilmiştir:

ata (أَتَا) (65b/02)

1.1.3. ı ve i Ünlülerinin Yazılışı:

ı ve i ünlüsü kelime başında elifin altına esre konularak (ل) yazılmıştır:

issi (إِسِي) (51b/01), ikiz (إِكِزْ) (51b/12), iki (إِكِي) (52a/13), imdi (إِمْدِي) (53a/01), ırmaqlar (إِرْمَاقْلَرْ) (54b/07), ıssuz (إِسْؤُز) (62b/01)

Sözcük içinde bu ünlü bazen ye (ی) çoğunlukla esre () ile gösterilmiştir:

dişi (دِشِي) (51b/05), hiç (هِيچْ) (63a/16), sekiz (سَكِزْ) (71a/10), dirlik (دِرْلِکْ) (76b/15), yegrekdür (يَغْرَکْدُرْ) (77a/04), girdi (کِرْدِي) (78b/14), sişek (سِکْکْ) (96b/03)

Sözcük sonundaki ı/i ünlüsü; sadece ye (ی), hem ye (ی) hem esre ve nadiren de sadece esre ile yazılmıştır:

dağı (دَاغْ) (54b/17), katı (کَتِي) (68b/07), buğdayı (بُغْدَايِي) (76b/05), eyitdi (اَيْتِدِي) (76b/13), dēdi (دِدِي) (78a/07), biri (بِرِي) (79a/02), idi (اِدِي) (79b/04)

Bazı sözcüklerde, ünlülerden sonra yazılan bağlama ünsüzü -y- üzerine gelen -ı/-i belirtme durum eki, hemzeyle (ء) gösterilmiştir:

ṭā' ifeyi (طَائِفَهْ) (55b/04), mā'ideyi (مَائِدَهْ) (58b/10), geceyi (کِجَهْ) (65a/12), nesneyi (نَسْنَهْ) (66a/04)

1.1.4. o,u ve ö,ü Ünlülerinin Yazılışı:

Bu ünlüler kelime başlarında elif-vav (و) ya da sadece elif (ل) üzerine ötre ile gösterilmiştir:

oğlan (اَوْغْلَانْ) (66a/03), ögürdi (اَوْکُورْدِي) (66a/14), uçmak (اَوْچِمَاقْ) (76b/06), üstlerinde (اُسْتَلِرِنْدَهْ) (79a/13), uyku (اُيْقُ) (98b/07)

Sözcük içinde bazen yalnızca ötreyle, bazen ise hem vav (و) hem ötre ile yazılmıştır:

buyurdu (بُيُورْدِي) (51b/16), tanuk (طَانُقْ) (52b/04), büyük (بُيُکْ) (53b/01), tolu (طُولُ) (65b/08), tolundu (طُولُنْدِي) (63a/02)

Sözcük sonunda ise vav (و) ve ötre beraber kullanılmıştır:

ṭamu (طَامُو) (57b/07), kaygu (قَیْغُو) (59b/12), korku (قُرْقُو) (59b/12), şükürlü (شُکْرُلُو) (60a/14), togru (طُغْرُو) (70b/16), eyü (اَيُو) (76b/03)

1.2. Ünsüzlerin Yazımı

1.2.1. b ile p Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde b ünsüzü her zaman be (ب), p ünsüzü ise pe (پ) ile karşılanmıştır:

putları (پُوتلری) (51b/09), kopsa (قوپسه) (51b/13), yaprakdan (يُپِرْقَدَن) (61a/04), pes (پس) (71a/15), kurbaga (قُرْبَاغَه) (88a/13), bulud (بُلُود) (93b/04), boyunlarını (يُيُوتلرنی) (99a/03)

Zarf-fiil eki -up/-üp'ün ünsüzü yalnızca be (ب) ile gösterilmiştir:

bulub (بُولُب) (57a/03), olub (أُولُب) (69b/01), edüb (اِدُب) (83b/14), düşüb (دُشُب) (97a/13)

1.2.2. c ile ç Ünsüzlerinin Yazılışı:

Sözcük başında kullanılan c (ج) ve ç (چ) ünsüzleri düzenli olarak kullanılmaktadır.

cānavar (جَانَوَر) (53b/14), çekişüb (چَكِشُب) (57b/01), çok (چُوق) (95b/07), cenk (جَنَك) (98b/03), çiginlerinde (چِكْنِرْنَدَه) (98b/03)

Sözcük ortası ve sonunda kullanılan c (ج) ve ç (چ) ünsüzleri düzenli olarak kullanılmamıştır:

üç (أُچ) (98a/02) - üç (أُج) (58a/04), kılıc (قِلْج) (61b/14) - kılıç (قِلْچ) (91b/13) gökcek (كُوكْجَك) (81b/09) - gökçek (كُوكْچَك) (88b/16), güci (كُجی) (58a/17), kaçan (قَچَن) (60a/15), uçmak (أُچْمَاق) (76b/07), gecikmezler (كُچِكْمَزْلَر) (78a/11)

1.2.3. d ile t Ünsüzlerinin Yazılışı:

Eski Türkçede sözcük başında sabit olan t ünsüzü, Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde gerek t'nin korunması gerek d'ye dönüşmesi bakımından karışıklık göstermektedir.

Kalın ünlülü sözcüklerde t sesinin korunduğu örnekler:

tursun (تُورسُون) (54a/04), toğrı (طُغْری) (63a/12), tolu (طُولُ) (65b/08), tonlar (طُونْلَر) (77a/04), tarlık (طَارْلِیق) (85b/01), tağ (طَاغ) (89b/05)

Sadece bir yerde “tur-” sözcüğü “dur-” şeklinde yazılmıştır:

durduñuz (دُرْدُكُوز) (90b/02) (<tur-)

Kalın ünlülü sözcüklerde t sesinin d'ye dönüştüğü örnekler:

dağı (دَاغ) (85b/01) (<tağı), dutayım (دُوتَیْم) (56a/11) (<tut-)

İnce ünlülü seslerde t'ler d'ye dönüşmüştür:

diriden (دِرِيْن) (65a/10) (<tiri), diledi (دَلَدِي) (92a/09) (<tile-), dilekleri (دِلْكَرِي) (93a/09) (<tilek), dili (دِلِي) (94a/15) (<til)

1.2.4. η Ünsüzünün Yazılışı:

Bu ünsüz, kef (ك) ile karşılanmaktadır:

şoḡra (صُكْرَه) (51b/02), karanulukları (فَرْكُؤْلُقْلَرِي) (54b/17), biḡ (بِيْكَ) (58b/17), yaḡa (يَكَا) (60a/04), deḡiz (دَكِرْ) (61b/01), sinirlediler (سِكِرْلَدِلَر) (83b/09), toḡuz (طُكُؤْز) (91b/09)

Metinde damak n'sinin (η) yazımı için kullanılan kef (ك) harfi, bundan farklı olarak nun-kef (نك) şeklinde de kullanılmıştır:

taḡrı (تَكْرِي) (73b/10)

1.2.5. g ile k Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde g ile k ünsüzü için kef (ك) kullanılmıştır:

kimse (كِمْسَه) (52a/07), dedük (دِدْكُ) (54a/05), kendü (كَنْدُؤ) (55b/14), gökden (كُؤْكَنْ) (60b/12), birliği (بِرْلِكِي) (87a/16), gece (كِيْجَه) (98b/11), göḡül (كُؤْكُلْ) (100a/07)

1.2.6. s ile ş Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde ince ünlülü sözcükler sin (س) ile, kalın ünlülü sözcükler de sad (ص) ile yazılmıştır. Arapça ve Farsça kimi kelimelerde ise peltek se (ث) kullanılmıştır:

şābit (ثَابِتْ) (64b/07), sevmez (سَوْمَزْ) (71a/07), sekiz (سَكِرْ) (71a/10), şıḡırdan (صِغْرَدَنْ) (71b/02), şehirler (شَهْرَلَرْ) (85b/17), mīrās (مِيرَاثْ) (93a/08), şancaḡa (صَنْجَاْغَه) (99a/14), şaḡırlar (صَاْغِرْلَر) (99b/16)

Metnin yazarı, dört defa sad (ص) ile yazdığı şevāb sözcüğünü bir defa peltek se (ث) ile, şal- sözcüğünü ise sin (س) ile yazmıştır:

sevābıla (ثَوَابِلَه) (74a/08) - şevāba (صَوَابَه) (94b/01), şalıvērürleridi (صَالِي وَرُرْلَرْدِي) (51b/08) - salarlarıdı (سَلَرْلَرْدِي) (51b/15)

1.3. dahı Bağlacının Yazılışı:

Bu bağlaç metinde kendinden önceki sözcükten ayrı olarak “dahı” şeklinde yazılmıştır: Sadece birkaç yerde “dahı” olarak yazım farklılığı göstermiştir:

dahı (dahı) (51b/14) , dahı (dahı) (51b/15)

1.4. ki Bağlacının Yazılışı:

“ki” biçiminde kendisinden önceki sözcükten bazen ayrı bazen bitişik yazılmıştır:

şu hâlde ki (şu hâlde ki) (73a/05), şuna ki (şuna ki) (87b/09), degin ki (degin ki) (88b/07), şunıki (şunıki) (89a/01), kaçanki (kaçanki) (94a/14), niceki (niceki) (94a/04)

1.5. kim Bağlacının Yazılışı:

Bu bağlaç, “kim” biçiminde her zaman sözcükten ayrı olarak yazılmakla beraber sadece bir defa bitişik yazılmıştır:

meğer kim (meğer kim) (63a/14), her kim (her kim) (68b/10), vaktakim (vaktakim) (86b/13)

1.6. ile Edatı ve Bağlacının Yazılışı:

Metinde “ile” edat ve bağlacı, eklendiği sözcükle birleşik yazılmıştır. Ünlüyle biten sözcüklerle arasına -y- koruyucu ünsüzü alır ve bu ünsüz ye (y) harfi ile gösterilir:

gücile (gücile) (53b/06), kanadıyla (kanadıyla) (53b/15), elleriyile (elleriyile) (55b/05), göziyile (göziyile) (56a/03), benümile (benümile) (60b/17), uykuyıla (uykuyıla) (61a/07)

1.7. için Edatının Yazılışı:

“için” edatı metinde hem kendinden önceki sözcükle bitişik hem de ayrı bir şekilde yazılmaktadır:

bizümiçün (bizümiçün) (58b/06) , olmağıçün (olmağıçün) (62b/16), kâfirler içün (kâfirler içün) (68a/15) , putları içün (putları içün) (51b/09)

Metinde “için” edatı yazılırken bazı yerlerde yardımcı ses “-y” alarak “-yçün” şeklinde kullanılmıştır:

neyiçün (neyiçün) (67b/15)

1.8. Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazılışı:

Farsça ve Arapça sözcükler ekseriyetle kendi dillerinde olduğu gibi yazılmıştır; fakat asıl yazımı ayınlı (ع) ve hemzeli (ه) olan sözcüklerin ayınlarının ve hemzelerinin herhangi bir uzun ünlüden sonra kimi zaman ye (ي) 'ye dönüştüğü; hemzelerinin de düştüğü görülmektedir:

'avrat (عَوْرَت) (51b/15), menfa'at (مَنْفَعَت) (54b/06), 'ūkubet (عُقُوبَت) (56a/01), dāyimā (دَائِمًا) (54b/07) - (<Ar. dā'imā دانما), tāyifenūñ (طَائِفُنُك) (73b/02) - (<Ar. tā'ife طائفه), fāyide (فَائِدَه) (95a/09) - (<Ar. fā'ide فائدة)

Metnimizde bu kelimelerdeki uzun ünlülerin bazen yazılmayıp yalnızca harekeyle gösterildiği, (kısaldığı) bazen ise kısa ünlülü olan Farsça ve Arapça kelimelerin ünlülerinin uzun yazıldığına rastlanılmıştır:

'ivāz (عَوَاض) (64a/09) - 'ivāz (عَوَض) (86b/11), mu'cizā (مُعْجَزَا) (86a/17) - mu'cize (مُعْجَزَه) (54a/06)

1.9. -dur/-dür Ek-fiilin Yazılışı:

Bu ek fiil genellikle bitişik yazılmakla birlikte kimi zaman da ayrı olarak yazılmıştır. Metinde bu ek fiilin “durur” biçimleri de kullanılmıştır:

devedür (دَوَه دُر) (51b/03), aḥakdurur (أَحَقُّدُر) (52b/07), yokdurur (يُوقْدُر) (52b/15), yokdur (يُقْدُر) (53b/14), vardur (وَارْدُر) (56b/12), budurur (بُودُور) (69b/05)

1.10. Ek-fiilin Yazılışı:

Çoğu zaman eklendiği kelime ile birleşik bir şekilde yazılmakta olan ek fiilin ünlüsü, ünsüzle biten sözcüklerden ayrı olarak yazıldığında elif (l) harfi ile yazılmış, birleşik yazımda ise elif (l) harfi kullanılmamıştır. Ünlü ile biten kelimelerdeyse araya -y- koruyucu ünsüzü girmiştir ve bu ünsüz ye (ي) harfiyle gösterilmiştir:

yēr idi (يِرَادِي) (51b/04), dērleridi (دِرْلَرَدِي) (51b/16), dileseyidi (دِلْسَيْدِي) (53b/06), beşikdeyiken (بَشِكْدَه يِكْن) (58a/02), kırgılıken (قِرْغِيلِكْن) (58a/02), kaçıyub iken (كَاقِيْبُ اِكْن) (90b/01)

BÖLÜM 2: DİL BİLGİSİ

2.1. Ses Bilgisi

2.1.1. Ünlüler

Metinde a, ı, o, u, e, i, ö, ü ünlüleri ile e ile i arasında olan ê ünlüsü bulunmaktadır.

2.1.1.1 Kök Hecede Olan e, ê, i:

Metnimiz harekeli bir metin olduğu için kapalı ê ünlüsü tam olarak tespit edilememektedir. Bu ses bazen üstün bazen esreyle gösterilmiştir. Pek nadir de ye (ی) ünlüsüyle birlikte kullanılmıştır.

Metinde, bu ses kapalı e (è) ile gösterilmektedir:

bêş (بَشْ) (51b/04), yedi (يَدِي) (51b/11), dërler (دِرْلَر) (62b/02), dëyü (دِيُو) (62b/05), gece (كَبَجَه) (62b/17), gëyecegi (كَيَاكِي) (77a/04), yël (يِلْ) (88a/09)

Metin yazarı kapalı e'nin (è) kullanılması gereken bazı sözcüklerde kapalı ê'yi kullanmayıp e ve i ünlülerinin iki şeklini de kullanmayı tercih etmiştir:

erkek (اَرَكْكَ) (51b/04) - irkek (اَرَكْكَ) (71a/12), yirlerüñ (يِرْلَرُوكْ) (54b/11) - yerleri (يِرْلَرِي) (54b/17)

2.1.1.2. Ünlü Uyumları

a) Kalınlık-İncelik Uyumı:

Bu uyumunun neredeyse tam olduğu metinde, “ken” ekinin, tezlik ve sürerlilik ekinin geldiği sözcüklerin tıpkı Türkiye Türkçesindeki gibi uyum dışına çıktığı görülmektedir:

şalivërürleridi (صَالِي وَرُرْلَرِي) (51b/08), kırgılken (قِرْغِيلْكَنْ) (58a/02), toğadururken (طُوْغَه) (63a/03), kındurivërürler (قِنْدُرِي وَرُرْلَرْ) (96b/13)

Günümüzde uyuma girmeyen “ki” aitlik ekinin ise uyuma girdiği görülmüştür. Bu durum EAT'nin genel özellikleri arasındadır:

âhirdağı (اَحْرِدَاغِي) (55a/05), zamānındağılar (زَمَانِنْدَه غِلْرْ) (93a/07), ardındağı (اَرْدِنْدَاغِي) (97a/06)

b) Düzlük-Yuvarlaklık Uyumı:

Metinde bu uyumu genel olarak vardır. Fakat bu kurala aykırı sözcüklere de rastlanılmıştır:

ķayğudan (فَيَغُونُ) (61b/05), ıoğrı (طُعْرِي) (63a/12), yavuzı (يَاوُزِي) (63a/16), salķumlar (سَلْقُومَلَر) (65b/08), yağmur (يَعْمُورُ) (81b/04), avuş (چَاوُشُن) (86b/09)

Çatı eklerinin ünlüleri, düz ve yuvarlak şekilleriyle kullanılmıştır:

ıuyulsa (طُوَيْسَة) (52b/03), giderilür (كِدْرَلُورُ) (54b/14), buyrulđum (بُوَيْرُلْدُم) (56a/13), görölmezsın (كُورْلَمَزْسِين) (89b/09), kıırıldılar (قِرْلِيلَر) (91a/07), döküldi (دُوكُلْدِي) (93b/16)

Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olan Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Yuvarlaklıklar

1. Eski Türkçeden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Yuvarlak

Ünlülü Olup Yuvarlaklığını Koruyan Sözcükler:

eyü (اَيْرُ) (54a/03), kendü (كَنْدُ) (55b/14), ķayğudan (فَيَغُونُ) (61b/05), ķarşu (قَرْشُ) (99a/04)

2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle:

Dudak ünsüzlerinin tesiriyle Türkçe kimi sözcüklerde yuvarlaklaşma görülür. Bu örnekler, EAT'de görüldüğü gibi Osmanlı Türkçesi eserlerinde de görülür. Metnimizdeki örneği ise şudur:

yavuzı (يَاوُزِي) (63a/16), evürmek (چَوْرْمَكْ) (99a/12)

3. -ğ/-g Sızıcı Ünsüz seslerinin Düşmesi Sebebiyle:

Eski Türkçede, birden fazla heceli olan kelimelerin sonundaki -ğ/-g ünsüzleri düşerek kendisinden önceki ünlü sesi yuvarlaklaştırmıştır:

ķapuları (قَيْوُلَرِي) (79a/09) (<ķapığ)

Metinde, bazı çok heceli sözcüklerin sonundaki -g/-ğ'ler düştüğü halde kendisinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmamıştır:

ķatı (قَتِي) (68b/07) (<ķatığ)

Yukarıdaki sebepler dışında metinde geçen “içün” sözcüğü de düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırıdır:

karışdurmağičün (قَارِشْدُرْمَغِیچُونُ) (70a/13), çıkarmağičün (چِکْرَمَغِیچُونُ) (70b/16),
kulağuzlanmağičün (قُلَاغُزْلَنْمَغِیچُونُ) (73a/13), şaklamağičün (صَقْلَامَغِیچُونُ) (73a/14)

Eklerde Rastlanılan Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olan Yapılar

1. Eski Türkçe Devrinde de Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Fiilden İsim Yapım Eki -uq/-ük:

ayruk (اَیْرُقُ) (55b/03), artuk (اَرْتُقُ) (59b/01),

Ettirgenlik Eki -dur/-dür:

yağdurdı (بَاغْدُرْدِی) (61b/08), karışdura (قَارِشْدُرَه) (61b/09), döndürülevüz (دُنْدُرُلُوزُ) (81a/02)
öldürdi (اُولْدُرْدِی) (91a/04), bildürdi (بِلْدُرْدِی) (92b/16)

Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

toğursa (طُوغُوسَه) (51b/05)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü:

yukaruda (يُقَارُودَه) (68a/01), kıncaru (قَنْجَرُوزُ) (78b/08), ilerü (اَلِرُوزُ) (84a/02)

Geniş Zaman Eki -(u)r/-(ü)r:

şakınurlar (صَقِنُورْلَرُ) (62a/04), okurlar (اَقُورْلَرُ) (62b/02), çıkarur (چِقَارُورُ) (65a/09),
olur (اُولُورُ) (66b/14), gelür (گَلُورُ) (85b/02)

Zarf-Fiil Eki -(y)u/-(y)ü:

düyü (دِیُوزُ) (86b/02)

Sıfat-Fiil Eki -duq/-dük:

dödükleri (دِدُکْلَرِی) (57a/08), geldüklerinde (گَلْدُکْلَرِنْدَه) (57b/13), kazandukları (قَزَانْدُقْلَرِی) (85b/08), tapdukları (تَپْدُقْلَرِی) (90a/12), bozduklarından (بُوزْدُقْلَرِنْدَن) (93a/11)

Ek-fiil -dur/-dür/-durur/-dürür:

degüldür (دَكُلْدُر) (55b/06), kãdadur (قَنَدَه دُر) (78b/08), kolaydur (قَوْلَايْدُر) (98a/11), tañrıdurur (تَنَكْرِيْدُر) (65a/10), eyüdüür (اَيُوْدُر) (74a/03)

2. Dudak Ünsüzleri Sebebiyle Metinde Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

1. Tekil Şahıs İyelik Eki -(u)m/-(ü)m:

elümde (اَلْمَدَه) (53b/07), katumda (قَاتَمَدَه) (59b/14), kıldugum (قَلْدُوغُم) (82b/16), vèrdüğümü (وَرْدُكُمِي) (89b/11), peygāamberüm (يَبْغَامْبِرُوم) (98a/04)

1. Çoğul Şahıs İyelik Eki -(u)muz/-(ü)müz:

kavmümüz (قَوْمُumuz) (52a/17), yardımumuz (يَارْدِيْمُumuz) (53a/16), göñüllerümüz (كُوكْلَرُumuz) (58b/02), nefslerümüze (نَفْسُن لَرُumuz) (76b/11), üzerümüze (أَزْرُumuz) (79a/05)

Görülen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs Eki -dum/-düm:

öğretedüm (اَوْكْرَتَدُم) (58a/03), buyurdum (بُيُورْدُم) (75b/10), azdum (أَزْدُم) (76a/02), vèrdüm (وَرْدُم) (83b/16), geldüm (كَلْدُم) (86a/14), kıldum (قَلْدُم) (89b/10)

-(u)p zarf-fiilinin ünlüsü, Eski Türkçede düzlük yuvarlaklık uyumuna girmiştir fakat Osmanlı Türkçesinde yalnızca yuvarlak ünlülü şekilde kullanılmıştır ve eke dâhil olmuştur. Bu kullanım da kimi kelimelerin uyum dışına çıkmasına neden olmuştur:

yeyüb (يَبُوب) (55a/02), çekişüb (چَكِشُب) (57b/01), şanub (صَانُب) (67b/09)

3. -g ve -ğ Sızıcı Ünsüzlerinin Düşmesiyle Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

ayaıklı (اَيَقْلُو) (94b/10), atlı (اَتْلُو) (98a/02), tonlu (طُونْلُو) (98b/02), yaraıklı (يَارَقْلُو) (98a/08)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Bu ekin ilk ünlüsü, metinde -ıcı/-ici, -ucı/-üci şekillerinde kullanılmıştır:

bilici (بِلْجِي) (54a/15), yaradıcıdurur (يَارَادْجِيْدُر) (56a/12), indüriciyem (اِنْدُرْجِيْم) (58b/10), bırağıcı (بِرَاغْجِي) (86b/15), kørkuducı (قُورْقُودْجِي) (95b/08),

Metinde iki şekilde de örneğine rastlanmaktadır:

götürücü (كُتْرِجِي) (71a/07) - götürici (كُتْرِجِي) (88a/06)

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

gözsüz (كُزْسُوزْ) (58a/07), suçsuz (سُؤْچُسُوزْ) (69b/06)

İlgi Eki -(n)uñ/-(n)üñ:

ikisinüñ (اِكْسِيْنُكْ) (52b/04), kişinüñ (كِيْشِيْنُكْ) (52b/07), ulularınüñ (اُولُولَرْنُكْ) (68b/01), anuñ (اَنُوكْ) (97b/03), tañrısınüñ (تَنْكْرِيْسِيْنُكْ) (97b/04)

Eski Türkçe Dönemi'nden Beri Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Olarak Düz Ünlülü Olan Sözcükler

1. Eklerdeki Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı Düzlükler:

Eski Türkçeden beri düz ünlülü olan aşağıdaki ekler düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olup sürekli düz ünlülü şekildedir:

a. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki -mı/-miş:

düzülmüş (دُزُلْمِشْ) (58b/06), olmuş (اُولْمِشْ) (52b/09)

b. Öğrenilen Geçmiş Zaman Sıfat-Fiil Eki -mı/-miş:

düşmüşlerdürür (دُشْمِشْلَرْدُزْرُ) (64b/14)

c. 3. Tekil Şahıs İyelik Eki -ı/-i, -sı/-si:

köki (كُوكِي) (59b/01), kamasını (قَامُوسِيْنِي) (80a/06)

d. Aitlik Eki -ğı/-gi, -kı/-ki:

āhirdağı (اَحْرَدَاغِي) (55a/05), yöresindekileri (يُورَسِيْنْدَكِي لَرِي) (64b/05), içindeki (اِچْنْدَكِي) (66a/15), yeryüzindekinüñ (يَرِيْزْنْدَه كُنْكَ) (67b/07), ardındağı (اَرْدِيْنْدَاغِي) (97a/06)

2. Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi Dönemlerinden Önce Kullanılmayan (Düzlük-Yuvarlaklık Uyumuna Aykırı) Sürekli Düz Ünlülü Olan Ekler:

Zarf-Fiil Eki -ıcağ/-icek:

göricek (كُورِجَك) (83b/14)

3. Osmanlı Türkçesi Dönemi'nde ve Metnimizde de Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

Sıfat eki -lu/-lü:

lezzetlü (لَذَّتْلُو) (77b/16), ayaklu (أَيْقْلُو) (94b/10), atlu (أَتْلُو) (98a/02), şulu (صُولُو) (98b/08)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesinin kullanıldığı dönemde yuvarlak ve düz ünlülü biçimlerinin kullanıldığı bu ek, metinde de ağırlıklı olarak düz ünlülü, bazen de yuvarlak biçimleriyle kullanılmıştır:

götürücü (كُتْرُجِي) (71a/07), korkuducudur (قُورْقُودُجُورُ) (95a/05)

2.1.1.3. Ünlü Değişimi

Kişi zamirlerinden olan “sen” ve “ben” zamirlerine yönelme ekinin gelmesiyle -e- ünlüsü -a- ünlüsüne dönüşmektedir. Metinde de bu kullanım mevcuttur:

ben+e >baña (بَنَّا) (59a/04), sen+e >saña (سَنَّا) (60a/02)

2.1.1.4. Yuvarlaklaşma:

Yuvarlaklaşmanın fazlasıyla net bir şekilde görüldüğü Osmanlı Türkçesinde, bu yuvarlaklaşmaların farklı nedenleri bulunmaktadır:

1. Benzeşme Sebebiyle:

Metinde, Eski Türkçe Dönemi'nde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olup düz ünlülü şekilde olan fakat EAT Dönemi'nde uyuma girerek düz ünlüleri yuvarlaklaşan sözcükler bulunmaktadır. Ve bu sözcükler Osmanlı Türkçesi Dönemi'nde de yuvarlaklığını korumuştur:

a) İlk hecesinde yuvarlak ünlü bulunan bazı sözcüklerin, ikinci hecesindeki düz-dar ünlü, ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle bir yerde yuvarlaklaşıp uyuma girme eğilimini göstermiştir:

ķuru (قُرُو) (54a/03) (<ķuru)

b) Eski Tũrkçedeki “bedũ-” sũzcũğũ, b dudak ũnsũzũnũn ve ikinci hecedeki yuvarlak sesin etkisiyle ilk hecedeki dũz ũnlũ sesi yuvarlaklaştırmıştır:

bũyũk (بُيُوكُ) (53b/01)

2. Dudak Țnsũzũ Sebebiyle:

yavuzı (يَاوُزِي) (63a/16)

3. -g ve -ğ Sızıcı Țnsũzlerinin Dũşmesi Sebebiyle:

Eski Tũrkçedeki kelime sonu -g ve -ğ sızıcı ũnsũz sesleri dũşerken kendinden ũnceki ũnlũ sesi genellikle yuvarlaklaştırmıştır:

ķuru (قُرُو) (54a/03), ķapuları (قَبُولُرِي) (79a/09)

-g ve -ğ sızıcı ũnsũzũnũn dũştũğũ halde kendisinden ũnceki ũnlũnũn yuvarlaklaşmadığđ Țrnekler de gȚrũlmektedir:

ķatı (قَتِي) (68b/07), diriden (دِرِينُنْ) (65a/10)

Eklerdeki Yuvarlaklıklar

Dudak Țnsũzlerinin Tesiriyle Țnlũleri Yuvarlaklaşan Ekler:

1. Tekil ve Țoğul Şahıs İyelik Eki -(u)m/- (ũ)m, -(u)muz/- (ũ)mũz:

Țlũmũm (أَلْمُمُ) (74a/16)

1. GȚrũlen Geçmiş Zaman -du/-dũ:

1. Tekil Şahıs Eki -m:

eyitmedũm (أَيْتَمَدُمُ) (54a/16), buyruldum (بُيُرُلْدُمُ) (56a/13), Țğretdũm (أُكْرَتْدُمُ) (58a/03), olundum (أُولْنْدُمُ) (60b/07), dȚnderdũm (دُنْدَرْدُمُ) (63a/09)

2. -g ve -ğ Sızıcı Țnsũzlerinin Dũşmesiyle Yuvarlaklaşan Ekler:

Sıfat Eki -lu/-lü (<-lığ/-lig):

hikmetlü (حَكْمَتْلُو) (54b/04), devletlü (دَوْلَتْلُو) (95b/15), yüklü (يُوكْلُو) (95b/12), sa'adetlü (سَعَادَتْلُو) (96a/05), sıfatlu (صِفَتْلُو) (96a/15), yaraklı (يَارَقْلُو) (98a/08)

Fiilden İsim Yapım Eki -(y)ucı/-(y)üci:

Osmanlı Türkçesinin kullanıldığı dönemde yuvarlak ve düz ünlülü biçimlerinin kullanıldığı bu ek, metinde de ağırlıklı olarak düz ünlülü, bazen de yuvarlak biçimleriyle kullanılmıştır:

bilici (بِلَجِي) (52b/16), kılıcıdurur (قِلْجِيْدُرُر) (65a/12), götürücü (كُتْرُجِي) (71a/07), birağıcı (بِرَغِيْج) (86b/15), korkuducudur (قُورُقُودُجُور) (95a/05)

3. Benzeşme Sonucu Yuvarlaklaşan Ekler

İsimden İsim Yapım Eki -suz/-süz:

gözsüz (كُورُسُوز) (58a/07), ıssuz (اِسُوز) (62b/01)

İlgi Eki -uñ/-üñ, -nuñ/-nüñ:

şunuñ (شُونُكْ) (53a/15), gökleriñ (كُوكْلَرُكْ) (54b/10), günüñ (كُونُكْ) (60a/07)

Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Metnimizdeki çatı eklerinin koruyucu ünlüleri düz ve yuvarlak olmak üzere iki biçimde de kullanılmıştır:

ıyulsa (طُولُيسَه) (52b/03), ağıldı (اَكْلَدِي) (67b/13), edildi (اِدِلْدِي) (67b/16), görülmezsın (كُورُلْمَزْسِيْن) (89b/09), sürülürler (سُرُلُورْلَرْدِي) (98a/06)

2.1.1.5. Düzleşme:

Sözcük Kök ve Gövdelerindeki Düzleşme:

a) Eski Türkçede “üçün” şeklinde kullanılan sözcüğün ilk hecesindeki ü ünlüsü, ç'nin etkisiyle düzleşmiştir:

içün (اِچُون) (54b/06)

b) Eski Türkçede yuvarlak ünlülü olan “tüp” sözcüğünün ünlüsü düzleşmiştir:

dibinden (دِيبَنْدُنْ) (53b/03)

Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) İsim Yapım Eki -lık/-lik:

Bu ek, metinde düz ve yuvarlak biçimleriyle kullanılmıştır:

hastalıktan (حَسْتَلِيقَنْ) (51b/08), dervişlik (دَرْوِشْلِیکْ) (59a/11), hoşluktan (حُوشْلُقَنْ) (59a/16)
kuşluk (قُوشْلُقْ) (75a/05), eyülük (أَيُولُكْ) (85b/01), serkeşlik (سَرْكَشْلِیکْ) (92b/14)

b) Fiilden Fiil Yapan Çatı Eklerinin Koruyucu Ünlüsü:

Metnimizdeki çatı eklerinin koruyucu ünlüleri düz ve yuvarlak olmak üzere iki şekilde de kullanılmıştır:

olundı (اُولُنْدِي) (55b/16) - olındı (اُولِنْدِي) (93a/13), veribinülürdi (وَرِبِنْلُورْدِي) (69a/14)
veribinilmezdi (وَرِبِنْلَمْزْدِي) (69a/14)

Osmanlı Türkçesi Dönemi'nde Yuvarlak Ünlülü Olup Metnimizde -Bazen- Ünlüsü Düzleşen Ekler:

a) Ettirgenlik Eki -ur/-ür:

Osmanlı Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan bu ekin, metnimizde de yuvarlak ünlülü kullanımına rastlanmıştır:

toğura (طُغُورَة) (51b/04), arturdu (أَرْتُورْدِي) (82b/09)

b. Fiilden İsim Yapım Eki -ucı/-üci:

götürücü (كُتْرُجِي) (71a/07), bırakıcı (بَرَاغِجِي) (86b/15), korkuducu (قُورْقُودُجِي) (95b/08)

2.1.1.6. Ünlü Düşmesi:

fıkr (فِكْرْ) (60a/02), vakti (وَقْتِي) (61b/15), oğlu (اُوْغْلِي) (90b/05), boynumuz (بُيْنُمُوزْ) (92b/09), ağzına (أَغْزِنَه) (96b/03), gönlünüz (كُؤْلُكُوزْ) (98b/05)

2.1.1.7. Genişleme:

Eski Türkçede sözcük başı ve ortasındaki dar ünlülerin genişlemeye uğradığı görülür:

ağladı (أَغْلَدِي) (58b/15) (<ıgla-), ağaclar (أَغَاجِلُرْ) (71a/01) (<ıgaç)

2.1.2. Ünsüzler

2.1.2.1. Sözcük Başındaki Ünsüzler

2.1.2.1.1. b- Ünsüzü

b- > v-

Eski Türkçedeki sözcük başı b ünsüzü, aşağıdaki sözcüklerde v ünsüzüne dönüşmüştür:

verür (وِيرُورْ) (54b/06) (<ber-),

var (وَارْ) (65b/09) (<bar),

varurlardı (وَارُورْلَارْدِي) (80a/02) (<bar-)

b- > Ø

Eski Türkçedeki bol- “olmak” fiilinin kelime başındaki b- sesi düşmüştür:

olsa (أَلْسَه) (51b/13)

2.1.2.1.2. t- Ünsüzü

t- > d-, t- = t-, t- > d-

Bu değişim, çoğunlukla ince ünlülü kelimelerde görülmektedir:

dëduk (دِدُكْ) (54a/05), diriden (دِيرِيدَنْ) (65a/10), dört (دُرتْ) (70a/02),

dürlü (دُزلُ) (86a/01), dilekleri (دِلْكَلَرِي) (93a/09), dili (دِيلِي) (94a/15)

Kalın ünlülü olan kelimelerde ise bu yönden karışıklık vardır.

t- = t-:

Aşağıda verilen örneklerde “t” korunmuştur:

toğduğı (طُوْغْدُغِي) (55a/04), tamu (طَامُو) (57b/07), toğrı (طُغْرِي) (63a/12),

tağ (طَاْغْ) (89b/05), toņuz (طُكَوزْ) (91b/09), toķunsa (طُوْكَنْسَه) (99a/09)

t-> d- Kalın ünlülü kimi sözcüklerde de t->d- değişimi görülmektedir:

dahı (دَحِي) (51b/14), dāne (دَانَلَر) (65b/07)

2.1.2.1.3. k- Ünsüzü

k- > g-:

Kelime başındaki k ünsüzünün ekseriyetle tonlulaştığı kabul edilmektedir:

gün (كُونُ) (54a/07) (<kün),

göñülleri (كُونُلَرِي) (59a/13) (<köñül),

gördi (كُونِدِي) (59a/17) (<kör-),

göz (كُونُز) (59b/08) (<köz)

k- =k-

Metinde kullanılan sözcüklerin bugünkü şekillerine bakılarak sözcük başı k ünsüzünün korunduğu söylenebilir:

kez (كَز) (51b/04), kendü (كَندُو) (55b/14), kişi (كَشِي) (52a/13), kesdük (كَسْدُكْ) (83a/06)

2.1.2.2. Sözcük İçi ve Sözcük Sonundaki Ünsüzler

2.1.2.2.1. -b Ünsüzü

-b > Ø:

Eski Türkçedeki “sub” sözcüğünün -b sesi düşmüştür:

şu (صُو) (92a/09)

-b- / -b> -v- / -v:

evi (أَوِي) (53a/09) (<eb), yavuzı (يَاوُزِي) (63a/16) (<yabız), sevindi (سَوْنَدِي) (91a/17)

(<seb-), yalvarduñuz (يَلْوَارْدُكُونُز) (98a/15) (<yalbar-)

2.1.2.2.2. -d- Ünsüzü

-d- > -y-:

Eski Türkçedeki sözcük içi “d” sesi y’ye dönüşmüştür:

büyük (بُيُوكْ) (53b/01) (<bedük), eyü (أَيُّ) (88a/02) (<edgü), uyumaz (أَيُّمَزْ) (98b/08) (<udı-), ayakları (أَيَّاقْلَرِي) (98b/15) (<adağ)

2.1.2.2.3. -ğ-, -g-, -ğ-, -g Ünsüzleri

ğ, g > Ø

EAT Dönemi'nde düşen çok heceli sözcüklerin ve eklerin ortasındaki -ğ-/g-'lerin metnimizde olan örnekleri şunlardır:

a) Çok Heceli Sözcüklerin Sonunda:

kuru (قُرُو) (54a/03), diriyi (دِيرِي) (65a/09), katı (قَتِي) (68b/07), ölüleri (أَلُولَرِي) (81b/08)

b) Eklerin Sonunda:

Sıfat Eki -lığ/-lig:

dürlü (دُرُلُو) (97b/12), tonlu (طُونْلُو) (98b/02), şulu (صُولُو) (98b/08)

Belirtme Hâl Eki:

Metinde Eski Türkçedeki -(ı)ğ/-(i)g belirtme hâl ekinin ünsüzü düşmüş ve ekin koruyucu ünlüsü ek durumuna geçmiştir:

ölüyü (أُولُوي) (65a/10), güneşi (كُنْشِي) (81a/09), ayı (آي) (81a/09), suyu (صُوي) (88a/16)

c) Ek veya Hece Başında:

Yönelme Hâl Eki -(η)a/-(n)a:

balığa (بَالِغَه) (54a/06), tañrısına (تَنْكَرْسِنَه) (60a/06), bağırsağa (بَاغْرِسَغَه) (71b/17), ağaca (أَغَاجَه) (76a/13), üzerüğe (أَزْرُكَا) (85b/17), kavmüğe (قَوْمُكَه) (89b/15)

Yön Gösterme Eki -aru/-erü < -garu/-gerü:

yukaruda (يُقَارُودَه) (68a/01), kıncaru (قَنْجَرُو) (78b/08), ilerü (أَلَرُو) (84a/02)

Sıfat-Fiil Eki -an/-en < -ğan/-gen:

kalın (كَلْنُ) koyunlar (51b/12), yolından inenlerden (اِنْتَلَزَدْنُ) (63b/10), gelen (كَلْنُ) peygamberler (69a/14), şanemlere tapınlar (طَبَّئِلْرُ) (89a/07)

Zarf-fiil Eki -ınca/-ince < -ğınça/-ginçe:

ardınca (أَرْدِنَجَه) (55a/17), deyinçe (دِينَجَه) (88a/11), kopınca (قُوپِنَجَه) (94a/03)

2.1.2.2.4. -I- Ünsüzü

-I-> Ø

oturdılar (أَوْتَرْدَلْرُ) (54a/05) (<oltur-), götürür (كُتُورُ) (69b/11) (<keltür-)

Eski Türkçenin “ol” zamir ve sıfatı, metnimizde de “ol” biçimindedir:

ol (وَلْ) (69b/10), oldur (أُولْدُرْ) (54b/09)

2.1.2.2.5. -k-, -k-, -k-, -k Ünsüzleri

-k->-h-:

Metinde yalnızca aşağıdaki iki sözcükte bu değişim görülmektedir:

dahı (دَحِي) (51b/14), ahşamda (أَحْشَامْدَه) (97a/07)

-k-, -k > -ğ-, -g

İki ve ikiden fazla heceli olan kelimelerin sonundaki -k ve -k ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ek aldığı zaman tonlulaşarak -ğ ve -g’ye dönüşürler:

kulağın (قُلَاغِن) (51b/07), tanuğı (طَانُغ) (52a/15), buyruğını (بُيُورُغِنِي) (52b/12), birliğine (بِرْلِكْنَه) (55a/09), bölüğü (بُلُوكِي) (69a/02)

2.1.2.2.6. -t Ünsüzü

-t > -d

a) İki ve ikiden fazla heceli olan kelimelerin sonundaki -t ünsüzü, ünlüyle başlayan bir ek aldığı zaman tonlulaşarak -d’ye dönüşür:

gözedün (كُوزْدُكْ) (52a/06), unıdırsız (أُونِدِرْسِزْ) (59a/08), eydürler (أَيْدُرْلَرْ) (64b/14) yaradıcı (يَارَدِج) (66a/02), işide (اِشِيْدَه) (97a/06)

b) Tek heceli sözcük sonlarındaki tonsuz t ünsüzü, ünlüyle başlayan bir ek aldığı zaman tonlulaşarak -d'ye dönüşür:

südin (سُذِنَ) (51b/06), tādı (طَادِي) (65b/11)

2.1.2.2.7. -p Ünsüzü

-p > -b

Tek heceli kimi kelimelerin sonundaki tonsuz p ünsüzü, ünlüyle başlayan bir ekten önce tonlulaşarak -b'ye dönüşür:

dibinden (دِبِنْدَن) (53b/03)

2.1.2.3. Tonlulaşma:

2.1.2.3.1. Ünlüler Arası Durumda Tonlulaşma:

t > d

İki ve ikiden fazla heceli olan kelimelerin sonundaki -t ünsüzü, ünlüyle başlayan bir ek aldığı zaman tonlulaşarak -d'ye dönüşür:

kanadıyıla (قَنَادِيْلَه) (53b/15), acıdıcı (أَجْدِجِي) (62a/14), öğredildünüz (أُكْرِدْلُكُوزُ) (64a/17)
yaradıcı (يَارَدِج) (66a/02), edici (إِدْجِي) (84a/05), gider (كِدَر) (85b/02)

2.1.2.3.2. Aslî Uzun Ünlüler Sebebiyle Tonlulaşma:

Aslî uzun ünlüyle kurulmuş olan tek heceli sözcüklerin sonundaki tonsuz k, ƙ, t, ƣ, p ünsüzleri, ünlüyle başlayan bir ekten önce tonlulaşarak g, ğ, d, c ve b ünsüzlerine dönüşürler:

südin (سُذِنَ) (51b/06), dibinden (دِبِنْدَن) (53b/03), gücile (كُجْلَه) (53b/06), tādı (طَادِي) (65b/11)

2.1.2.4. Ünsüz Türemesi:

2.1.2.4.1. v- Türemesi:

Metnimizde kelime başı v- türemesi yoktur. Eski Türkçedeki kullanımını devam ettirmektedir:

ursa (أُورْسَه) (59b/04)

2.1.2.4.2. -y- Türemesi:

Türkçenin yapısı dolayısıyla, ünlü ile biten bir sözcük, ünlü ile başlayan bir ek alacağı zaman iki ses arasına -y- yardımcı ünsüzü girer:

kimseye (كِمْسِيَه) (58b/13), anaya (أَنَايَه) (72b/05), secdeye (سَجْدِيَه) (76a/02), geriye (كِرِيَه) (84b/15), şenbeye (شَنْبِيَه) (88a/08), kendüye (كَنْدُيَه) (90b/04)

“ile” edat ve bağlacı, ünlüyle biten kelime kök ve gövdelerine geldiği zaman araya -y- yardımcı ünsüzü girer:

‘ibret göziyle (كُزِيلَه) (56a/03), uykuyıla (أُيُقُولَه) (61a/07), korkuyıla (فُرْقُولَه) (85a/15)

2.1.2.5. Hece Yitimi:

Bu ses hâdisesi metinde yalnızca ek-fiil olarak kullanılan durur’un -dur/-dür şeklinde ekleşmiş biçiminde görülmektedir:

yalancılardur (يَلْجِيلِرْدُر) (67b/10), ortakdur (أُورْتَاقْدُر) (70b/11), gerçektür (كَرْجَكْدُر) (75a/14)

2.1.2.6. Ünsüz İkizleşmesi:

Eski Türkçedeki sözcük içi “s” ünsüzünün birkaç örnekte seslerin değişmesi ya da düşmesi sonucunda ikizleştiği görülmektedir:

issi (إِسِي) (51b/01), aşşı (أَصْشِي) (95b/04)

2.1.2.7. Ünsüz Uyumu:

Tonsuz ünsüz ile biten kelime kök ve gövdelerine gelen eklerin başındaki tonlu ünsüzler uyuma girmemiştir:

balçıkdan (بَالْچُقْدُنْ) (55a/03), hoşluktan (خُوشْلُقْدُنْ) (59a/16), gökden (كُوكْدُنْ) (60b/12) uçmağdan (أُچْمَاقْدُنْ) (76a/08), şirkden (شِيرْكْدُنْ) (94a/06), cenkde (جَنْكَدَه) (99a/09)

2.2. Şekil Bilgisi

2.2.1. Sözcük Yapımı

2.2.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler:

2.2.1.1.1. -cı/-ci, -çı/-çi: Meslek ve uğraş isimleri yapar:

şefâ'atci (شَفَاعَتَجِي) (60a/05), muşdıcı (مُشَدِّجِي) (81b/03), artuğcılık (أَرْتُغِلُكْ) (82b/09)

2.2.1.1.2. -cuğ/-cük: Küçültme ya da sevgi ifade eden isimler türetir:

azacuç (أَزَجُكْ) (80b/08)

2.2.1.1.3. -lıç/-lik: Bu ek, düz ve yuvarlak olmak üzere iki şekilde de kullanılmıştır:

tanuıkluk (طَانُقْلُكْ) (52a/09), peygamberlik (پَيَغَامْبَرْلُكْ) (58a/04), horluk (خُورْلُكْ) (68b/07),
eyülük (أَيُولُكْ) (85b/01), serkeşlik (سَرَكِشْلُكْ) (92b/14), peşimānlık (پَشِيمَانْلُكْ) (95a/09)

2.2.1.1.4. -lu/-lü: En fazla kullanılan isimlerden isim türeten ektir. Metinde düz kullanımı yoktur, sadece yuvarlak şekilde kullanılmıştır:

yüklü (يُوكْلُ) (95b/12), devletlü (دَوْلَتْلُ) (95b/15), sıfatlu (صِفَاتْلُ) (96a/15), yaraklu (يَارَقْلُ) (98a/08),
dülbendlü (دُلْبَنْدْلُ) (98b/02)

2.2.1.1.5. -(ı)ncı/-(i)nci, -(u)ncı/-(ü)nci: Sıra sayı sıfatları türetir:

bêşincisi (بِشِنْجِسِي) (51b/04), yêdinci (يِيدِنْجِي) (51b/11)

2.2.1.1.6. -suz/-süz: Yokluk bildiren isimler türetir:

gözsüz (كُوزْسُوزْ) (58a/07), dilsüzler (دِلْسُزْلَرْ) (59a/02), yaraqsuz (يِرَاقْسُوزْ) (97b/14)

2.2.1.1.7. -(ı)rağ /-(i)rek: Derecelendirme yapar:

büyükirek (بِيُوكِرَكْ) (56b/07), zālimrağ (ظَالِمِرَقْ) (57a/01), yēgrekdür (يَغْرَكْدُرْ) (77a/04),
azğunırağdur (أَزْغُونِرَقْدُرْ) (94b/11)

2.2.1.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.2.1.2.1. -u/-ü (< -ığ/-ig): Fiilden isim türetir:

ölüler (أَلُولَرْ) (67a/03), yazu (يَازُ) (58a/03)

2.2.1.2.2. -uğ/-ük: Fiillerden isim türetir:

ayruğ (أَيْرُكْ) (55b/03), konuklara (قُونُوقْلَرَهْ) (70a/04), bölük (بُولُكْ) (70a/05)

2.2.1.2.3. -(y)uci/-(y)üci, -(y)ıcı/-ıcı (-ıgçı/-igçi): Osmanlı Türkçesinin kullanıldığı dönemde yuvarlak ve düz ünlülü biçimlerinin kullanıldığı bu ek, metinde de iki şekilde kullanılmıştır:

bilici (بِلَجِي) (54a/15), kılıcıdurur (كِلْجِيْدُرُر) (65a/12), götürücü (كُتْرُجِي) (71a/07)

2.2.1.2.4. -mak/-mek: İsim-fiil ekidir. Ayrıca kalıcı isimler de yapar:

yemek (يَمَكْ) (68a/01)

2.2.1.3. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.2.1.3.1. -a/-e: İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türetir.

oynarlar (اَوْنَارْلَر) (64b/02), kanardı (قَنَارْدِي) (99a/09)

2.2.1.3.2. -la/-le: İsimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten yaygın bir ektir:

habslayasız (حَبْسْ لِيَّاسِزْ) (52a/15), fitneledün (فِتْنَلْدُونْ) (60a/12), bağladılar (بَاغْلَدِلَر) (86b/16), yalanladılar (يَلَانْلَدِلَر) (90a/07), avlamakdan (اَوْلَمَقْدَنْ) (92b/02)

2.2.1.3.3. Fiilden Fiil Yapan Ekler:

2.2.1.4.1. Ettirgen Çatı Eki:

Geçişli ve geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten çatı ekidir:

-dur/-dür:

indürdi (اِنْدُرْدِي) (52a/02), öldürür (اَوْلُدُرُر) (61a/07), yağdurdı (يَاغْدُرْدِي) (61b/08), bildürdi (بِلْدُرْدِي) (92b/16), döndüre (دُونْدُرْه) (99a/13)

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten ettirgen çatı ekleri:

-ur/-ür:

toğursa (طُوغُرسَه) (51b/05), arturdu (اَرْتُرْدِي) (82b/09)

-ar/-er:

çıkarur (چَقَارُر) (65a/09), giderür (كِدَرُر) (69b/10), koparduk (قُپَارْدُقْ) (93b/03)

-(ı)t/-(i)t:

korğudasın (قُرْغُدَاسِنْ) (64b/04)

2.2.1.4.2. Edilgen çatı eki:

-(ı)l/-(i)l: Ünsüzle biten fiillere gelen çatı ekidir. Ünlüsü çoğunlukla düzdür. Fakat metinde bu ünlünün uyuma girerek yuvarlaklaştığı da görülmektedir:

tuysa (طُوَيْسَه) (52b/03), öğredildünüz (اَوُغُرْدِلْدُكُوزُ) (64a/17), akdarıldı (اَقْدَرْلَدِي) (89b/07), yıkıldı (يَقْلَدِي) (90a/08), döküldi (دُوكُلْدِي) (93b/16), sürülürler (سُرُلُورْلَرِي) (98a/06)

-n: Ünlü ile biten fiillere gelen çatı ekidir.

toğranmış (طُوْغُرْنِمِشْ) (54a/03), bezenürsüz (بَزَنْزُسُزُ) (77a/03), kulağuzlanmış (قُلَاغُزْلَنْمِشْ) (92a/04), şulandılar (شُولَنْدِلَرُ) (98b/13)

2.2.1.4.3. Dönüşlü Çatı Eki:

-(ı)n/-(i)n: Metinde bu ekin ünlüsü düz ve yuvarlak biçimlerde kullanılmıştır:

bulunursañuz (بُولْنُورْسَكُوزُ) (52a/13), sevindiler (سَوْنِدِلَرُ) (59a/16), olındı (اُولْنَدِي) (93a/13)

2.2.1.4.4. İşteş Çatı Eki:

-(ı)ş/-(i)ş:

karışdura (قَارِشْدُرَه) (61b/09), çekişdi (چَكِشْدِي) (63a/11), edişdün (اِدِشْدُنْكَ) (89a/13)

2.2.2. İsimler

2.2.2.1. İsim Çekimi

2.2.2.1.1. İyelik Ekleri:

İyelik eklerinin 1. tekil ünlüsü yuvarlak olarak kullanılmaktadır. Fakat birkaç sözcükte düz ünlülü kullanım da söz konusudur. 1. çoğul şahıslarda koruyucu ünlü düz ve yuvarlak şekillerde kullanılmıştır. 3. tekil ve çoğul şahıslarda da aynı kullanım söz konusudur:

1. Tekil Şahıs: -(ı)m/-(i)m/-(u)m/-(ü)m:

nefsüm (نَفْسُ) (54a/14), peygāmerime (پَیْغَامَیْرِمَه) (58a/13), katımda (قَاتِمْدَه) (60b/12)
namāzum (نَمَازُ) (74a/15), kurbānum (قُرْبَانُ) (74a/15), dirligüm (دِرْلِکُ) (74a/16)

3. Tekil Şahıs: -(ı)n, -(i)n / -u(n)/-ü(n), -sı(n)/-si(n):

yolunda (يُولُئْدَه) (53a/16), kanxısı (قَنْقَسِي) (63b/02), nefsi (نَفْسِي) (66a/11), uykusına (أَيْقُوسِنَه) (75a/05), buyruğından (بُيْرُوغِنْدَنْ) (90b/03)

1. Çoğul Şahıs: -(ı)muz/-(i)müz/-(u)muz/-(ü)müz:

yardıımız (يَارْدِيمُ) (53a/16), üzerümüze (أُزْرُمُزَه) (58a/17), şoşumuza (صُؤْکُمُزَه) (58b/07), 'azābımız (عَذَابِيمُ) (59a/12), hışımız (حِشْمُ) (75a/04), dīnimüze (دِیْنِمُزَه) (84b/14)

3. Çoğul Şahıs: -ları/-leri:

ataları (أَتَالَرِي) (52a/05), kuyrukları (قُيْرُقْلَرِي) (54a/01), mizānları (مِيزَانْلَرِي) (75a/15),
gönülleri (كُؤْکُلْلَرِي) (94b/07), gözleri (كُؤْزَلَرِي) (94b/08), kulakları (قُلَاقْلَرِي) (94b/10)

2.2.2.1.3. İsim Durum Ekleri:

2.2.2.1.3.1. Bulunma Durumu (lokatif): -da/-de:

seferde (سَفَرْدَه) (52a/13), kanda (قَنْدَه) (66a/03), tamuda (طَامُودَه) (69a/09), dünyāda (دُنْيَادَه) (89b/09), yeryüzinde (يَزْيُزْدَه) (90a/01), yerde (يَرْدَه) (98b/08)

2.2.2.1.3.2. Çıkma Durumu (ablatif): -dan/-den:

günāhdan (كُنَاهْدَنْ) (68a/05), ekinden (اَكْنْدَنْ) (70a/02), keçiden (كَچِيدَنْ) (71a/11), uçmağdan (أُچْمَاقْدَنْ) (76a/08), kandan (قَانْدَنْ) (90a/11), tañrımdan (تَکْرِمْدَنْ) (96b/17)

2.2.2.1.3.3. Yönelme Durumu (datif): -a/-e:

Ünlüyle biten sözcüklerde araya -y- bağlayıcı ünsüzü girer:

dünyāya (دُنْيَايَه) (57b/13), bağırsağa (بَاغِزْسَاغَه) (71b/17), tamuya (طَامُويَه) (78b/14)
geriye (کَرِيَه) (84b/15), bizağuya (بِزَاغُويَه) (90a/11), kendüye (کَنْدُويَه) (90b/04)

Bu ekin, Eski Türkçede olduğu gibi metnimizde de -ŋa/-ŋe şeklinde kullanımı vardır:

üzerüne (أُزْرُكَا) (52b/17), haqqıña (حَقُّكَ) (53a/12), göklerin (كُؤْكَرُكَا) (54a/08), tañrıña (تَنْكَرُكَا) (88b/04), qavmüne (قَوْمُكَ) (89b/15), raħmetüne (رَحْمَتُكَ) (90b/09)

2.2.2.1.3.4. Belirtme Durumu (akuzatif): Metnimizde bu ek iki farklı şekilde kullanılmıştır:

a) 3. Kişi İyelik Ekinden Sonra Gelen -n:

süresin (سُورَسِنْ) (54b/13), rızasın (رِزَاسِنْ) (60a/08), dilin (دِلِنْ) (94a/14)

b) -(y)ı/-(y)i: Sözcüğün yalın haline ünsüz ile bitiyorsa -ı/-i, ünlü ile bitiyorsa araya -y koruyucu ünsüzü alarak gelir. 3. şahıs iyelik eklerinden sonra ise zamir n'si ile birlikte kullanılır:

raħmetini (رَحْمَتِنْ) (60b/01), ölüyi (أُولُي) (65a/10), tamuyı (طَامُي) (76a/10), kökini (كُؤْكِنْ) (83a/06), yağmurı (يَغْمُرِي) (84a/11), saçını (سَاحْنِي) (90b/04)

2.2.2.1.3.5. Tamlayan Durumu (genitif): -(n)uñ/-(n)üñ:

göklerin (كُؤْكَرُكْ) sultānlığı (54b/10), avratuñ (عَوْرَتُكْ) havvāyıla (76a/12), kişinüñ (كِشِنُكْ) dili (82a/07), qavminüñ (قَوْمُنُكْ) cevābı (84a/06), tañrınuñ (تَنْكَرُنُكْ) üzerine (93a/14)

2.2.2.1.3.6. Vasıta Hâli (enstrümental): Bu hâl, bağlama edatı ile'nin ekleşmiş biçimiyle oluşmuştur:

gücile (كُؤْجِلَه) (53b/06), belāyıla (بَلَايِلَه) (85a/16), geceyile (كِيَجِيلَه) (89a/14)

2.2.2.1.3.7. Yön Gösterme Eki (Direktif): -aru/-erü, -ra/-re: Yer zarfları türeten eklerdir.

yukarıda (يُقَارُودَه) (68a/01), kancaru (قَنْجَرُ) (78b/08), ilerü (الرُّ) (84a/02)

2.2.3. Sıfatlar

2.2.3.1. Soru Sıfatları:

ne (نَه) yaman nesnedürür (53a/07)

2.2.3.2. Belirtme Sıfatları:

Bu sıfatlar belirsizlik, sayı, işaret ve soru sıfatlarıdır. Metindeki bazı belirtme sıfatları şu şekildedir:

2.2.3.2.1 Belirsizlik Sıfatları:

bir (بِرْ) günāh (60b/02), her (هَرْ) nesneyi (91a/16)

2.2.3.2.2 Sayı Sıfatları:

İsimleri sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Metnimizdeki bazı örnekleri şunlardır:

2.2.3.2.2.1 Asıl Sayı Sıfatları:

bir (بِرْ) kuş (53b/14), yedi (يَدِي) gün (54a/07), iki (اَكِي) balık (58b/17)

2.2.3.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları:

bêşincisi (بَشْنُجْسِي) (51b/04), yédinci (يَدْنُجِي) (51b/11)

2.2.3.2.2.3. İşaret Sıfatları: Metindeki örnekleri “bu, ol ve şol”dur.

ol (اُولْ) erkek (51b/14), bu (بُو) nesneleri (51b/18), şol (شُولْ) putlar (65a/05)

2.2.3.2.2.4. Niteleme Sıfatları: Metindeki bazı niteleme sıfatları şu şekildedir:

kuru (قُرُو) yer (61b/01), yeşil (يَشِيلْ) yaprağını (65b/06), ak (اَقْ) yüzlü (94b/15)

ak (اَقْ) dülbendlü (98b/02), şulu (صُولُو) yerde (98b/08)

2.2.4. Zamirler

Metindeki bazı zamirler şunlardır:

2.2.4.1. İşaret Zamirleri:

anuç (اَنُكْ) (52a/04), bunlara (بُونُكْ) (56a/10), bununıla (بُونُكْ) (71b/04), şu (شُو) (94a/16)

2.2.4.2. Şahıs Zamirleri:

ben (بِنْ) (60b/10), anuç (اَنُكْ) (62b/09), anlar (اَنُكْ) (64a/02), biz (بِنْ) (64a/04), sen (سِنْ) (64a/15), siz (سِنْ) (98a/09)

2.2.4.3. Belirsizlik Zamirleri:

birisi (بِرْسِي) (51b/08), her biri (هَرُّ بَرِي) (79a/02), kimi (كَمِي) (91a/11), kimse (كِمْسَه) (95a/11)

2.2.4.4. Dönüşlülük Zamiri:

kendüzümüze (كَنْدُزْمُرَه) (53a/05), kendü (كَنْدُ) (55b/14)

2.2.5. Zarflar

2.2.5.1. Miktar Zarfları: Metindeki bazı miktar zarfları şunlardır:

azacuk: azacuk (أَزَجُكْ) hayat (62a/08), **az:** az (أَزْ) mutta'iz olurlar (75a/02)

qadar: şol qadar (قَنْدَر) atarlardı (88a/14), **çok:** çok (چُوق) olursa (95b/07)

2.2.5.2. Durum Zarfları:

cem' ederdi gücile (كُجْلَه) (53b/06), gökcek (كُكُجَكْ) ola (81b/09), eyü (أَيُ) görmez (88a/02), tiz (تِيْز) tutısaruz (95a/02)

2.2.5.3. Zaman Zarfları:

imdi (اِمْدِي) (53a/01) - şimdi (شِيْمْدِي) (61b/15), sonra (صُكْرَه) (51b/02), gün (كُونْ) (54a/07), evvel (أُولْ) (60a/07), kaçan (قَچَنْ) (61b/16), aqşamda (أَخْشَامْدَه) (97a/07), gece (كِيْجَه) (98b/11)

2.2.5.4. Yer-Yön Zarfları:

kancaru (قَنْجَرُ) (78b/08), aşğa (أَشْغَا) (79b/01), yuqaruda (يُقَارُودَه) (68a/01), ilerü (الرُّ) (84a/02)

2.2.5.5. Soru Zarfları:

ne: ne (نَه) qazanursız (55a/08), **niçün:** niçün (نِيْچُونْ) gönderilmedi (55b/07)

nice: nice (نِيْجَه) heläk etdük (55a/14), **nite:** nite (نِيْتَه) (80b/08)

2.2.6. Edatlar

2.2.6.1. Çekim Edatları: Metindeki bazı çekim edatları şunlardır:

2.2.6.1.1. Yalın Durumu ile Kullanılan Edatlar

yine: yine (يْنِهْ) inkār êtdiler (54a/08)

dâyü: dahı buyrulduķ namāz kılunĉ dâyu (دِيُو) (62b/05)

içün: rahmet kılduķ ģmān getüren řā'ife içün (اِچُون) (80b/13)

ķadar: şol ķadar (قَدَرْ) atarlardı (88a/14)

gibi: dili geldi sarķdı it dili gibi (گِيِي) oldu (94a/15)

2.2.6.1.2. Çıkma Durumu ile Kullanılan Edatlar

şonra: andan şonra (صُنْرَهْ) öldiler (51b/02),

artuķ: andan artuķ (اَرْتُقْ) (81b/15),

öñdin: bizden öñdin (اَوْنْدِنْ) (93b/13)

2.2.6.2. Kuvvetlendirme Edatları:

dahı: siz dahı (دَاخْ) bulduņuz (79b/10)

2.2.7. Bağlaçlar

bile: ikisi bile (بِلَهْ) řarām olurdı (51b/13)

ile: şalarlar herze ile (پِلَهْ) (61b/16)

ve: ve (وَ) birinde peynір varıdı ve (وَ) birinde şoğranmış şuru et varıdı (54a/03)

kim: ol şarırdurur kim (كَمْ) durutdı sizi (65b/01)

ki: şol nesne ki (كِهْ) řarām oldu üzerünüze (67b/16)

2.2.8. Fiiller

2.2.8.1. şahıs Ekleri:

Metinde örneği olan şahıs ekleri şunlardır:

2.2.8.1.1. İyelik Kökenli şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -m:

eyitmedüm (أَيْتَمَدُمُ) (54a/16), kuvvetlendürdüm (قُوَّتْلَنْدُرْدُمُ) (58a/01), buyurdum (بُوْيُورْدُمُ) (75b/10), ergürdüm (اِرْكُرْدُمُ) (83b/15), vèrdüm (وِرْدُمُ) (83b/16), kıldum (قِلْدُمُ) (89b/10)

2. Tekil Şahıs: -n:

görseñ (كُورْسَكْ) (57b/06), olursañ (اُولُرسَكْ) (67b/07), yarlıgamazsañ (يَارْلِغَامَزْسَكْ) (76b/12), getürseñ (گَتُورْسَكْ) (88a/05), vèürseñ (وِرُورْسَكْ) (95b/15)

3. Tekil Şahıs: Ø:

dileye (دِلْيَه) (52a/11), tuta (طُوتَه) (52a/11)

1. Çoğul Şahıs: -k/-k:

bulduk (بُولْدُقْ) (52a/03), etdük (اِتْدُكْ) (55a/14), açduk (اچْدُقْ) (59a/15), tutduk (طُتْدُقْ) (59a/15), bağışladuk (بَاغِشْلَادُقْ) (63b/08), yaratduk (يِرْتْدُقْ) (65a/02),

2. Çoğul Şahıs: -nuz/-nüz:

yalanladunuz (يَلَانْلَانْدُكُونُ) (60b/12), çoğalttınız (چُوْغَالْتْدُكُونُ) (69a/03), tapardınız (طَپَرْدُكُونُ) (78b/08), durdunuz (دُرْدُكُونُ) (90b/02), azdınız (اَزْدُكُونُ) (100a/13)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

görseler (كُورْسَلَرْ) (57a/17), düşseler (دُشْسَه لَرْ) (64b/13), bildiler (بِلْدِلَرْ) (65b/15), korksalar (قُرْقُسَلَرْ) (85b/05), şordılar (صُورْدِلَرْ) (91a/06), bulsalar (بُولْسَلَرْ) (93a/11)

2.2.8.1.2. Zamir Kökenli Şahıs Ekleri:

1. Tekil Şahıs: -am/-em:

korkaram (قُورْقَارَمْ) (56a/17), vermezem (وِرْمَزَمْ) (56b/12), olmazam (اُولْمَزَمْ) (59b/17)

2. Tekil Şahıs: -sın/-sin:

getüresin (گَتُورَه سِنْ) (53b/05), bilürsin (بِلُرسِنْ) (54a/14), söylersin (سُيُلُرسِنْ) (58a/02), bulmazsın (بُولْمَزْسِنْ) (76a/07), görmezsin (گُورْمَزْسِنْ) (89b/04)

3. Tekil Şahıs: Ø:

ola (اُولَہ) (55a/13), olmaya (اُولَمِيَه) (62a/09)

1. Çoğul Şahıs: -vuz/-vüz:

olavuz (اُولَاوُز) (52b/02), bilevüz (بِلَاوُز) (58b/03), bulmayavuz (بُولْمَيَاوُز) (70b/14), işleyevüz (اِشْلَيَاوُز) (81a/02), döndürülevüz (دُونْدُرُلُوْز) (81a/02)

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

anlayalar (اَنَلَايَلَر) (61b/12), okıyalar (اُوقِيَاَلَر) (78a/14), beklemeyeler (بَكَلَمَيَلَر) (92b/04)

2.2.8.2. Fiil Çekimleri

Fiil çekimlerinde yalnızca metnimizde olanlar sıralanmıştır.

2.2.8.2.1. Basit Çekimler

2.2.8.2.1.1. Bildirme Kipleri

2.2.8.2.1.1.1. Geniş Zaman

1. Tekil Şahıs: -(y)am/-(y)em:

düyem (دِيَم) (54a/12), bilmezem (بِلْمَزَم) (54a/14), olmazam (اُولْمَزَم) (60b/09), olam (اُولَم) (60b/10)

2. Tekil Şahıs: -arsın/-ersin, -ursın/-ürsin:

söylersin (سَيْلُرْسِيْن) (58a/02), azdurursin (اَزْدُرُرْسِيْن) (91a/10), onarursin (اُوْكَارُرْسِيْن) (91a/11), bilürsin (بِلُورُسِيْن) (95b/02), görürsin (كُورُرُسِيْن) (96b/12)

3. Tekil Şahıs: -ar/-er,-ur/-ür:

olur (اُولُور) (66b/14), çıkar (چَقَر) (81b/11), gelür (كَلُور) (85b/02), gider (كِدَر) (85b/02)

1. Çoğul Şahıs: -aruz/-erüz -uruz/-ürüz:

bilürüz (بِلُورُز) (53a/10), beyân ederüz (اَيِدُرُز) (66a/14), görürüz (كُورُرُز) (82a/17), muhtelâ kıluruz (قِلُورُز) (92b/05), mühlet vèrürüz (وَرُرُز) (95a/03)

3. Çoğul Şahıs: -arlar/-erler:

taparlar (طَپَرْلَر) (55a/01), yazarlar (يَازَرْلَر) (61a/13), sögerler (سۆگَرْلَر) (66b/06)

2.2.8.2.1.1.2. Gelecek Zaman

1. Tekil Şahıs: -iserem:

depelediserem (دېلېدېسَرَم) (87b/04), men' ediserem (مېن' ېدېسَرَم) (89b/17)

3. Tekil Şahıs: -isar/-iser:

divşüriser (دۈشۈرْسَر) (52b/13), eydiser (ايدېسَر) (52b/14), olisar (اولېسَر) (69b/17)

1.Çoğul Şahıs:-(i)saruz/-(i)serüz:

kopariserüz (قېاړسَرۈز) (57a/04), eydiserüz (ايدېسَرۈز) (57a/05), şorsaruz (صۆرسارۈز) (75a/08),
tutisaruz (طوتېسارۈز) (95a/02), birağisaruz (بېراغېسارۈز) (99a/01)

3. Çoğul Şahıs: -(i)sarlar/-(i)serler:

dönderiliserler (دۈندېرلېسَرْلَر) (53b/10), eydiserler (ايدېسَرْلَر) (72a/04), bulisarlar (بۇلېسَرْلَر) (94b/16)

2.2.8.2.1.1.3. Görülen Geçmiş Zaman

1. Tekil Şahıs: -dum/-düm:

eyitmedüm (ايتْمَدۈم) (54a/16), öğretdüm (اۈگرتْدۈم) (58a/03), dönderdüm (دۈندردۈم) (63a/09),
buyurdum (بۇيۇردۈم) (75b/10), dëmedüm (دېمْدۈم) (76b/09)

2. Tekil Şahıs: -duŋ:

buyurduŋ (بۇيۇردۈڭ) (54a/16), kaldurduŋ (قالدۇردۈڭ) (54a/18), yaratduŋ (يەرتدۈڭ) (75b/11)

3. Tekil Şahıs: -Ø:

çağırdı (چاغردى) (76b/07), eyitdi (ايتدى) (76b/13), dëdi (ددى) (78a/07)

1. Çoğul Şahıs: -duŋ/-dük:

gönderdük (گۈندردۈڭ) (55a/17), dürütdük (دۈرتدۈڭ) (55b/03), getürdük (گتۈردۈڭ) (58a/14),
tutduŋ (طتدۈڭ) (59a/17), işitdük (ايتدۈڭ) (66a/05), kesdük (گسندۈڭ) (83a/06)

2. Çoğul Şahıs: -duñuz:

şanurduñuz (صَانُورْدُكُوزُ) (57a/07), yalanladuñuz (يَلَانْلَدُكُوزُ) (60b/12), bulduñuz (بُولْدُكُوزُ) (79b/10), durduñuz (دُرْدُكُوزُ) (90b/02), yalvarduñuz (يَلَوَارْدُكُوزُ) (98a/15),

3. Çoğul Şahıs: -lar/-ler:

oturdılar (اوتُردِيلَر) (54a/05), tutdılar (تُتْدِيلَر) (77b/09), dediler (دِدِيلَر) (78b/10), getürdiler (گِتُردِيلَر) (88a/15), yalanladılar (يَلَانْلَدِيلَر) (90a/07), kırıldılar (قِرْلَدِيلَر) (91a/07),

2.2.8.2.1.1.4. Öğrenilen Geçmiş Zaman

3. Tekil Şahıs: -mıñ/-miş:

esirgemiş (اَسِرْگِمِش) (56b/01), alınmış (اَلِنْمِش) (71a/01), çıkmış (چَقْمِش) (84b/16)

3. Çoğul Şahıs: -mıñlar-dur/-mişler-dür:

olmışlar (اُولْمِشْلَر) (59b/01), uzatmışlardurur (اُزَاتْمِشْلَرْدُورُ) (64b/14), düşmişlerdürür (دُشْمِشْلَرْدُورُ) (64b/14), çıkmışlar (چَقْمِشْلَر) (90a/16)

2.2.8.2.1.2. Dilek Kipleri

2.2.8.2.1.2.1. Şart Kipi

1. Teklik Şahıs: -sam/-sem:

yürisem (يُورِسَم) (60b/09)

2. Tekil Şahıs: -sañ/-señ:

yarlığarsañ (يَزْلِغَارْسَاڭ) (54b/03), görseñ (گُورْسَاڭ) (57b/06), olursañ (اُولُرسَاڭ) (61b/03), dileseñ (دِلْسَاڭ) (91a/08), vèürseñ (وَرُورْسَاڭ) (95b/15)

3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

kızılasa (قُزِلْسَه) (51b/11), okusa (اُوقُسَه) (54b/13), tutarsa (طُوتُرسَه) (56b/02), dèse (دِسَه) (57b/17), gelse (گِلْسَه) (59a/05), inansa (اِنَانْسَه) (59b/11)

1. Çoğul Şahıs: -savuz/-sevüz:

dilesevüz (دِلَسَوُزْ) (85b/15)

2. Çoğul Şahıs -sañuz/-señüz:

gerçekseñüz (كَزْچَكْسَكُوزْ) (59a/07), okusañuz (اَوْقُوسَكُوزْ) (96b/04)

3. Çoğul Şahıs: -salar/-seler/:

görseler (كُوزْسَلَرْ) (57a/17), düşseler (دُشْسَه لَرْ) (64b/13), bulsalar (بُولْسَلَرْ) (93a/11)

2.2.8.2.1.2.2. Emir Kipi

1. Tekil Şahıs: -ayım/-eyim:

èdeyim (اِدِيْمْ) (67a/15), okıyayım (اَوْقِيَايِمْ) (72b/03), bakayım (بَقَايِمْ) (89b/03)

2. Tekil Şahıs: -ğıl/-gil/ Ø:

nażar kıl (قِلْ) (57a/09), mühlet vèrgil (وَزْكِلْ) (75b/15), çık (چِقْ) (76a/08), acğıl (اَجْغِلْ) (85a/04), güldürmegil (كُولْدُزْمَكِلْ) (90b/07), yazğıl (يَاَزْغِلْ) (91a/13)

3. Tekil Şahıs: -sın/-sin, -sun/-sün:

tırsun (طُورْسُونْ) (54a/04), örtün (اُورْتُسُونْ) (54a/04), götürsün (كُوتُزْسُونْ) (54a/04), gelsün (كَلْسُونْ) (61a/09), olsun (اُولْسُونْ) (86b/13), tohtasun (تُخْطَسُونْ) (98b/05)

1. Çoğul Şahıs: -alum/-elüm:

getürelüm (كَتُرَالُومْ) (88a/09), uralum (اُورَالُومْ) (97b/15), çıkalum (چَقَالُومْ) (97b/17), alalum (الَالُومْ) (97b/17)

2. Çoğul Şahıs: -ñ/-uñ/-üñ:

gözedüñ (كُوزْدُڭْ) (52a/06), düşüñ (دُشُڭْ) (76b/14), dönderüñ (دُندَرُوكْ) (77b/04)

3. Çoğul Şahıs: -sunlar/-sünler:

şorsunlar (صُورْسُونْلَرْ) (86b/09), gelsünler (كَلْسُونْلَرْ) (86b/10), dönsünler (دُنسُونْلَرْ) (93a/06), vèrsünler (وَرْسُونْلَرْ) (96a/09)

2.2.8.2.1.2.3. İstek Kipi

1. Tekil Şahıs: -am/-em:

olam (اُولَمْ) (56a/14), tapam (طَپَامْ) (60b/07), men' edem (إِدَمْ) (61b/14)

2. Tekil Şahıs: -a-sın(η)/-e-sin(η), -a-sun(η)/-e-sün(η):

çıkasın (چَقَاسِنْ) (53b/04), getüresin (كَتُورَه سِنْ) (53b/05), korğudasın (قُرْقُدَاسِنْ) (64b/04)
göresin (كُورَه سِنْ) (89b/05), gelmeysesin (كَلْمَيَاسِنْ) (96b/14)

3. Tekil Şahıs: -a/-e:

ola (اُولَه) (55a/13), ède (إِدَه) (62a/11)

1. Çoğul Şahıs: -a-vuz/-e-vüz:

yèyevüz (يَيَاوُزْ) (58b/02), bilevüz (بِلَاوُزْ) (58b/03), tanuqlardan olavuz (اُولَاوُزْ) (58b/04),
döndürülevüz (دُنْدُرُلُوزْ) (81a/02), terk èdevüz (اِتْوُزْ) (82b/13)

2. Çoğul Şahıs: -asız/-esiz:

yaklaşmayasız (يَاقَاشْمَيَاسِزْ) (72b/08), öldürmeysesiz (أَلْدُرْمَيَاسِزْ) (72b/09), korğasız (قُرْقَاسِزْ) (73a/10),
dutasız (دُتَاسِزْ) (83a/13), uğraşasız (اُوْغُرَاشَاسِزْ) (99a/10)

3. Çoğul Şahıs: -a-lar/-e-ler:

eyleyeler (اَيْلِيلَرْ) (69a/15), èdeler (إِدَه لَرْ) (85a/16), döneler (دُونَلَرْ) (94a/06)

2.2.8.2.1.2.4. Gereklilik Kipi Kipi

olsa gerek (اُولْسَه كَرَكَ) (71a/15)

2.2.8.2.2. Birleşik Çekimler

Metindeki birleşik çekimler şunlardır:

2.2.8.2.2.1. İstek Kipinin Hikâyesi: -eydi:

èdehydi (اَيْدِيدِي) (55b/06), bileydi (بِلِيدِي) (97b/15), kuvvetlendüreydi (قُوْتَلْنْدُرِيدِي) (100a/15)

2.2.8.2.2.2. Şart Kipinin Hikâyesi: -seydi/-sa idi/-se idi:

olsa idi (اُولْسَه اِيْدِي) (60b/15), dileseydi (دِلْسِيدِي) (66b/03), bilse idi (بِلْسَه اِيْدِي) (100a/01)

2.2.8.2.2.3. Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikâyesi: -mişdi/-mışdı/-mişidi:

gönderilmişdi (كُنْدَرْلَمِشْدِي) (75a/10), örtülmüşdi (اُورْتُلْمِشْدِي) (76a/15), besnemişdi (بَسْنِمِشْدِي) (83b/04), yonmuşıdı (يُونْمِشْدِي) (89b/13)

2.2.8.2.2.4. Geniş Zamanın Hikâyesi

3. Tekil Şahıs: -ürdi/ -r idi:

yèr idi (يِرْ اِيْدِي) (51b/04), işitdürürdi (اِشْتَدُرْدِي) (100a/01)

3. Çoğul Şahıs: -rlardı/-rlerdi/-rlarıdı/-rleridi:

yèrlerdi (يِرْلَرْدِي) (51b/07), bilürleridi (بِلُورْلَرْدِي) (56b/16), çıkarurlardı (چَقَرُورْلَرْدِي) (57a/12), dönerlerdi (دُونَرْلَرْدِي) (57b/11), kazanurlardı (قَزَانُورْلَرْدِي) (68a/05)

2.2.8.2.2.5. Geniş Zamanın Şartı

1. Tekil Şahıs: -(a)rsam/-(e)rsem:

‘āṣī olursam (اُولُورْسَم) (56a/16)

2. Tekil Şahıs, olumlu: -(a)rsaṅ/-(e)rseṅ:

‘azāb èdersen (اِدْرَسَكْ) (54b/02), dilersen (دِلْرَسَكْ) (91a/11), vèürsen (95/15)

2. Tekil Şahıs, olumsuz: -mazsaṅ/-mezseṅ:

yarlıgamazsaṅ (يَارْلِيْغَامَزْسَكْ) (76b/12), şefkat ètmezseṅ (اِتْمَزْسَكْ) (76b/12)

3. Tekil Şahıs, olumlu: -(a)rsa/-(e)rse:

tutarsa (طُوْتَرْسَه) (56b/02), dilerse (دِلْرَسَه) (59a/08), karar èderse (اِدْرَسَه) (89b/05)

3. Tekil Şahıs, olumsuz: -mazsa/-mezse:

kulağuzlamazsa (قُلَاْغُزْلَمَزْسَه) (63a/04), dilemezse (دِلْمَزْسَه) (98a/14)

1. Çoğul Şahıs: -(a)rsavuz/-(e)rsevüz:

dönersevüz (دُونَرْسَاوُزْ) (84b/17), gālib olursavuz (اُولُورْسَاوُزْ) (86b/12)

2. Çoğul Şahıs: -(a)rsañuz/- (e)rseñüz:

sizerseñüz (سِرْزَسْكَؤُزْ) (52a/16), işlerseñüz (اِشْلَرْسْكَؤُزْ) (61a/13), bilürseñüz (بِلُورْسْكَؤُزْ) (63b/02), yaklaşursañuz (يَقْلَاشُورْسْكَؤُزْ) (76a/14), uysañuz (اُوِيَارْسْكَؤُزْ) (85a/07)

3. Çoğul Şahıs: -rlarsa/-rlerse:

yalanlarlarsa (يَلَانْلَرْلَرْسَه) (72a/02)

2.2.9. Ek-Fiil

a) Metinde ek-fiilin tüm çekimlerine (şahıslara göre) rastlanılmamıştır.

Geniş Zaman 1. Tekil Şahıs, olumsuz: -em:

degülem (دَكُلُمْ) (61b/14)

Geniş Zaman 3. Tekil Şahıs: -dur/-dür/-durur/-dürür:

devedür (دَوَه دُرْ) (51b/14), degüldür (دَكُلْدُرْ) (54a/13), pādīshāhdurur (پَادِشَاهْدُرُرْ) (63b/08), ṭanūḡdurur (طَانُغْدُرُرْ) (56b/08), yarlıḡayıcıdurur (يَارْلِغَايْجِي) (93a/02)

Geniş Zaman 3. Çoğul Şahıs: -dururlar:

kārīvāndururlar (كَارِوَانْ دُرُرْلَرْ) (98a/11)

Şart Kipi 3. Tekil Şahıs: -sa/-se:

olsa (اَلْسَه) (51b/12), varısa (وَارِسَه) (71b/14)

b) Birleşik zamanlı fiil çekimleri de ek-fiilin yardımıyla yapılmaktadır

(bk. 2.2.8.2.2. birleşik çekimler).

2.2.10. Birleşik Fiiller

2.2.10.1. İsim+Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiiller:

Metinde ét-, eyle-, kıl- ve ol- yardımcı fiilleri, Türkçe ve yabancı kökenli sözcüklere getirilerek birleşik fiil yapılmıştır. Ayrıca yardımcı fiil fonksiyonunda olmadığı hâlde yardımcı fiil fonksiyonu taşıyan fiiller de bulunmaktadır:

nażar kıl (نَظَرَ قِل) (57a/09), terk  t (تَرَكَ اِيت) (64b/01), řerh eyleyeler (شَرَحَ اِيْلِيْلَر) (69a/15), ğ lib oldu (عَالِبٌ اُولْدِي) (81a/07), mühr urayduķ (م هَر اُورِيْدُق) (85b/15), gözlerin bağladılar (كُوزَلَرِن باĒِلْدِلَر) (86b/16), ışl h  t (اَصْلَاحُ اِيت) (89a/16)

2.2.10.2. Fiil + Yardımcı Ara Ses + Fiil şeklinde Yapılan Birleşik Fiiller:

şalıver rlerdi (صَالِي وُرُرَلَرْدِي) (51b/08), ķındırıver rler (قِنْدُرِي وُرُرَلَر) (96b/13)

2.2.11. Fiilimsiler

2.2.11.1. Zarf-Fiiller (Gerundium)

2.2.11.1.1. -(y)up/- (y) p:

ķoyub (قُوِيْب) (60b/08), olub (اُولْب) (69b/01), taĒılub (طَاĒِلُوْب) (81b/03), tutub (طُوْتُب) (99a/15)

2.2.11.1.2. -iken < er-ken: Ek-fiilin zarf-fiille kurulan birleşik çekimidir. Ünlüyle biten kelimelerden sonra -y- yardımcı ünlüsüyle yazılmaktadır:

toĒadururken (طُوĒَاغَه دُرُرَكْن) (63a/03), Ē filiken (عَاْفِيْلَكْن) (69b/06), ķaylıledeyiken (قَاْيِلُوْلَدَه) (75a/05), d ny dayiken (دُنْيَاْدَه يَكْن) (80b/17)

2.2.11.1.3. -ınca/-ince:

ardınca (اَرْدِنْجَه) (55a/17), d yince (دِيْنَجَه) (88a/11), ķopınca (قُوِيْبِنْجَه) (94a/03)

2.2.11.1.4. -(y)u/- (y) :

d y  (دِيُو) (62b/05)

2.2.11.1.5. -uban/- ben:

oluban (اُولْبُن) (87a/05)

2.2.11.1.6. -ıcaķ/-icek:

g ricek (كُورِجَك) (83b/14)

2.2.11.1.7. -duķda/-d kde:

geld kde (كَلْد كَدَه) (55a/13), toĒduķda (طُوĒ_D K_D ) (65a/03), ķılduķda (قِلْد K_D ) (77b/12)

2.2.11.1.8. -mege:

gelmege (كَلْمَكَه) (73b/15),  tmege (اَتْمَكَه) (96a/04), gitmege (كَيْتْمَكَه) (97a/14)

2.2.11.1.9. -mazdan/-mezden:

gelmezden (كَلْمَزْدَنْ) (57b/10), inmezden (اِنْمَزْدَنْ) (93b/15)

2.2.11.1.10. -dukdan/-d kden:

ind kden (اِنْدُكْدَنْ) (55b/11), buldukdan (بُولْدُقْدَنْ) (64a/02),  ııdukdan (چُقْدُقْدَنْ) (93b/15)

2.2.11.2. Sıfat-Fiiller (Partisip)

2.2.11.2.1. Geniş Zaman Sıfat-Fiileri:

2.2.11.2.1.1. -an/-en (< -ġan/-gen):

ķalan (قَالَنْ) koyunlar (51b/12), ĥaķ olmayan (اُولْمَيَانْ) nesneyi (64b/17), besleyen (بَسْلَيَانْ) taņrıya (72b/02), yaradılan (يَرَادِلَنْ) tonlar (77a/04)

2.2.11.2.2. Gelecek Zaman Sıfat-Fiili:

2.2.11.2.2.1. -acaķ/ecek:

sürecek (سُرَجَكْ) günler (61a/09), koyacaķ (قُبَاچَقْ) yer (65b/03), kılacaķ (قَلچَقْ) yeri (68b/06)

2.2.11.2.2. Geçmiş Zaman Sıfat-Fiilleri:

2.2.11.2.3.1. -mış/-miş:

toġranmıř (طُوغرْنِمِشْ) ķuru et (54a/03), azmış (اَزْمِشْ) t 'ifeden (63a/05), ĥar m olmış (اُولْمِشْ) nesne (71b/08), yaradılmıřuņ (يَرَادِلْمِشْ) taņrısıdurur (74b/04)

2.2.11.3. İsim-Fiiller

2.2.11.3.1. -maķ/-mek:

yalanlamaķdan (يَلَانْلَمَقْدَنْ) (61b/14), t pmaķ (طَبْمَقْ) (62a/08), işlemek (اِشْلَمَكْ) (83b/01), yazmaķ (يَاَزْمَقْ) okımaķ (اُولُقْمَقْ) (91b/04), balıķ avlamaķdan (اُولَمَقْدَنْ) (92b/02)

BÖLÜM 3: METİN

[51-b]

(1) hilm issidürür قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ tahkik şordı anuñ gibi şorunca bir ṯā'ife-i benī isrā'īl (2) gibi كَافِرِينَ (3) ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا andan sonra öldiler anuñ sebebiyle sizden öñdin مِنْ قَبْلِكُمْ (4) kāfirler مَا جَعَلَ اللَّهُ tañrı kılmağı ħarām مِنْ بَحِيرَةٍ baħireden baħire bir devedür kaçanki (5) beş kez toğura daħı beşincisi erkek ola anı putlarına boğazlarlaradı etinden irkekler yer (6) idi dişileri yemezdi eger olsa erenler yerleridi 'avratlar yemezdi eger dişi toğursa (7) kulağın yerleridi südin erenler yerdi 'avratlar yemezdi eger olsa er'avrat bile (8) alurlaradı yerlerdi وَلَا سَائِبَةٍ daħı ħarām kıldı tañrı sâ'ibeden sâ'ibe ol (9) en'āmdan kaçanki birisi seferden gelse ya ħastalıktan şağılsa bir deve şalıvêrürleridi (10) putları içün meliklerinden çıkarurlaradı yünji daħı andan men' ederleridi daħı andan (11) toğanlar anlaruñ olurdı 'avratlaruñ olmazdı وَلَا وَصِيلَةٍ daħı vaşiyleden ħarām kılmağı vaşiyle (12) oldur ki kaçanki bir koyun yedi kez kuzılsa yedinci erkek olsa putlarına boğazlarlaradı eti (13) erenleruñ olurdı 'avratlaruñ olmazdı eger dişi olsa kalan koyunlar gibi olurdı eger ikiz (14) olsa ikisi bile ħarām olurdı menfa'ati kopsa ere olurdı 'avrata olmazdı kaçanki olsa (15) hem ere hem 'avrata olurdı وَلَا حَامٍ daħı ħāmdan ħarām kılmağı ħām ol erkek devedür ki (16) ayğır ola kaçanki oğlunuñ oğlı binile salarlaradı kaçanki olsa er daħı 'avrat daħı yerleridi (17) andan sonra bunları tañrı buyurdı dêrleridi الْكَذِبِ عَلَى اللَّهِ tañrı üzerine çıkarurlar يَفْتُرُونَ (18) lākin şunlar ki kāfir oldılar وَلَكِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا yalanı وَأَكْثَرُهُمْ hāl bu ki tañrı (19) bu nesneleri buyurmadı belki kāfirler kendülerden ħarām ederlerdi لَا يَغْتُلُونَ

(1) daḥı ekseri anların ‘aḳılları yokdurur anlamazlar وَأَدَا قِيلَ لَهُمْ kaçanki dēnildi anlara
(2) gelün وَالْإِنسَانُ إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ şuna ki tanrı indürdi daḥı peygāmbere dēdigine
(3) gelün قَالُوا dēdiler ḥasbunā bize yēter مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا şol nesneyi ki biz bulduk
(4) anın üzerine atalarumuzu يَا نَبِيَّ نُوحٍ أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ya’nī uyarılarım
(5) atalarına eger ataları cāhillerise daḥı أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ lāzım olun siz
(6) nefselerünüz ya’nī nefselerünüz gözedün لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ size ziyān ētmez
(7) şol kimse ki azdı إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ kaçanki siz hidāyetlendünüz
(8) sizün rucū’unuz taḥrīradurur بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ şunıki siz
(9) işleridünüz إِذَا حَضَرَ الْأَرْضَ kaçanki ḥāzır
(10) ara yerinüzde يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ ol
(11) sizün birinüzde ölüm daḥı أَحَدُكُمْ أَلَمُوت ol dileye ki vaşıyyetine tanuḳ tuta
(12) olalar دَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ deyi buyurdi daḥı
(13) ya iki kişi daḥı yadlardan olalar أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ
(14) daḥı size erişürse إِنْ كُنْتُمْ فِي الْأَرْضِ eger siz seferde bulunursa
(15) bu iki tanuḳı ḥabslayasız تَحْسِبُونَهُمَا ölüm muşibeti
(16) and içeler إِنْ ارْتَبْتُمْ eger anlarda
(17) içdügümüzile almazuz دُنْيَا ثَمَّنَا eger
kavmümüz daḥı olursa

(1) aña nazar kılmazuz وَلَا تَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ dağı tağı içün vèrilecek şanukluğu gizlemeüz
(2) إِنَّا إِذَا لَمِنَ الْأَثَمِينَ bedürüstî dedüklerimize muhâlif olursavuz günâhkârlardan olavuz
(3) عَلَى أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا ya'ni muṭṭalî' olunsa şunun üzerine ki (4) bu
iki şanuk günâh kazandılar فَأَخْرَانِ iki dağı يَقُومَانِ turalar مَقَامَهُمَا ikisinün (5) yerine

budurur tahkik elbetde seni melul eder الَّذِي sol kimseler يَقُولُونَ eydürler (12) senün
 hakkuña وَلَكِنَّ الظَّالِمِينَ فَاتَهُمْ لَا يُكَذِّبُونَ (13) lakin
 zalimler وَلَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ (14) tahkik yalanladılar
 peygamberleri عَلَى مَا كَذَّبُوا (15) etdiler senden öñdin فَصَبَرُوا dañı anlar şabr (15)
 üzerine ki yalanladılar anları وَادُّوا dañı incitdiler tañrı (16) yolunda
 şuña degin ki anlara bizüm yardımumuz geldi وَلَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِ (17) tağyir edici yokdurur
 tañrının va'delerini وَمِنْ نَبَاِ الْمُرْسَلِينَ tahkik saña geldi وَلَقَدْ جَاءَكَ

[53-b]

(1) peygamberler haberinden إِعْرَاضُهُمْ eger üzerüne rahmet büyük gelürse وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ
 (2) anların i'raz etdikleri sen dedüğünden (3) ki تَبْتَغِي أَنْ eger gücün yeterse فَإِنْ اسْتَطَعْتَ
 (4) taleb edesiz نَفَقًا فِي الْأَرْضِ yere talmazı tā çıkarasın yer dibinden anlara bir nişan
 peygamber edüğüne أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ yā bir nerduban göge ki çıkasın andan yana bir
 nişane (5) getüresin hak peygamber edüğüne فَتَأْتِيَهُمْ بَآيَةٌ tañrı dedi eger tañrı
 (6) dileseyidi لَجَمْعَهُمْ عَلَى الْهُدَى anları hidayet üzerine cem' ederdi gücile فَلا تَكُونَنَّ
 (7) elbetde sen yā muhammed إِنْما مِنْ الْجَاهِلِينَ iş benüm elümde olduğın bilmeyenlerden
 (8) bedürüstî kabül eder şunlar ki يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ ulular وَالْمَوْتَى işidürler naşihatüni
 mekke kâfirleri (9) gibi kabül etmezler senden tañrı يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ dirildür anları ölümde
 (10) ثُمَّ إِلَيْهِ andan sonra tañrıya dönderiliserler وَقَالُوا kâfirler eyitdiler
 (11) inmedi نَزَلَ neyiçün ol muhammedün üzerine بَآيَةٌ bir nişane peygamberliğine
 (12) tañrı senden عَلَى eyitgil yā muhammed bedürüstî tañrı KADIRDÜRÜR قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ
 (13) indürmek üzerine senünçün وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ nişane أَنْ يَنْزِلَ بَآيَةٌ
 (14) hiçbir cānavar yokdur yeryüzinde وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ bir
 (15) iki kanadıyla uçar yokdur يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ anlar vardur إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَلُكُمْ
 (16) sizlerün gibi cümlesinün rāzıkı bizüz فِي الْكِتَابِ etmedük biz وَمَا فَرَقْنَا

levh-ül-maḥfūẓda (17) ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ bir nesneden مِنْ شَيْءٍ andan sonra anlar tanrısından yaña ḥaşr olısarlar

[54-a]

(1) tuzcuğaz varıdı ve kıyruqları kıatında sirke varıdı ve dört yanında tere ve tarḥūn varıdı (2) na‘ne varıdı pes güllice varıdı ve bir üskürede zeyitūn varıdı birinde bāl varıdı ve birinde (3) yağ varıdı ve birinde peynīr varıdı ve birinde toğranmış kuru et varıdı ‘isā eyitdi bir eyü (4) ‘amellünüz tursun örtsün götürsün dediyise řem‘ūn eyitdi yā nebīyullah revādur ki siz (5) yaraşdurasız dedi ‘isā kalkdı açdı ol sofrı ki dedük daḥı onar onar oturdılar yediler (6) řem‘ūn eyitdi yā nebīyullah mu‘cize daḥı göster dediyise ‘isā balığa diril dedi dirildi öl (7) dedi öldi yedi gün bu düzene oldu yedi günden sonra gerü geldügi gibi göge çıkdı (8) gitdi kaçanki bunı gördiler yine inkār etdiler tanrı te‘ālā eyü meymūn etdi anları (9) اِذْ قَالَ اللهُ اَنْ يَّا مُحَمَّدُ اَنْ يَّا مُحَمَّدُ ol vaktaki tanrı eyitdi kıyāmet gününde iki وَأَمِّي وَآمِي تَخْذُونِي (10) seni mi dedük halka ki يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ tanrı adınun (11) اَلْهَيْئِ tanrıdan başka مَنْ دُونِ اللهِ eyitdi ‘isā eyitdi سُبْحَانَكَ tenziye ederin seni tenziye etmeklik (12) ya‘nī pāksın şerikden sen مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ olmaz baña ki ben deyem مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ bir nesneyi ki baña (13) ḥaḳ degüldür اِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ eger ben anı dedimse فَقَدْ عَلِمْتَهُ tahkik sen anı ḥod bilürsin (14) تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي sen bilürsin anıki benüm nefsum içindedür وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ben bilmezem anı senün ‘ilmünledürür (15) مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ (16) ben bedürüstī sen gaybları bilici pādiřāhsın اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ eyitmedüm anlara illā řol nesneyi ki sen buyurduñ baña anuñıla اَنْ اَعْبُدُوا اللّٰ tapuñ tanrıya daḥı ben وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا daḥı sizün tanrıñuzdurur وَرَبِّكُمْ (17) benüm tanrımdurur anların üzerine nāzirdüm (18) اَدُمْتُ فِيْهِمْ mādem ki ben içindeydüm anların vaktaki beni كُنْتُ اَنْتَ kaldurduñ gökleriñe

biz peygāmbəri (12) لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا مَلَكًا ferişte biz kılurduq anı er kişi şüretinde nice cebrāʾil dihye-i kelbi (13) şüretinde inderdi - zīrā melek şüretine tākāt getürmezlerdi - وَلَلْبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ ya'nī tekzīb ederlerdi anı (14) niceki muḥammedi yalanladılar zīrā ferişteyim kendü dərse inanmazlar anuñiçün ki (15) ādem şüretindedürür muḥammed gibi وَلَقَدْ اسْتَهْزَيْ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ tahkik istihzā (16) olundı peygāmberler ki senden öñdin geçıbdürürler بِالَّذِينَ سَخِرُوا فَقَاقٍ indi şunlardan ki göz yumdular مِنْهُمْ ol peygāmberlerden بِه يَسْتَهْزِئُونَ istihzā

[56-a]

(1) etdiklerinün 'azābı ya'nī anları tañrı 'ukubet kıldı dürlü 'azābıyla anları muhtelā kıldı (2) ثُمَّ انْظُرُوا andan sonra gezün yeryüzinde سِيرُوا فِي الْأَرْضِ eyit yā muḥammed nazār kılduk (3) عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ nice oldı kibret göziyle كَيْفَ كَانَ peygāmberler yalanlayanların 'akıbeti (4) لِمَنْ مَا فِي السَّمَوَاتِ eyit yā muḥammed kimündür şol ki göklerdeür داخِلِ الْأَرْضِ andı yerlerdeür (5) eyit yā muḥammed tañrınıñdur cümlesi kerīm nefsinün üzerine عَلَى نَفْسِهِ yazdı (6) الرَّحْمَةِ şefkat etmegi yazdı muṭī'olanlara ol ḥazretde لِيَجْمَعَنَّكُمْ elbetde cem' eder sizi (7) إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ kıyāmet gününde لَا رَبِّبَ فِيهِ ki anda gumān yokdurur (8) siz şunlar siz ki nefslerine ziyān etdiler ya şunlar ki nefslerine ziyān etdiler فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ (9) anlar īmān getürmezler وَلَهُ مَا سَكَنَ ol tañrınıñdurur ki şol nesne ki karar etdi فِي اللَّيْلِ (10) gecede وَالنَّهَارِ andı gündüzde eyit yā muḥammed sen bunlara أَغْيَرَ اللَّهُ (11) tañrıdan gayrı mı ben dost dutayım وَهُوَ يُطْعِمُ tañrı yedi kat göğü ve yedi kat yeri yaradıcıdurur (12) فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ andı ol kullara yedürür (13) وَلَا يُطْعَمُ kendü yemez eyit yā muḥammed إِنِّي bedürüstī ben evvel i'tikād eden olam birliğine ol (14) أَنُكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَمْرْتُ buyruldum tañrınıñ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (15) dinledi ki sen şirk getürenlerden elbetde olma dēyü eyit yā muḥammed إِنِّي bedürüstī ben (16) عَصَيْتَ رَبِّي كORKARAM

anlara (11) مَا كَانُوا يُخْفُونَ şol nesne ki gizlerlerdi anlar مِنْ قَبْلَ āhîret serāyına gelmezden
 öndin (12) لِمَا نُهُوا eger dönderilseler لَعَادُوا tahkîk dönerlerdi anı ki
 olundılar عَنْهُ andan ki ol küfrdürür وَأَنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ bedürüstî anlar yalancılardurur (13)
 dedüklerinde وَقَالُوا eydürlerdi gerü dünyāya geldüklerinde (14) اِنْ هِيَ gel bu dirlik
 (15) وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ illā bizüm az ‘ömrümüz dünyā dirligidür dağı biz gerü
 عَلَى رَبِّهِمْ (16) اِذْ وَقَفُوا eger sen göreydün yā muḥammed anları اِذْ وَقَفُوا
 kaçanki anlar turgurulsalar tanrı ḥazretine قَالَ tanrı anlara eyitse (17) اَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ işbu
 gerçek degül mi dese قَالُوا eydiler بَلَى ḥaḳdur gerçekdür

[58-a]

(1) تُكَلِّمُ النَّاسَ بِرُوحِ الْقُدُسِ ol vaḳtaki seni kuvvetlendürdüm اِذْ اَيَّدْتُكَ üzerine
 (2) هَلْكَاهُ وَادَّ عَلَّمَكَ الْكِتَابَ وَكَهْلًا dağı kırğılıken فِي الْمَهْدِ bēşikdeyiken ḥalka söylersin
 vaḳtaki öğretdüm saña yazu yazmağı وَالْحِكْمَةَ dağı şevāb söylemegi وَالتَّوْرَةَ dağı tevrît
 (4) وَالْإِنْجِيلَ dağı incîl otuzunda vahy geldi otuz ay peygāmbelik êtdi otuz üç yıldan
 (5) وَادَّ تَخْلُقُ göge çıkdı ol vaḳtaki düzedurduk مِنَ الطِّينِ balçıkdan كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ
 (6) فَتَنْفُخُ فِيهَا dağı üfürdük anda kuş cismi gibi بِإِذْنِي benüm geñez êtmegümile destûrumıla
 (7) فَتَكُونُ ol kuş olurdu بِإِذْنِي benüm iznümile وَتُبْرِئُ الْأَكْمَةَ dağı anadan gözsüz toğanı
 (8) وَادَّ تُخْرِجُ الْمَوْتَى بِإِذْنِي benüm iznümile وَالْأَبْرَصَ dağı ala tenlüyi
 (9) وَادَّ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَءِيلَ عَنْكَ ol vaḳta dağı ki men‘ êtdüm benî isrâ’îli
 (10) فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ mu‘cizâtlarıyla اِذْ جِئْتَهُمْ senden
 (11) اِلَّا سِحْرًا مُبِينًا degüldür اِنْ هَذَا kāfir oldılar anlardan
 (12) اِلَى الْخَوَارِجِ isāya ki ḥavārilere icāzulukdur وَادَّ اَوْحَيْتُ dağı ol vaḳtaki vahy êtdüm
 (13) اَنْ اٰمَنُوْا بِى baña îmān getürün dēyü وَبِرِسْوَائِي dağı peygāmberime îmān
 (14) اَمَّا اَمَنَّا قَالُوا اَمَّا اَمَّا getürün dēyü اَمَّا اَمَّا dediler وَاشْهَدُ dağı ṭanuk ol yā ‘isā dediler
 (15) اِنَّا مُسْلِمُونَ ki bedürüstî biz ikrār êdiciler olduk tanrının birligine ve ‘isānuñ

peygāamberliğine إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ (16) dağı ol vağtaki řavāriler dēdi yā ‘isā ‘isā ey meryem oğlı ‘isā هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ (17) güci yeter mi ki indüre bizüm üzerümüze قَالَ ‘isā مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ düzülmüş şün gökden

[58-b]

نُرِيدُ (1) eyitdi اتَّقُوا اللَّهَ kormuş tağrıdan إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ eger mu’minsenüz dediler قَالَوا (2) dilerüz مِنْهَا ki yeyevüz ol مَائِدَةً dağı gönüllerümüz (3) toğtaya dağı عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ (4) وَنَكُونُ dağı bilevüz ki bize gercek söyledün وَنَعْلَمُ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا tağıdan olavuz ol مَائِدَةً dağı عَلَيْهَا (5) قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا bizüm tağrımuza ki تَكُونُ لَنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ (6) Mَائِدَةً dağı عَلَيْهَا (7) عِيدًا bayram ola öñümüze dağı وَآيَةً مِنْكَ dağı sonumuza dağı وَارْزُقْنَا dağı bize rızık (8) senden benüm gercek peygāamber ēdügüme dağı وَأَنْتَ خَيْرُ (9) إِنْ مَنَزَلَهَا عَلَيْكُمْ tağrı eyitdi قَالَ اللَّهُ sen ruzi verenlerin yegisin (10) وَأَنْتَ خَيْرُ (9) bedürüstü ben indüriciyem ol مَائِدَةً sizün üzerünüze (11) her kim ki (12) أَهْلًا (13) أَحَدًا (14) bir kimseye ‘ālemlerden ‘isā du‘ā kıldı ise bir kızıl sofrayı indi (15) aralarında düşündi eyle olsa ‘isā ağladı ilāhı bizi řākirlere kıl dedi (16) bunu bize rahmet sofrası kıl kılmağıl dedi bir rivāyetde dağı ol (17) halk on bin kişi idi bir incüsünü içinde iki balık vardı başları katında

[59-a]

صُمْ (1) وَالَّذِينَ كَذَبُوا şunlar ki yalanladılar بِآيَاتِنَا bizüm şur‘ānumuzu dağı peygāamberümüzi (2) وَبُكْمٍ dağı dilsüzler فِي الظُّلُمَاتِ karanlığında مَنْ يَشَاءُ اللَّهُ يُضِلَّهُ her kim ki

tanrı anuñ (3) žāyī'liğin dileye azdurur anı وَمَنْ يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ her kim ki
tanrıyı ögmeğin (4) dileye toğrı yol üzerine kılur anı قُلْ eyit yā muḥammed هَٰبِهر
vērün baña اِنْ اَتَيْكُمْ السَّاعَةُ ya size اَوْ اَتْتُمْ السَّاعَةَ eger tanrının 'azāb size gelse اِنْ اَتَيْكُمْ عَذَابُ
kīyāmet günü gelse اَعْيَزَ اللهُ (6) tanrıdan gayrıya du'ā kılur mısız ki sizden def' ede
ol اَعِزَّ اللهُ (7) eger siz gerçeksenüz اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ belki anı du'ā edersiz فَيَكْشِفُ
dağı ol açar مَا تَدْعُونَ (8) şuniki niyāzıla du'ā edersiz اِنْ شَاءَ اَنْ يَّأْتِيَ اَنْ اُفْتَحَ اِنْ اِذَا
dağı unıdırsız مَا تَشْرِكُونَ (9) anı etdüğünüzü اِنْ اِذَا تَشْرِكُونَ tahkik peygāamberler
gönderdik اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ (10) ümmetlere اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ senden öñdin dağı anlara inanmadılar فَآخَذْنَاهُمْ
biz dutduk anları بِالْبَاسِ (11) zaḥmet ergürmekile اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ dervişlik erişdürmekile
ağır nite tazarru' اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ
etmediler kaçanki anlara 'azābımız geldi اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ lākin göñülleri kūrurdu
dağı bezedi anlara şeytān اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ (14) şuniki işler anlar puta
tapmaktan اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ (15) şuniki öğütlendiler ümmetler
anunıla اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ açduķ anların üzerlerine اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ her nesnenün (16) kapusını
hoşluķdan اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ (17) kendülere vērilen hoşluķıla اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ
biz tutduk anları اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ nāgāh kendüleri gördi ki

[59-b]

(1) maḥrūm olmışlar اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ ol tā'ifenün köki اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ şunun gibi
tā'ifenün (2) köki zūlm etdiler اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ eyit yā muḥammed mekke
ahāline اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ (3) vērün baña اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ eger tanrı alsa اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ kulağunuz
dağı gözlerünüzü (4) sizün nesne göremesenüz اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ dağı mühr ursa
göñüllerinüz ne anlamayasınız (5) tanrıdan artuķ tanrı kimdür ki
ağır nice beyān اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ (6) nazar yā muḥammed ki nice beyān
ederüz bir bölüğümüzün nişānelerini اِنْ اِيَّاهُ تَدْعُونَ (7) andan sonra anlar i'raḥ ederler قُلْ

eyit yā muḥammed اَرَاَيْتُمْ ḥaber vērün baña (8) اِنْ اَتَيْكُمْ eger size gelse tañrınuñ
 ‘azābı illā اِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ helāk olmaz (9) هَلْ يَهْلِكُ ya göz göze āşikāre
 zūlm eden tāʾife وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ (10) biz göndermezüz peygāmblerleri illā
 bişāret ediciler muṭīʿ olanlara وَمُنْذِرِينَ (11) dañı kōrkuducılar ‘āsī olanlara اَمَّنْ her kim
 ki inansa anlara وَاَصْلَحْ dañı āhiretin kayırsa (12) فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ kōrku yokdur anlaruñ
 üzerine وَلَهُمْ يَخْرُتُونَ degüldür ki kaygulanalar (13) وَالَّذِينَ كَذَّبُوا kimseler ki yalanladılar
 بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ bizüm āyetlerümüzi (14) اِنَّمَا اَلْعَذَابُ anlara tañrınuñ ‘azābı erişür
 fişk etdikleri sebebiyle قُلْ eyit (15) yā muḥammed لَا اَقُولُ لَكُمْ ben demezem size
 وَاَنَا اَعْلَمُ الْغَيْبِ dañı ben benüm katumda tañrınuñ (16) هَازِنَلَرِي vardurur
 gayb bilmezem اِنِّي اَقُولُ لَكُمْ اِنِّي (17) وَلَا اَقُولُ لَكُمْ اِنِّي melek dañı ben ferişteyem demezem
 olmazam ben اِلَّا مَا يُوْحٰى اِلَيَّ illā şuna ki

[60-a]

وَالْبَصِيرُ الْاَعْمٰى kōr berāber olurum قُلْ eyit yā muḥammed (1) baña vañy olunur
 اَلَّذِينَ (2) gōrür وَاَنْذِرْ بِهِ dañı kōrkut saña vañy olanıla (3) فَكِرْ etmez misin اَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ
 اِلٰى رَبِّهِمْ (4) kōrkar anlar gerü kōpmağa kıyāmet gününde اِنْ يَخْشَوْنَ اَنْ يُحْشَرُوا
 وَلِيٍّ (5) tañrıdan artuk مَنْ دُونَهُ anlara yokdurur اَلَيْسَ لَهُمْ kendülerünüñ tañrısından yaña
 وَلَا تَطْرُدْ tañrıdan kōrkarlar لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ dañı bir şefāʿatci وَلَا شَفِيعٌ dost
 (6) evvel بِالْعُدُوِّ anlar niyāz edeler tañrısına اَلَّذِينَ sen şorma şunlar ki يَدْعُونَ رَبَّهُمْ
 (8) يُرِيدُونَ وَجْهَهُ dañı añır nehārda yaʿnī günün evvelinde ve āhirinde اَلْعَشِيِّ
 (9) yokdur senün üzereñe اَمَّا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ dilerler namāzlarıyıla tañrınuñ rızāsın
 (10) dañı وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ bunlaruñ ḥisābından bir nesne eger müsülmān olsalar
 فَتَطْرُدُهُمْ yokdur anlaruñ üzerine senün ḥisābuñdan bir nesne yaʿnī her kişi etdüğün bulur
 (11) هَاطَا anları şöñbetünden sürsen فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ tā sen zālimlerden olasıñ ol
 (12) وَكَذٰلِكَ ol geñen fitne gibi فَتَنًا بَعْضُهُمْ fitneledün baʿzılarını anlaruñ بَعْضِ

(1) هَالْ بُ كِي تَنْرِي بِلِيعِرِكَدُرُ بِالظَّالِمِينَ zālimleri تَنْرِي قَاتِنَادَدُرُ مَفَاتِحَ (2) الغَيْبِ
gaybuñ kilīdleri وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ (3) illā ol تَنْرِي بِلُرُ ol kilīdleri لَا يَعْلَمُهَا bilmez ol kilīdleri
بِلُرُ شُونِ كِي قُرِي يَرْدَدُرُ وَالْبَحْرِ dañı deñizdedür (4) وَمَا تَسْقُطُ dañı düşmez وَرَقَّةٍ
yaprakdan فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ (5) anı ol بِلُرُ وَلَا حَبَّةٍ dañı bir dāneden
لِصَفْحَةِ الْأَرْضِ levh-ül (6) إِلَّا كَشِيرَةً dañı keşirden وَلَا يَابِسٍ dañı kalīlden وَلَا رَطْبٍ
mañfūzdedür ol تَنْرِيدُرُ كِي يَتَوَفَّيْكُمْ (7) يَتَوَفَّيْكُمْ ol تَنْرِيدُرُ وَهُوَ الَّذِي
تَمُوتُونَ andan şonra sizi تَمُوتُونَ بِالنَّهَارِ gündüzde (8) dañı بِلُرُ şonki kesb (9) لِيُقْضَى
dirildür anda تَمُوتُونَ بِالنَّهَارِ ölüme (10) andan şonra şonki kesb (11) بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ
andanda şonra şonki kesb (12) بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ol allāh qāhır edicidür
كِرَامًا كَاتِبِينَ bekciler ki olurdur حَفَظَهُ üzerünze عَلَيْكُمْ (13) كِرَامًا كَاتِبِينَ
ne kim işlerseñüz anı yazarlar إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ (14) şunça degin حَتَّى
sizden birinze ölüm تَوَفَّاهُ kabz eder anı رُسُلَنَا bizüm ferişterümüz وَهُمْ
dañı anlar haddenden geçemezler ثُمَّ رُدُّوْا إِلَى اللَّهِ (15) andan şonra dönderilürler tanrıya
وَهُوَ أَلَدُّ الْخِشْمِ ki hüküm anıdır agāh olan مَوْلَاهُمْ الْحَقُّ
مَنْ يَنْجِيكُمْ eyit yā muhammed تَنْزِيلُ الْكِتَابِ (16) تَنْزِيلُ الْكِتَابِ (17) تَنْزِيلُ الْكِتَابِ

(1) kim kurtarur sizi مِنَ الظُّلُمَاتِ الْبَرِّ kuru yer karanlıklarından وَالدُّبْحِ dağı deniz karanlıklarından (2) niyāz edersiz aña تَدْعُوهُ āşikāre dağı sırrıla لَئِنْ أَنْجَيْنَا نَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ işbu ıarlıkdan (3) sen kurtaracak olursan eydürsiz eger bizi (4) şākirlerden oluruz قُلْ eyit yā muḥammed اللَّهُ يُنَجِّيْكُمْ tağı kurtarur sizi مِنْهَا ol elbetde (5) zulumātdan وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ andan sonra siz rucū (6) edersiz şirke قُلْ eyit yā muḥammed هُوَ الْقَادِرُ ol allāh te‘ālā kādirdürür güci yeticidürür

(8) عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ 'azābını üstünüzden sizün üzerünüze göndermege عَلَى أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ niceki taş yağdurdı lût kavmi üzerine أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ (9) altı yanından niceki yer delindi yere geçdi يَاهُودَ أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيْعًا (10) bölük bölük ba'zılarınıuñ zahmet katılığını (11) أَنْظُرْ nazar eyit yā muḥammed كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ nice dönderürüz āyetleri (12) لَعَلَّهُمْ ümīddür ki anlayalar وَهُوَ الْحَقُّ hāl bu ki (13) kavmün يَالانلادی 'azābını tañrınıñ senün (14) yā muḥammed ben sizün üzerünüze bekci degülem ki men' edem sizi yalanlamağdan لِكُلِّ نَبَاٍ her ḥaberün (15) مُسْتَقَرٌّ vaḳti vardur şimdi demezem وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ tañrı baña kılıc ur dedükde bilesiz (16) hāl nice edüğini كَايَا بِيْزُومَ ile (17) يَا مُوḥammed kaçan görseñ şunlar ki فَاعْرِضْ عَنْهُمْ sen i'raẓ et anlardan حَتَّى يَخُوضُوا

[62-a]

وَأَمَّا (1) aña degin ki talalar anlar فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ bir söze dañı ki ḳur'ān sözi degül ola بَعْدَ (2) sen oturma فَلَا تَقْعُدْ eger şeyṭān unutdurursa saña ögüdümüzi يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ (3) وَمَا zālimler tã'ifesiyle مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ men' etdügümüzi anduktan sonra الذِّكْرَى (4) kâfirlerün مِنْ حِسَابِهِمْ yokdur anlarun üzerine ki şirkden şakınurlar عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ (5) Lَعَلَّهُمْ günāhlarından وَلَكِنْ ذِكْرَى lākin ol ögütümüzi anmak vardur (6) يَا وَذَرِ الَّذِينَ māla ya'nī söylemekden ḳur'ān ḥaqqında مَالَا يَأْنِي (7) et şunları ki اتَّخَذُوا دِينَهُمْ (8) mağrūr olmağ gibi وَغَرَّتْهُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا (9) anğdur yā muḥammed ḳur'ānıla أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ tā bir nefis maḥrūm olmaya وَلِيٍّ مِنْ دُونِ اللَّهِ tañrıdan özge (10) günāhıla كَايَا بِيْزُومَ (11) dost her كُلِّ عَدْلٍ eger fidā kılursa وَإِنْ تَعْدِلْ (12) anlar anlardur أُولَئِكَ الَّذِينَ لَا يُؤْخَذُ مِنْهَا فِدَايَ her fidāyē عَدْلٍ

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ (17) anı t̄a olmağıçün anı ibrahim (17) yakīn üzerine s̄abit olanlardan
vaqtaki gece karanulandı

[63-a]

(1) üzerine re'y gördi müşteri yılduzın şu'lelü ibrahim eyitdi bu benüm
(2) taqrım mıdurur dedi فَلَمَّا أَفَلَ vaqtaki tolundı tolunanları sevmezem
dedi (3) bu taqrım mıdur dedi قَالَ هَذَا رَبِّي vaqtaki ay gördi toğadururken
(4) vaqtaki tolundı قَالَ لَنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي eger taqrım beni haq yola kulağuzlamazsa
فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسُ بَارِغَةً (5) elbetde ben azmış t̄a'ifeden olurum dedi
vaqtaki (6) güneş gördi toğadurur قَالَ هَذَا رَبِّي taqrım mıdurur dedi هَذَا أَكْبَرُ gün şu'lelödür
(7) vaqtaki ol dağı tolundı قَالَ ibrahim eyitdi يَا قَوْمِ benümile munāza'a eden t̄a'ife
(8) (9) sundanki anları siz şerik etdüñüz taqrıya ki bedürüstī bīzāram مِمَّا تُشْرِكُونَ İني وَجْهْتُ وَجْهِي
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ (10) dağı yerleri حَنِيفًا şol hâlde ki ben toğruyam
dağı ben şirk getürenlerden degülem (11) huccetleşdi ibrahimün kavmi
taqrının birliğinde قَالَ eyitdi اتَّحَاجُّونَ ي misiz benümile فِي اللَّهِ benümile
taqrının birliğinde وَقَدْ هَدَيْنَا (12) hâl bu ki beni kulağuzlamışdur toğrı yola (13) dağı
korkmazam ben مَا تُشْرِكُونَ taqrıya şirk etdüğünüz şanemlerden إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي (14) meger
kim taqrım dileye عَلِمَا baña ziyānılgı شَيْئًا kim taqrım dileye
dükeli (15) nesne ya'nī 'aceb degül eger 'ilminde anuñ baña bir zaḥmet ergürmek varısa
وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ nice korkaram (16) hiç eyüyle yavuzı seçmez misiz
şanemleriñüzden ben وَلَا تَخَافُونَ (17) hâl bu ki siz korkmaz mısız أَنْكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ
siz şerik etdüğünüz taqrıya مَا لَمْ يَنْزَلْ بِهِ

[63-b]

(1) şunıki tañrı indürmedi anda فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ سُلْطَانًا عَلَيْكُمْ üzerünjüze bir ‘uzrı bir hucceti
(2) bu iki bölükden kaçkısı إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ olurağdur بِالْأَمْنِ emīn olmağlığıla eger
bilürseñüz (3) إِيْمَانَهُمْ şunlar ki ĩmān getürdüler وَلَمْ يَلْبِسُوا dağı karşı durmadılar
ĩmānlarını (4) بِظُلْمٍ şirkile أُولَئِكَ ol tā’ife لَهُمُ الْأَمْنُ anlaruñdurur selāmetlik
anlar hağğa kulağuzlanmışdurur (5) وَتِلْكَ ol ‘acāyibler ġarāyibler ki اِبْرَاهِيمَ anuñıla
mu‘āraza kıldı kāfirleriñün حُجَّتْنَا bizüm (6) bir burhānumuzdurur اٰتَيْنَاهَا اِبْرٰهِيْمَ ki vèrdük
anı ibrahime عَلَى قَوْمِهِ kavm üzerine نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ (7) مَنْ نَشَاءُ yüceldürüz derecelerini şunuñ
ki dilerüz اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ (8) hikmet issidürür sulṭāndurur ‘ilm
issidürür pādişāhdurur وَوَهَبْنَا لَهُ dağı biz bağışladuğ ibrahime اسْحَقَ
(9) وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَهُدَيْنَا mecmū’sını kulağuzladuğ eyü yola وَتِلْكَ اٰيَاتُ الْكُتٰبِ
nuḥ peygāmbere (10) هِدَايَتٍ وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِ anlardan öñdin
inenlerden toğrı yola kulağuzladuğ (11) دَاوُدَ dāvudı وَسَلٰمٰنَ dağı süleymānı dağı
وَعِيسٰى dağı وَهٰرُونَ dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
eyyūbi وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
bunlarcılayın iḥsān edenlere cezāsını kıluruz (13) وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
kulağuzladuğ وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
cümlesi şālīhlerdendürür وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
yūnusı ve lūṭı toğrı yola kulağuzladuğ mecmū’sını وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
(16) üzerine وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
ululaduğ وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı
dédiler murād anlardan ādemdür nuḥdur (18) اٰدَمَ dağı idrisdür hūddur şālīhdür وَنُوحًا هَدَيْنَا dağı biz
kulağuzladuğ anları اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمٍ

[illegible]

(1) ثُمَّ ذَرَهُمْ قُلِ اللَّهُ siz dağı atalarınız eyit yā muḥammed tanrı indürdi andan
sonra terk ét buları (2) يَلْعَبُونَ oynarlar mağrūr olurlar anlar
فِي خَوَاصِهِمْ bāṭıllarında (3) أَنْزَلْنَاهُ مَبْرُكًا biz indürdük anı mubārek fā'ideleri için
وَهَذَا كِتَابٌ bu kur'ān bir defterdür ki

bir bereketlenmişdir **الَّذِي مُصَدِّقُ الَّذِي** gerçekleyicidir (4) ol kitabı ki **يَدِينَهُ** kendüden öndin geçmişdürür **وَلِتُنذِرَ** dağı kordudasın **أُمُّ الْقُرَى** mekke ehlini (5) **وَمَنْ حَوْلَهَا** anuñ yöresindekileri **يُؤْمِنُونَ** şunlar ki imān getirürler **بِالْآخِرَةِ** (6) kıyāmet gününde **يُؤْمِنُونَ** imān getirürler bu kitāba **يُحَافِظُونَ** **وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ** (7) üzerine sābit olurlar rukū'yıla sucūdıla muhāfaẓa edüb şağlarlar **وَمَنْ أَظْلَمُ** ki zālimrağdur **مِمَّنْ** (8) şundanki **أَوْحِيَ إِلَيَّ** yaḥūd eyitdi **أَوْ قَالَ** yalanı **كَذَّبَا** taḥrı üzerine **عَلَى اللَّهِ** çıkardı **أَفْتَرَى** şundanki vaḥy (9) olundı dēdi **وَلَمْ يُوْحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ** hāl bu ki aña nesne vaḥy olmadı cebra'ıl gelmedi (10) niceki müseyleme-yi kezzāb dēdi **وَمَنْ قَالَ سَائِرُ** dağı şundanki indürürem dēdi **وَلَوْ تَرَى** niceki 'abdullah bin ebū serḥ eyitdi **اللَّهُ** şunuñ gibi taḥrı indürdi niceki **مِثْلَ مَا أَنْزَلَ** eger (12) görseñ **إِذَا الظَّالِمُونَ** ol vaqtaki zālimler **فِي عَمْرَاتِ الْمَوْتِ** düşvārlığına (13) düşseler **وَالْمَلَائِكَةُ** dağı şol hālde ki ölüm ferişteleri **بَاسِطُوا أَيْدِيَهُمْ** ellerin (14) uzatmışlardurur düşmişlerdürür **الْيَوْمَ** haykırub eydürler **أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمْ** cānıñuzu (15) **يَا نَارُ** kıyāmet günü eydiler bugün görser siz ḥorlık **عَذَابِ الْهُونِ** cezā yönünden **عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ** ol sebebiyle ki derdünüz **بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ** taḥrı üzerine (17) ḥağ olmayan nesneyi **وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ** dağı anuñ kur'anını kabül etmekden

[65-a]

(1) serkeşlik ederdünüz imān getürmezdüñüz aña **وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا** taḥkīk geldünüz bize siz kıyāmet (2) günü **فَرَادَى** yoluñuz tenhālar māl yok kurbas **كَمَا خَلَقْنَاكُمْ** biz yaratduğ sizi (3) **وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ** dağı terk eddüñüz şunıki (4) **أَوَّلَ مَرَّةٍ** evvelinüz dünyāda anadan toğduğda **وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ** biz size vėrdük dünyāda **وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ** arğalarıñuz ardına ya'nī dünyā serāyında **وَمَا نَرَى** (5) **شُعَاعَكُمْ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ** putlarıñuzu şol putlar ki siz zu'm (6) **أَنَّهُمْ** edüb şanurduñuz **فِيكُمْ** bedürüstī anlar **فِيكُمْ** içinüzde **شُرَكَاءُ** şeriklerdürür bize evet kıyāmet gününde (7) şefa'atcilerdürür **لَقَدْ تَقَطَّعَ** taḥkīk kesildi ara yeriñüz **عَنْكُمْ** dağı azdı **وَمَا كُنْتُمْ تَرْعَوْنَ** (8) sizden **وَمَا كُنْتُمْ تَرْعَوْنَ** şol ki bize şerik zu'm ederdünüz anları

مِنَ الْمَيِّتِ يُخْرِجُ الْحَيَّ (9) bedürüstî tanrı yaratıcıdır ol bu işler işleyen
 ölüden وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ (10) dağı ölüyi çıkarıcıdır diriden ذَلِكَ اللهُ ol bu işler işleyen
 tanrıdır فَالِقُ الْإِصْبَاحِ (11) فَاتِي pes dönersiz andan nice söylersiz yalanı yarıcıdır (12) وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا dağı geceyi kılıcıdır rāḥat zamānı
 güneşi ayı (13) كَلَدَ حُسْبَانًا hisāb ‘alāmeti ذَلِكَ ol hisāb bularuñla ma‘lūm kılduğı
 ol tanrı oldur ki وَهُوَ الَّذِي (14) تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ tağdīridür ki dānādur ol tanrı oldur ki
 كَلَدَ لَكُمْ النُّجُومَ (15) كَلَدَ ol allāh sizüñiçün yılduzları لَتَهْتَدُوا بِهَا tā siz kulağuzlanasız
 ol yılduzlarla فِي ظُلُمَاتِ الْبُحْرِ وَالدَّهْرِ dağı deniz karanlığında
 لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (17) قَدْ فَصَّلْنَا taḥkīk birliğümüze nişāneler beyān ettük biz kılduk
 şunlara ki

[65-b]

(1) bilürler (2) ki وَمِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ol tanrıdır kim durutdı sizi وَمُسْتَوْدَعٌ sızüñiçün karar edecek yer vardurur ata belinde
 dağı (3) emānete koyacak yer vardurur ki ana rahmidür Qَوْمٌ يَفْقَهُونَ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ şunlara
 (4) ki anlarlar (5) مِنَ السَّمَاءِ indürdi أَنزَلَ ol allāh oldur ki فَخَرَجْنَا dağı çıkardı ol yağmurı
 (6) yeşil yaprağını فَخَرَجْنَا dağı çıkardı ol yağmurı (7) نَخْرُجُ مِنْهُ ol nebātdan تَخْرُجُ taze nesne
 (8) وَمِنَ النَّخْلِ وَفِي الدَّهْرِ dağı ḥurmānuñ tolu tolu nesneden وَفِي الدَّهْرِ dağı ḥurmānuñ tolu tolu
 (9) دَانِيَةً alмага yakındur وَفِي الدَّهْرِ dağı ḥurmānuñ tolu tolu (10) ağaçlarından
 (11) فَخَرَجْنَا dağı çıkardı ol yağmurı (12) يَمِيشِيهِ dağı çıkardı ol yağmurı (13) bunların renkleri
 (14) لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ anlar ki İmān getirürler

bize **وَخَلَقَهُمْ** (15) **شُرَكَاءَ الْجِنَّ** cinni şerikler kıldılar **وَجَعَلُوا لِلَّهِ** anlar kıldılar tañrıya
bildiler kendüleri dağı tañrı yaratduğunu **وَحَرَّفُوا لَهُ** (16) **بَنِينَ** oğullar
niceki yehūdī ‘üzeyri düzdiler neşārāyı mesīhīyi yaqışdurdılar **وَبَنَاتٍ** dağı kızlar nisbet
etdiler (17) aña niceki kureyš melā’ike benātullāh ya‘nī ferışteler allāh te‘ālānuñ
kızlarıdur dërlerdi **بِغَيْرِ عِلْمٍ**

[66-a]

(1) 'ilmsüz ya'nî bilmeden سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى münezzehdür yücedür عَمَّا يَصِفُونُ şundanki
kâfirler (2) şıfatlarlar بِدِيعِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ gökleri 'aceb dağı yerleri 'aceb yaratıcı
وَخَلَقَ اَنۡتٰی يَكُوْنُ لَهُ (3) aña oğlan kanda ola dağı anuñ 'avratı yokdur ol الله (5) ذٰلِكُمْ bilür bilicidir her nesneyi كُلِّ شَيْءٍ dağı ol yaratdı her nesneyi (4)
tanrı kim şıfatların işitdik رَبُّكُمْ ma'buduñuzdur (6) لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ her nesnenün yaratıcısı oldurur (7) وَهُوَ فَاعْبُدُوْهُ ol allāh her nesne
üzerine bekcidir gözler anı görmez dünyāda (8) لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ ol (9) وَهُوَ اللّٰطِيفُ الْخَبِيْرُ ol tanrı laţîfdürür fi'inde habîrdürür dānādurur
gözleri görür (10) قَدْ جَاءَكُمْ taḥkīk geldi size بَصَائِرُ beyānlar (11) فَمَنْ أَبْصَرَ her ki gördi dağı īmān getürdi kendü nefsi içündürür
tanrıñuzdan ki ol (12) وَمَنْ عَمِيَ her ki görmedi ol beyānı فَعَلَيْهَا görmediginün zararı kendü üzerinedürür
ben sizün üzerünüze bekci degülem bu dağı eyit (13) وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيْظٍ (14) كِتٰلٍ inmezden
gerü ancılayın beyān ederüz (15) وَكَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰیٰتِ anlara kūr'ān içindeki
dağı anlar demekiçün (16) دَرَسَتْ öğrendün habîrden (17) وَلِنُبَيِّنَ dağı biz beyān kılmağıçün (18) اٰیٰتِ الْكُرْاٰنِ ayetlerümüzi
bir tā'ife için ki bilürler (19) اَتَّبِعْ مَا اُوْحٰی اِلَيْكَ uy yā muhammed

[66-b]

(1) şuna ki saña vahy olundu مِنْ رَبِّكَ tañrıñdan لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ cins yokdurur illā (2) öldür
(3) eger tañrı dileseydi وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا dañı i'raẓ èt müşriklerden وَأَعْرَضَ عَنِ الْمُشْرِكِينَ
şirk ètmezlerdi bunlar وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا dañı (4) seni anlaruñ üzerine bekci kılmadıñ
الَّذِينَ لَا تَسْبُوا siz sögmek وَلَا تَسْبُوا musallañ (5) degülsün sen üzerlerine وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ
şol şanemleri ki فَيسُبُّوا اللَّهَ zīrā sögerler (6) anlar tañrı koyub يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
tañrıya ol sebebiyle عَدُوًّا zulm yönünden (7) düşmānlık yönünden بغير علم كذلك ol
bezedüğümüz gibi زينا biz bezedük (8) her ümmetden لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ
(9) andan haber verür فَينبئهم andan şonra tañrılarınadurur dönmekleri ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ
anlara itāb èdüb وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ şunuñla ki işlerlerdi (10) and içdiler tañrıya
andlarınuñ nihāyet kadarınca zīrā and içerlerdi (11) ataları cānına dañı hem
şanemlerine ulu andları tañrıya idi لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ (12) tahkik eger gelürse anlara
bir āyet elbetde imān getürürler aña قُلْ eyit (13) yā muḥammed إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ
āyetler 'alāmetler tañrı katındadurur ol (14) bilür وَمَا يُشْعِرُكُمْ dañı bildürür size ki ne olur
andan أَنَّهُ إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ (15) bedürüstī ol āyetler kaçanki gele imān getürmezler
şunuñ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ dañı gözlerini وَأَبْصَارُهُمْ dañı terk èderüz (16) göñülleri وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ
gibi ki imān getürmediler ol (17) kūr'āna وَنَذَرُهُمْ evvelde وَأَوَّلَ مَرَّةٍ dañı biz terk ètdük
èderüz anları فِي طُغْيَانِهِمْ

[67-a]

(1) azğunlıklarında يُعْمَهُونَ muḥayyir olurlar وَلَوْ أَنَّا نَزَّلْنَاهُ eger bedürüstī biz indüreydük
وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى andlara (2) ferişterler şanukluk verelerdi sen peygāmbere èdügüne الْمَلَائِكَةُ
dañı söyleye (3) idi ölüler sen peygāmbere èdügüne andlara وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ
üzerlerine (4) مَا كَانُوا her nesne قُبُلًا şınf şınf söyleye adı ḥaḳ peygāmbersin dēyü
(5) imān getürecek degüllerdi إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ meger şunlar ki tañrı diler imān (6)

إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ şundanki anıldı anuñ üzerine tañrı adı (14) neyiçün eger tañrınınuñ kūr'ānına inancısıñuz وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا (15) ne oldı size ki (16) neyiçün yemeyesiz وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ (16) şundanki anıldı anuñ üzerine tañrı adı (17) üzerüñüze إِلَّا مَا اضْطَرَّرْتُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ şol nesne ki haram oldı (17) illā şol nesne ki muştār oldunuz aña andan

[68-a]

(1) yemek revādur niceki taqdīr olundu yuqaruda وَإِنْ كَثِيرًا bedürüstī çoklar (2) azdururlar بِأَهْوَانِهِمْ göñülleri dilegiyile (3) ol tañrı bilicirekdür hadden geçenleri وَذَرُوا terk edün (4) günāhuñ أَشِكَارَاسINI بِاطْنَهْ dañı gizlūsini (5) kazanurlar سَيُجْزَوْنَ cezā olınsarlar (6) yemey şundanki لَمْ يُذَكِّرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ tañrı anılmadı üzerine anuñ (7) dañı وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ فَسْقٌ bedürüstī tañrı adı anılmadıñı nesneden yemey (8) bedürüstī şeyātınler لِيُوحُونَ vesvese ederler (9) çekışmekiçün sizüñile murdār etin yemekde وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ eger siz anlara (10) muṭī^c olursañuz اَنْكُمْ لَمُشْرِكُونَ bedürüstī siz şirk getürenlerden olursız (11) şöyle midür her kim ki kâfir oldı dañı biz anı ihyā edtüğ imānıla (12) hālk فِي النَّاسِ يَمْشِي بِهِ dañı biz kılduğ anuñiçün bir nūr (13) içinde مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ şunuñ gibidür ki karanulukda qalmışdurur (14) مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ kâfirler içün bezenildi (15) şol nesne ki bunlar işler oldılar anı ya'nī şöyle (16) فِي كُلِّ قَرْيَةٍ her küyde ya'nī iplerin (17) اَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا ol küylerüñ 'aşilerinüñ

[68-b]

(1) ulularının وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ mekr etmekiçün anlar anda mekr etmezler (2) illā kendülerine وَمَا يَشْعُرُونَ dağı bilmezler ki her ne ki etseler kendülere ederler (3) وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ kaçanki anlara bir āyet gelse eydürlerdi قَالَوا elbetde biz inanmazuz (4) حَتَّى تَأْتِيَ شُؤُنَا şunuñ gibi ki biz verilüz (5) bundan kendülere dağı vaḥy etmekdür (6) حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ peygāmbirlikleri kılacak yeri (7) أَجْرُمُوا taḥrîr etdiler (8) أَزَابَ taḥrîr etdikleri sebebiyle (9) فَمَنْ يَرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ her kim dilerise taḥrîr (10) اِنْ يَشْرَحْ صَدْرَهُ göñülin açar anuñ (11) اِنْ يَضِلَّهُ taḥrîr anı azdura (12) اِنْ يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ şunuñ gibi ki dürişür (13) الرِّجْسَ taḥrîr kılur (14) وَهَذَا صِرَاطُ رَبِّكَ şunların üzerlerine ki imān getürmezler (15) فَذُكِّرُوا taḥkik taḥrîr etdik (16) اِنْ يَذَّكَّرُوا öğüt alalar anların taḥrîsı (17) اِنْ يَرْجِعُوا damānında (18) اِنْ يَكْفُرُوا ol öğüt alanlarıçündürür (19) اِنْ يَكْفُرُوا selāmetlik evi ki açmakdur (20) اِنْ يَكْفُرُوا dünyāda dostıdır (21) اِنْ يَكْفُرُوا āhiretde

[69-a]

(1) anuñla ki اِنْ يَكْفُرُوا aḥl ol güne ki biz cem' (2) اِنْ يَكْفُرُوا ey cinn bölügi (3) اِنْ يَكْفُرُوا adem oğlanlarından azdurmağıla (4) اِنْ يَكْفُرُوا ey bizüm taḥrîmuz (5) اِنْ يَكْفُرُوا insi menfa'at tutduğı oldu ki adem (6)

ey 'aşıler (11) وَيَسْتَخْلِفْ dağı yêrünüze getirür MİN Bَعْدِكُمْ sizden sonra مَا يَشَاءُ dilerse niceki getirdi dürtüdi sizi مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ (12) Kَمَا أَنْشَأَكُمْ murād nuḥ (13) peygāmberdürür إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَا تِ bedürüstî şol nesne ki siz va'de olınursız gerü kaçmaklıktan (14) elbetde gelicidürür وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ dağı kurtulur degülsüz عَلَى مَكَانَتِكُمْ eyit yā muḥammed (15) يَا قَوْمِ اعْمَلُوا ey benüm tã'ife siz işlen hālîñüz cehtiñüz üzerine oluñ küfrüñüz ve 'adavetiñüz üzerine (16) bedürüstî ben dağı işlerem baña vahy olanıla فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ sonra siz bilesiz ki nice (17) olısar أَنَّهُ شَوْل kimse ki olur anuñiçün عَاقِبَةُ الدَّارِ şonı dünyā ve āḫiretde لَهُ

[70-a]

(1) لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ tağrı eydür zālimler sa'adet bulmazlar ve felaḥ bulub kurtulmazlar (2) مِنَ الْحَرْثِ şundanki tağrı te'ālā yaratdı dağı kıldılar tağrıçün (3) نَصِيبًا ülüş kıldılar فَقَالُوا dağı eyitdiler ol 'arab dört ayaklılardan (4) dediler konuklara müşrikleri -buğdaydan ve ḥurmādan- هَذَا لِلَّهِ işbu bölük tağrıñıdır (5) buyurmadı miskīnlere şarf ederlerdi بِرَعْمِهِM kendüler şanularıyla zīrā tağrı (6) فَمَا كَانَ her ülüş ki şanemlerinüñ olururdi فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ ol tağrıya erişmezdi (7) ya'nî konuklara miskīnlere şarf olmazdı وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِM her ne ki (8) tağrı ülüşi olur dağı artardı olurlardı şanemleri naşibine iledürlerdi eydürlerdi (9) anı şanemleri yolına ḥarc ederlerdi زَيْنَ لِكَثِيرٍ ol şirk bezendügi gibi (10) وَكَذَلِكَ ne īmān ḥükmüdürür étdükleri bezedi çoklara مِنَ الْمُشْرِكِينَ müşriklerden (11) قَتَلَ أَوْلَادِهِM hem kendülerden gelenleri depelemegi شُرَكَائِهِM şerikleri (12) şeytānlardan ya şanemlerine ḥizmet edenlerden eger oğulları kızları ölür ya'nî bilürler ki kendüler öldükde veresiye kalur (14) kalmasun dëyü öldürürler لِيُرْدُوهُمْ tā anları helāk étmekiçün bezediler (15) وَلِيَلْبَسُوا dağı dīnlerini üzerlerine qarışdurmagiçün (16) tağrı

دِلسەيىدى دِىلەسەيىدى مَآ فَعَلُوهُ anlar işlemezlerدى مَآ يَفْتَرُونَ وَمَا قَدَرَهُمْ terk et (17) anları bühtānlarıيىلا وَقَالُوا eyitdilerدى هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرِّتْ işbu tavārlardur

[70-b]

(1) dağı ekinlerdürür حَجْرٌ ḥarāmdurur لَا يَطْعَمُهَا yemez anları إِلَّا مَنْ نَشَاءُ illā şol kimse
(2) dilerüz anuñ yedüğüni erenlerden بَرِّعِهِمْ kendü fikrleriيىله وَأَنْعَامٌ dağı tavārlardurur
(3) arkaları ḥarām etdürüldi bindürmez er kimseyi hüceyre (4) gibi sâ'yibe
gibi ḥām gibi وَأَنْعَامٌ tavārlardur ki لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا (5) anları bogazladuğda tañrı
ağmazlar اِفْتَرَاءً عَلَيْهِ işlediler işbu işleri tañrı (6) üzerine iftirā etmekiçün 'azāb
edesiz anlara بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (7) yalan söyledükleriيىله وَقَالُوا dağı eyitdiler
لِدُكُورِنَا خَالِصَةً helāldurur işbu en'āmuñ qarınlarındadur (8) her ne ki مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ
bizüm irkeklerimiz için (9) وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا dağı ḥarāmdurur dişilerümüz üzerine
eger (10) murdār olursa hüceyreden sâ'yibeden olan فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءُ irkekimiz
dişimiz (11) anda ortakdur سَيَجْزِيهِمْ tañrı 'uqubet eder anları وَصَفَهُمْ tañrıيى(12) yalanıla
vaşf etdükleriيىله إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ḥikmet issidürür dānādurur قَدْ خَسِرَ (13) tahkik ziyān
etdiler şunları ki قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ depelerden kendülerden (14) gelenleri سَفَهًا cehālet
yönünden وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ (15) bulmayavuz dēyü bilmeden yedürecek بَغِيرَ عِلْمٍ yönünden
ḥarām kıldılar tañrı anlara رُزْقًا etdügini اِفْتَرَاءً عَلَى اللَّهِ tañrı (16) üzerine yalan
çıkarmağičün قَدْ ضَلُّوا tahkik azdılar وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ toğru yola (17) kulağuzlanmadılar
مَعْرُوشَاتٍ bostanlar üzüm ağaclarından يَارَاتْدَى وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ

[71-a]

(1) ağaclar üzerine alınmış وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ dağı kimisini yer üzerine وَالنَّخْلَ dağı ḥurmā
ağacı (2) يَارَاتْدَى وَالزَّرْعَ dağı ekin يَارَاتْدَى الدُّرْلُ الدُّرْلُ lezzetleri وَالزَّيْتُونَ dağı
(3) zeyitūn ağacı يَارَاتْدَى وَالرُّمَانَ enār ağacı يَارَاتْدَى (4) kiminüñ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ

fısk ola أَهْلَ لَغَيْرِ اللَّهِ بِهِ sebab ol ola ki boğazladuğda tañrı adı üzerine (12) anılmaya
 فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا
 oldılar biz haram kılduğ kırdıñ ayasını deve gibi (14) deve kuşu gibi
 turnā gibi ne ki aña benzer varısa وَمِنَ الْبَقَرِ dañı şığırdan وَالنَّعَمِ dañı (15) koyundan
 biz haram kılduğ üzerlerine ol yehūdun شُحُومُهُمَا iç bağların anların (16) ki
 içinde karındurur إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا illā şol ete yapışan iç yağ haram degül (17)
 ya kığılu bağırsağa yapışan yağdan haram degül مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ya süñügile (18)
 karışan yağ ki murād andan kırk yağdurur جَزَيْنَاهُمْ ذَلِكَ ol haram kılduğumuz

[72-a]

(1) biz cezā kılduğ anlara بِبَغْيِهِمْ zulmleri sebebiyle وَإِنَّا لَصَادِقُونَ bedürüstü biz gerçeklerüz
 وَأَسِ عَةٍ (3) رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ قُلْ eger seni anlar yalanlarsa yā muhammed قُلْ eger seni anlar yalanlarsa yā muhammed (2) فَإِنَّ
 عَنْ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ (4) dinmez anuñ gażab وَلَا يَرُدُّ بَأْسَهُ sizün tañrıñuz uluğın rahmet issidürür
 تَأْتُوا اللَّهَ لَوْ شَاءَ اللَّهُ أَشْرَكُوا (5) şirk etdiler şunlar ki تَزِيدُ الْيَاقِينَ سَيِّئَاتِهِمْ اşıilerden
 dileseyidi biz şirk etmezduk (6) وَلَا آبَاؤُنَا atalarımız dañı şirk etmezdi
 (7) bir nesneyi كَذَّبْتُمْ أَنْتُمْ وَلَا حَرَمْنَا مِنْ شَيْءٍ dañı biz haram kılmazduk
 هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ (8) anlardan öñdin geçdiler هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ (8) anlardan öñdin geçdiler
 مِنْ عِلْمٍ (9) var mı katunuzda sizün هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ (9) var mı katunuzda sizün
 مَعَكُمْ إِلَّا الظَّنُّ (10) olmazsınız فَتَخْرِجُوهُ لَنَا çıkar siz anı bize إِنَّ
 (11) yalancılarsınız قُلْ eger dileseyidi قُلْ eger dileseyidi (11) yalancılarsınız
 قُلْ eger dileseyidi قُلْ eger dileseyidi (12) eger dileseyidi قُلْ eger dileseyidi
 شَهِدَاءَكُمْ الَّذِينَ هَلُمَّ (13) getirün شَهِدَاءَكُمْ الَّذِينَ هَلُمَّ (13) getirün
 (14) AN ALLAH haram kıldı (14) AN ALLAH haram kıldı
 (15) şanıkluğ verürlerise (15) şanıkluğ verürlerise
 (16) uyma sen (16) uyma sen

şu hâlde ki toğrudur (6) فَاتَّبِعُوهُ uyuñ وَلَا تَتَّبِعُوا السَّبِيلَ kalan yollara uymañ ki ehl-sünnet yolu (7) degüldürür فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ tañrı yolından peygamber ‘aleyhisselām (8) toğrı yolu göstermekiçün bir hañt çekdi toğrı andan dört yaña (9) hañtçoğazlar çekdi temsiliçün لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ le‘alle ki siz tañrıdan (10) korkasız yüterine (11) فَاتَّبِعُوا مَوْسَى müsa peygambere tevriti (12) yerine getürdi yütermekiçün kerāmeti عَلَى الَّذِي أَحْسَنَ şunuñ üzerine ki şerī‘atümüzi (13) her nesne içün وَهُدًى وَتَفْصِيلٍ dañı beyān kılmağıçün tañrıdan لِكُلِّ (14) dañı ‘azābdan şaklamağıçün لَعَلَّهُمْ le‘alle ki anlar (15) بِإِقْرَاءِ رَبِّهِمْ kendüler tañrısına uğraşmağa inanalar (16) وَهَذَا كِتَابٌ يُؤْمِنُونَ işbu kūr‘ān bir kitābdur ki biz indürdük anı (17) فَاتَّبِعُوهُ uyuñ aña تَرْحَمُونَ dañı korkuñ tañrıdan لَعَلَّكُمْ le‘alle ki siz

[73-b]

(1) rahmet olinasız أَنْ تَقُولُوا dilememekiçün ey mekke ehli sizün dedüğünüzi مِنْ قَبْلِنَا عَلَى طَائِفَتَيْنِ iki tayıfenün üzerine (2) إِنَّمَا أَنْزَلْنَا الْكِتَابَ bizden öñdin (3) وَأَنْ كُنَّا bedürüstü şān budur ki olduñ biz (4) عَنْ دِرَاسَتِهِمْ ol yehūd dañı neşārā okuduklarından (5) أَوْ تَقُولُوا demeklüğünüzi لَغَافِلِينَ gāfiller olduñ biz (6) أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ indi üzerimize kitāb olayduñ (7) فَقَدْ جَاءَكُمْ tañrı ki ol kūr‘ān (8) وَهُدًى dañı hidāyetdürür (9) فَمَنْ أَظْلَمُ kim zālīmrağdurur (10) وَصَدَفَ عَنْهَا tañrı şundanki yalanladı tañrı kūr‘ānını (11) يَصْدِفُونَ cezā ediser şunlara ki (12) بِمَا كَانُوا beyān ‘azāb (13) هَلْ يَنْظُرُونَ huccet beyān İLَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ dañı anlar inkār etdükdən sonra muntazır olmazlar

illā anlara ölüm (14) feriştelere gelmege muntazır olurlar **أَوْ يَأْتِي رَبُّكَ** tañrının emr gelmegi ki hışmdurur bir uğurda (15) **أَوْ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ** tañrının baʿzı āyet gele güneş mağribden toğmak gibi **يَوْمَ** (16) **يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ** ol gün ki gele tañrının āyetinün baʿzı **لَا يَنْفَعُ نَفْسًا** bir nefse (17) **فَا'IDE** kılmaz **إِيمَانُهَا** anuñ imānı **مَنْ قَبْلُ** imānı **لَمْ تَكُنْ أَمَنْتَ** ki imān getürmemiş ola andan

[74-a]

(1) **قُلْ ائْتَنظِرُوا** imān getürdükden anda hayr kesb etmemiş ola **أَوْ كَسَبَتْ فِي إيمَانِهَا خَيْرًا** (2) eyit yā muḥammed anlara muntazır oluñ **إِنَّا مُنْتَظِرُونَ** ki bedürüstī muntazirlerüz size (3) **إِنَّ الَّذِينَ** bedürüstī **أَزَابَ** etmegine görevüz ki kañkimuz eyüdürür hāl cehtinden **فَرَقُوا دِينَهُمْ** dīnlerini terk etdiler tağıtdılar **وَكَانُوا شِيعًا** dañı tã'ife tã'ife oldılar (4) yehūd gibi neşārā gibi **لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ** degülsiz anlardan bir nesne ya'nī destür olmadı (5) adı peygāmbere ki cenk ede anlarıñıla sonra mensūh oldu **إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ** (6) **بِمَا كَانُوا** işleri anlarıñ tañrıya kaldı **ثُمَّ يَنْتَظِرُهُمْ** andan sonra haber veriser anlara (7) işleri anlarıñ tañrıya kaldı **يَفْعَلُونَ** şunuñıla ki işlerlerdi anlar **مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ** her kim ki bir şevābıla (8) gele **بِالسَّيِّئَةِ** her kim (9) **وَمَنْ جَاءَ** her kim ki bir şevābıla gele **فَلَا يَجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا** ölüm görmez **وَكُفُّوا** (10) olmaz illā kadarınca ki bir günāhıla gele **إِنِّي** (11) **قُلْ** eyit yā muḥammed **وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ** hāl bu ki anlar zālim olunmazlar (12) **إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ دِينًا قِيمًا** tañrım kulağuzladı beni **رَبِّي** tañrım kulağuzladı (13) **وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ** mustakīmdürür **حَنِيفًا** şu hālde ki (14) **قُلْ** eyit yā muḥammed **إِنْ صَلَاتِي** dañı ol ibrahim müşriklerden degüldi (15) **وَمَحْيَايَ** dañı dirliğüm **وَمَمَاتِي** dañı benüm namāzum **وَأُتُكِّي** dañı benüm kurbānum (16) **لَا شَرِيكَ لَهُ** tañrıçündürür (17) ki **رَبِّ الْعَالَمِينَ** tañrıçündürür (17) ki **أَمْرُ** ki şerik yokdurur **وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ** dañı

[74-b]

- (1) bununıla buyruldu **وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ** daḥı evvel ben buyrulanam islām dīni üzerine
(2) s̱ābit olmağıçün **قُلْ** eyit yā muḥammed **يَا نَبِيَّ** ya'nī tapar mıyam taleb (3)
eder miyem andan gayrı bir taḥrı daḥı tapmazam illā ol taḥrıya taparam **وَهُوَ رَبُّ**
(4) ol yaradılmışuḥ taḥrısıdurur **وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ** kazanmaz her nefis günāḥ (5)
وَزِرَ أُخْرَى illā kendü üzerine **وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ** daḥı çekmez bir günāḥkār nefis
(6) kendüden özge nefsüḥ günāḥını **ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ** andan sonra taḥrıuzadurur (7)
dönmegüñüz **فَيُنَبِّئُكُمْ** haber vërser size şunıki siz anda çekışirdüñüz (8)
dīnden **وَرَفَعَ** daḥı kıldurdu **خَلَائِفَ** ḥalifeler **الْأَرْضِ** yeryüzinde **وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ**
(9) cehtinden mālda rızqda **دَرَجَاتٍ** mertebeler **فَوْقَ بَعْضٍ** ba'zıñuzı **بَعْضُكُمْ**
(10) size anı vërdu **إِنَّ رَبَّكَ** bedürüstī senüḥ
(11) size anı vërdu **فِي مَا آتَيْتُكُمْ** şundanki **لِيَبْلُوكُمْ** şınamağıçün sizi
taḥrıñ **سَرِيعَ الْعِقَابِ** tiz 'ikāb edicidürür (12) **وَأَنَّهُ** bedürüstī ol taḥrı **رَجِيمٌ** sūre a'rāf
(13) ben ol taḥrıyam ki bilürem 'ālemüñ esrārını daḥı
(14) **كِتَابٌ** her nesnenüḥ mıkḍārını **أَنْزَلَ إِلَيْكَ** ki gönderildi saña yā
muḥammed **فَلَا يَكُنْ** olmasun **فِي** **صَدْرِكَ** senüḥ göñülünde **حَرَجٌ** gumān tarlık (15)
kır'āndan **لَتُنذِرَ بِهِ** (16) tā sen kōrkudasın anuñıla mekke ehlini **وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ** daḥı va'z
ola īmān (17) getürenlere **اتَّبِعُوا** gerçekler uyuy **مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمْ** şunı kim vaḥy olundu size

[75-a]

- (1) şanemler ki **أَوْلِيَاءَ** (2) taḥrıdan gayrı **مِنْ دُونِهِ** daḥı uyman **وَلَا تَتَّبِعُوا** taḥrıñızdan **مِنْ رَبِّكُمْ**
(3) ya'nī az mutta'iz olurlar murād bundan ögütlenmezler aślā demek olur **قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ**
(4) ḥarāb **أَهْلَكْنَا** ḥa **هَٰ** ey nice şehrler ki naşīḥat êtdük anlara qabūl êtmediler **وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ**
êtdük anları **فَجَاءَهَا بِأَسْنَا** geldi aña bizüm ḥışmumuz **بَيَّاتًا** (5) gècede **أَوْ هُمْ قَانِلُونَ** anlara
(6) dërler **فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ** olmadı anlaruñ feryād **كَايِلُودَئِيكَن** kaylūledeyiken kaylūle kuşluk uykusına
(7) anlara bizüm 'azābumuz geldi **إِلَّا أَنْ قَالُوا** illā dedükleri oldu **إِذْ جَاءَهُمْ بِأَسْنَا** vaḥıdaki

anların (8) إِنَّا ظَالِمِينَ bedürüstü biz zālimlerdik فَلَنَسْأَلَنَّ elbetde biz şorsaruz şunları (10) وَلَنَسْأَلَنَّ anlara peygāmbere gönderildi şer'üm erişdurdiler mi deyü (9) ki (11) وَلَنَسْأَلَنَّ dağı elbetde peygāmbere ki anlara gönderilmişdi erişdurdünüz mi deyü (12) şorsaruz فَلَنَقْصُصَنَّ عَلَيْهِمْ dağı şerh ediserüz üzerlerine بَعْلَمَ bildüğümüzle onların (13) nitdüğün وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ gayb degüldük ya'nî bilürdük peygāmbere (14) getürdüler analarına cevāb vërdüler وَالْوَزْنُ 'ameller tartılmaق ol gün (15) ki kıyāmet kopa الْحَقُّ haqdur gerçektür فَأُولَئِكَ her kimün ki (16) mizānları ağır gele فَأُولَئِكَ pes ol فَأُولَئِكَ her kimün ki terāzusi (17) felāh buldılar هُمُ الْمُفْلِحُونَ anlardur ki (18) her kimün ki terāzusi ye'ni gele فَأُولَئِكَ ol فَأُولَئِكَ şunlardur ki خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ nefslerin ziyān

[75-b]

(1) vërdiler بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلُمُونَ anuñla ki bizüm kur'anumuza inkār ederlerdi وَلَقَدْ (2) kılduқ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِي الْأَرْضِ yeryüzinde tahkik biz sizi sakin kılduқ (3) sizün için مَا تَشْكُرُونَ (4) قَلِيلًا yeryüzinde rızq meyvelerinden dānelerden ya'nî siz ol ni'metlere kılmaz siz وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ tahkik bizi sizi (5) yaratduқ topraqdan murād ādemdürür ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ andan sizi muşevver kılduқ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ (6) ثُمَّ andan sonra eyitduқ illā iblīs فَسَجَدُوا sucūd etdiler cümlesi (7) ādeme اسجدوا لآدم secde edün (8) anları niceki tañrı تَسْجُدُ (9) tañrı eyitdi إِذْ أَمَرْتُكَ ne men' etdi sizi secde kılmaقدan (10) saña buyurdum dedi قَالَ iblīs eyitdi أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ ben andan yegir kim dedi (11) beni yaratduң مِنْ نَارٍ oddan (12) anı yaratduң BALÇIKDAN İMDİ (13) قَالِ ki balçık münbitdürür od mühlikdürür od mühtedürür (14) أَنِ olmaق saña ki (15) bedürüstü sen iblīs هَرِّمِ odunları (16) sen iblīs eyitdi أَنُظِرْنِي mühlet vërgil baña (17) sen iblīs eyitdi أَنُظِرْنِي

sinleden kalktığı güne degin (17) قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ tañrı eyitdi bedürüstî sen mühlet verilmişlerdensin tâ isrâfîl şûr evvel üfürince

[76-a]

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17)

iblis eyitdi sen da‘vet êtdüğünile beni bir nesneye ki ben anuñıla
azdum murâd bundan secdeye emr êtdügidürür elbetde ben oturacağam
anlaruñiçün senüñ toğru yoluñdan ki anları azduram andan
sonra elbetde gelürem anlara önlerinden âhîret işlerinde vesvese
kılmağıla dağı ardlarından ki dünyâyı sevdürmekile dağı sağ
yanlarından îmân getürdügünüz eyü degül demekile dağı sol yanlarından
şehvete kulağuzlanmağıla bulmazsın anlaruñ çoğırağını şakirîn
şükürlüler tañrı eyitdi çık uçmağdan sürülüb tañrınuñ
rahmetinden ırâk olub her ki uydı saña anlardan elbetde
toldururam tamuyı sizden bir uğurda ey âdem
sâkin ol sen ‘avratuñ havvâyıla uçmağda dağı siz yeñ ne yerden
dilersenüz eger tañrınuñ yağılaşmañ işbu ağaca yağılaşsınız zâlimlerden olursız
veyesve eyledi ol ikisine şeytân ta aç a anlaruñiçün ta şuniki örtilmişdi anlardan
ol ikisinüñ ‘avratlarından eyitdi şeytân nehy êtmedi sizi tañrınuñ
işbu ağacd an

[76-b]

(1) (2) (3) (4)

illâ siz ikinüz ferişte olasız dëyü yâhûd olasız ikinüz
ebedlerden dëdi and içdi âdeme havvâya bedürüstî ben size
ol şeytân kulağuzladı ol ikisini

وَإِذَا فَعَلُوا وَاذَا فَعَلُوا şunların için imān getürmezler (14) دَوْلَا دوستلار (14) کلدوک şeytānları
 کاچانکی işleseler (15) فَاحِشَةً nā-meşrū' iş eydürlerdi işbu tarīka (16)
 üzerine bulduk atalarımızı dèrlerdi ka'be'yi 'uryān tavāf ederlerdi günāh ètdüğümüz
 (17) وَاللّٰهُ أَمَرَنَا بِهَا şunların için imān getürmezler dèrlerdi helāl nesnelere haram dèrlerdi

[77-b]

(1) tanrı buyurdi bize anuñıla dèrlerdi (2) قَالَ إِنَّ اللَّهَ eyit yā muḥammed bedürüstī tenkīri
 (3) عَلَى اللَّهِ tanrı eydür misiz أَتَقُولُونَ eyit yā muḥammed بِالْقِسْطِ şunları bilmezsiniz مَا لَا تَعْلَمُونَ
 üzerine buyurdi (4) tanrı أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ eyit yā muḥammed (5) عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ her namāz
 'adlıla وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ dañı siz dönderün yüzünüzü ka'beye (6) مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ taleb edün anuñıla tanrı
 kılmağda (7) تَعْبُدُونَ şunları evvel yaratduğı gibi كَمَا بَدَأَكُمْ rızāsını (8) وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ
 kulağuzladı hağğa (9) اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ şeyātīnleri tutdılar دَوْلَا دوستلار (10) مِنْ دُونِ اللَّهِ
 bedürüstī anlar ki (11) bedürüstī anlar أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ dañı şanurlar ki (12) her عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ
 ögmışlerdürürler يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ giyün tonuñuzı (13) وَلَا تُسْرِفُوا dañı içün وَاشْرَبُوا dañı yèn
 ol tanrı (14) حَرَّمَ زِينَةَ اللَّاتِ kim haram sevmez قَالَ eyit yā muḥammed (15) لِيُحِبَّ الْمُسْرِفِينَ
 ètdi tanrının bezegini (16) وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ içün (17) لِّلَّذِينَ آمَنُوا şunların içündür ki imān getürdüler
 فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

[78-a]

(1) anda kāfirlere dañı lākin tebaiyyetile يَوْمَ الْقِيَمَةِ yalnız mu'minlere kıyāmet (2)
 gününde كَذَلِكَ işbu geçen gibi (3) نَفِصَلُ الْآيَاتِ birliğümüze nişāneleri beyān

رَبِّي الْفَوَاحِشَ (4) إِنَّمَا حَرَّمَ قُلْ eyit yā muḥammed şol kavmiçün ki dānālardurur bedürüstī ḥarām êtdi tañrım nā-meşrū‘ nesneleri (5) şuniki āşikāredürür dañı gizleyendürür (6) dañı ḥarām êtdi وَالْبَغْيِ dañı ḥarām êtdi وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ dēdi الْحَقِّ (7) بَغِيرِ ḥarāmlığı kalan zulmi māl almağı ḥaksuz yere niceki tañrı (8) مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا şuniki tañrı dañı tañrıya siz ortak etmekligünüzü ḥarām kıldı (9) وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ dañı ḥarām kıldı indürmedi kitāb anuñ ‘uzrun dilemekiçün (10) مَا لَا تَعْلَمُونَ şuniki bilmezsiz وَلِكُلِّ أُمَّةٍ her ehl-i dīniçün أَجَلٌ mühlet vardur (11) فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ ‘azābiçün (12) وَلَا يَسْتَفْتِمُونَ dañı gelse لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً gecikmezler eccl (13) بَرَاءَتِمْ مِنْكُمْ bir sâ‘at her vaqt ki size gele (14) أَيْتِي يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ okıyalar üzerünüzü (15) أَيْتِي يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ okıyalar üzerünüzü (16) وَأَصْلَحَ dañı dīninüñ işin (17) كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا şunlar ki yalanladılar bizüm āyetümüzü (18) وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا dañı tekebbürlik êtdiler ĩmān getürmekden

[78-b]

(1) أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ (2) şol kimesneden ki ‘āşīleridür anlar ol oddan ebedī olıcılardur pes kim zālimrağdur (3) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (4) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (5) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (6) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (7) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (8) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (9) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (10) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (11) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (12) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (13) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (14) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (15) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (16) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (17) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını (18) أُولَئِكَ ol anuñ kelāmını

bedürüstî anlar dünyâda kâfirlerdi قَالَ tañrı eyitdi (12) اَدْخُلُوا girün ümmetleriyle ki
 geçdi (13) sizden öñdin küfrile وَالْإِنْسِ cinnden dañı benî âdemden
 kendüden لَعَنَتْ أَخْتَهَا (15) her beriki girdi tamuya bir tã'ife (14) فِي النَّارِ
 öñdin geçenlere la'net okıdı حَتَّى إِذَا ادَّارَكُوا (16) tã vañtaki olalar tamuda bir
 uñurda eşişeler buluşalar tamuda (17) أَخْرِيَهُمْ deyeler anlara uyanlar لَأُولِيهِمْ
 ulularıñçün هُوَآءِ tañrımuñ رَبَّنَا

[79-a]

(1) bunlar أَصَلُّونَا bizi azdurdılar فَاتِهِمْ عَذَابًا pes vër bunlara 'azāb iki bizüm (2) kadar
 oddan قَالَ tañrı eyitdi لِكُلِّ ضِعْفٍ her biri içün iki (3) ol kadar 'azāb vardur
 anlara لَأَخْرِيَهُمْ (4) eyitdi uluları anlarıñ وَقَالَتْ أُولِيَهُمْ lākin bilmezler anlar deye
 uyanlarıñçün عَلَيْنَا (5) olmadı sizüñçün bizüm üzerümüze artuñcılık belki
 bizümile berābersiz فَذُو الْعَذَابِ (6) pes tañrı 'azābı تَكْسِبُونَ ol sebebiyle ki kâfir
 olduñuz (7) الَّذِينَ bedürüstî şunlar ki كَذَّبُوا yalanladılar بَايَاتِنَا bizüm (8) kur'anumuñı
 anlara لَا تُفْتَحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ (9) anı kabül etmekden عَنْهَا anı serkeşlik etdiler وَاسْتَغْبَرُوا
 tã deve حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ (10) dañı uçmaña giremezler وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ
 günāhkārları نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ gerü ancılayın (11) وَكَذَلِكَ igne yuvrdasından فِي سَمِّ الْخَيْاطِ
 cezā (12) edüb 'ukubet ederüz لَهُمْ anlarıñçün مِنْ جَهَنَّمَ tamudan مِهَادٍ döşek (13) vardur
 dañı anlarıñcılayın نَجْزِي الظَّالِمِينَ (14) وَكَذَلِكَ bürüciler vardur عَوَاشٍ dañı üstlerinde وَمِنْ فَوْقِهِمْ
 biz bir nefse biz اَمْنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا تُكَلِّفُ نَفْسًا (15) ki وَالَّذِينَ şunlar 'ukubet ederüz
 اُولَئِكَ اصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (16) illā elinden geleni buyruñlardan إِلَّا وَسِعَهَا
 تجرّي hasedden مِنْ غَلٍّ şunıki göñüllerine vërdi مَا فِي صُورِهِمْ (17) dañı biz çıñarduk وَنَزَعْنَا

[79-b]

(1) (2) وَقَالُوا الْآَنْهَارُ اِرمaklar dağı eyitdiler (3) işbu sa'âdetiçün uçmağa girmekiiçün (4) degüldük (5) tağkik bize geldi (6) şıdkıla (7) uçmak (8) işlerdüñüz (9) tamu ehline (10) bize va'de kılduğını (11) siz dağı bulduñuz (12) gerçek (13) kıldı (14) şol kâfir ki (15) dînidürür (16) ve dağı anlar kıyâmet (17) ehliyle tamu ehlinüñ arasında (18) bârü vardurur

[80-a]

(1) dağı ol bârü üzerinde (2) varurlardı (3) girmeyeler zîrâ (4) günâhları berâber (5) tamuğa girmediler (6) kıl bilürler (7) ol tamu ehli (8) selâmetlik üzerüñüze olsun (9)

[81-a]

(1) فَهَلْ لَنَا مِنْ شَفَاعَةٍ بِالْحَقِّ hakıla var mıdır bize şefâ'atcilerden فَيشْفَعُوا لَنَا ki bizümiçün
 (2) كُنَّا نَعْمَلُ (3) غَيْرَ الَّذِي فَتَعْمَلُ dağı işleyevüz dağı işleyevüz (3) غَيْرَ الَّذِي فَتَعْمَلُ
 dünyāda kılduğumuz 'amellerün gayrını قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ tahkik nefslerün ziyāna (4)
 verdüler وَضَلَّ عَنْهُمْ dağı azdı anlardan مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ yalanları ki şanemlerimiz (5) bize
 şefâ'at ede dèrlerdi إِنَّ رَبَّكُمْ الَّذِي allāhdurur (6) şol allāh ki خَلَقَ
 ثَمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ (7) altı günde فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ dağı yerleri وَالْأَرْضَ السَّمَوَاتِ gökleri yaratdı
 andan sonra gālib oldu 'arş üzerine يَغْشَى başdurur (8) الْيَلِ geceye gündüzi يَطْلُبُهُ
 وَالشَّمْسُ dağı güneşi yaratdı (9) تَبَيَّنَ تَبَيَّنَ تَبَيَّنَ isder gündüzi geceye geceyi gündüz
 dağı ayı yaratdı (10) وَالنُّجُومِ dağı yıldızları yaratdı مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ anuñ
 emriyle kullarınun (11) الْمَلَائِكَةِ ki yaratmak anuñ وَالْأَمْرُ dağı
 (12) buyruk anuñ تَبَارَكَ اللَّهُ bereket ayasıdurur tañrı ya'nī ne ki bereket varısa (13)
 tañrıdandırur رَبُّ الْعَالَمِينَ ki 'ālemlerün perverdīgārıdurur (14) اُدْعُوا رَبَّكُمْ
 tañrınuza تَضَرَّعًا şikestelikile dağı uğurlayıncağ إِنَّهُ (15) bedürüstī ol tañrı
 لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ sevmez hadden geçenleri (16) dağı fesād etmek yeryüzinde
 خَوْفًا hışmından (17) dağı du'ā edün tañrıya وَادْعُوهُ imān getürdükden sonra بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
 korkub وَطَمَعًا dağı rahmetin

[81-b]

(1) umub إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ tañrınun rahmeti قَرِيبٌ yakındurur مِنْ الْمُحْسِنِينَ şunlardan
 (2) ki ihsān ederler وَهُوَ الَّذِي tañrı şol tañrıdurur ki يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ gönderür (3) يَهْبِطُ
 تاğılub buşrā okunursa muşdicı demek olur (4) بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ yağmur öñünce حَتَّى إِذَا أَقَلَّتْ
 tā ol yèllei kaçanki getürse (5) سَحَابًا ثِقَالًا ağır ağır buludları سُقْنَاهُ sürdük ol buludları
 biz فَانزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ (6) indürdük ol buluda şu فَاخْرَجْنَا dağı çıkarduk
 مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ (7) ol meyvelerimiz çıkarduğumuz

وَالْبُدُّ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ le'alle ki anlar öğüt alalar (8) نُخْرِجُ الْمَوْتَى gibi (9) يَدْنِ رَبِّهِ çıkar otı anuñ (10) يَخْرُجُ نَبَاتُهُ ki toprağı gökcek ola (11) لَا يَخْرُجُ illā yaman destūruyla (12) نُصْرِفُ الْآيَاتِ ancılayın كَذَلِكَ nesne çıkar (13) إِذْ أَرْسَلْنَا نُوحًا tahkik gönderdik nuñ bir t̄a'ife için ki şükr (14) اَعْبُدُوا اللَّهَ ey ümmetüm eyitdi قَالِ إِلَى قَوْمِهِ kavmine (15) مَا لَكُمْ dedük size مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ andan artuk tanrı (16) أَعَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ üzerünüze ol ulu günün 'azābından ki tūfāna varmağdurur (17) إِنَّا لَنَرِيكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ eyitdi تَا'IFE KAVMİNDEN قَالِ الْمَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ

[82-a]

(1) bedürüstī görürüz seni zāhir azgunlukda قَالَ يَا قَوْمُ nuñ eyitdi ey benüm kavmüm (2) رَبِّ الْعَالَمِينَ (3) مَنْ لākīn ben elçiyem size وَلَكِنِّي رَسُولٌ يَئِيسٌ بِبِ ضَلَالَةٍ (4) رِسَالَاتٍ size ergusürüm أَبْلِغْكُمْ 'ālemlerün tanrısından (5) وَأَعْلَمُ مِنْ وَاعلم من sizününçün dağı naşihat ederem sizününçün (6) أَوْعَجِبْتُمْ bilmezsiniz size gelmeklikden (7) عَلَى رَجُلٍ sizdenürür (8) وَلِتَتَّقُوا dağı siz tanrıdan korkmağıçün (9) فَكَذَّبُوهُ anlara nuñ yalanladılar (10) وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ فِي الْفُلِكِ gemide (11) وَأَغْرَقْنَا الَّذِينَ garğ (12) أَنَّهُمْ bedürüstī anlar (13) أَخَاهُمْ 'ād kavmine (14) هُوَ ki hüddurur şālih oğı şālih erfahşed (15) يَا قَوْمِ اَعْبُدُوا اللَّهَ مَا eyitdi hūd eyitdi (16) أَفَلَا تَتَّقُونَ ma'būd tanrıdan korkmaz mısınız

إِنَّا لَنَرِيكَ إِنَّا لَنَرِيكَ مِنْ قَوْمِهِ كَافِرُوا (17) eyitdi şol bölük ki
bedürüstî biz seni görürüz

[82-b]

(1) delülikde مِنَ الْكَاذِبِينَ وَ إِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنْ الْكَاذِبِينَ فِي سَفَاهَةٍ (2) yalancılardan
benüm cehāletüm نَيسَ بِي سَفَاهَةً ey benüm kavmüm يَا قَوْمِ hūd eyitdi قَالَ bilürüz
أَبْلَغُكُمْ (4) ʿālemlerün tañrısından مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَٰكِنِ بَدِيرُستِيْ رَسُولٍ yokdur
وَ إِنَّا لَكُمْ ʿālemlerün tañrısından رِسَالَاتِ رَبِّيْ perverdīgārımın buyruklarını
أَنْ جَاءَكُمْ ʿaceb mi ʿedersiz أَوْعَجِبْتُمْ (5) dañı ben sizünçün نَاصِحَ آمِينَ toğru ögütciyem
size gelmekden مِنْ رَبِّكُمْ rabbiñüzden عَلَى رَجُلٍ kişi üzerine مِنْكُمْ sizden
خُلَفَاءَ (8) kıldı sizi إِذْ جَعَلَكُمْ dañı anuñ وَأَذْكُرُوا (7) tākorkuda sizi لِنُنْذِرَكُمْ
فِي الْخَلْقِ (9) dañı arturdı sizi وَرَادَكُمْ (9) dañı arturdı sizi نُوْحٍ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ نُوْحٍ
gövdede بَصِطَةً artuqçılık birle kimün büti altmış (10) arşun kimün yüz arşun
olurdi لَعَلَّكُمْ تَقْلِحُونَ şāyed ki (11) üzerünüze اُنْزِلُوا فَادْكُرُوا الْآيَاتِ اللَّهِ
devletlenmişlerden olasız اَجِنْتَا eyitdiler قَالَوا (12) bize geldün mi sen تَا tañrıya
تَابِعْدُ اَبَاؤُنَا şuniki مَا كَانَ (13) terk ʿedevüz وَ نَذَرْنَا birdürür وَحْدَهُ biz
atalarımız فَاتِنَا gel bize بِمَا (14) şol kōrkutduğun ʿazābıla اِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ
gerçeklerden (15) olduña hūd eyitdi قَالَ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رِجْسٌ (16) oldu
üzerünüze ben vaʿde kılduğum ʿazāb tañrıñuzdan وَغَضَبْنَا dañı tañrıdan (17) vaʿde
kılduğum غَاظَابِ اَتَجَادِلُونَنِيْ çekişir misiz benümile اَدْلَامِ adlarda ki

[83-a]

(1) مَا نَزَّلَ اللَّهُ اَنْتُمْ وَاَبَاؤُكُمْ siz dañı atalarınız سَمِيْتُمْوَهَا ad vèrdüğünüz anlara
(2) يَا نَبِيَّ يَٰ نَبِيَّ يَٰ نَبِيَّ yokdurur size bir ʿuzr bir huccet anlara tapduğunuz ol şanemlerün
(3) اِنِّيْ مَعَكُمْ siz muntazir oluñ ki اِنِّيْ مَعَكُمْ adı şudardı şemuddı hebā idi فَانْتَظِرُوا

(4) **فَأَنْجَيْنَاهُ** bedürüstî ben sizünile **مِنَ الْمُنتَظِرِينَ** size inecek ‘azāba muntaẓir olanlardanam
 (5) kurtarduk hūdı **وَالَّذِينَ مَعَهُ** daḥı şunları ki īmān getürdüler hūdıla bile kurtarduk (6)
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا (7) **كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا** bizden ‘ināyetile **وَقَطَعْنَا** daḥı kesdik **وَالَّذِينَ** kökini şunların ki
 yalanladılardı bizüm nişānelerimüzi **وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ** (8) īmān getürmediler **وَالَّذِينَ**
 daḥı gönderdik **سَمُودَ** anlardan birini **وَالَّذِينَ** ki (9) şālihdürür
بَيِّنَةً مِّن رَّبِّكُمْ (10) size taḥkik geldi **وَالَّذِينَ** taḥkik geldi (10) size taḥkik geldi
 peygāmbir dogma burhān taḥkik geldi (11) burhānum işbu taḥkik geldi (11) burhānum işbu taḥkik geldi
 taḥkik geldi (12) terk edün ol taḥkik geldi (12) terk edün ol taḥkik geldi
 taḥkik geldi (13) taḥkik geldi (13) taḥkik geldi
 taḥkik geldi (14) taḥkik geldi (14) taḥkik geldi
 taḥkik geldi (15) taḥkik geldi (15) taḥkik geldi
 taḥkik geldi (16) taḥkik geldi (16) taḥkik geldi
 taḥkik geldi (17) taḥkik geldi (17) taḥkik geldi
 taḥkik geldi (18) taḥkik geldi (18) taḥkik geldi

[83-b]

(1) **وَالَّذِينَ** işlemek (2) **وَالَّذِينَ** işlemek (2) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (3) **وَالَّذِينَ** işlemek (3) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (4) **وَالَّذِينَ** işlemek (4) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (5) **وَالَّذِينَ** işlemek (5) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (6) **وَالَّذِينَ** işlemek (6) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (7) **وَالَّذِينَ** işlemek (7) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (8) **وَالَّذِينَ** işlemek (8) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (9) **وَالَّذِينَ** işlemek (9) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (10) **وَالَّذِينَ** işlemek (10) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (11) **وَالَّذِينَ** işlemek (11) **وَالَّذِينَ** işlemek
 işlemek (12) **وَالَّذِينَ** işlemek (12) **وَالَّذِينَ** işlemek

[84-b]

(1) eger siz inancılarsanız **وَلَا تَقْعُدُوا** daḥı oturmak **بِكُلِّ صِرَاطٍ** her yolda (2) ki **تُوعِدُونَ** (3) yolundan **عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ** men' edesiz **وَتَصُدُّونَ** daḥı men' edesiz **تَنْبَغُونَهَا عَوْجًا** daḥı taḥrınuḥ (4) yolını dilersiz ki anla **إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلٌ** ol vaqtaki siz azduḥuz (5) **فَكَثَّرَكُمْ** daḥı sizi çoḡalttı hem mālınızı çoḡalttı **وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ** (6) **الْمُفْسِدِينَ** daḥı naḡar edüḥ ki nice oldı fesād edenlerüḥ serencāmı **وَإِنْ كَانَ** (7) **طَائِفَةٌ مِنْكُمْ** eger sizden bir ṭā'ife olsa ki **أَمْنُوا بِالَّذِي أَرْسَلْتُ بِهِ** anḡa ki (8) **وَطَائِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا** daḥı bir ṭā'ife imān (9) **حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ** tā ḥükm ede taḥrı **بَيْنَنَا** ara yerimüzde (10) **قَاصِبِرُوا** muntaḡir oluḥ **وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ** ol taḥrı 'adlıla ḥükm edenlerüḥ yegregidurur (11) **يَا شُعَيْبُ** (12) **مِنْ قَوْمِهِ** şu'ayb ḡavminden **اسْتَكَبَرُوا** serkeşlik etdiler (13) **وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ** daḥı senüḥile şunları çıkaruruz ki **أَوْ لَتَعُودَنَّ** (14) **مِنْ قَرِينِنَا** ya dönesiz elbetde **بِزُيْمٍ** bizüm **أَوَّلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ** (15) eger dīnünüzi geriye gördünüzeise daḥı **قَدْ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا** (16) taḥrınuḥ **إِنْ عُدْنَا** (17) **فِي مِلَّتِكُمْ** eger sizüḥ dīnünüze dönersevüz **إِذْ نَجَّيْنَا اللَّهُ مِنْهَا** andan sonra

[85-a]

(1) ki taḥrı bizi ḡurtardı andan **وَمَا يَكُونُ لَنَا** olmaz bize ki **أَنْ نَعُودَ فِيهَا** dönevüz dīnünüze (2) **إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا** illā mekr ki taḥrı dileye ki ma'būdumuzdur (3) **عِلْمًا** ḡāṭa kıldı bizüm **عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا** taḥrı (4) üzerine tevekkül etdük **وَبَيْنَ قَوْمِنَا** daḥı (5) **هُدَاوَدَا** acıl aramızı **وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ** (6) **وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ** sen açanlaruḥ yegisin (7) **لَنْ اَتَّبِعْتُمْ شُعَيْبًا** eger şu'ayba uyarsanız **كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ** kāfir oldılar şu'ayb ḡavminden

bedürüstî elbetde (8) siz ziyān edenlerdensiz
 فَأَخَذْتَهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ anları cibrîlün (9) nā'rası dutdu ki yerler anuñıla
 ditredi evlerinde helāk oldılar الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعْبًا (10) şunlar ki şu'aybı yalanladılar
 ziyān الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ (11) gūyā ki cihāna gelmedilerdi
 ediciler oldılar وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ آسَى (12) فَتَوَلَّى عَنْهُمْ
 oluram وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ (13) kāfir olanlar üzerine öğüt vèrdükten sonra
 göndermedük (14) biz ya'nî peygāmbir bir kūye dañı yalanladılar ol kūyde
 (15) peygāmbiri إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا ol kūyde olanları بِالْبَاسَاءِ kórquyıla (16)
 ثُمَّ لَعَلَّهُمْ يُضَرَّعُونَ le'alle ki niyāz edeler kibri gidereler وَالضَّرَاءِ dañı belāyıla
 الْحَسَنَةَ يَرَامُزُكَ مَكَانَ السَّيِّئَةِ yaramazlık yèrine بِدَلْنَا (17) andan sonra biz degüşürdük
 قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا قَدْ مَسَّ أَبَاءَنَا وَقَالُوا dañı eyitdiler تا بَدَّيْنَا عَفْوًا (18) eylük

[85-b]

(1) tañkık tutdı atalarumuzu وَالسَّرَّاءِ eyülük ya'nî eyülük yamanlık (2) gelür
 gider nesnedürür bize dañı şöylecedürür فَأَخَذْنَاهُمْ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ (3) nāgāh ya'nî anlar
 eger أَنْ أَهْلَ الْقُرَى (4) وَلَوْ niceki dèdi bunı ya'nî anlar bilmezler لَا يَشْعُرُونَ
 bedürüstî ol kūylerün ehli ki geçdi anlarün آمَنُوا (5) getürseler وَاتَّقُوا dañı kórksalar
 tañrıdan لَفَتَحْنَا اُفْرَاجَهُمْ (6) bereketleri بَرَكَاتٍ عَلَىٰ هُمْ gökden yağmur
 gibi biz فَأَخَذْنَاهُمْ وَلَكِنْ (7) وَلَكِنْ lākin yalanladılar anı
 أَفَامِنْ أَهْلِ الْقُرَى (8) بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ kazandukları günāhlarıyıla
 بَيِّنَاتٍ أَزَابُنَا (9) أَنْ يَأْتِيَهُمْ anlara gelmekden بَأْسُنَا
 أَوَامِنْ أَهْلِ الْقُرَى (10) أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضَحَى iken وَهُمْ تَائِمُونَ anlar
 kuşlukda أَوَامِنْ أَهْلِ الْقُرَى (11) هَالِ bu ki anlar olmaz işile meşğüllerdi
 oldılar tañrınun (12) mekrinden فَلَا يَأْمُنُ مَكْرَ اللَّهِ tañrınun mekrinden emîn olmaz
 لِلَّذِينَ (13) إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ illā nefsinizi ziyāna vèrenler

ki işbu ki eger **أَنْ لَوْ نَشَاءُ** ayalarından sonra **بَعْدَ أَهْلِهَا** tutdılar yerleri **(14) يَرْتُونَ** dilesevüz **وَنُطْبِعُ** dağı mühr urayduq **(16) بِذُنُوبِهِمْ** günāhlarıyla **أَصْبَتْهُمْ** tutdık anları **(15)** göñülleri üzerine **فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ** işidmeyelerdi anlar **تِلْكَ الْقُرَى** ol **(17)** şehirler ki **وَلَقَدْ** kışşa ederüz üzerünge anların haberlerinden **نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا** geçdi

[86-a]

(1) **جَاءَتْهُمْ** tahkik geldi anlara **رُسُلُهُمْ** peygāamberleri anların **بِالْبَيِّنَاتِ** dürlü mu‘cizātıla **مِنْ قَبْلُ** anı yalanladılar anı **(2) فَمَا كَانُوا** **لِيُؤْمِنُوا** anlar imān getürecek degüller **بِمَا كَذَّبُوا** şuna ki yalanladılar anı **(3)** gelmez öñdin **كَذَلِكَ** ol geçende mühr urduğumuz gibi **يُطْبِعُ اللَّهُ** tañrı **(4)** urur **عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ** kāfir olanların göñülleri üzerine **وَمَا وَجَدْنَا** bulmaduk **(5)** **لَاكُفْرِهِمْ** çoğuna anların **عَهْدٍ** vefā anlara buyurduğumuzdan **زِيرًا** elest ‘āleminde ikrār **(6)** **وَلَا وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ** etdilerdi **وَلَا وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ** tahkik biz bulduk çoğırağını ki fāsıklardurur **(7)** **ثُمَّ بَعَثْنَا** andan sonra gönderdik **مِنْ بَعْدِهِمْ** resüllerden sonra **مُوسَى** **(8)** mūsā **بِآيَاتِنَا** tevrīt kitābıyla **إِلَى فِرْعَوْنَ** fir‘avuna **وَمَلَانِهِ** dağı **(9)** bölüğüne anı **كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ** **(10) فَانْظُرْ كَيْفَ** anlar zulm etdiler ol āyet anlara kelime gele **كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ** **(11)** **وَقَالَ مُوسَى** mūsā eyitdi **وَقَالَ مُوسَى** **(12)** **إِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ** ey fir‘avun **يَا فِرْعَوْنُ** **(13)** **مُوسَى** eyitdi **حَقِيقٌ** ben lāyıkam **(14)** **قَدْ جِئْتُكُمْ** **(15)** **مِنْ رَبِّكُمْ** **(16)** **فَإِنْ كُنْتَ جِنَّتَ** **(17)** **فَأْتِ بِهَا** **(18)** **فَأَلْفَى عَصَاهُ**

[86-b]

(1) bıraķdı mūsā ‘aṣāşını فَإِذَا هِيَ تَعْبَانٌ مُّبِينٌ nāgāh gördi ki ‘aṣā ejderhā olmış وَنَزَعَ (2) bıraķdı fir‘avuna gösterdi nedür dèyü fir‘avun eyitdi elündürür mūsā elün koltuğuna (3) sokdı bir şu‘lelü nesne ki güneşi yègdi niceki tańrı فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاطِرِينَ (4) dedi وَنَزَعَ يَدَهُ (5) gördi fir‘avun nāgāh güneş olmış baķanlara (6) eyitdi ol bölük قَالُوا مَن قَوْمُ فِرْعَوْنَ ki fir‘avun kavmünden adı (7) eyitdi ol bedürüstī bu bilge cāzūdurur يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُمْ (8) eyitdiler أَرَجِهْ قَالُوا (9) ne buyurur siz فَمَاذَا تَأْمُرُونَ (10) ki çıkara sizi مِنْ أَرْضِكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ yèrünüzdən (11) habs ét mūsāyı وَأَخَاهُ dańı kardeşi harūn وَأَرْسِلْ dańı (12) gönder فِي الْمَدَائِنِ şehirlerde (13) çavuşlarını حَاشِرِينَ şorsunlar sańa ne ki cāzūlar (14) varısa يَأْتُوكَ gelsünler sańa قَالُوا (15) geldiler فِرْعَوْنُ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنُ cāzūlar (16) her bilge cāzūyla وَجَاءَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ eyitdiler (17) eger biz gālib olursavuz إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ tańkık (18) var mı bize ‘ivaż (19) eyitdi eyle olsun وَأَنْتُمْ bedürüstī ol vaķtakim mūsāya gālib gelesiz (20) sen إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ eyitdiler يَا مُوسَى yā mūsā (21) elbetde muķarreblerdensiz الْمَقْرِبِينَ (22) bıraķ (23) biz oluruz قَالَ الْفُؤَا mūsā eyitdi siz bırağun (24) وَأَسْتَرْهَبُوهُمْ وَاسْتَرْهَبُوا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ halkun gözlerin bağladılar (25) فَلَمَّا (26) dańı (27) korkıtdılar anları وَجَآؤُ بِسِحْرِ عَظِيمٍ dańı ulu sihirile geldiler otuz yèdi bin cāzūydı وَأَوْحَيْنَا

[87-a]

(1) bıraķdı فَإِذَا هِيَ birağ dèyü فَأَسَاىَ bırağ dèyü mūsā إِلَى مُوسَى (2) biz dańı vaħy ètdük (3) ‘aṣāşını nāgāh ol ‘aṣā تَلَقَّفُ gördiler yudar مَا يَأْفِكُونَ anların sihirile gösterdiklerini (4) ki işlerlerdi anlar وَبَطَّلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ dańı bāţıl oldu şol nesne (5) ki işlerlerdi anlar هُنَالِكَ yèşildiler وَأَنْقَلَبُوا dańı döndiler (6) zelīl oluban صَاغِرِينَ (7) ellerin yer üzerine koyub (8) yüzün koyub سَاجِدِينَ (9) dańı düşdiler sāhirler وَالْقِي السَّحَرَةُ (10) eyitdiler biz ĩmān getürdük ‘ālemler (11) tańrısına وَهَرُونَ (12) ki رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ

[88-a]

(1) يَطِيرُوا eger anlara bir yamanlık erişse وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ bu bize mahşuşdı dediler
(2) eyü görmez mūsāyı anuñilesine olan īmān getürenler dañı ya'nī şum وَمَنْ مَعَهُ
(3) ya'nī agāh oluñ ki anlara erişen yamanlık (4) اِلَّا اِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللّٰ نāzār ederlerdi
tanrıdandurur وَلَكِنْ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ وَقَالُوا eyitdiler (5) getirsen bize مَهْمَا تَاتَيْنَا بِهِ ya'nī ne ki
sen (6) فَارْسَلْنَا biz فَاَرْسَلْنَا senün için ya'nī saña inanmazuz ki (7) tanrıdan geldüñ
veribidük عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ üzerlerine yağmurı (8) لَا يَزَالُ bir (9) du'ā kıl şenbeden bir şenbeye degin hatı
harāb oldu tamları kesildi yā mūsāya (10) ot oldu gerü īmān getirmediler وَالْجَرَادَ bir aydan
du'ā kıldı tanrı yel gönderdi kurutdı (11) hā deyince yedi kızdı meded dilediler def' oldu īmān
getürmediler وَالْقُمَّلَ bir aydan (12) dañı yere beni gönderdi yedi çekirgeden yamandı yana
mūsāya geldiler (13) du'ā kıldı tanrı def' etdi yana īmān getirmediler وَالضَّفَادِعَ bir aydan
şonra kurbaga (14) gönderdi şol kadar öterlerdi ādemün sözi işitmezdi meger kulağına
söylerlerdi (15) yana mūsā du'ā kıldı def' oldu ne īmān getürdiler ne benī isrā'īli
şaldılar وَالذَّمَّ bir aydan (16) şonra şularını kan etdi mūsāya imāñ getürenlerün şuyı hūb
yarı (17) yana def' etdi īmān getirmediler mūsāya اَيَاتٍ مُّفَصَّلَاتٍ şol hālde ki

[88-b]

(1) فَاسْتَكْبَرُوا dañı serkeşlik etdiler īmāndan rüşen rüşen gönderdük anlara
(2) وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ zīrā devlet tã'ife edeler وَكَانُوا قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ya'nī vaqtaki
vācib oldu üzerlerine قَالُوا يَا مُوسَى eyitdiler yā mūsā اِدْعُ لَنَا du'ā kıl bizümüñün (4) رَبِّكَ
tanrıña (5) اِنِّى كُشِفْتُ eger def' edersen şaña kılduğı اِهْدِىنَا سَبِيلَكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
bizden (6) وَلَنُرِيَنَّكَ وَلَنُرِيَنَّكَ اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ saña īmān getiriserüz (7) وَلَنُرِيَنَّكَ وَلَنُرِيَنَّكَ
anlardan اَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

لَاخِيهِ هَارُونَ مŪSĀ eyitdi وَقَالَ مُوسَى gece (16) كَإَرْبَعِينَ لَيْلَةً tamām tañrısının فَتَمَّ مِيقَاتَ رَبِّهِ
وَلَا تَتَّبِعْ وَاصْلِحْ ümmetimde قَوْمِي benüm (17) هَالِفِي خَلْفِي hālife ol
dağı uyma سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ

[89-b]

(1) fesād edenlerün yolına dēdi وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى vaqtaki geldi mŭsā لِمِيقَاتِنَا biz ta'yīn
ētdüğümüzi (2) vaqtiçün tūra رَبُّهُ وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ dağı tañrısı aña söyledi مŪSĀ eyitdi رَبِّ ارْنِي
لَنْ تَرِيَنِي tañrı eyitdi قَالَ tañrı eyitdi لَنْ تَرِيَنِي ey tañrım göster baña cemālünji
elbetde beni (4) görmezsin dēdi وَلَكِنْ اَنْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ lākin tağa nazar ēt اِنْ تَقَرَّرَ مَكَانُهُ eger
vaqtaki فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ فَسَوْفَ تَرِيَنِي sonra beni sen göresin dēdi (5) tağ karar ēderse yerinde
(6) tağa tañrı cān vērdi dağı aña cemālin 'arza kıldı جَعَلَهُ ol tağı دَكَاً pāre pāre
قَالَ سُبْحَانَكَ (8) فَلَمَّا أَفَاقَ vaqtaki mŭsā ayıldı dağı mŭsā aқdarıldı وَخَرَّ مُوسَى
(9) وَأَنَا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ tevbe kıldum hāzretüne تَبَّتْ إِلَيْكَ seni pāk buluram dēdi هُدَاوِندَا
يَا مُوسَى إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ tañrı eyitdi قَالَ evvel benem inanan ki sen dünyāda görölmezsin
bedürüstī (10) ben seni guzīde kıldum عَلَى النَّاسِ halkunūñ üzerine seni peygāmbere
ētmegimile وَبِكَلَامِي (11) dağı kelāmum kılmağıla فَخَذُ مَا آتَيْتُكَ saña vērdiğümü tut
وَكُتَبْنَا لَهُ yazduқ yerine getürenlerden ol dēdi (12) يَاسُكْرِي dağı şükri
mŭsāiçün فِي الْأَلْوَاحِ tahtalarda ki zümürüdden (13) yonmışıdı anı taқdīr sağışda on tahta
idi وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ dağı beyān نَاصِيحَةً öğüt (14) her nesneden مِنْ كُلِّ شَيْءٍ
kılmakdan her nesne içün فَخَذَهَا ol (15) elvāh بِقُوَّةٍ himmetile وَأَمْرَ قَوْمِكَ dağı emr ēt
دَارَ الْفَاسِقِينَ gösterecek size سَأُرِيكُمْ tañrı buyurduğunu ki (16) يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا
الَّذِينَ fāsıqlarūñ (17) menzilini سَأَصْرِفُ men' ēdiserem عَنْ آيَاتِي birligüm nişānelerinden
şunları ki

(1) **يَتَكَبَّرُونَ** tekebbürlik ederler **فِي الْأَرْضِ** yeryüzinde **شُنُونًا** şunuñla ki haķ degüldür
(2) **وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ** eger görseler her āyeti ki gökden indi **بِهَا** aña īmān getürmezler
(3) **وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ** dañı eger görseler toğrı yolu **لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا** aña gitmezler
(4) **وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ** eger dālālet yolın görseler **يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا** yol tutarlar anı aña (5) varırlar
(6) **كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا** işbu zıkr olan anların hāllerinden **بِأَنَّهُمْ** bedürüstī ki bunıñladur ki anlar
(7) **وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ** dañı ol āyetlerden gāfil yalanladılar bizüm gönderdüğümüz āyetleri
(8) **وَلِقَاءَ الْآخِرَةِ** dañı şunlar ki yalanladılar bizüm āyetümüzü **وَلِقَاءَ** oldular
(9) **هَلْ يُجْزَوْنَ** yalanladılar kıyāmet gününü **حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ** amelleri yıkıldı anların
(10) **وَإِذَا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ** tutdı illā şunki dünyāda işlerler **إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ**
(11) **مِنْ حَلِيهِمْ** firavun hāķının **مِنْ بَعْدِهِ** tūra gitdükden sonra **قَوْمَ مُوسَى**
bezeginden **عِجْلٌ** bizağuya **جَسَدًا لَهُ خُورٌ** bedendür etden kandan meler kalan bizağu gibi
(12) **لَا يَكْتُمُهُمْ** söylemez anlara **أَنَّهُ** bedürüstī ol tapduķları **أَلَمْ يَرَوْا** görmediler mi ki anlara
(13) **وَكَانُوا** ma'būd edenler **إِتَّخَذُوهُ** anı kuļaguzlamaz **يَهْدِيهِمْ سَبِيلٌ** dañı anları toğrı yola
(14) **وَلَمَّا سَقَطَ فِي أَيِّدِهِمْ** vaķtaki bizağuya tapduķlarına katı **ظَالِمِينَ** dañı zālimler oldular
(15) **فَذُكِّرُوا** taķķıķ yoldan **أَنَّهُمْ** bedürüstī anlar **وَرَأَوْا** dañı gördüler
(16) **وَيَغْفِرُ لَنَا** eger tańrıımız bize rahmet etmezse **قَالُوا** eyitdiler
(17) **لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ** elbetde ziyān edenlerden oluruz dediler

(1) iken katı قَاكِيْۤيُۢبَ غَضَبَانَ ؕ اِلَىٰ قَوْمِهِ u'metine vaktaki döndi mūsā وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَى
(2) benden sonra مِنْ بَعْدِي ne yaman durduñuz benüm yerime بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي eyitdi قَالَ
(3) dağı bırağıdı وَأَلْقَى الْأَنْوَاحَ döndüñüz mü tizledüñüz mü tanrı buyruğından أَمَرَ رَبِّكُمْ عَجَلْتُمْ
(4) kendüye çekdi بِجُرَّةٍ إِلَيْهِ hārūnuñ başını ya'nī saçını وَأَخَذَ tahtaları
(6) beni za'îf إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعِفُونِي eyitdi ey anam oğlu قَالَ ابْنُ أُمِّ

öldüler ālūdelediler وَكَادُوا يَقْتُلُونِي taḥkīk yakın oldu ki beni öldürelerdi (7)
 daḥı beni (8) وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ düşmānları baña güldürmegil فَلَا تُشْنِمْتَنِي الْأَعْدَاءُ
 kılmağıl zālīmlerle bile قَالَ mūsā eyitdi رَبِّ اغْفِرْ لِي ey taḥrīm beni yarlığa (9) daḥı وَلَاخِي
 şefkat اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ (10) وَأَنْتَ رَحْمَتُكَ فِي رَحْمَتِكَ daḥı bizi soğğıl وَأَدْخِلْنَا kardeşümi
 edenlerün rahmet ediciregi sensin إِنَّ الَّذِينَ bedürüstī şunlar ki (11) اتَّخَذُوا الْعِجْلَ bizaguyı
 غَضَبَ مِنْ رَبِّهِمْ anlara erişür tizde سَيِّئَاتِهِمْ taḥrı edindiler
 (12) taḥrının kaḫımağı وَذَلَّةٌ daḥı zelīlinün ḥorlık الدُّنْيَا dūnyā dirliginde (13)
 السَّيِّئَاتِ (14) وَالَّذِينَ عَمِلُوا عُكُوبَةً eḍerüz اَنْحَايَا ancılayın yalan çıkarānları وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتِرِينَ
 şunlar ki günāhlılar kıldılar ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا ol günāhları işledükden (15) sonra taḥrıya
 tevbe kıldılar وَأَمْنُوا daḥı rāst oldular īmānda إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا (16) bedürüstī senün taḥrın
 ol tevbeden sonra لَغُفُورٌ رَحِيمٌ elbetde gāfurdurur rahmet (17) edicidürür
 وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ vaḫtaki mūsādan gāzab dıḡdi

[91-a]

هُدًى aldı bıraḫdı elvāḥı taḫtaları وَفِي نُسْخَتِهَا ol elvāḥda yazılan (1)
 لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ anlar هُمْ ki لِّلَّذِينَ şunlaruñiçün (2) وَرَحْمَةً hidāyet var daḥı rahmet vardur
 سَبْعِينَ رَجُلًا قَوْمَهُ mūsā ihtiyār kıldı وَاخْتَارَ مُوسَى taḥrıdan kōrḫarlar (3)
 يَتَمِشُّ كَاشِيًا بِلِبَاسٍ مِّنَ الثَّيَابِ bellüledüğümüz vaḫtiçün daḥı yürüdüler ki mūsāyı hārūn öldürdi (4)
 (5) kaḫıyye nice idi belālar şıbbir daḥı şabbārıla ile aldılar ki hārūn oğlanları adı (6)
 فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ şordılar beni taḥrım öldürdi dēdi (7)
 (8) eger لَوْ شِئْتَ رَبِّ ey taḥrım mūsā eyitdi وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتِرِينَ vaḫtaki anları zelzele tıtdı kırıldılar
 وَإِنِّي لَأَعْلَمُ خَائِنَاتِ الصُّفُوفِ helāk ēderdün anları bundan öḡdin (9)
 (9) daḥı beni اَتْلُكُنَا helāk ēder misin bizi بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا delülerümüz işledükleriyle
 (10) ol اَنْتَ وَلِيْنَا azdurursın نَضِلُّ بِهَا azabundur bu illā fitnenün senün (11)
 اَنْتَ وَلِيْنَا (12) dilersen daḥı onarursın dilersen kimi dilersen اَنْتَ وَلِيْنَا fitneyile

sen bizüm dostumuzsın فَأَغْفِرْ لَنَا yarlığa bizi وَارْحَمْنَا dağı şefkat et (13) bize
 وَارْحَمْنَا yazgıl bizümiçün dünyāda (14) hoşluk
 قَالَ (15) tanrı اِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ yaz dağı āhiretde hoşluk yaz
 وَرَحِمْتِي eyitdi benim عَذَابِي 'azābım بِهِ 'erişdururam anı مِنْ أَشَاءُ (16) dilerem
 وَرَحِمْتِي dağı benüm rahmetüm وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ her nesneyi kıldı bu āyet indükde (17) şeytān
 sevindi زِيرَā şeydürür tanrı şonrağı āyeti indürdi ki فَسَاكُتْ بِهَا durur

[91-a]

(1) هُدَى aldı bırağıdı elvāhı tahtaları وَفِي نُسَخَتِهَا ol elvāhda yazılan
 (2) لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ هُمْ anlar رَبِّهِمْ şunlaruñiçün ki وَرَحْمَةً hidāyet var dağı rahmet vardur
 (3) سَبْعِينَ رَجُلًا قَوْمَهُ قَوْمُهُ mūsā ihtiyār kıldı tanrıdan kórkarlar وَاخْتَارَ مُوسَى
 (4) يَئْتِيهِمْ كَيْدُ الْوَيْلِ لِمِيقَاتِنَا bellüledüğümüz vağıtiçün dağı yürüdüler ki mūsāyı hārūn öldürdi
 (5) كَادَتْ يَأْتِيهِمْ نِصَابٌ مِنْ شِدَّةِ الْمَوْتِ وَكَانَ هَارُونَ بِمَنْعِهِمْ إِذْ يَخْلَوْنَ هَارُونَ oğlanları adı (6)
 فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ هَارُونَ dirildi şordılar beni tanrı öldürdi dedi
 (7) وَكَانَ يَوْمَئِذٍ يَوْمُ الْقِيَامِ مِثْلَ نَارٍ مُسْكَنَةٍ مِثْلَ نَارٍ مُسْكَنَةٍ mūsā eyitdi رَبِّ ey tanrı
 وَلِئَايَاتِهِ لَتُفَسِّرُنَا كَلِمَاتِهِ لَتُفَسِّرُنَا helāk ederdi anları bundan öñdin
 (9) وَكَانَ يَوْمَئِذٍ يَوْمُ الْقِيَامِ مِثْلَ نَارٍ مُسْكَنَةٍ مِثْلَ نَارٍ مُسْكَنَةٍ delülerümüz işledükleriyle
 (10) أَنْتَ وَلِيْنَا تَضِلُّ بِهَا azdurursın (11) ol degüldür bu illā fitnenün senün 'azābuñdur
 (12) أَنْتَ وَلِيْنَا تَضِلُّ بِهَا azdurursın (12) ol degüldür bu illā fitnenün senün 'azābuñdur
 (13) bize sen bizüm dostumuzsın فَأَغْفِرْ لَنَا yarlığa bizi وَارْحَمْنَا dağı şefkat et
 (14) hoşluk وَارْحَمْنَا yazgıl bizümiçün dünyāda
 (15) tanrı اِنَّا هُدْنَا إِلَيْكَ yaz dağı āhiretde hoşluk yaz
 وَرَحِمْتِي eyitdi benim عَذَابِي 'azābım بِهِ 'erişdururam anı مِنْ أَشَاءُ (16) dilerem
 وَرَحِمْتِي dağı benüm rahmetüm وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ her nesneyi kıldı bu āyet indükde (17) şeytān
 sevindi زِيرَā şeydürür tanrı şonrağı āyeti indürdi ki فَسَاكُتْ بِهَا durur

[91-b]

(1) daḥı ben rahmeti yazmıſam وَلِلَّذِينَ يَتَّقُونَ ſunlaruñiçün tañrıdan kórkarlar
(2) daḥı ſunlaruñ içün ki bizüm (3) وَلِلَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ daḥı zekāt verürler
(4) peygāmbera الرَّسُولَ uyarlar الَّذِينَ daḥı ſunlar ki
ki aña vahy gelür النَّبِيِّ geldügin kendüye haber verür daḥı ümmidürür yazmak
okumak (5) bilmez الَّذِي ſol resüldürür ki bulurlar anı ſıfatıla عِنْدَهُمْ yazılmıſ
بِالْمَعْرُوفِ (7) buyururlar يَأْمُرُهُمْ daḥı ve incilde daḥı ve التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ
eyü işlerle وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ işlerden عَنِ الْمُنْكَرِ daḥı men' eder anları
helâl görür anlaruñiçün anlardan öñdinlere harām olanı وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ (9) daḥı harām
görür üzerlerine habīs nesneleri kan gibi murdār gibi toñuz eti gibi عَنْهُمْ (10) daḥı
giderür anlardan إِصْرَهُمْ müſkil 'ahdleri tevbe içün ādem kendüyi depelemek gibi (11)
ya'ni daḥı meſſakaatlü hükümleri niceki degme keserlerdi
giderürlerdi (12) فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ ſunlar ki imān getürdiler muḥammede
etdiler (13) anı وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي daḥı aña yardım etdiler kılıç urmağıla
(14) ol nūra ki أَنْزَلَ günden indi aña muḥammede uymağıla أُولَئِكَ ol tã'ifelerdürür ki
(16) إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ ḥalāyık قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ sa'adetlendiler الْمُفْلِحُونَ (15) هُمْ
le'alle ki tañrının size جَمِيعًا bir uğurda الَّذِي ſol tañrının ki (17) لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
anundurur göklerin daḥı yerlerin pādiſahlığı لَا إِلَهَ

[92-a]

(1) dirildür oldurur إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ (2) daḥı anuñ
peygāmberine النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي ſol nebī ümmi ki imān getürür (3) tañrı yā lem-
yezel وَاتَّبِعُوهُ daḥı anuñ peygāmberlerine ki anuñ ḥiṭābından
mūsā وَمِنْ قَوْمِ مُوسَى أُمَّةً (5) yola le'alle ki kulağuzlanmıſ olasız toğrı (5) يَٰلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ

لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ (16) خَيْرٌ أَلَّا تَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ (17) أَفَلَا تَعْلَمُونَ

[93-b]

(1) لَا نُضِيعُ أَجْرَ إِنَّا bedürüstî daḥı namāz kıldılar وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ‘amel ederler tevrītile
(2) وَإِذْ نَتَقْنَا an yā muḥammed ol (3) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (4) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (5) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (6) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (7) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (8) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (9) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (10) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (11) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (12) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (13) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (14) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (15) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (16) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ (17) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ

[94-a]

(1) لَا نُضِيعُ أَجْرَ إِنَّا bedürüstî daḥı namāz kıldılar وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ‘amel ederler tevrītile
(2) وَإِذْ نَتَقْنَا an yā muḥammed ol (3) وَابْنُ مَرْيَمَ زَايٍ كَلِمَاتٍ يُخَالِفُ مَا يُخَالِفُونَ

كَاتَهُ ظِلَّةً (4) anların üzerlerine fırlatmış olduk (4) biz kopardık الْجَبَلَ tür taşı dağı kaldırdık
 sol bulut gibi وَظَنُوا yakın bildiler ki أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ bedürüstü ol (5) taş üzerine düşer
 بِقُوَّةٍ (6) himmet birile خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ dön anlara tutun şunu ki size verdük
 اَنْ يَّأِىَ مُحَمَّدٌ (7) senün tağrı aldık (7) senün tağrı aldık
 وَاشْهَدَهُمْ (8) anların (8) anların zürriyetlerini ذُرِّيَّتَهُمْ arklarından مِنْ ظُهُورِهِمْ âdemden مِنْ بَنِي آدَمَ
 تَانُوكُ تَانُوكُ تَانُوكُ (9) اَلْسِنَتُ نefsleri üzerlerine عَلَى أَنْفُسِهِمْ nefsi tutdılar anları
 شَهِدْنَا sen bizüm تَانُوكُ تَانُوكُ تَانُوكُ eyitdiler قَالُوا anlara dediler
 (10) تَانُوكُ تَانُوكُ تَانُوكُ dilemek için ki siz (11) دَیْسِز
 اَوْ تَقُولُوا (12) دَیْسِز bundan غَافِلِدُكُ biz (12) دَیْسِز bundan غَافِلِدُكُ biz
 دَیْسِز دَیْسِز (13) دَیْسِز şirk getürdi (13) اَتَالَارِیْمُزُ bizüm اِنَّمَا اَشْرَكَ اَبَاؤُنَا
 بَیْزِدِن اَنْدِن (14) anlardan şonra اَلْمُبْطِلُونَ biz zürriyeti idük (14) bizden ağıdın
 هَلَاکُ اَدَر مِیْسِن بَیْزِی مُشْرِکُ اَتَالَارِیْمُزُ (15) işledüğüyle âdemden ‘ahd alduğı
 uçmağdan çıkdüğdan şonra gökden inmezden ağıdın (16) âdemün bilin şığadı andan
 ervâh döküldi kimi ay kimi gün gibi kimi yıldız gibi kimi (17) çerâğ gibi kimi qor gibi
 kimi ağı gibi kimi qara gibi mürsellersün güneş gibi nebîlersün ay gibi

[94-b]

(2) سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ le‘alle ki şāyed ki fikr edeler dağı şevāba meyl edeler
 ite benzeyen kavmün meseli it gibi kavmün meseline benzer yaman mesel oldu
 اَلَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا (3) sol kavm ki yalanladılar bizüm kūr‘ānumuzı يَظْلِمُونَ
 etmediler illā nefslerine (4) مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ kim ki tağrı kulaguzladı öğmiş
 oldur (5) وَمَنْ يَضِلْ her kim ki anı tağrı azdura هُمُ الْخَاسِرُونَ ol tā‘ife anlardurur ki
 مِنَ الْجِنَّ كَثِيرًا (6) تَاهْكَيْK biz yaratduğ tamu için (6) تَاهْكَيْK biz yaratduğ tamu için
 (8) لَا يَفْقَهُونَ بِهَا (8) anların gönülleri var لَهُمْ قُلُوبٌ اَدَمِيدِن dağı اَدَمِيدِن cinniden وَالْإِنْسِ
 anlamaz anuğıla (9) لَا يُبْصِرُونَ بِهَا (9) anların gözleri vardurur لَهُمْ اَعْيُنٌ dağı

فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ (12) tanrısını تَذَكَّرُوا şeytān vesvesesinden (11) bir günāh مِّنَ الشَّيْطَانِ görürsin anları ki eksüklerin görüciler يَمْدُونَهُمْ (13) yamanlık kardeşleri وَإِخْوَانُهُمْ kındırırverürler anları ki azgunlukda فِي الْغَى (14) ثُمَّ لَ andan sonra epsem olmazlar وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ (15) bir āyetile ki anuñ cevābın ister olalar eyit yā لَوْلَا اجْتَبَيْنَاهَا (16) niçün sen anı kendün-den getürmek dërler قُلْ eyit yā مِّنْ رَبِّي (17) ben uyaram إِلَيَّ مَا يُوحَى şuşa ki olur baña اِنَّمَا اتَّبَعَ muhammed هَذَا tanrımdan

[97-a]

(1) bu kūr'ān وَهْدَى وَرَحْمَةً dañı hidāyetdürür tanrıñuzdan مِّنْ رَبِّكُمْ naşihatlerdürür بِصَائِرِ (2) ve rahmetdürür لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ imān getüren t̄ā'ife وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ kūr'ān (3) okunsa لَعَلَّكُمْ (4) تُرْحَمُونَ le'alle ki kūr'āniçün وَأَنْصِتُوا dañı epsem oluñ فَاسْتَمِعُوا لَهُ kulak tutuñ ol ki rañmet olmışlardan olasıز فِي (5) نَفْسِكَ nefsiñde تَضَرَّعًا وَخِيفَةً şol hālde ki tanrı ki رَّبِّكَ (6) وَدُونَ niyāz edersiz qorqub الْقَوْلِ ya'ni dañı āşikāreden aşığa söyle ki ardındağı işide بِالْعُدُوِّ (7) وَالْأَصَالِ tañladı aħşamda وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ (8) gāfillerden olma (9) عِنْدَ رَبِّكَ tanrıñ katındadurur feriştehler gibi إِنَّ الَّذِينَ (10) وَيُسَبِّحُونَهُ dañı anı tenzih anuñ 'ibādetinden baş çekmezler لَا يَسْتَغْبِِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ (11) وَلَهُ يَسْجُدُونَ dañı ol hāzrete yüz yere ururlar andan ġayra naẓar kılmazlar (12) الْحَمْدُ لِلَّهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ sūre enfāl murād bundan ta'riẓdürür (13) ardına düşüb aqđaran mı ala muhammed عَنِ الْإِنْفَالِ ganīmet mālından ki kim ala anı (14) gitmege qomayan mı ala yūce resūlallāh bekleyen mi ala yohsa çeriye tağılub (15) وَالرَّسُولِ dañı tañrınıñdurur ganīmet mālı لِلَّهِ tañrınıñdurur قُلْ الْإِنْفَالِ (16) فَاتَّقُوا اللَّهَ qorquñ tañrıdan çekişmek ganīmet mālında (17) وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ muṭi' oluñ dañı işlāh edüñ arañuzı ihtilāfdan وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ (18) in kunnüm mu'minin tañrıya dañı anuñ peygāmbetine

[97-b]

(1) bedürüstī mu'minler الَّذِينَ şunlardurur ki إِذَا ذَكَرَ اللَّهُ kaçanki tanrı (2) egile
وَاجْتَنَبَتْ korka قُلُوبُهُمْ gönülleri وَإِذَا تَلَّيْتُ عَلَيْهِمْ kaçanki okuna üzerlerine (3) انِيتُهُ anuñ kur'ânı
يَتَوَكَّلُونَ artura anları إِيْمَانًا 'itikād yöninden (4) وَعَلَى رَبِّهِمْ dañı anlar tanrısının üzerine
tevekkül ederler الَّذِينَ şunlar ki يُقِيمُونَ (5) الصَّلَاةَ namāzların turgururlar وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ dañı
biz anlara رُزْقٍ kılduğumuzdan (6) يُنْفِقُونَ tanrı yolına nafağa vèürler أُولَئِكَ anlar ki
tanrıdan korkdılar (7) dañı muhlis oldılar dañı tevekkül kıldılar dañı namāz kıldılar dañı
لَهُمْ دَرَجَاتٌ zekāt şadağa vèrdiler (8) هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا anlardurur ki gerçek mu'minlerdürür
anlara uçmağda (9) dereceler vardır عَنْ رَبِّهِمْ anların tanrısı katında وَمَغْفِرَةً dañı
yarlığanmağlık vardurur ki (10) وَرِزْقٍ كَرِيمٍ dañı minnetsüz bol rızq vardurur
(11) كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ sen ganimet mālını kısmet ètdüğünü dilemedükleri evünğden
tanrı seni çıkardukları (12) dilemedüklerine benzer بِالْحَقِّ ol çıkarmak hağdurur aña nice
dürlü hikmet bağludur (13) مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ hāl bu ki bedürüstī mu'minlerden
bir (14) bölük geriye görıcilerdürür elbetde anı zīrā bunda dañı yarağsuz çıkdılar kārīvān
(15) uralum dèyü kıreyşün ki cümle şāmdan çıkdılar içlerinden ebū sufyan bileydi (16)
kırk kişiyile təcirlerdi dañı mağremet-ü bin nevfel dañı bileydi peygamber haber vèrdi
(17) çıkalum alalum kuvvetlenün dèdi çıkdılar nāğāh mekke halkına dañı haber oldı

[98-a]

(1) bindiler ebū cehl ve nice serverler dañı bile biñe yakın varıdı resūlallāh dañı (2) üç
yüz on kişi idi kamu yayağ içinde iki atlu varıdı hemān vağtaki işitdiler (3) düşmān
şevketini melūl oldılar niceki tanrı يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ dèdi ya'nī 'ikāb (4) ederler saña yā
muhammed hağ işde ki ol بَعْدَ مَا تَبَيَّنَ andan şonra peygamberüm anlara (5) bildürdi gālib
olacaklarını anların düşmān üzerine كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ şunun (6) gibi ki anlar olma
sürülürleridi وَهُمْ يَنْظُرُونَ dañı anlar hayrān olub bağarlardı (7) وَإِذْ اَنْ يَءِدْكُمْ اللَّهُ añ yā

muhammed ol vaqtaki vaʼde kıldı size allāhu teʼālā اِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ (8) iki gurūhuñ birisini birisi kārīvāndurur ve birisi daḥı yaraḳlu mekke kāfirleridürür (9) اِنَّهَا لَكُمْ ki ol tāʼifenüñ biri sizüñdürür وَتَوَدُّونَ daḥı siz seversiz (10) اِنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ ki bedürüstī yaraḳı olmayanlara sizüñ ola ki (11) anlar kārīvāndururlar zīrā almak anı kolaydur اللهُ daḥı tañrı diler ki (12) اَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ (13) daḥı وَيَقْطَعُ دَابِرَ الْكَافِرِينَ indürdügi Qurʼānıla لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ haḳḳı haḳ etmekiçün bāṭılı (14) bāṭıl etmekiçün وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ egerçi günāhkārlar dilemezse اِنْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ anuñ ol vaqtaki tañrıya yalvarduñuz siz düşmānı gördüğüñüzde zīrā taḥḳīḳ bildükde ki (16) elbetde cenk olısar tañrıya yalvarıdılar bizi ḡālib kıl düşmān üzerine yā ḡıyāseʼl müsteḡişin (17) dediler اَنْبِيَائُكُمْ daḥı duʼāyı kabül etti sizüñiçün

[98-b]

(1) bedürüstī ben size meded ericiyem dedi بِالْفِ مِنْ الْمَلَائِكَةِ feriştelerden biñ kişiyle (2) مُرْدِفِينَ ki indükde suyaḡışub? inerlerdi aḳ ṭonlu ve aḳ dülbendlü ʿimāmelerinüñ (3) uci çiginlerinde idi daḥı cenk etdiler وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ çığırda (4) اِلَّا بِشْرَى size bişāret ki ḡālib olursız وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ daḥı anuñla (5) göñlüñüz toḡtasun deyü ol mededi etdi وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ degül (6) yardım illā tañrı ḥazretindendür اِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ اِنْ اَنَّ vaqtaki (7) size uyku oldu anı daḥı anuñ اَمْنَةً مِنْهُ emāniçün şāzılıḳiçün şoñında (8) zīrā ḳorḳan kişi uyumaz anlar bir yerde idiler ki anda şu yoḡ idi müşrikler şulu (9) yerde idi وَيُنَزِّلُ عَلَيْكُمْ daḥı indürür üzerüñüze مِنَ السَّمَاءِ مَاءً gökden (10) yaḡmurı لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ tā sizi pāk etmekiçün ol yaḡmurıla وَيَذْهَبَ عَنْكُمْ daḥı (11) gidermekiçün sizden رَجَزَ الشَّيْطَانِ şeyṭān vesvesesini zīrā ol gece ki (12) anda ḳondılar şuşadılar daḥı ḡālib düşe geçdi ol yaḡmur suyuyla yundılar (13) şulandılar hem ḳum depecük? oldu ki yarın üzerinde cenk edeceklerdi (14) وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ şabrı bağlamaḡçün göñüllerinüzde وَيُثَبِّتَ daḥı toḡutmaḡçün (15) اَلْأَقْدَامَ ol yaḡmurla ayakları

hażretinden eyü ‘aṭā vère anlara eyü ni‘met (4) إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ دَلِكُمْ (4) eyü ‘aṭā
 kılduğı mu‘minlerün ğarażıdurur وَأَنَّ اللَّهَ (5) dağı bedürüstī tağırı مُوهِنٌ za‘if edicidirür
 كَيْدَ الْكَافِرِينَ (6) eger ğālib olmağ isterseñüz düşmāna کَيْدَ الْكَافِرِينَ
 فَفَقْدَ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ (7) size nuşret وَإِنْ تَتَّبِعُوا eger yığlınmağ isterseñüz
 muḥammedün düşmānlığından فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ (8) ol yėgrekdür size ey kāfirler وَإِنْ تَعُودُوا eger
 cenk etmege dönerseñüz muḥammedile نَعُدُّ (9) biz dönerüz muḥammedi üzerünüzė ğālib
 etmekile وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْئًا (10) dağı elbetde sizden fāyide kılmaz leşkerünüz bir
 nesne niceki çok olursa (11) bedürüstī tağırı mu‘minlerledürür وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ (11)
 وَأَنْتُمْ وَرَسُولُهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ (12) یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا
 هَٰلَ (13) bu ki siz tağırıdan کُرْآنًا işidürsiz وَلَا تَكُونُوا (14) şunlar gibi
 كَالَّذِينَ هُمْ لَا يَسْمَعُونَ (15) anlar işitmezler هَٰلَ bu ki (15) eyitdiler سَمِعْنَا
 bedürüstī ādemün ĩmānı عِنْدَ اللَّهِ tağırı katında (16) işitmeyenlerdürür şağırlardurur
 الَّذِينَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ (17) resūlallāh demeyenlerdürür الَّذِينَ
 ki anlar لَا يَعْقِلُونَ ‘aqlıla nağar edemezler

[100-a]

(1) eger tağırı bilse idi anlarda خَيْرًا gerçeklik لَأَسْمَعَهُمْ işitdürürdi
 (2) anlara muḥammedün sözini وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ eger işidirmisse idi ki ĩmān
 (3) yüz çevürürlerdi ĩmāndan وَهُمْ مُعْرِضُونَ هَٰلَ bu ki anlar (4) yüz
 çevüricilerdürür يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا (5) peygāmbere
 إِذَا دَعَاكُمْ (6) bağışlar sözleri kaçanki sizi oğıya لِمَا يُحْيِيكُمْ şunuñçün kim size hayat
 muḥammedün وَاعْلَمُوا dağı bilün ki اللَّهُ bedürüstī tağırı يَحُولُ (7) hicāb olur وَقَلْبُهُ
 kişiyile göñül arasına mu‘minile ma‘şiyeti arasına girür (8) mu‘min uçmağ gider kāfirle
 تَافَاتِي (9) وَأَنَّهُ إِلَيْهِ gider kāfir tamuya gider تَحْشَرُونَ (9) dağı bilün ki tağırıdan yaña
 كَإِذَا كَفَرْتُمْ (10) gürün günāh etmek kaçuñ لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَنَةً وَاتَّقُوا فِتْنَةً

anun şerri yalnız günāh edenlere مِنْكُمْ (11) sizden خَاصَّةً aña işāret eder ya'ni yalnız demek olur وَاعْلَمُوا dağı bilün (12) ki وَادْكُرُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ dağı anun إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ ol vaktaki (13) siz azdınız مُسْتَضَعْفُونَ ālūde ediñüz فِي الْأَرْضِ yeryüzinde تَخَافُونَ korğardunuz (14) أَن يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ ki sizi kapa düşmānlar za'ifligiñüzden فَأُولَئِكَ سِزİ dirişürdi (15) وَرَزَقَكُمُ مِنَ الطَّيِّبَاتِ dağı size yardımıla وَآيَدَكُمْ بِنَصْرِهِ medīne vėrdi arı ġanīmet mālārından لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ le'alle ki (17) şākirlerden olasız يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ hāyın olmağ

BÖLÜM 4: DİZİN

-A-

a: O.

a. + ɲa (100a/11), (52b/01), (57a/17), (57b/11), (58b/12), (58b/12), (59a/07), (59a/09), (60b/08), (61b/02), (62a/01), (64a/06), (64a/06), (64b/09), (65a/01), (65b/17), (66a/03), (66a/06), (66b/12), (67b/17), (71b/14), (73a/17), (75a/04), (78b/05), (83b/09), (84a/06), (84b/07), (87b/02), (88b/08), (89b/02), (89b/06), (90a/02), (90a/03), (90a/04), (91b/04), (91b/13), (91b/14), (92a/04), (94a/07), (94a/09), (94a/13), (95a/07), (95a/09), (96a/02), (97b/12)

a. + ɲla (84b/04)

a. + ɲlarlar (65b/04)

a. + ɲuɲ (83b/01), (84b/04)

a. + na (56b/10)

a. + nda (54b/07), (56a/07), (58a/06), (61a/08), (63b/01), (68b/01), (70b/11), (74a/01), (74b/07), (78a/01), (88b/15), (92b/02), (98b/08), (98b/12)

a. + ndadurur (89a/08)

a. + ndan (51b/02), (51b/09), (51b/09), (51b/16), (53b/04), (53b/10), (53b/17), (54b/17), (55a/03), (55a/05), (55a/09), (55b/10), (56a/02), (56a/17), (57a/05), (57a/07), (57b/04), (57b/12), (59b/07), (60b/02), (61a/08), (61a/09), (61a/10), (61a/10), (61a/15), (61b/05), (62a/17), (62b/06), (62b/07), (64b/01), (65a/11), (66b/08), (66b/09), (66b/14), (67b/17), (71b/18), (73a/08), (73a/10), (73b/10), (73b/17), (74a/07), (74b/03), (74b/06), (75b/05), (75b/06), (75b/10), (77a/01), (80a/02), (80b/16), (81a/07), (81b/15), (84b/17),

(85a/01), (85a/17), (86a/07), (87a/13), (88b/14), (92a/09), (93b/16), (94a/03), (96a/02),
(96a/13), (96b/14), (97a/10), (98a/04)

a. + ni (51b/04), (54a/13), (54a/13), (54a/14), (55b/05), (55b/12), (55b/13),
(56b/01), (56b/03), (56b/10), (59a/03), (59a/04), (59a/08), (60b/12), (60b/13), (60b/16),
(61a/04), (61a/13), (61a/14), (62a/18), (62b/02), (62b/16), (62b/16), (63b/06), (64a/15),
(64a/16), (64b/03), (66a/08), (68a/11), (68a/15), (68b/09), (68b/10), (70a/09), (71a/05),
(72a/09), (72a/14), (72b/10), (73a/16), (74b/11), (75b/11), (79a/08), (80b/12), (82a/09),
(83a/03), (83a/13), (83a/13), (84a/08), (84a/16), (85b/07), (86a/02), (87a/10), (87b/09),
(89b/13), (90a/04), (90a/13), (91a/15), (91b/05), (91b/13), (94b/05), (95a/11), (95a/11),
(95a/17), (95a/17), (95b/05), (96b/16), (97a/09), (97a/12), (97b/14), (98a/11), (98b/07)

a. + niki (54a/14)

a. + nlar (100a/03), (52b/05), (53a/06), (53a/12), (53a/14), (53b/15), (53b/17),
(54b/03), (54b/07), (54b/08), (55a/10), (55a/14), (55b/05), (55b/10), (56a/09), (56b/17),
(57a/11), (57b/01), (57b/01), (57b/04), (57b/05), (57b/06), (57b/06), (57b/10), (57b/12),
(57b/16), (59a/11), (59a/14), (59b/07), (60a/03), (60a/06), (60a/13), (60a/13), (61a/15),
(62a/01), (62a/12), (62a/13), (63b/04), (64a/02), (64a/05), (64a/06), (64b/02), (64b/06),
(65a/06), (65b/14), (65b/14), (66a/15), (66b/06), (67a/11), (67a/13), (67b/08), (67b/09),
(67b/09), (68b/01), (69a/16), (69b/03), (70a/16), (72a/02), (72b/01), (73a/14), (73b/13),
(74a/08), (74a/11), (76b/05), (77b/08), (77b/10), (78b/02), (78b/02), (78b/11), (79a/03),
(79b/16), (80a/01), (80a/08), (80a/09), (81b/08), (82a/11), (83b/03), (83b/10), (84a/07),
(84b/15), (85b/03), (85b/03), (85b/09), (85b/11), (85b/16), (86a/02), (86a/09), (87a/04),
(87b/18), (88b/08), (88b/08), (88b/10), (89a/05), (89a/08), (89a/09), (90a/05), (90a/15),
(91a/02), (94a/03), (96a/03), (96b/03), (97b/04), (97b/06), (98a/06), (98a/06), (98a/11),
(98b/08), (98b/17), (99a/05), (99b/15), (99b/17)

a. + nlara (100a/02), (52a/01), (52b/05), (52b/14), (53a/04), (53a/16), (53b/03), (54a/16), (54b/02), (55a/11), (55a/12), (55a/13), (55a/15), (56b/15), (57b/10), (57b/16), (58a/10), (59a/10), (59a/12), (59a/13), (59b/11), (59b/14), (60a/04), (64a/05), (66a/15), (66b/09), (66b/12), (67a/01), (67a/03), (67b/01), (68a/09), (68b/03), (69a/02), (69a/17), (70b/06), (70b/15), (72a/01), (72b/07), (73b/13), (74a/02), (74a/07), (75a/03), (75a/05), (75a/07), (75a/09), (75a/10), (76a/04)a.ndan, (76b/05), (76b/07), (77a/10), (78b/04), (78b/06), (78b/17), (79a/04), (79a/09), (79b/06), (80a/17), (80a/17), (80b/11), (82a/09), (83a/01), (83a/02), (83b/14), (85b/07), (85b/09), (86a/01), (86a/05), (86a/09), (87b/18), (88a/01), (88a/03), (88b/01), (88b/12), (90a/12), (90a/12), (90b/11), (92b/02), (92b/04), (92b/05), (92b/08), (92b/15), (92b/17), (93b/05), (93b/09), (94a/14), (94a/17), (95a/03), (95b/16), (96a/01), (96a/07), (96b/01), (96b/10), (96b/14), (97b/05), (97b/08), (98a/04), (99a/07), (99a/12), (99b/03)

a. + nlarda (100a/01), (52a/16), (54b/11), (95a/08)

a. + nlardan (54b/08), (55a/14), (55b/03), (57a/12), (57a/13), (58a/11), (61b/17), (63b/10), (63b/17), (64a/02), (69b/04), (71a/08), (72a/08), (73b/06), (74a/05), (76a/10), (76a/16), (77a/09), (81a/04), (82a/13), (83a/08), (83b/05), (83b/14), (88b/07), (88b/09), (91b/08), (91b/10), (92b/06), (92b/08), (93a/04), (93a/04), (93a/07), (93b/14), (94a/02), (94a/03), (99a/03)

a. + nlardur (62a/12), (75a/15), (80a/03)

a. + nlardurur (94b/05), (94b/11), (97b/08)

a. + nları (53a/15), (53b/06), (53b/09), (54a/08), (54b/03), (55b/02), (56a/01), (56a/01), (57a/04), (57a/07), (57b/15), (59a/10), (59a/17), (60a/11), (62a/08), (63a/08), (63b/17), (63b/18), (65a/08), (66b/17), (67a/06), (67a/09), (67a/11), (69a/02), (69a/10),

(69b/02), (70a/14), (70a/17), (70b/01), (70b/05), (70b/11), (75a/04), (76a/03), (77a/12), (80a/13), (80b/07), (80b/08), (83b/04), (83b/12), (83b/14), (84a/07), (85a/08), (85b/02), (85b/15), (86a/15), (86b/17), (88b/10), (90a/13), (91a/07), (91a/08), (91b/07), (92a/07), (92b/07), (93a/03), (93a/05), (93b/08), (95a/02), (95a/12), (96b/05), (96b/12), (96b/13), (97b/03), (99a/04), (99a/04), (99a/17), (99b/01)

a. + nlarla (95b/17)

a. + nların (51b/10), (52a/01), (53b/02), (53b/13), (54a/17), (54a/18), (54b/01), (54b/06), (54b/07), (55a/17), (55b/02), (57a/08), (59a/15), (59b/12), (60a/10), (60a/12), (60a/14), (61a/16), (62a/04), (64a/08), (66b/04), (67a/09), (68a/17), (68b/15), (68b/17), (69b/06), (69b/09), (71b/15), (72a/07), (74a/07), (75a/06), (75a/07), (75a/11), (76a/03), (76a/07), (76a/15), (79a/04), (79a/12), (79b/01), (80a/10), (85b/04), (85b/17), (86a/01), (86a/05), (86a/07), (87a/02), (87b/04), (87b/05), (87b/05), (88b/15), (88b/17), (89a/06), (90a/05), (90a/08), (92a/15), (92b/10), (92b/11), (92b/16), (93a/12), (93b/03), (93b/08), (94b/07), (94b/08), (94b/09), (95a/04), (96a/10), (96a/12), (97b/09), (98a/05), (99a/02)

a. + nların (63b/04)

a. + nların (72a/15), (74a/06), (75b/08), (94b/13), (96a/10), (96a/11), (96a/12), (96a/12)

a. + nların (91b/08)

a. + nın (100a/10), (100a/12), (51b/01), (51b/02), (52a/04), (54b/14), (55b/14), (57a/02), (59a/02), (62b/09), (63a/15), (63b/10), (64a/08), (64b/05), (64b/17), (65b/11), (65b/12), (66a/03), (67b/06), (67b/13), (67b/15), (68a/06), (68a/12), (68b/09), (68b/11), (69a/04), (69b/05), (69b/17), (70b/02), (71a/04), (71a/14), (72a/04), (73a/04), (73b/17), (77a/11), (78a/08), (78b/04), (78b/06), (81a/10), (81a/11), (81a/12), (81b/09), (82b/07),

(83a/14), (86a/09), (87b/06), (92a/02), (92a/03), (92a/03), (92a/09), (93a/10), (94b/14),
(95a/14), (95a/15), (95b/02), (96b/15), (97a/09), (97a/17), (97b/03), (98a/15), (98b/07),
(99a/05), (99a/16)

a. + nuḡdur (61a/16), (62b/10)

a. + nuḡdurur (91b/17)

a. + nuḡıla (54a/16), (55a/12), (55b/08), (55b/08), (56b/09), (59a/15), (63b/05),
(64a/01), (69a/01), (72b/11), (73b/12), (74b/16), (75b/01), (76a/01), (77a/03), (77a/05),
(77b/01), (77b/06), (79b/06), (83b/07), (83b/13), (84b/08), (85a/09), (87b/06), (88a/05),
(92a/06), (94b/08), (94b/09), (94b/10), (95a/01), (95b/13), (98b/04)

a. + nuḡiḡün (74a/09)

a. + nuḡilesine (88a/02)

[= 704]

ālim: < Ar. İlim sâhibi, bilen kimse.

a. (60a/14)

[= 1]

âdem: < Ar. 1. Dünyada yaratılan ilk insan, adam. 2. İlk peygamber.

a. (55a/03), (55b/15), (65b/02), (67a/08), (69a/03), (69a/04), (69a/05), (69a/14),
(75b/07), (76a/11), (77a/01), (77a/07), (91b/10), (95b/11), (95b/12)

a. + den (93b/07), (93b/15)

a. + dūr (63b/17)

a. + dūrūr (55a/03), (75b/05), (95b/10)

a. + e (75b/07), (76b/02)

a. + üñ (88a/14), (93b/16), (99b/15)

[= 26]

ādemī: < Ar. İnsana âit olan, insanla alakalı.

a. + den (94b/07)

[= 1]

āḥir: < Ar. Son, sonraki.

a. (60a/07), (69b/12)

a. + dağı (55a/05)

a. + inde (60a/07)

[= 4]

āḥiret: < Ar. Ölümünden sonra gidilen âlem, diğer dünya.

a. (53a/09), (57b/10), (76a/04), (86a/10), (87b/10), (93a/15)

a. + de (68b/17), (69b/17), (91a/14)

a. + den (69b/03)

a. + e (67a/13)

a. + in (59b/11), (60b/03)

[= 13]

ālūde: < Fars. Kirli, günahkâr, suçlu.

a. + êdiñüz (100a/13)

[= 1]

ālūdele-: < Fars. Kirletmek.

a.-diler (90b/06)

[= 1]

āşikāre: < Fars. Gözle görülen, belli, açık.

a. (55a/07), (55b/06), (59b/08), (61b/02), (72b/09), (95a/05)

a. + den (97a/06)

a. + dürür (78a/05)

a. + êder (95a/16)

a. + êtmez (95a/15)

a. + sini (68a/04)

[= 11]

āyet: < Ar. Kur'an sureleri meydana getiren cümle topluluğu.

a. (66b/12), (67a/17), (67a/17), (68b/03), (86a/09), (91a/16)

a. + den (55a/10)

a. + i (69a/15), (73b/15), (90a/02), (91a/17)

a. + ile (96b/15)

a. + ine (53a/13)

a. + ini (57b/09), (60b/05)

a. + inün (73b/16)

a. + ler (66b/13), (66b/15), (94a/10)

a. + lerden (90a/06)

a. + leri (61b/11), (90a/06)

a. + lerümi (69a/15)

a. + lerümüze (91b/03)

a. + lerümüzi (59b/13), (66a/17)

a. + ümüzden (73b/11)

a. + ümüzi (66a/16), (68b/15), (78a/17), (90a/07), (94a/08), (94a/08), (95a/02)

[= 34]

‘ād: Kur’an’da bahsi geçen eski bir Arap kabilesi.

a. (55a/15), (82a/13)

a. + dan (83a/15)

[= 3]

‘āk: < Ar. Dik başlı, âsî.

a. (72b/05)

[= 1]

‘ākibet: < Ar. Gelecek, son, nihâyet.

a. + i (56a/03)

[= 1]

‘ālem: < Ar. 1. İnsan topluluğu. 2. Dünya.

a. + i (62b/11), (62b/11)

a. + ler (62b/04), (63b/15), (86a/12), (87a/06)

a. + lerden (58b/13), (84a/03)

a. + lerün (74a/17), (81a/13), (82a/03), (82b/03), (89a/11)

a. + ün (74b/13)

[= 14]

‘ālem-i ğayb: < Ar. Görünmeyen ve görünen âlemler.

a. (62b/10)

[= 1]

‘ālem-i şehādet: < Ar. Gördüğümüz, bildiğimiz âlem.

a. + ün (62b/11)

[= 1]

‘ālim: < Ar. Çok bilgili kimse.

a. + lerün (94a/01)

[= 1]

‘āṣī: < Ar. İsyan eden, baş kaldıran kimse.

a. + ler (69b/10)

a. + lerden (72a/04)

a. + leridür (78b/02)

a. + lerinüñ (68b/01)

a. + lerüñ (84a/12)

a. + olanlara (59b/11)

a. + olursam (56a/16)

[= 7]

‘abdullah bin ebū serḥ: Mısır valisi, sahâbî.

a. (64b/11)

[= 1]

‘acāyib: < Ar. Normal olanın dışında, değişik, garip.

a. + ine (95a/07)

a. + ini (62b/16)

a. + ler (63b/05)

[= 3]

‘aceb: < Ar. Taaccüb, şaşma, hayret.

a. (63a/15), (66a/02), (66a/02), (82b/05)

[= 4]

‘acem: < Ar. Araplar arasında, Arap olmayanlar için kullanılan isim.

a. + den (56b/10)

[= 1]

‘adavat: < Ar. Düşmanlık, hasımlık, husûmet.

a. + iñüz (69b/15)

[= 1]

‘aded: < Ar. Sayı.

a. + ince (54b/15)

[= 1]

‘adl: < Ar. 1. Eşit davranmak, insafı olmak. 2. Doğru, hakka uygun.

a. + de (72b/17)

a. + éderler (95a/01)

a. + ıla (72b/16), (77b/04), (84b/10), (85a/05)

[= 6]

‘adli: < Ar. Adâletten, haktan yana olan.

a. + dür (54b/02)

[= 1]

‘afûv oğlı mālîk: Sahâbî, Hevâzinliler’in reisi.

a. (72b/02)

[= 1]

‘ahd: < Ar. Yemin, söz.

a. (88b/08), (93a/12), (93a/13), (93b/15)

a. + aldı (94a/03), (94a/03)

a. + i (88b/09)

a. + ile (88b/04)

a. + leri (91b/10)

[= 9]

‘aql: < Ar. Us, düşünme yetisi.

a. (93a/17)

a. + ıla (72b/12)

a. + ları (52a/01)

[= 3]

‘aql: bk. ‘aql

a. + ıla (99b/17)

[= 1]

‘alāmet: < Ar. Belirti, işaret.

a. + dürür (83a/11)

a. + i (65a/13)

a. + ler (65b/13), (66b/13)

a. + lerile (80a/06)

a. + leriyle (80a/14)

[= 6]

‘aleyhisselām: < Ar. “Allah’ın selâmı üzerine olsun.”

a. (54b/12), (73a/07)

[= 2]

‘amel: < Ar. Dînin buyurduğu emirleri gerçekleştirmek için yapılan hareket, iş, fiil.

a. + éderler (93b/01)

a. + éderlerdi (69a/01)

a. + étdiler (69b/08)

a. + ini (66b/08), (93b/02)

a. + ler (75a/13), (80b/16)

a. + leri (90a/08)

a. + lerünj (69b/08), (81a/03)

a. + lünjüz (54a/04)

[= 11]

‘amel-i şālîh: < Ar. Allah rızası için yapılan faydalı ve güzel iş.

a. (60b/03), (80a/04)

[= 2]

‘arāf: < Ar. Dinî inanışa göre cennet ile cehennem arasında olduğu söylenilen yer.

a. (80b/01)

a. + da (80a/13)

[= 2]

‘arab: < Ar. Arap ırkından olan kimseler.

a. (70a/03)

a. + dan (56b/10)

[= 2]

‘arş: < Ar. Gökteki en yüksek nokta.

a. (81a/07)

[= 1]

‘arz: < Ar. Gösterme.

a. + kıldı (89b/06)

[= 1]

‘aşā: < Ar. Elde tutulan değnek.

a. (86b/01), (87a/02)

a. + ıile (92a/10)

a. + şını (86b/01), (87a/02)

a. + yı (87a/01)

[= 6]

‘atā: < Ar. Bağış, cömertlik, ihsan.

a. (99b/03), (99b/04)

[= 2]

‘avān: < Ar. Yardımcılar, arka çıkanlar.

a. + ları (77a/12)

[= 1]

‘avrat: < Ar. 1. Kadın 2. Eş, karı.

a. (51b/06), (51b/15)

a. + a (51b/13), (51b/14)

a. + ı (66a/03)

a. + ın (84a/09)

a. + ını (95b/11)

a. + lar (51b/05), (51b/06)

a. + lardan (84a/04)

a. + ları (76b/05), (76b/06)

a. + larından (76a/16)

a. + larını (77a/10), (87b/05)

a. + laruñ (51b/10), (51b/12)

a. + laruñuzı (77a/02)

a. + uñ (76a/12)

[= 19]

‘ayb: < Ar. Utanılacak durum ve tavır.

a. + étmez (87a/15)

[= 1]

‘azāb: < Ar. 1. Vücutta hissedilen acı. 2. Günahkâr ve kâfir kimseler için ölümden sonraki cezâ. 3. Korku ve pişmanlığın verdiği keder.

a. (55a/13), (56a/17), (56b/01), (58b/12), (59a/05), (61b/13), (62a/14), (68b/13),
(73b/11), (74a/03), (78a/10), (78b/06), (79a/01), (79a/03), (80b/15), (82b/16), (83a/14),
(88b/03), (92b/08), (92b/17)

a. + a (74a/02), (80b/14), (83a/04)

a. + dan (73a/14)

a. + eder (92b/17)

a. + ederem (58b/12), (58b/12)

a. + ederseñ (54b/02)

a. + edesiz (70b/06)

a. + edicidürür (92b/08)

a. + etdikleri (68b/07)

a. + etmezem (58b/12)

a. + ı (53a/02), (55b/08), (56a/01), (59a/06), (59b/08), (59b/14), (79a/06),
(99a/08)

a. + ıla (82b/14), (92b/13)

a. + ım (91a/15)

a. + ımuz (59a/12)

a. + ından (56a/16), (81b/16), (92b/09)

a. + ını (61b/07), (61b/12), (64b/15)

a. + ıyıla (56a/01), (95a/06)

a. + umuz (75a/07), (85b/09)

a. + umuzı (72a/08)

a. + uıdır (91a/10)

[= 56]

‘ibādet: < Ar. Allah’ın emirlerini îfa etmek için yapılan fiil, hareket.

a. + ile (62b/04)

a. + inden (97a/09)

[= 2]

‘ibret: < Ar. Çoğunlukla yanlış ya da kötü olaylardan alınan uyarıcı ders.

a. (56a/03), (95a/06)

[= 2]

‘ikāb: < Ar. Azap, ezâ, eziyet.

a. (99a/07)

a. + ederler (98a/04)

a. + edicidürür (74b/11), (93a/02)

a. + olur (68a/16)

[= 5]

‘illet: < Ar. Hastalık.

a. (71a/16)

[= 1]

‘ilm: < Ar. Bilme, biliş.

a. (52b/15), (63b/08), (85a/03)

a. + i (63a/14), (95b/02)

a. + inde (63a/15)

a. + üñledürür (54a/14)

[= 7]

‘ilmsüz: < Ar. İlmin olmaması durumu veya niteliği.

a. (66a/01)

[= 1]

‘imāme: < Ar. Sarık.

a. + lerinüñ (98b/02)

[= 1]

‘imāret: < Ar. Bayındırlık.

a. + étse (60b/03)

[= 1]

‘ināyet: < Ar. Lûtuf, ihsan, iyilik.

a. + ile (83a/06)

[= 1]

‘isā: < Ar. İncil’in indirildiği peygamber.

a. (52b/17), (54a/03), (54a/05), (54a/06), (54a/11), (58a/14), (58a/16), (58a/16),
(58a/17), (58b/13), (58b/15)

a. + nuḡ (58a/15)

a. + ya (58a/12)

a. + y1 (63b/13)

[= 14]

‘itāb: < Ar. Azarlama, paylama.

a. + ‘edüḡ (66b/09)

[= 1]

‘itikād: < Ar. İnanç, kalben inanma.

a. (97b/03)

[= 1]

‘ivāḡ: *bk.* ‘ivāḡ

a. (64a/09)

[= 1]

‘ivāḡ: < Ar. Karşılık, bedel.

a. (86b/11)

[= 1]

‘izzetlū: < Ar. İtibarlı, şerefli kimse.

a. (54b/04), (65a/14)

[= 2]

‘ömer: *bk.* ‘ömer raḡiyallāhu‘anh

a. (64a/13)

a. + dūr (60a/16)

[= 2]

‘ömer raḍıyallāhu‘anh: İslam peygamberi Muhammed'in sahabesi.

a. (64a/12)

[= 1]

‘ömr: < Ar. Hayat, yaşam süresi.

a. (61a/09), (80b/08)

a. + imüz (57b/14)

a. + üñ (55a/05)

[= 4]

‘öşr: < Ar. Önceki zamanlarda toprak ürünlerinden alınan vergi, onda bir.

a. + üni (71a/05)

[= 1]

‘ūkubet: < Ar. Cezâ, eziyet, işkence.

a. (58b/16)

a. + èder (70b/11)

a. + èderüz (79a/12), (79a/14), (90b/13)

a. + ètdük (85b/07)

a. + ètmez (93a/10)

a. + kıldı (56a/01)

a. + olmaz (74a/11)

[= 9]

‘ūzeyri: < Ar. Kur’an-ı Kerim’de bahsi geçen, peygamberliği tartışılan kişi.

a. (65b/16)

[= 1]

‘udūl: < Ar. Geri dönme, vazgeçme.

a. + éderler (92a/06)

[= 1]

‘uryān: < Ar. Çıplak.

a. (77a/16)

[= 1]

‘uzr: < Ar. Özü, mâzeret.

a. (83a/02)

a. + ı (63b/01)

a. + un (78a/08)

[= 3]

a‘māl: < Ar. ‘amel’in çoğul şekli. Ameller, işler.

a. + inüzi (55a/07), (55a/07)

[= 2]

a‘vān: *bk.* ‘avān.

a. (78b/06)

[= 1]

ac-: *bk.* aç-

a.-ğıl (85a/04)

[= 1]

acıdıcı: Acı veren şey.

a. (62a/14), (83a/14)

[= 2]

aç-: Herhangi bir şeyi kapalı halden açık hale getirmek.

a.-a (76a/15)

a.-anların (85a/05)

a.-ar (59a/07), (68b/09)

a.-arduk (85b/05)

a.-dı (54a/05)

a.-duk (59a/15)

a.-mağa (59a/08)

a.-mağdur (68b/16)

[= 9]

açıl-: Açık hale gelme.

a.-maz (79a/09)

[= 1]

ad: İsim.

a. (83a/01)

a. + ı (67a/04), (67b/13), (67b/15), (68a/07), (71b/11), (74a/06), (83a/03),
(84a/10), (86b/05), (91a/05), (92a/17)

a. + ıdurur (96a/01)

a. + ınur (54a/10)

a. + larda (82b/17)

a. + larında (94b/14)

a. + ur (67a/03)

[= 17]

adım: Kadem, yürüme hareketi.

a. + larına (71a/09)

[= 1]

ağac: Ağaç.

a. + a (76a/13)

a. + dan (76a/17), (76b/09)

a. + lar (71a/01)

a. + ları (71a/01), (71a/03), (71a/03)

a. + ların (65b/10), (65b/10)

a. + larından (65b/10), (70b/17)

a. + larıyla (65b/09)

[= 12]

ağır: 1. Ağırılığı çok olan, hafifin zıddı. 2. Yavaş.

a. (81b/04), (81b/04)

a. + gele (75a/15)

[= 3]

ağla-: Gözlerden yaş akması.

a.-dı (58b/15)

[= 1]

ağz: Ağız. Yüzdeki organlardan biri.

a. + ma (96b/03)

[= 1]

agāh: Bilen, bilgili, öngörülü.

a. (88a/03)

a. + olan (61a/16)

a. + olun (53a/07), (81a/11)

[= 4]

aḥak: < Ar. Çok, lâyük, yakışır.

a. + durur (52b/07)

[= 1]

aḥşam: Akşam.

a. + da (97a/07)

[= 1]

aḥ: Beyaz.

a. (93b/17), (94a/02)

a. + dülbendlü (98b/02)

a. + tonlu (98b/02)

a. + yüzlü (94b/15)

[= 5]

aḥ-: Akmak.

a.-ar (54b/07), (55b/01), (71b/09), (79b/01)

[= 4]

aḥarīb: < Ar. Akraba. Aralarında soy yakınlığı olanlar.

a. + larından (52a/12)

[= 1]

aķdar-: Nakletmek, taşımak.

a.-an (97a/13)

[= 1]

aķdarıl-: Düşürölmek, başkası tarafından yıkılmak.

a.-dı (89b/07)

[= 1]

al-: Almak.

a. (96b/06)

a.-a (99a/13)

a.-alar (68b/15), (81b/08), (87b/18)

a.-alardı (93a/11)

a.-alum (97b/17)

a.-anlar (68b/16)

a.-dı (91a/01), (93b/07), (94a/03), (94a/03)

a.-dılar (91a/05), (93a/08)

a.-duğı (93b/15)

a.-duğını (59b/05)

a.-duķlarını (84a/15)

a.-mağa (65b/09)

a.-mağı (78a/06)

a.-mağ (93a/01), (98a/11)

a.-mazuz (52a/17)

a.-sa (59b/03)

a.-urlar (78b/07), (93a/08)

a.-urlardı (51/07)

[= 26]

ala: Karışık renkli, alaca, benekli.

a. (97a/12), (97a/13), (97a/13), (97a/14)

a. + tenlüyi (58a/08)

[= 5]

alçak: Ahlaka aykırı, kötü davranışlar sergileyen kimse.

a. + hāllülerdi (88b/13)

a. + hāllülerdürür (93a/05)

[= 2]

alda-: Kandırmak, aldatmak.

a.-mağ (67a/10)

a.-yasın (88a/05)

[= 2]

alın-: Alınmak.

a.-miş (71a/01)

[= 1]

allāh: < Ar. Kâinatın yaratıcısı, Tanrı.

a. (54b/12), (56b/02), (56b/04), (60b/04), (60b/14), (61a/11), (61b/06), (65a/15),
(65b/04), (65b/17), (66a/07), (71b/05), (72a/14), (73a/03), (78b/03), (81a/06), (93a/02),
(95b/05)

a. + dan (82a/15)

a. + durur (81a/05)

[= 20]

allāhu te‘ālā: < Ar. Yüce Allah.

a. (98a/07)

[= 1]

alt: Bir nesnenin yere bakan tarafı veya tabanı.

a. + ı (55b/01), (61b/09)

a. + ından (54b/07)

[= 3]

altı: Altı.

a. (81a/06)

[= 1]

altmış: Altmış.

a. (82b/09)

[= 1]

añ-: Yâd etmek, hatırlamak.

a. (52b/13), (52b/16), (52b/17), (54a/09), (57a/04), (62b/12), (83b/17), (93b/02),
(93b/06), (98a/07), (98b/15)

a.-arlar (96b/11)

a.-duktan (62a/03)

a.-dur (62a/09)

a.-ğıl (69a/01)

a.-mağ (62a/05)

a.-mazlar (70b/05)

a.-uñ (82b/10)

[= 18]

añıl-: Hatırlanmak, yâdedilmek.

a.-dı (67b/13), (67b/15)

a.-madı (68a/06)

a.-maduğı (68a/07)

a.-maya (71b/12)

[= 5]

añla-: Anlamak.

a.-dılar (89a/04)

a.-makdan (57a/15)

a.-mayalar (57a/15)

a.-mayasañuz (59b/04)

a.-maz (53a/10), (94b/08)

a.-mazlar (52a/01)

a.-yalar (61b/12)

[= 8]

ana: Anne.

a. (65b/03)

a. + dan (58a/07), (65a/03)

a. + larına (75a/13)

a. + m (90b/05)

a. + ñuzı (77a/08)

a. + ya (72b/05)

[= 7]

ancılayın: Onun gibi.

a. (66a/14), (67a/07), (68a/14), (68a/16), (68b/12), (69a/10), (79a/11), (81b/11),
(90b/13)

[= 9]

and: Söz verme, yemin etme.

a. + içdi (76b/02)

a. + içdiler (66b/10)

a. + içdiñüz (80a/16)

a. + içdügümüzile (52a/17)

a. + içeler (52a/16), (52b/06)

a. + içerlerdi (66b/10)

a. + lar (52b/11)

a. + ları (66b/11)

a. + larınuñ (66b/10)

a. + larıyla (52b/11)

[= 11]

anlarcılayın: Onlar gibi.

a. (79a/14)

[= 1]

apañsuz: Birdenbire, beklenmedik bir sırada, çok ânî.

a. + da (53a/04)

[= 1]

ara: 1. İki şeyi birbirinden ayıran mesafe. 2. İki olayı birbirinden ayıran zaman.

a. (52a/10), (60a/14), (65a/07), (69a/06), (84b/09)

a. + larında (58b/15)

a. + mızı (85a/04)

a. + ıuzda (56b/08), (60b/17)

a. + ıuzı (97a/16)

a. + sına (100a/07), (100a/07), (100a/08)

a. + sında (58b/14), (79b/12), (79b/17)

a. + sını (85a/05)

[= 17]

ard: Art, arka.

a. + ındağı (97a/06)

a. + ına (65a/04), (97a/13)

a. + ınca (55a/17)

a. + larından (76a/05)

[= 5]

arı: Bal yapan kanatlı hayvan.

a. (100a/16)

a. + ları (91b/08)

[= 2]

arılın-: Arınmak.

a.-urlar (84a/08)

[= 1]

arka: Arka, sırt.

a. (99a/12), (99a/12)

a. + ları (70b/03)

a. + larınız (65a/04)

a. + larına (53a/06)

a. + larından (93b/07)

[= 6]

arşun: Uzunluk ölçüsü.

a. (82b/10), (82b/10)

[= 2]

art-: Artmak, çoğalmak.

a.-ardı (70a/08)

[= 1]

artuk: –den başka, gayri.

a. (59b/05), (60a/04), (81b/15), (82a/15)

[= 4]

artukçı: Başkalarının fazla yiyecek ve eşyalarıyla geçinen kimse.

a. + lık (79a/05), (82b/09)

[= 2]

artur-: Arttırmak, çoğaltmak.

a.-a (97b/03)

a.-dı (82b/09)

a.-mağ (72b/14)

[= 3]

aş-: Asmak.

a.-aram (87a/13)

[= 1]

aşhāb-ı ‘arāf: Cennet ile Cehennem arasında bekleyen (kimseler).

a. (80b/01)

[= 1]

aşlā: < Ar. Kat’iyen, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde.

a. (64a/12), (67b/05), (75a/02)

[= 3]

aşşı: Menfaat, fayda.

a. + kılmaz (95b/04)

[= 1]

aşağa: Aşağı, alt.

a. (79b/01), (97a/06)

[= 2]

at-: Atmak.

a.-d1 (99b/02)

a.-duŋ (99b/02)

a.-maduŋ (99b/01)

[= 3]

ata: Kişinin geçmişteki soydaşı, ceddi.

a. (65b/02)

a. + ları (52a/05), (66b/11), (67b/09), (80a/01), (80a/03)

a. + larımız (72a/06), (82b/13), (93b/13), (93b/14)

a. + larımızı (77a/16)

a. + larıñuz (64b/01), (83a/01)

a. + larına (52a/05)

a. + larından (63b/16)

a. + larumuzu (52a/04), (85b/01)

a. + ı (52b/17)

a. + ıñuzı (77a/08)

a. + sı (94b/15)

a. + sına (62b/12)

a. + ya (72b/05)

[= 22]

atlu: Svri.

a. (98a/02)

[= 1]

avla-: Avlamak.

a.-madan (92b/02)

[= 1]

avzarahum: ?

a. (53a/06)

[= 1]

ay: 1. Kamer. 2. Yılın on iki blmne verilen isim.

a. (55a/09), (58a/04), (63a/03), (93b/16), (93b/17)

a. + dan (88a/10), (88a/11), (88a/13), (88a/15)

a. + ı (65a/12), (81a/09)

[= 11]

aya: ?

a. + larından (85b/14)

a. + sdurur (69b/10), (81a/12)

a. + snı (71b/13)

[= 4]

ayak: Ayak.

a. + ları (96a/10), (98b/15)

a. + larunuz (61b/08)

a. + larınızı (87a/12)

[= 4]

aygır: Damızlık erkek at.

a. (51b/15)

[= 1]

ayıl: Kendine gelmek, baygınlık gibi durumlardan çıkmak.

a.-dı (89b/07)

[= 1]

ayır: Birbirinden uzak düşürmek.

a.-a (73a/07)

[= 1]

ayruk: Başka, ayrıca.

a. (55b/03), (55b/10)

[= 2]

az: Az, yetersiz.

a. (57b/14), (75a/02)

[= 2]

az-: Doğru yoldan çıkmak.

a.-ana (62b/01)

a.-anlara (80a/13)

a.-ardurur (62b/13)

a.-dı (52a/07), (65a/07), (67b/11), (81a/04)

a.-dılar (70b/16), (78b/09)

a.-dınuz (100a/13)

a.-dum (76a/02)

a.-duñuz (84b/04)

a.-mıñ (60b/09), (63a/05)

a.-mıñlardan (94a/10)

[= 15]

azacuk: Azıcık, biraz, birazcık.

a. (53a/08), (62a/08), (69b/01), (69b/02), (80b/08)

[= 5]

azdur-: Yoldan çıkarmak.

a.-a (68b/10), (94b/05), (95a/11)

a.-am (76a/03)

a.-dılar (79a/01)

a.-mağ (71b/06)

a.-mağıla (69a/03)

a.-ur (59a/03)

a.-urlar (67b/08), (68a/01)

a.-ursın (91a/10)

[= 11]

azgın: Azgın, sapık, yoldan çıkmış.

a. + ırakdur (94b/11)

[= 1]

azgunluk: *bk.* azgunluk

a. + larında (67a/01), (95a/12)

[= 2]

azgunluk: Sapkınlık, azgınlık.

a. (77b/08), (82a/02)

a. + da (62b/14), (82a/01), (96b/13)

[= 5]

-B-

bāl: Bal.

b. (54a/02)

b. + dur (96b/02)

[= 2]

bārū: < Fars. Sur, kale duvarı.

b. (79b/17), (80a/01)

[= 2]

bāṭl: < Ar. 1. Gerçekliği olmayan (şey).

b. (98a/14)

b. + ı (98a/13)

b. + ıla (76b/04)

b. + larında (64b/02)

b. + oldı (87a/03)

[= 5]

ba‘zı: < Ar. Bir kısım.

b. (67a/09), (73b/15), (73b/16), (93a/04), (93a/04)

b. + lar (80a/03)

b. + larına (67a/09)

b. + larını (60a/12), (63b/16), (63b/17)

b. + larının (61b/10)

b. + larıyla (60a/12)

b. + muz (69a/05)

b. + muzıla (69a/05)

b. + ɣuz (74b/09), (76b/14)

b. + ɣuza (61b/10), (76b/14)

b. + ɣuzı (74b/09)

b. + sını (69a/11)

b. + sınuɣ (69a/11)

[= 21]

bağ: <Fars. 1. Üzüm yetiştirilen yer. 2. Kemik uçlarını birbirine bağlayarak, iç organları yerinde tutmaya yarayan lif demeti.

b. + lar (65b/09)

b. + ların (71b/15)

[= 2]

bağırsag: Bağırsak.

b. + a (71b/17)

[= 1]

bağışla-: <Fars. İhsan etme, verme.

b.-duḡ (63b/08)

b.-r (100a/06)

[= 2]

bağla-: 1.Bağlamak, sarmak. 2. (Mânevî olarak) Birleştirmek, birbirine bağlamak, yaklaştırmak.

b.-dılar (86b/16)

b.-mağcün (98b/14)

[= 2]

bağlu: Bağlı, tâbi.

b. + dur (97b/12)

[= 1]

bahire: Putlara adanmış dişi deve.

b. (51b/03)

b. + den (51b/03)

[= 2]

bak-: Bakmak.

b. (84a/11)

b.-anlara (86b/04)

b.-arlardı (58b/14), (98a/06)

b.-ayım (89b/03)

b.-uñ (65b/11), (65b/12)

[= 7]

balçık: Koyu kıvamı olan yapışkan çamur.

b. (75b/12)

b. + dan (55a/03), (58a/05), (75b/11)

[= 4]

balığ: *bk.* balık

b. (72b/15)

b. + a (54a/06)

[= 2]

balık: Balık.

b. (58b/17), (92b/02), (92b/04)

b. + ları (92b/03)

[= 4]

baña: Ben zamirinin yönelme durum eki almış hâli.

b. (54a/12), (54a/12), (54a/16), (56a/14), (56b/08), (57a/06), (58a/13), (59a/04),
(59b/03), (59b/07), (60a/01), (61b/15), (63a/14), (63a/15), (64b/08), (69b/16), (71a/17),
(71b/07), (75b/15), (82a/02), (89b/03), (90b/07), (95b/07), (96a/14), (96a/14), (96a/15),
(96b/17)

[= 27]

başdur-: Bastırmak. Kaplamak, bürümek.

b.-ur (81a/07)

[= 1]

baş: Kafa.

b. + çekdiler (83b/10)

b. + çekmezler (97a/09)

b. + ını (90b/04)

b. + ları (58b/17)

b. + ların (92b/03)

[= 5]

başka: -den gayri.

b. (54a/11)

[= 1]

başla-: Başlamak.

b.-dılar (76b/06)

[= 1]

bay-: Zengin olmak.

b.-dılar (85a/18)

[= 1]

bayram: Büyük sevinç, sevinç vesîlesi.

b. (58b/07)

[= 1]

bêş: Beş.

b. (51b/04)

b. + incisi (51b/04)

[= 2]

bêşik: Beşik.

b. + deyken (58a/02)

[= 1]

beden: < Ar. Vücut.

b. + dür (90a/11)

b. + ler (77a/04)

[= 2]

bedürüstî: < Fars. Şüphesiz, kuşkusuz.

b. (100a/06), (52b/02), (52b/15), (53a/12), (53b/08), (53b/12), (54a/15), (56a/13), (56a/15), (56b/11), (56b/13), (56b/13), (57a/03), (57b/12), (58a/15), (58b/10), (58b/11), (60b/01), (60b/04), (60b/07), (60b/11), (62b/13), (63a/08), (63a/09), (63a/17), (63b/07), (65a/06), (65a/09), (65b/12), (66b/13), (66b/15), (67a/01), (67b/02), (67b/10), (68a/01), (68a/02), (68a/04), (68a/07), (68a/08), (68a/10), (69b/03), (69b/13), (69b/16), (71a/06), (71a/09), (71b/06), (71b/10), (72a/01), (72a/14), (73a/05), (73b/02), (73b/03), (73b/05), (74a/02), (74a/03), (74a/06), (74a/12), (74a/15), (74b/11), (74b/12), (75a/08), (75b/15), (75b/17), (76b/03), (76b/09), (77a/11), (77a/13), (77b/01), (77b/08), (77b/10), (77b/13), (78a/04), (78b/11), (79a/07), (80b/05), (81a/05), (81a/15), (81b/01), (81b/15), (82a/01), (82a/11), (82a/17), (82b/01), (82b/03), (83a/04), (83b/05), (83b/06), (83b/08), (84a/03), (84a/07), (85a/07), (85b/04), (86a/12), (86b/06), (86b/13), (87a/09), (87a/14), (87b/08), (88b/10), (89a/06), (89a/07), (89b/09), (90a/05), (90a/12), (90a/15), (90b/05), (90b/10),

(90b/16), (91b/16), (93a/01), (93a/02), (93b/01), (93b/04), (93b/11), (93b/12), (95b/02),
(96a/07), (96b/09), (96b/09), (96b/16), (97a/08), (97b/01), (97b/13), (98a/10), (98b/01),
(98b/16), (99a/08), (99b/05), (99b/11), (99b/15)

[= 130]

beğen-: Beğenmek.

b.-dügi (64a/01)

[= 1]

beğmen: < Fars. İran hükümdarı İsfendiyar'ın oğlu.

b. (57b/03)

[= 1]

bekci: Bir yeri ya da bir şeyi bekleyen, koruyan kimse.

b. (61b/14), (66a/13)

b. + dürür (66a/07)

b. + kılmağu (66b/04)

b. + ler (61a/12)

b. + sin (54b/02)

[= 6]

bekle-: Beklemek.

b.-meyeler (92b/04)

b.-yen (97a/13)

[= 2]

bel: Meni, sperma.

b. + inde (65b/02)

b. + inden (94a/02)

[= 2]

belā: < Ar. Felâket, sıkıntı ve zarar veren olay.

b. (92b/05)

b. + lar (91a/05)

b. + yıla (85a/16)

[= 3]

bel'am: bk. bel'am bin bâ'ūrā.

b. (94a/11), (94a/12), (94a/17)

b. + a (94a/10), (94a/14)

[= 5]

bel'am bin bâ'ūrā: Tevrat'ta ve İslâmî kaynaklarda, iyi bir müminken daha sonra Hz.

Mûsâ ve kavmine hile yaptığı için cezalandırıldığı rivayet edilen kişi.

b. + durur (94a/08)

[= 1]

belî: < Ar. Evet, peki.

b. (94a/04)

[= 1]

belki: < Ar. - Fars. Belki.

b. (51b/18), (57b/09), (59a/07), (79a/05), (84a/05), (94b/11)

[= 6]

bellü: Âşikâr, meydanda olan.

b. (67a/17), (67a/17)

[= 2]

bellüle-: Belirlemek.

b.-dügümüz (91a/04)

[= 1]

ben: 1. tekil şahıs.

b. (54a/12), (54a/13), (54a/14), (54a/15), (54a/17), (54a/18), (56a/11), (56a/13),
(56a/14), (56a/15), (56a/16), (56b/12), (56b/14), (58b/10), (58b/11), (59b/15), (59b/16),
(59b/17), (59b/17), (60b/07), (60b/07), (60b/08), (60b/10), (60b/11), (61b/14), (62b/14),
(63a/05), (63a/09), (63a/10), (63a/10), (63a/13), (63a/16), (64a/08), (66a/13), (67a/15),
(69b/16), (71b/07), (72b/03), (74a/12), (74b/01), (74b/13), (75b/09), (75b/10), (76a/01),
(76a/02), (76b/03), (76b/09), (81b/15), (82a/02), (82b/05), (82b/16), (83a/04), (84b/08),
(86a/12), (86a/13), (87a/08), (87a/11), (89b/03), (89b/10), (91b/01), (91b/16), (95b/04),
(95b/06), (95b/08), (96b/17), (98b/01), (98b/16)

b. + den (90b/02)

b. + em (89b/09)

b. + i (54a/10), (54a/18), (63a/04), (63a/12), (74a/12), (75b/11), (76a/01),
(88a/12), (89b/03), (89b/05), (90b/06), (90b/06), (90b/08), (90b/08), (91a/06), (91a/09)

b. + im (60b/12), (91a/15)

b. + üm (53b/07), (54a/14), (54a/17), (58a/06), (58a/07), (58a/08), (58a/09),
(58b/08), (59b/15), (60b/15), (63a/01), (63a/14), (69a/15), (69b/15), (73a/05), (74a/15),
(74a/15), (74a/16), (82a/01), (82a/15), (82b/02), (82b/02), (83b/15), (89a/17), (90b/02),
(91a/16), (95a/03)

b. + ümile (56b/08), (60b/17), (63a/07), (63a/12), (63a/12), (82b/17), (86a/15)

[= 121]

benze-: Benzemek.

b.-mez (65b/11), (71a/04)

b.-r (65b/11), (71a/04), (71b/14), (94a/12), (94b/02), (97b/12)

b.-yen (94b/02)

[= 9]

benātullāh: Allāh.

b. (65b/17)

[= 1]

bende: < Fars. Kul. Bir kimseye bağlı olan kişi, köle.

b. + lerdürür (96a/08)

b. + lerinden (64a/01), (87b/09)

b. + lerüñdürür (54b/03)

[= 4]

benī ādem: İnsanoğlu, insanlık.

b. + den (78b/13)

[= 1]

benī isrāʾīl: Tevrat ve Kur'an'da Hz. Ya'küb'un (İsrâil) çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad.

b. (51b/01), (88b/17)

b. + i (58a/09), (86a/15), (88a/15), (88b/06), (89a/03)

[= 7]

berāber: < Fars. Birlikte.

b. (60a/01), (80a/04)

b. + dürür (96a/06)

b. + inde (75b/12)

b. + siz (79a/05)

[= 5]

bereket: < Ar. 1.Nîmetin artıp çoğalması. 2. Bolluk, feyiz.

b. (81a/12), (81a/12), (88b/15)

b. + leri (85b/06)

[= 4]

bereketlen-: Bereketli duruma gelmek, artmak, çoğalmak.

b.-mişdür (64b/03)

[= 1]

berḥurdār: < Fars. Mesut olmak, murâdına ermek.

b. + olmazlar (57a/03)

[= 1]

beriki: Beride olan.

b. (78b/14)

[= 1]

besle-: Yedirip içirmek, karnını doyurmak.

b.-yen (72b/02)

[= 1]

besni-: Doyurmak, beslemek.

b.-mişidi (83b/04)

[= 1]

beyān: < Ar. Açıklama.

b. (73b/07), (73b/11)

b. + édelerdi (55b/09)

b. + éderüz (59b/06), (66a/14), (94a/05)

b. + édildi (67b/16)

b. + étdük (65a/17), (80b/11)

b. + ı (66a/12)

b. + kılduk (66a/16)

b. + kıldukdan (73b/12)

b. + kılmağ (66a/16), (73a/12)

b. + kılmağdan (89b/14)

b. + kıluruz (78a/03)

b. + lar (66a/10)

b. + umuz (94a/05)

[= 18]

beze-: Bezemek, süslemek, süslü göstermek.

b.-di (59a/13), (70a/10)

b.-diler (70a/14)

b.-düğümüz (66b/07)

b.-dük (66b/07)

[= 5]

bezeg: Bezek. Süs, ziynet.

b. + inden (90a/11)

b. + ini (67a/10), (77b/14), (77b/15)

[= 4]

bezen-: Süslenmek, donanmak.

b.-dügi (70a/10)

b.-ürsüz (77a/03)

[= 2]

bezenil-: Bezenilmek, süslenilmek, süslü gösterilmek.

b.-di (68a/14)

[= 1]

bırağ-: *bk. bırak-*

b.-a (99a/14)

b.-ısaram (99a/02)

b.-ısaruz (99a/01)

b.-uñ (86b/15)

[= 4]

bırağıcı: Bırakan.

b. (86b/15)

[= 1]

bırak-: Bırakmak, koymak.

b. (86b/14), (87a/01)

b.-dı (86b/01), (87a/01), (90b/03), (91a/01)

b.-dılar (86b/16)

[= 7]

bīzār: < Fars. Suçsuz.

b. + am (56b/14), (63a/08)

[= 2]

bil-: Bilmek.

b.-diler (65b/15), (93b/04)

b.-dügümüzile (75a/11)

b.-dükde (98a/15)

b.-eler (77a/06), (95a/17)

b.-esiz (61b/15), (69b/16), (87a/11)

b.-evüz (58b/03)

b.-eydi (97b/15), (97b/16)

b.-eydüm (95b/06)

b.-in (93b/16)

b.-meden (66a/01), (70b/14), (72a/09)

b.-medükleri (95a/02)

b.-medünüz (64a/17)

b.-megimüz (80b/12)

b.-mek (95a/17)

b.-mekile (71a/17)

b.-meklik (95a/14)

b.-meyenlerden (53b/07)

b.-mez (61a/02), (91b/05)

b.-mezem (54a/14), (59b/16), (71b/07)

b.-mezler (53b/13), (57b/06), (67a/06), (68b/02), (79a/03), (85b/03), (95b/03)

b.-mezlikile (60b/02)

b.-mezsiz (77b/03), (78a/10), (82a/05)

b.-se (100a/01)

b.-ün (100a/06), (100a/09), (100a/11)

b.-ür (55a/07), (55a/08), (61a/02), (61a/03), (61a/04), (61a/07), (66a/04),
(66b/14), (68b/05), (83b/05)

b.-ürdük (75a/12)

b.-ürem (74b/13)

b.-ürler (56b/15), (65b/01), (66a/17), (67b/01), (70a/13), (80a/05), (80a/13)

b.-ürleridi (56b/16)

b.-ürseñüz (63b/02)

b.-ürsin (54a/13), (54a/14), (95b/02)

b.-ürüm (82a/05)

b.-ürüz (53a/10), (82b/02)

[= 71]

bil'aliyet: < Ar. Büyüklük, yücelik olarak.

b. (69b/03)

[= 1]

bildür-: Bildirmek. Haberdar etmek.

b. (82a/10)

b.-di (92b/16), (98a/05)

b.-ür (66b/14)

[= 4]

bile: 1. Birlikte, beraber, ile, vasıtasıyla. 2. Dahi, de.

b. (51b/06), (51b/13), (55b/08), (55b/09), (56b/12), (65b/09), (80a/12), (83a/05),
(90b/08), (98a/01)

[= 10]

bilge: Derin bilgi sâhibi olan kimse.

b. (86b/06), (86b/10)

[= 2]

bilici: Bilen kimse.

b. (52b/16), (54a/15)

b. + dürür (66a/04)

b. + rekdür (61a/01), (67b/11), (67b/12), (68a/03), (68b/05)

[= 8]

bilin-: Bilinmek.

b.-e (60b/05)

[= 1]

bin: ?

b. + ile (51b/15)

[= 1]

biğ: Bin.

b. (98b/01)

b. + e (98a/01)

[= 2]

bin-: Binmek.

b.-diler (98a/01)

[= 1]

bindür-: (Birini bir şey üzerine) Çıkarmak, çıkarıp oturtmak.

b.-mez (70b/03)

[= 1]

bir: Bir.

b. (51b/01), (51b/03), (51b/08), (51b/11), (52a/08), (53b/03), (53b/04), (53b/04), (53b/11), (53b/14), (53b/17), (54a/02), (54a/03), (54a/12), (55a/08), (55a/09), (56b/02), (56b/03), (57a/04), (58b/06), (58b/07), (58b/12), (58b/12), (58b/13), (58b/13), (58b/16), (58b/17), (59b/06), (60a/05), (60a/09), (60a/10), (60b/02), (61a/04), (61a/04), (62a/01), (62a/05), (62a/09), (62a/11), (63a/15), (63b/01), (63b/01), (63b/06), (64a/06), (64a/12),

(64b/02), (64b/03), (65b/01), (66a/17), (66b/12), (68a/12), (68b/03), (68b/12), (68b/15),
(69a/02), (71a/12), (72a/07), (72a/12), (72b/04), (72b/10), (72b/17), (73a/08), (73a/16),
(73b/14), (73b/16), (74a/05), (74a/08), (74a/10), (74b/03), (74b/05), (76a/01), (76a/11),
(77b/07), (77b/08), (78a/12), (78a/13), (78b/14), (78b/16), (79a/15), (79b/12), (79b/17),
(81b/12), (82a/07), (82b/06), (83a/02), (83a/02), (84a/02), (84a/07), (84a/13), (84b/07),
(84b/08), (85a/14), (86a/16), (86b/03), (87a/09), (87a/11), (87a/13), (87b/18), (88a/01),
(88a/05), (88a/07), (88a/08), (88a/10), (88a/11), (88a/13), (88a/15), (89a/04), (91b/16),
(92a/05), (92b/06), (92b/07), (93a/11), (94a/14), (94a/14), (94b/17), (95b/10), (95b/15),
(96a/14), (96b/08), (96b/11), (96b/15), (97b/13), (98b/08), (99a/15), (99b/10)

b. + dūr (56b/13)

b. + dūrūr (82b/12)

[= 126]

biri: Herhangi bir kişi.

b. (98a/09)

b. + ŋūze (52a/10), (61a/14)

b. + nde (54a/02), (54a/02), (54a/03), (54a/03)

b. + ni (82a/13), (83a/08)

b. + si (51b/08), (98a/08), (98a/08)

b. + sini (98a/08)

[= 13]

biribiri: İki veya daha fazla şeyin ya da kimsenin yerini tutan, öteki.

b. (55a/17), (76b/06)

b. + ne (65b/11), (71a/04)

[= 4]

birle: İle, birlikte.

b. (82b/09), (84a/02), (93b/06)

[= 3]

birle-: Allah'ın bir olduğunu kabul etmek.

b.-yenün (93b/02)

[= 1]

birliğ: Birlik, vahdâniyet, tek ve bir olma.

b. + i (87a/16)

b. + inde (63a/11), (63a/12)

b. + ine (55a/09), (56a/14), (58a/15), (77a/05)

b. + üm (89b/17)

b. + ümüze (65a/17), (65b/13), (78a/02)

b. + ümüzün (81b/12)

[= 12]

bişâret: < Ar. Müjde, iyi haber.

b. (98b/04)

b. + edici (95b/08)

b. + êdiciler (59b/10)

[= 3]

bi'ş-şehâdet-i akza: < Ar. “*Şehadet et*” manasında.

b. + yıdurur (52b/10)

[= 1]

bitir-: Bitirmek.

b.-di (60b/16)

[= 1]

biz: Biz. 1. çoğul şahıs.

b. (52a/03), (52b/08), (52b/08), (53a/05), (53a/10), (53b/16), (55a/14), (55a/17), (55b/01), (55b/02), (55b/03), (55b/04), (55b/09), (55b/11), (55b/12), (56b/15), (57a/04), (57a/09), (57a/14), (57b/07), (57b/09), (57b/15), (58a/14), (58a/15), (59a/10), (59a/17), (59b/10), (62b/04), (63b/08), (63b/18), (64a/04), (64b/03), (65a/02), (65a/04), (65a/17), (65b/06), (66a/16), (66b/07), (66b/17), (67a/01), (67a/07), (67b/01), (68a/11), (68a/12), (68a/16), (68b/03), (68b/04), (69a/01), (69a/10), (69a/17), (69a/17), (71b/13), (71b/15), (72a/01), (72a/01), (72a/05), (72a/06), (72b/07), (72b/17), (73a/10), (73a/16), (73b/03), (73b/05), (75a/08), (75a/08), (75b/02), (76b/11), (76b/13), (77a/01), (77a/13), (79a/15), (79a/17), (79b/03), (79b/09), (80b/11), (81b/05), (82a/17), (82b/01), (82b/12), (83b/07), (83b/08), (84a/08), (84a/12), (85a/14), (85a/15), (85a/17), (85b/07), (86a/06), (86b/12), (86b/15), (87a/01), (87a/06), (87a/14), (87b/11), (88a/06), (88b/09), (89a/14), (89b/01), (91a/14), (92b/11), (92b/12), (93a/05), (93b/03), (93b/11), (93b/13), (94b/06), (94b/16), (95b/16), (97b/05), (99a/01), (99a/17), (99b/09), (99b/14)

b. + den (73b/03), (78b/09), (83a/06), (87a/15), (88b/05), (93b/13)

b. + e (52a/03), (52b/15), (53a/05), (58b/03), (58b/08), (58b/16), (59a/11), (62a/16), (62a/16), (62b/02), (65a/01), (65a/06), (65a/08), (65b/14), (69a/06), (72a/09), (76b/12), (77b/01), (79b/05), (79b/10), (80b/17), (81a/01), (81a/05), (82b/12), (82b/13), (83b/11), (85a/01), (85b/02), (86b/11), (87b/11), (87b/11), (88a/01), (88a/05), (89a/05), (90a/16), (91a/13), (95b/15)

b. + i (58b/15), (61b/02), (62a/18), (75b/04), (76b/12), (79a/01), (79b/02), (79b/04), (80a/12), (85a/01), (87a/17), (88a/05), (90a/17), (90b/09), (91a/09), (91a/12), (93a/10), (93b/14), (98a/16)

b. + üm (52b/07), (53a/16), (57a/08), (57b/14), (58a/17), (58b/05), (58b/05), (58b/06), (59a/01), (59b/13), (60a/16), (61a/14), (61b/17), (63b/05), (69a/04), (69a/07), (70b/08), (72a/08), (72a/16), (73b/11), (75a/04), (75a/07), (75b/01), (78a/17), (79a/01), (79a/05), (79a/07), (79b/05), (80b/10), (81a/01), (82a/11), (83a/07), (84a/08), (84b/14), (85a/03), (88b/03), (88b/11), (90a/06), (90a/07), (91a/12), (91a/13), (91b/02), (92b/09), (93b/09), (93b/13), (94b/03), (95a/02)

b. + ümile (79a/05)

b. + üz (53b/16)

[= 224]

bizağı: Buzagı. Sütten kesilmemiş inek yavrusu.

b. (90a/11)

b. + ya (90a/11), (90a/14), (92a/06)

b. + y1 (90b/11)

[= 5]

boğazla-: Boğazlamak, kesmek.

b.-duğda (70b/05), (71b/11)

b.-rlarıdı (51b/04), (51b/11)

[= 4]

bol: Çok.

b. (97b/10)

[= 1]

bostan: <Fars. Tarla, bahçe, bağ.

b. + lar (70b/17)

[= 1]

boyn: *bk.* boyun.

b. + umuz (92b/09)

[= 1]

boyun: Boyun.

b. + larını (99a/03)

[= 1]

boz-: Bozmak, ahde vefa etmemek.

b.-alar (93a/09)

b.-dılar (88b/08), (93a/15)

b.-duklarından (93a/11)

b.-mağa (88b/08)

[= 5]

bölüg: bk. bölük.

b. + i (69a/02), (69a/03), (69a/13), (69a/13), (77b/07), (77b/08)

b. + ümüzün (59b/06)

b. + ünden (87b/01)

b. + üne (86a/09)

[= 9]

bölük: 1. Parça, kısım. 2. Zümre, takım, cemâat.

b. (61b/10), (61b/10), (70a/03), (70a/05), (82a/16), (83b/02), (85a/06), (86b/05),
(92a/08), (97b/14)

b. + den (63b/02)

[= 11]

bu: Bu.

b. (100a/03), (51b/17), (51b/18), (52a/15), (52b/04), (52b/06), (53a/08), (54a/07),
(54b/05), (56b/10), (57b/02), (57b/05), (57b/14), (61a/01), (61b/13), (63a/01), (63a/03),
(63a/12), (63a/17), (63b/02), (64a/12), (64b/02), (64b/06), (64b/09), (64b/15), (65a/10),
(65b/15), (66a/13), (67b/16), (69b/01), (71b/01), (74a/11), (75b/12), (78b/10), (80b/08),
(85b/11), (86b/06), (87a/09), (88a/01), (89a/10), (91a/10), (91a/16), (93a/11), (96a/03),
(96b/05), (97a/01), (97b/13), (99b/13), (99b/14)

b. + dur (57a/03), (73b/03)

b. + durur (53a/11), (60b/01), (69b/05)

b. + ları (64b/01)

b. + laruñıla (65a/13)

b. + nda (97b/14)

b. + ndan (60a/16), (68b/05), (75a/02), (76a/02), (91a/08), (93b/11), (94a/08),
(97a/11)

b. + nı (54a/08), (58b/16), (85b/03)

b. + nlar (52b/06), (66b/03), (67a/14), (68a/15), (79a/01), (80a/16), (87b/06)

b. + nlara (55a/08), (55a/08), (56a/10), (79a/01), (92a/16)

b. + nlardan (55a/01)

b. + nları (51b/16)

b. + nlaruñ (60a/09), (65b/13)

b. + nuñıla (71b/04), (74b/01), (88b/10)

b. + nuñıladur (90a/05)

b. + nuñıladurur (99a/05)

[= 89]

buğday: Buğday.

b. + dan (70a/03)

b. + ı (76b/05)

[= 2]

bul-: Bulmak.

b.-dılar (75a/16)

b.-duğ (52a/03), (77a/16), (79b/09), (79b/10), (79b/12), (86a/06)

b.-duğdan (64a/02)

b.-duğuz (79b/10)

b.-ısarlar (94b/16)

b.-maduğ (86a/04)

b.-mayavuz (70b/14)

b.-mazlar (70a/01), (90a/09)

b.-mazsın (76a/07)

b.-salar (93a/11)

b.-ub (57a/03), (70a/01)

b.-ur (60a/10), (60b/06)

b.-uram (89b/08)

b.-urlar (91b/05)

[= 22]

bulud: Bulut.

b. (93b/04)

b. + a (81b/06)

b. + ları (81b/05), (81b/05)

b. + uŋ (58b/14)

[= 5]

bulun-: Herhangi bir yerde var olmak.

b.-ursaŋuz (52a/13)

[= 1]

buluŝ- Buluŝmak.

b.-alar (78b/16)

[= 1]

bunlarcılayın: Bunlar gibi.

b. (63b/12)

[= 1]

burhān: < Ar. Delil, kanıt.

b. (60b/11), (77a/05), (83a/10)

b. + ıla (86a/14)

b. + um (83a/11)

b. + umuzdurur (63b/06)

[= 6]

buŝra: < Ar. Műjde.

b. (81b/03)

[= 1]

buyruğ: *bk. buyruk.*

b. + ından (83b/10), (90b/03)

b. + ını (52b/12)

[= 3]

buyruk: Emir, hüküm.

b. (81a/12)

b. + lardan (79a/16)

b. + larını (82b/04)

[= 3]

buyrul-: Buyurulmak. Emredilmek.

b.-anam (74b/01)

b.-duğ (62b/04), (62b/05)

b.-dum (56a/13), (74b/01)

[= 5]

buyur-: Bir şeyin yapılmasını emretmek.

b. (96b/06)

b.-dı (51b/16), (52a/12), (75b/08), (77b/01), (77b/04)

b.-diki (54b/12)

b.-duğına (72b/01)

b.-duğumuzdan (86a/05)

b.-duğun (87b/03)

b.-duğunu (89b/16)

b.-duklarını (82a/04)

b.-dum (75b/10)

b.-duñ (54a/16)

b.-madan (87a/08)

b.-madı (51b/18), (70a/05)

b.-mazuz (79a/15)

b.-ur (86b/07)

b.-urlar (91b/06)

[= 20]

bühtān: < Ar. İftirâ.

b. + larıyla (70a/17)

[= 1]

bürici: Süsleyen, örten.

b. + ler (79a/13)

[= 1]

büt: Put.

b. + i (82b/09)

[= 1]

büyük: 1. Etkisi kuvvetli olan. 2. Sayısı fazla olan.

b. (53b/01)

b. + irek (56b/07)

[= 2]

-C-

cāhil: < Ar. Yeterli bilgiye sahip olmayan, bilgisiz.

c. (89a/07)

c. + lerise (52a/05)

[= 2]

cāiz: < Ar. (Din için) Yapılmasında sakınca olmayan şey.

c. (92a/07)

[= 1]

cān: < Fars. Can.

c. + ıñuzı (64b/14)

c. + ına (66b/11)

c. + larını (78b/07)

c. + vèrdi (89b/06)

[= 4]

cānavar: < Fars. Canavar.

c. (53b/14)

[= 1]

cāzū: < Fars. Büyücü.

c. + durur (86b/06)

c. + lar (86b/09), (86b/11)

c. + yıdı (86b/17)

c. + yıla (86b/10)

[= 5]

cebrāʾil: < Ar. Allah'ın vahiylerini peygamberlere ileten dört büyük melekten biri, Cibril.

c. (55b/12), (64b/09)

[= 2]

cebrīl: bk. cebrāʾil.

c. + ile (58a/01)

c. + üñ (83b/12), (85a/08)

[= 3]

ceḥālet: < Ar. Cāhillik, bilgisizlik.

c. (70b/14)

c. + üm (82b/02)

[= 2]

cehl: *bk. ceḥālet.*

c. + ile (71b/06)

[= 1]

ceht: < Ar. Gayret sarfetme, çalışıp çabalama.

c. + inüz (69b/15)

c. + inden (74a/03), (74b/10)

[= 3]

cemāʿat: < Ar. İnsan topluluğu.

c. (87b/01)

[= 1]

cemāl: < Ar. 1. Allah'ın güzellik ve rahmetle tecellîsi. 2. Güzel yüz.

c. + in (89b/06)

c. + üñi (89b/03)

[= 2]

cemʿ: < Ar. Toplanma, bir araya getirilme.

c. + eder (56a/06)

c. + ederdi (53b/06)

c. + ediserüz (69a/01)

[= 3]

cenk: < Fars. Savaş.

c. (98a/16), (99a/13)

c. + de (99a/09)

c. + ède (74a/06)

c. + èdeceklerdi (98b/13)

c. + ètdiler (98b/03)

c. + ètmege (99b/08)

[= 7]

cennet: < Ar. Cennet.

c. + e (80b/01)

[= 1]

cevāb: < Ar. Yanıt.

c. (52b/14), (96a/09)

c. + ı (84a/06)

c. + ın (96b/15)

c. + ları (57a/07)

c. + vèrdüler (75a/13)

[= 6]

cezā: < Ar. Suçlu kimseye verilen acılı, üzüntülü karşılık.

c. (64b/16), (68a/05), (73b/10), (79a/11)

c. + kılduğ (72a/01)

c. + sından (69b/08)

c. + sın (63b/12)

[= 7]

cezālan-: Cezalanmak.

c.-mazlar (90a/09)

[= 1]

cihān: <Fars. Dünya, yeryüzü.

c. + a (85a/10)

[= 1]

cihet: <Ar. Taraf, yön, istikâmet.

c. + inden (78b/03)

[= 1]

cinn: <Ar. İnsanların göremediği fakat gerektiğinde farklı şekillere girerek istedikleri kişilere göründüklerine inanılan, olağanüstü güçlere sahip yaratık, cinni.

c. (67a/08), (69a/02), (69a/12), (69a/13)

c. + den (56b/10), (78b/13)

c. + e (64a/10), (69a/14)

c. + i (65b/14)

[= 9]

cinnī: bk. cinn

c. + den (94b/07)

[= 1]

cins: Tür.

c. (66b/01)

c. + ikitāb (64a/04)

c. + üñüzden (78a/14)

[= 3]

cism: < Ar. Cisim.

c. + i (58a/06)

[= 1]

cümle: < Ar. Hep, bütün, tüm.

c. (97b/15)

c. + si (56a/05), (58b/14), (63b/14), (75b/07)

c. + sinüñ (53b/16)

[= 6]

-Ç-

çağır-: Çağırmaq.

ç.-d1 (76b/07), (79b/08), (80b/02)

ç.-dılar (80a/13)

[= 4]

çal-: Başkasına âit olan bir şeyi onun izni olmadan, gizlice almak.

ç.-mak (99a/04)

[= 1]

çalın-: Çalınmak. Üflenmek.

ç.-duğı (62b/10)

[= 1]

çavuş: Orduda onbaşidan sonra gelen erbaş.

ç. + laruğı (86b/09)

[= 1]

çek-: 1. (Mânevi olarak) Etkisi altına alma. 2. Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak. 3. Farklı bir yöne doğru götürmek.

ç.-di (73a/08), (73a/09), (90b/04)

ç.-diler (83b/10)

ç.-mek (99a/13)

ç.-mez (74b/05)

ç.-mezler (97a/09)

[= 7]

çekirge: Çekirge.

ç. (88a/10)

ç. + den (88a/12)

[= 2]

çekiş-: Çekişmek. 1. Anlaşmamak, münâkaşa etmek. 2. Didişmek, gâlip gelmek için karşılıklı mücadele etmek.

ç.-di (63a/11)

ç.-ir (82b/17)

ç.-irdünüz (74b/07)

ç.-mek (68a/09), (97a/15)

ç.-üb (57b/01)

[= 6]

çerāğ: Işık, alev.

ç. (93b/17), (94a/01)

[= 2]

çeri: Asker.

ç. + yi (97a/13)

[= 1]

çeşme: < Fars. Çeşme.

ç. (92a/11)

[= 1]

çevür-: Reddetmek, kabul etmeyerek geri göndermek.

ç.-mek (99a/12)

ç.-se (99a/12)

ç.-ürlerdi (100a/03)

[= 3]

çık-: Çıkmak.

ç. (75b/14), (76a/08)

ç.-alum (97b/17)

ç.-ar (72a/09), (81b/09), (81b/11)

ç.-arsız (77a/01)

ç.-asın (53b/04)

ç.-dı (54a/07), (58a/05)

ç.-dılar (97b/14), (97b/15), (97b/17)

ç.-duğdan (93b/15)

ç.-maklarını (69a/09)

ç.-maz (68a/14), (81b/11)

ç.-miş (84b/16)

ç.-mişdurur (65b/08)

ç.-mişlar (90a/16)

[= 20]

çık-: Çıkarmak.

ç.-a (86b/07)

ç.-anları (90b/13)

ç.-asın (53b/03)

ç.-dı (57a/01), (64b/08), (65b/05), (71b/05), (77a/08), (77b/15), (94a/02)

ç.-duğumuz (81b/07)

ç.-duk (58a/09), (65b/06), (65b/10), (65b/11)

ç.-duķ (79a/17), (81b/06)

ç.-duķları (97b/11)

ç.-mağ (70b/16), (87a/10)

ç.-maķ (97b/12)

ç.-uņ (64b/14), (84a/07)

ç.-ur (65a/09), (94a/13), (94a/14)

ç.-urlar (51b/17)

ç.-urlardı (57a/12)

ç.-urlarídı (51b/09)

ç.-uruz (65b/07), (81b/08), (84b/12), (84b/13)

[= 33]

çıkarıcı: Çıkaran.

ç. + dur (65a/10)

ç. + durur (77a/09)

[= 2]

çift: < Fars. Çift.

ç. + i (71a/10)

[= 1]

çigin: Omuz.

ç. + lerinde (98b/03)

[= 1]

çoğ: *bk.* çok.

ç. + ını (64a/17)

ç. + una (86a/05)

[= 2]

çoğal-: Çoğalmak, artmak.

ç.-dı (85a/18)

[= 1]

çoğalt-: Çoğaltmak.

ç.-dı (84b/05), (84b/05)

ç.-duşuz (69a/03)

[= 3]

çoğırağ: Çoğu.

ç. + ı (53b/13), (95b/03)

ç. + ını (76a/08), (86a/06)

[= 4]

çok: Çok.

ç. (95b/07), (99b/10)

ç. + lar (68a/01)

ç. + lara (70a/10)

ç. + ları (94b/06)

[= 5]

çokrağ: bk. çoğırağ.

ç. + na (67b/07)

[= 1]

çorak: <Fars. Verimsiz toprak.

ç. (81b/10)

[= 1]

-D-

dalālet: <Ar. Sapıtma, doğru yoldan çıkma.

d. (90a/04)

d. + dedürür (77b/09)

d. + den (73b/08)

[= 3]

damān: <Ar. (Bir şey için) Taahhüt etme, üstlenme.

d. + ında (68b/16)

[= 1]

dānā: < Fars. Bilgili kimse, âlim.

d. + dur (56b/06)

d. + durur (65a/14), (66a/09), (70b/12)

d. + lardurur (78a/03)

[= 5]

dāne: < Fars. Tohum, habbe.

d. + den (61a/04)

d. + ler (65b/07)

d. + lerden (75b/03)

[= 3]

dāsitān: < Fars. Destan.

d. + ları (57b/03)

[= 1]

dāvud: İsrâiloğulları'na gönderilmiş, dört kutsal kitaptan biri olan Zebûr'un indirildiği peygamber.

d. + ı (63b/11)

[= 1]

dāyimā: < Ar. Sürekli, devamlı.

d. (54b/07), (68b/11)

[= 2]

da‘vet: < Ar. 1. Çağırma. 2. Peygamberlerin insanları hak dine çağırması.

d. + ederler (94b/17)

d. + étdüğünile (76a/01)

d. + étdüklerine (84a/01)

[= 3]

dahı: daha, de, da, yine, hem, hâlâ.

d. (100a/04), (100a/06), (100a/09), (100a/11), (100a/12), (100a/15), (100a/16), (51/07), (51b/04), (51b/09), (51b/09), (51b/10), (51b/14), (51b/15), (51b/15), (52a/01), (52a/02), (52a/05), (52a/10), (52a/12), (52a/13), (52a/14), (52a/16), (52a/17), (52b/01), (52b/04), (52b/08), (52b/12), (52b/14), (52b/16), (52b/17), (53a/09), (53a/14), (53a/15), (53b/14), (54a/05), (54a/06), (54a/10), (54a/17), (54a/17), (54b/09), (54b/11), (54b/11), (54b/11), (54b/17), (54b/17), (55a/06), (55a/07), (55a/07), (55a/16), (55b/01), (55b/02), (55b/03), (55b/05), (56a/04), (56a/10), (56a/12), (56a/14), (56b/08), (56b/10), (56b/13), (57a/11), (57a/14), (57a/16), (57b/03), (57b/04), (57b/07), (57b/08), (57b/09), (57b/15), (58a/02), (58a/02), (58a/03), (58a/03), (58a/04), (58a/05), (58a/06), (58a/07), (58a/08), (58a/09), (58a/11), (58a/12), (58a/13), (58a/14), (58a/16), (58b/02), (58b/03), (58b/04), (58b/07), (58b/07), (58b/08), (58b/16), (59a/01), (59a/02), (59a/07), (59a/08), (59a/10), (59a/11), (59a/13), (59b/03), (59b/04), (59b/11), (59b/11), (59b/16), (59b/17), (60a/01), (60a/02), (60a/05), (60a/07), (60a/10), (60b/03), (60b/05), (60b/10), (61a/03), (61a/03), (61a/04), (61a/04), (61a/05), (61a/05), (61a/07), (61a/12), (61a/15), (61b/01), (61b/02),

(61b/05), (62a/01), (62a/07), (62a/08), (62a/11), (62a/14), (62a/16), (62a/17), (62b/04),
(62b/05), (62b/05), (62b/06), (62b/07), (62b/09), (62b/10), (62b/11), (62b/11), (62b/14),
(62b/16), (63a/07), (63a/10), (63a/10), (63a/13), (63b/03), (63b/04), (63b/08), (63b/09),
(63b/10), (63b/11), (63b/11), (63b/11), (63b/11), (63b/12), (63b/13), (63b/13), (63b/13),
(63b/13), (63b/14), (63b/14), (63b/14), (63b/15), (63b/16), (63b/16), (63b/17), (63b/17),
(63b/18), (64a/04), (64a/04), (64a/11), (64a/15), (64a/16), (64a/17), (64b/01), (64b/04),
(64b/05), (64b/06), (64b/10), (64b/13), (64b/17), (65a/03), (65a/05), (65a/07), (65a/10),
(65a/12), (65a/12), (65a/16), (65b/02), (65b/05), (65b/06), (65b/08), (65b/09), (65b/10),
(65b/10), (65b/12), (65b/15), (65b/15), (65b/16), (66a/02), (66a/03), (66a/04), (66a/11),
(66a/13), (66a/15), (66a/16), (66a/16), (66b/02), (66b/03), (66b/04), (66b/11), (66b/14),
(66b/15), (66b/16), (66b/17), (67a/02), (67a/03), (67a/08), (67a/13), (67a/14), (67b/01),
(67b/05), (68a/04), (68a/08), (68a/11), (68a/12), (68a/16), (68b/02), (68b/05), (68b/07),
(68b/17), (69a/02), (69a/04), (69a/06), (69a/13), (69a/16), (69b/02), (69b/04), (69b/07),
(69b/11), (69b/14), (69b/16), (70a/01), (70a/02), (70a/03), (70a/05), (70a/08), (70a/15),
(70b/01), (70b/02), (70b/07), (70b/09), (70b/15), (71a/01), (71a/01), (71a/02), (71a/02),
(71a/05), (71a/06), (71a/07), (71a/07), (71a/09), (71a/16), (71b/01), (71b/02), (71b/14),
(71b/14), (72a/06), (72a/06), (72a/15), (72a/17), (72b/01), (72b/04), (72b/06), (72b/07),
(72b/08), (72b/09), (72b/09), (72b/13), (72b/15), (72b/16), (73a/02), (73a/12), (73a/13),
(73a/14), (73a/17), (73b/04), (73b/07), (73b/08), (73b/10), (73b/13), (74/14), (74a/04),
(74a/15), (74a/16), (74a/16), (74a/17), (74b/01), (74b/03), (74b/05), (74b/09), (74b/13),
(74b/16), (75a/01), (75a/10), (75a/11), (75b/02), (75b/11), (76a/05), (76a/06), (76a/07),
(76a/12), (76b/06), (76b/07), (76b/09), (76b/12), (76b/15), (76b/15), (76b/16), (76b/16),
(77a/03), (77a/11), (77b/04), (77b/05), (77b/08), (77b/10), (77b/12), (77b/12), (77b/12),
(77b/16), (78a/01), (78a/05), (78a/05), (78a/06), (78a/07), (78a/09), (78a/12), (78a/15),

(78a/17), (78b/06), (78b/10), (78b/13), (79a/08), (79a/10), (79a/13), (79a/14), (79a/17),
(79b/01), (79b/06), (79b/10), (79b/15), (79b/16), (80a/01), (80a/02), (80a/04), (80a/05),
(80a/06), (80a/09), (80a/15), (80b/05), (80b/07), (80b/10), (80b/12), (80b/16), (81a/02),
(81a/04), (81a/06), (81a/09), (81a/09), (81a/10), (81a/11), (81a/14), (81a/16), (81a/17),
(81a/17), (81b/06), (81b/10), (82a/04), (82a/05), (82a/08), (82a/08), (82a/09), (82a/10),
(82a/10), (82a/12), (82b/01), (82b/05), (82b/07), (82b/09), (82b/12), (82b/16), (83a/01),
(83a/05), (83a/06), (83a/07), (83a/08), (83a/16), (83a/17), (83b/10), (83b/16), (83b/17),
(84a/09), (84a/11), (84a/12), (84a/15), (84a/16), (84b/01), (84b/02), (84b/03), (84b/05),
(84b/06), (84b/08), (84b/13), (84b/15), (85a/04), (85a/05), (85a/14), (85a/16), (85a/18),
(85b/02), (85b/05), (85b/06), (85b/15), (86a/08), (86b/08), (86b/08), (86b/16), (86b/17),
(87a/01), (87a/03), (87a/04), (87a/05), (87a/07), (87a/12), (87a/17), (87b/02), (87b/03),
(87b/03), (87b/04), (87b/05), (87b/08), (87b/11), (87b/13), (87b/14), (87b/17), (88a/02),
(88a/12), (88b/01), (88b/06), (88b/09), (88b/11), (88b/14), (88b/14), (89a/01), (89a/01),
(89a/02), (89a/03), (89a/09), (89a/14), (89a/17), (89b/02), (89b/06), (89b/07), (89b/11),
(89b/11), (89b/14), (89b/15), (90a/03), (90a/06), (90a/07), (90a/08), (90a/13), (90a/14),
(90a/15), (90a/17), (90b/03), (90b/08), (90b/09), (90b/09), (90b/12), (90b/15), (91a/02),
(91a/04), (91a/05), (91a/09), (91a/11), (91a/12), (91a/14), (91a/16), (91b/01), (91b/02),
(91b/02), (91b/03), (91b/04), (91b/06), (91b/06), (91b/07), (91b/08), (91b/09), (91b/10),
(91b/11), (91b/12), (91b/13), (91b/13), (91b/17), (92a/02), (92a/03), (92a/04), (92a/06),
(92a/07), (92a/09), (92a/15), (92b/06), (92b/10), (92b/12), (93a/01), (93a/02), (93a/05),
(93a/06), (93a/10), (93a/11), (93a/14), (93a/17), (93b/01), (93b/03), (93b/08), (94a/02),
(94a/02), (94a/03), (94a/03), (94a/09), (94a/11), (94a/14), (94a/14), (94b/01), (94b/07),
(94b/08), (94b/09), (94b/11), (94b/16), (95a/01), (95a/03), (95a/07), (95a/08), (95a/12),
(95a/17), (95b/05), (95b/07), (95b/08), (95b/10), (96a/03), (96a/09), (96a/14), (96b/02),

(96b/03), (97a/01), (97a/03), (97a/06), (97a/09), (97a/10), (97a/15), (97a/16), (97a/17),
(97b/04), (97b/05), (97b/07), (97b/07), (97b/07), (97b/07), (97b/09), (97b/10), (97b/14),
(97b/16), (97b/16), (97b/17), (98a/01), (98a/01), (98a/06), (98a/08), (98a/09), (98a/11),
(98a/13), (98a/17), (98b/03), (98b/04), (98b/09), (98b/10), (98b/12), (98b/14), (99a/03),
(99a/05), (99a/06), (99a/08), (99a/14), (99a/16), (99b/03), (99b/05), (99b/10), (99b/12)

[= 601]

dê-: Demek, söylemek.

d.-di (53b/05), (54a/05), (54a/06), (54a/07), (58a/16), (58b/15), (58b/16),
(63a/02), (63a/02), (63a/03), (63a/05), (63a/06), (64a/13), (64b/09), (64b/10), (64b/10),
(75b/10), (75b/10), (76b/02), (78a/07), (84b/15), (85b/03), (86b/03), (89b/01), (89b/04),
(89b/05), (89b/08), (89b/12), (91a/06), (92a/08), (92b/06), (93b/09), (97b/17), (98a/03),
(98b/01), (98b/16)

d.-digne (52a/02)

d.-digünüze (96a/09)

d.-dikise (52b/09)

d.-diler (52a/03), (58a/14), (58a/14), (58b/01), (63b/17), (64a/11), (70a/04),
(78b/10), (79b/12), (80a/04), (83b/11), (83b/12), (84a/06), (84a/07), (84b/12), (84b/15),
(88a/01), (88a/09), (90a/17), (94a/04), (95b/16), (98a/17)

d.-dimse (54a/13)

d.-diyise (54a/04), (54a/06), (67b/05), (86a/12)

d.-dügünden (53b/02)

d.-dügünüz (73a/01)

d.-dügünüzi (73b/01)

d.-dük (54a/05), (54a/10), (81b/14), (92b/15)

d.-dükde (61b/15)

d.-dükleri (57a/08), (75a/07)

d.-dükleridür (57a/09)

d.-düklerimüze (52b/02)

d.-dükleriñüzde (71b/01)

d.-düklerinde (57b/13)

d.-medüm (76b/09)

d.-mek (100a/11), (66a/15), (66a/16), (75a/02), (81b/03), (94b/15)

d.-mekile (76a/06)

d.-mekligünüzi (78a/09)

d.-meklügünüzi (73b/04)

d.-meyem (86a/13)

d.-meyenlerdürür (99b/17)

d.-meyesiz (93b/12)

d.-mezem (59b/15), (59b/17), (61b/15)

d.-rler (55a/05), (62b/02), (67b/10), (75a/06), (93a/10), (94b/14), (94b/15),
(96b/16)

d.-rlerdi (65b/17), (70a/05), (77a/16), (77a/17), (77a/17), (77b/01), (81a/05)

d.-rleridi (51b/16)

d.-rse (55b/14)

d.-se (57b/17)

d.-ye (79a/03)

d.-yeler (52b/15), (52b/16), (53a/01), (78b/17), (93a/14)

d.-yem (54a/12)

d.-yesiz (93b/11), (93b/12)

d.-yince (88a/11)

d.-yiser (52b/14)

d.-yü (52a/12), (56a/15), (56b/12), (58a/13), (58a/13), (61a/09), (62b/05), (62b/05), (62b/09), (67a/04), (69a/06), (70a/14), (70b/14), (72a/14), (75a/09), (75a/10), (75b/08), (76b/01), (79b/09), (79b/13), (80a/08), (86b/02), (87a/01), (87b/07), (92a/10), (93a/07), (94a/06), (97b/15), (98b/05), (98b/17), (99a/17)

d.-yüler (62b/01)

[= 157]

dênîl-: Denilmek, söylenilmek.

d.-di (52a/01)

[= 1]

def: < Ar. 1. Ortadan kaldırma, bertaraf etme. 2. Uzaklaştırmak, savmak.

d. + êde (59a/06)

d. + êdemezlerdi (96b/03)

d. + éderseñ (88b/05)

d. + étđi (88a/13), (88a/17)

d. + étđük (88b/07)

d. + étmedi (80a/14)

d. + étmeğe (56b/03)

d. + oldı (88a/11), (88a/15)

d. + olsun (88a/09)

[= 11]

defter: < Ar. – Fars. Defter.

d. (64a/16), (64a/16)

d. + dür (64b/02)

[= 3]

degin: Değın, kadar.

d. (53a/04), (53a/16), (55a/04), (55a/05), (61a/13), (62a/01), (68b/04), (72b/15),
(75b/16), (76b/15), (78b/06), (88a/08), (88b/07), (92b/17)

[= 14]

degme: Rastgele, gelişigüzel.

d. (91b/11)

[= 1]

degül: Değil.

d. (53a/08), (57b/17), (60a/14), (62a/01), (63a/15), (67b/09), (71b/16), (71b/17),
(76a/06), (80a/16), (87b/07), (93b/09), (98b/05)

d. + di (74/14)

d. + dük (75a/12), (79b/04)

d. + dür (54a/13), (55b/06), (57b/02), (58a/11), (59b/12), (60b/13), (64a/09),
(68b/12), (90a/01), (91a/10), (95a/05)

d. + dürür (69b/06), (69b/08), (73a/07)

d. + em (61b/14), (63a/10), (66a/13), (95b/08)

d. + ler (86a/02)

d. + lerdi (67a/05)

d. + miş (55a/13)

d. + siz (74a/05)

d. + sün (66b/04)

d. + süz (69b/14), (72a/10)

d. + üz (57b/15), (88a/06)

[= 43]

degüş-: Değişmek.

d.-ürdük (85a/17)

[= 1]

delālet: < Ar. Rehberlik etme, yol gösterme.

d. + éder (55a/09)

[= 1]

delíl: < Ar. Kanıt, burhan, ispat.

d. (77a/05)

[= 1]

delin-: Delinmek.

d.-di (61b/09)

[= 1]

delülik: Cinnet, deli olma hali.

d. (95a/05)

d. + de (82b/01)

[= 2]

deñek: Denemek, sınamak.

d. + lerden (89a/03)

[= 1]

deñiz: Deniz.

d. (61b/01), (65a/16), (92a/17)

d. + de (88b/10)

d. + dedür (61a/03)

d. + inden (89a/03)

[= 6]

depe: Tepe.

d. + lerden (70b/13)

[= 1]

depecük: Tepecik.

d. (98b/13)

[= 1]

depele-: Tepelemek. 1. Ayaklar altına alarak öldürmek. 2. Baş kaldıramayacak şekilde mağlûp etmek, yenmek, bozguna uğratmak.

d.-diserem (87b/04)

d.-dürler (89a/12)

d.-megi (70a/11)

d.-mek (91b/10)

[= 4]

derd: < Fars. Dert.

d. + üñüz (64b/16)

[= 1]

derece: < Ar. Kademe, mertebe, seviye.

d. (54b/14)

d. + ler (69b/07), (97b/09)

d. + lerini (63b/07)

[= 4]

dereke: < Ar. Aşağı seviye.

d. + ler (69b/07)

[= 1]

dervīṣlik: Derviş olma durumu.

d. (59a/11), (72b/06)

[= 2]

destgīr: < Fars. Yardımcı, muin.

d. (54b/05)

[= 1]

destūr: < Fars. İzin, ruhsat, müsâade.

d. + olmadı (74a/05)

d. + umıla (58a/06)

d. + uyıla (81b/10)

d. + vèrmeden (80a/01)

d. + vèrmedilerdi (80a/03)

[= 5]

deve: Deve.

d. (51b/08), (71b/13), (71b/14), (79a/10)

d. + den (71b/01)

d. + dür (51b/03), (51b/14)

[= 7]

devlet: < Ar. Devlet.

d. (88b/02)

[= 1]

devletlen-: Zenginleşmek.

d.-mişlerden (82b/11)

[= 1]

devletlü: Kıymetli.

d. (95b/15)

[= 1]

deysā: Hz. Lūt'un kızı.

d. + durur (84a/09)

[= 1]

dīn: < Ar. Din.

d. (62b/03)

d. + den (74b/08)

d. + dür (64a/01)

d. + e (74a/13)

d. + i (73a/05), (74b/01)

d. + idürür (79b/15)

d. + imüze (84b/14)

d. + ine (68b/09), (79b/15)

d. + ini (80b/06)

d. + inün (78a/15)

d. + lerini (62a/07), (70a/15), (74a/04)

d. + ünüze (84b/17), (85a/01)

d. + ünüzi (84b/15)

[= 18]

dīb: Bir yerin en alt bölümü, dip.

d. + inden (53b/03)

[= 1]

diḥye-i kelb: Cebrā'il'in Hz. Muhammed'e vahiy getirdiği zaman girdiği suret.

d. + i (55b/12)

[= 1]

dīl: Ağız içindeki hareketli organ.

d. + i (82a/07), (94a/15), (94a/15)

d. + in (94a/13), (94a/14)

[= 5]

dile-: Dilemek, istemek.

d.-di (92a/09)

d.-diler (88a/11)

d.-medük (93b/12)

d.-medükleri (97b/11)

d.-medüklerine (97b/12)

d.-mek (78a/08), (93b/10)

d.-memek (73b/01)

d.-mezem (64a/08)

d.-mezse (98a/14)

d.-r (64a/01), (67a/05), (87b/09), (95b/06), (98a/11)

d.-rdi (55b/01)

d.-rem (91a/16)

d.-rise (68b/08)

d.-rler (60a/08)

d.-rse (59a/08), (69b/10), (69b/11)

d.-rseñ (91a/11), (91a/11)

d.-rseñüz (76a/13)

d.-rsiz (84b/04)

d.-rüz (58b/02), (63b/07), (70b/02)

d.-se (68b/10)

d.-señ (91a/08)

d.-sevüz (85b/15), (94a/10)

d.-seydi (66b/03)

d.-seyidi (53b/06), (67a/10), (70a/16), (72a/05), (72a/12)

d.-ye (52a/11), (59a/03), (59a/04), (63a/14), (69a/09), (85a/02)

[= 45]

dileg: *bk.* dilek.

d. + iyile (68a/02)

[= 1]

dilek: İstek, temennî.

d. + leri (93a/09)

[= 1]

dileñ-: Dilenmek.

d. (87b/08)

[= 1]

dilsüz: Konuşamayan (kimse), lâl, ebkem.

d. + ler (59a/02)

d. + lerdürür (99b/16)

[= 2]

diğ-: *bk. din-*

d.-di (90b/17)

[= 1]

din-: Sona ermek, durmak.

d.-meseñ (94a/13)

d.-meyeler (93a/14)

d.-mez (72a/04)

[= 3]

dinle-: Dinlemek.

d.-di (56a/15)

[= 1]

diri: Yaşayan (kimse), canlı.

d. + den (65a/10)

d. + yi (65a/09)

[= 2]

diril-: Canlanmak.

d. (54a/06)

d.-di (54a/06), (91a/06)

d.-ürsüz (76b/16)

[= 4]

dirild-: Hayat vermek, canlandırmak.

d.-ür (53b/09), (61a/08), (92a/01)

[= 3]

diriş-: Sataşmak.

d.-ürdi (100a/14)

[= 1]

dirliğ: *bk. dirlik.*

d. + i (53a/08), (69b/01), (69b/02)

d. + idür (57b/14)

d. + inde (90b/12)

d. + üm (74a/16)

[= 6]

dirlik: Hayat.

d. (57b/14), (76b/15)

[= 2]

dişi: 1. Kadın. 2. Erkek tarafından döllenecek şekilde oluşmuş bitki veya hayvan.

d. (51b/05), (51b/12), (71a/11), (71a/12), (71a/13), (71a/15), (71b/01), (71b/02)

d. + dürür (51b/08)

d. + ler (71a/14)

d. + leri (51b/05)

d. + lerümüz (70b/09)

d. + müz (70b/10)

[= 13]

ditre-: Titremek.

d.-di (85a/09)

d.-rdi (83b/13)

[= 2]

ditrin-: Tiksinmek.

d.-ür (84a/08)

[= 1]

divşür-: Toplama, bir araya getirme.

d.-iser (52b/13)

[= 1]

doğ-: Doğuştan gelen, sorgusuz kabul edilen.

d.-ma (83a/10)

[= 1]

dost: <Fars. Dost.

d. (56a/11), (60a/05), (62a/10), (96a/17)

d. + ı (83b/09)

d. + ıdur (68b/17)

d. + lar (77a/13), (77b/09)

d. + ları (69a/04)

d. + larına (68a/08)

d. + olan (96a/15)

d. + umuzsın (91a/12)

[= 12]

dök-: 1. Serpmek, saçmak. 2. (Bir şeyi) Bir yerden başka bir yere aktarmak.

d. (87a/17)

d.-üñ (80b/03)

[= 2]

dökül-: Dökülmek.

d.-di (93b/16)

[= 1]

döñ-: *bk. dön-*

d. (93b/05)

[= 1]

dön-: Dönmek

d.-di (57a/11), (80a/10), (83b/14), (90b/01)

d.-diler (87a/04)

d.-dünüz (90b/03)

d.-e (99a/14), (99a/15)

d.-eler (94a/06)

d.-erler (79b/15)

d.-erlerdi (57b/11)

d.-erseñüz (99b/08)

d.-ersevüz (84b/17)

d.-ersiz (65a/11)

d.-erüz (99b/09)

d.-esiz (84b/14)

d.-e (99a/15)

d.-evüz (85a/01)

d.-megünüz (74b/07)

d.-mekleri (66b/08)

d.-meñüz (61a/10)

d.-meyelerdi (93a/12)

d.-ser (62a/17)

d.-sünler (93a/06)

[= 24]

dönder-: *bk. döndür-*

d. (96b/07)

d.-düm (63a/09)

d.-eler (52b/11)

d.-mek (99b/12)

d.-ün (77b/04)

d.-ür (84b/15)

d.-ürüz (61b/11)

[= 7]

döndirici: Vazgeçirici.

d. (67b/05)

[= 1]

dönderil-: Geri gelmesi sağlanmak.

d.-eydük (57b/08)

d.-iserler (53b/10)

d.-seler (57b/11)

d.-ürler (61a/15)

[= 4]

döndür-: (Din, fikir, inanç, niyet vb. şeylerden) Vazgeçirmek, değiştirmesine sebep olmak.

d.-e (99a/13)

[= 1]

döndürül-: Geri gelmesi sağlanmak.

d.-evüz (81a/02)

[= 1]

döneci: Geri dönen kimse.

d. + lerüz (87a/14)

[= 1]

dört: Dört.

d. (54a/01), (73a/08)

d. + ayaklu (94b/10)

d. + ayaklılardan (70a/02)

[= 4]

döşek: Yatak.

d. (79a/12)

[= 1]

döşenecek: Döşek.

d. (71a/08)

[= 1]

du‘ā: < Ar. Dua.

d. + édersiz (59a/07), (59a/08)

d. + édünj (81a/14), (81a/17)

d. + étdi (95b/14)

d. + eydünj (77b/05)

d. + eylenj (94b/13)

d. + kııl (88a/08), (88b/03)

d. + kııldı (58b/13), (88a/09), (88a/13), (88a/15), (94a/15)

d. + kıılur (59a/06)

d. + yı (98a/17)

[= 16]

dur-: Durmak.

d.-duñuz (90b/02)

d.-madılar (63b/03)

[= 2]

durut-: Kâim kılmak.

d.-dı (65b/01)

[= 1]

dut-: Tutmak.

d.-asız (83a/13)

d.-ayım (56a/11)

d.-dı (83b/12)

d.-du (85a/09)

d.-duk (59a/10)

[= 5]

dükeli: Hepsi.

d. (63a/15)

[= 1]

dünyā: < Ar. Cihan, yeryüzü.

d. (52a/17), (53a/08), (57b/08), (57b/14), (65a/04), (69a/07), (69b/02), (69b/17),
(90b/12)

d. + da (53a/06), (54b/14), (65a/03), (65a/04), (66a/08), (68b/17), (69b/03),
(78b/11), (80b/17), (81a/03), (89b/09), (90a/09), (91a/13), (92a/07), (99a/08)

d. + nuḡ (93a/09)

d. + ya (57b/13), (81a/02), (94a/11)

d. + y1 (76a/05)

[= 29]

düriş- : Sebat etmek, çalışmak.

d.-ür (68b/11)

[= 1]

dürlü: Çeşitli, türlü.

d. (56a/01), (71a/02), (71a/02), (86a/01), (97b/12)

[= 5]

dürüt-: Yetiştirmek, büyütmek, meydana getirmek.

d.-di (69b/12)

d.-dük (55b/03)

[= 2]

düş-: Düşmek.

d. (75b/13)

d.-diler (87a/05)

d.-e (98b/12)

d.-er (93b/05)

d.-mez (61a/04)

d.-mişlerdürür (64b/14)

d.-seler (64b/13)

d.-üb (97a/13)

d.-ün (76b/14)

[= 9]

düşmān: <Fars. Düşman.

d. (67a/08), (67a/12), (98a/03), (98a/05), (98a/16)

d. + a (99b/06)

d. + durur (71a/10), (76b/10), (76b/14)

d. + ı (98a/15)

d. + lar (100a/14)

d. + ları (90b/07)

d. + ların (88b/17)

d. + ola (99a/06)

d. + oldılar (99a/05)

d. + uñuzı (87b/13)

[= 16]

düşmānlıĝ: *bk.* düşmānlık

d. + ı (67a/11)

d. + ından (99b/07)

[= 2]

düşmānlık: Düşman olma durumu.

d. (66b/07)

d. + ıla (67a/12)

[= 2]

düşün-: Düşünmek.

d.-di (58b/15)

[= 1]

düşvârlığ: < Fars. Düşvar. Zor, güç.

d. + ına (64b/12)

[= 1]

düz-: Uydurmak.

d.-diler (65b/15), (65b/16)

[= 2]

düzedur-: Bir şeyi hazırlamak, tertip etmek.

d.-duk (58a/05)

[= 1]

düzen: Belirli bir yasaya veya kurala göre oluşturulan nizam.

d. + e (54a/07)

[= 1]

düzül- Hazırlanmak, tertip edilmek.

d.-miş (58a/17), (58b/06)

[= 2]

-E-

éd-: bk. ét-

e.-e (59a/06), (62a/11), (68a/16), (74a/06), (81a/05), (84b/09), (87b/03),
(87b/03), (87b/13)

e.-ecegem (87a/11)

e.-ecek (55a/13), (65b/02), (76b/15)

e.-eceklerdi (98b/13)

e.-eler (52a/15), (60a/06), (85a/16), (88b/02), (94b/01), (94b/01)

e.-elerdi (55b/08), (55b/09)

e.-em (61b/14)

e.-emezler (96b/02), (99b/17)

e.-emezlerdi (96b/03)

e.-en (56a/14), (59b/09), (63a/07), (96a/15)

e.-enler (90a/13)

e.-enlerden (67b/03), (70a/12), (76b/13), (90a/17)

e.-enlerdensiz (85a/08)

e.-enlere (100a/10), (63b/12)

e.-enleri (71a/07)

e.-enlerin (60b/15), (61a/17), (84b/06), (84b/10), (86a/10), (89b/01), (90b/10)

e.-er (100a/11), (53a/11), (53b/08), (55a/09), (56a/06), (60b/17), (61a/14),
(69a/12), (69b/06), (70b/11), (74b/03), (87b/06), (87b/07), (91a/09), (91b/07), (92b/17),
(93b/14), (95a/12), (95a/16), (96a/17)

e.-erdi (53b/06)

e.-erdüm (95b/07)

e.-erdün (91a/08)

e.-erdünüz (57a/07), (65a/01), (65a/08)

e.-erem (58b/12), (58b/12), (82a/04)

e.-erin (54a/11)

e.-erler (53a/13), (57b/04), (59b/07), (68a/08), (68b/02), (73b/11), (73b/12),
(79b/14), (81b/02), (81b/13), (90a/01), (92a/06), (93b/01), (94b/14), (94b/17), (95a/01),
(95a/17), (96a/02), (96a/02), (97a/10), (97b/04), (98a/04)

e.-erlerdi (51b/18), (55a/12), (55b/13), (69a/01), (69a/06), (70a/04), (70a/09),
(75b/01), (77a/16), (88a/03), (92b/12)

e.-erleridi (51b/09)

e.-erse (64a/05), (89b/05)

e.-ersen (54b/02), (88b/05), (94a/13)

e.-ersiz (55a/05), (59a/07), (59a/08), (61b/02), (61b/06), (64a/16), (82b/05),
(92b/07), (97a/05)

e.-erüz (59b/06), (60b/05), (66a/14), (66b/15), (66b/17), (79a/12), (79a/14),
(81b/12), (85b/17), (90b/13), (94a/05)

e.-esin (75b/14)

e.-esiz (53b/03), (70b/06), (72b/12), (84b/02)

e.-evüz (82b/13)

e.-eydi (55b/06)

e.-eydük (57b/07)

e.-eyim (67a/15)

e.-iñüz (100a/13)

e.-iser (73b/10)

e.-iserem (89b/17)

e.-iserüz (69a/01), (75a/11)

e.-üb (57a/15), (64b/07), (65a/06), (66b/09), (79a/12), (83b/14), (84a/02),
(98b/16)

e.-üñ (68a/03), (72b/15), (73a/03), (75b/06), (77b/06), (81a/14), (81a/17),
(83a/12), (84b/06), (87b/08), (94b/13), (96a/14), (97a/16), (98b/17)

[= 171]

èdebil-: Edebilmek.

e.-ürler (96a/05)

[= 1]

èdici: Eden, yapan.

e. (53a/17), (55a/10), (84a/05), (95b/08)

e. + dürür (56b/05), (61a/11), (74b/11), (90b/17), (92b/07), (92b/08), (93a/02),
(93a/02), (99b/05)

e. + ler (58a/15), (59b/10), (85a/11)

e. + lerdürür (67a/14), (79b/16), (94b/05)

e. + leri (77b/13)

e. + lerüz (83b/09)

e. + regi (90b/10)

[= 22]

édil-: Edilmek.

e.-di (67b/16)

[= 1]

édin-: Edinmek.

e.-diler (90b/11)

[= 1]

édiş-: Tartışmak.

e.-dün (89a/13)

[= 1]

édüg: Edilen, yapılan.

e. + ini (61b/16)

e. + üme (58b/08)

e. + üje (53b/04), (53b/05), (67a/02), (67a/03)

[= 6]

ér-: Erişmek, bir noktaya ulaşmak.

e.-diler (88b/08)

[= 1]

érgir-: bk. érgür-

e.-ürem (82a/03)

[= 1]

êrgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

e.-düm (83b/15)

e.-mek (63a/15)

e.-mekile (59a/11)

[= 3]

êrici: Sonunu getiren.

e. + yem (98b/01)

[= 1]

êriş-: Ulaşmak.

e.-di (56b/09), (94a/09)

e.-eler (78b/16)

e.-en (88a/03)

e.-ir (68b/06)

e.-mez (100a/10), (80a/17)

e.-mezdi (70a/06), (95b/07)

e.-se (88a/01), (96b/10)

e.-ür (59b/14), (78b/04), (90b/11)

e.-ürse (52a/14)

[= 15]

 rişd r-: Eriştirmek.

e.-diler (69a/17), (75a/09)

e.-d k (69a/06)

e.-d n z (75a/10)

e.-mekile (59a/11)

e.- n (58a/12)

e.- rem (82b/04), (91a/15)

[= 8]

 rişici: Ulaşan.

e. + lerd r (88b/08)

[= 1]

 t-: Etmek.

e. (61b/17), (62a/07), (64b/01), (66b/02), (70a/16), (86b/08), (89a/17), (89b/04),
(89b/15), (91a/12)

e.-di (54a/08), (55a/03), (56a/09), (58a/04), (60a/14), (62a/08), (67b/10),
(72b/10), (73a/03), (73a/12), (73b/10), (75b/09), (77b/14), (78a/04), (78a/05), (78a/06),
(80b/05), (80b/07), (88a/13), (88a/16), (88a/17), (88b/17), (94a/08), (95b/12), (95b/14),
(98a/17), (98b/05)

e.-dig m z (92b/09)

e.-dig m zd r r (92b/10)

e.-diler (53a/15), (54a/08), (56a/08), (56a/08), (56b/17), (57a/05), (59b/02), (65b/16), (68b/07), (69b/03), (69b/08), (70b/13), (72a/05), (74a/04), (75b/07), (78a/17), (79a/08), (83b/02), (83b/08), (84b/11), (86a/09), (88b/01), (91b/12), (91b/13), (92b/11), (92b/14), (98b/03)

e.-dilerdi (86a/06)

e.-dügidürür (76a/02)

e.-dügin (60a/10)

e.-dügini (70b/15)

e.-dügümüz (77a/16)

e.-dügümüzi (62a/03), (89b/01)

e.-dügünüz (63a/13), (63a/17)

e.-dügünüzüzi (59a/09)

e.-dügünden (80b/04)

e.-dügüni (97b/11)

e.-dügünile (76a/01)

e.-dük (55a/14), (55b/02), (65a/17), (66b/17), (68a/11), (68b/15), (69a/17), (69b/01), (75a/03), (75a/04), (80b/11), (80b/11), (82a/10), (85a/04), (85b/07), (87a/01), (88b/07), (88b/09), (89a/01), (89a/02), (89a/14), (92a/08), (92a/10)

e.-dükden (60b/02), (73b/13), (84a/17)

e.-dükdi (69a/07)

e.-dükleri (53b/02), (59b/14), (68b/07), (69a/11), (70a/09), (92b/13)

e.-düklerin (80b/10), (94b/16)

e.-düklerine (84a/01)

e.-düklerinün (56a/01)

e.-dükleriyle (70b/12), (88b/17), (92b/05)

e.-düklerünüz (57a/06), (57a/06)

e.-düler (72a/14), (90b/06)

e.-düm (17), (58a/09), (58a/12)

e.-dünüz (61a/07), (63a/08), (65a/03), (87a/09)

e.-medi (76a/17), (80a/14)

e.-mediler (59a/12), (64a/10), (75a/03), (94b/03), (95a/06), (95a/09)

e.-medük (53b/16)

e.-medüler (95a/04)

e.-medüm (76b/08)

e.-mege (56b/03)

e.-mege (96a/04), (96b/02), (99b/08)

e.-megi (56a/06), (80b/16), (87a/17)

e.-megimile (89b/10)

e.-megine (74a/03)

e.-megümile (58a/06)

e.-mek (100a/09), (59a/12), (67a/12), (67a/14), (68b/01), (68b/10), (70a/14),
(70b/06), (81a/16), (84a/04), (87b/02), (88b/09), (95b/11), (98a/13), (98a/14), (98b/10)

e.-mekden (64b/17), (79a/08), (92b/14)

e.-mekdür (68b/05)

e.-mekile (99b/09)

e.-mekligünüzi (78a/07)

e.-meklik (54a/11)

e.-memiş (74a/01)

e.-meñ (71a/06), (77b/13), (84a/16)

e.-mez (52a/06), (60a/02), (62a/16), (62a/16), (77b/02), (80a/17), (87a/15),
(93a/10), (95a/15)

e.-mezdi (72a/06)

e.-mezdük (72a/05)

e.-mezem (58b/12)

e.-mezler (53b/09), (57b/05), (68b/01)

e.-mezlerdi (66b/03)

e.-mezse (90a/16)

e.-mezseñ (76b/12)

e.-mezüz (72b/17), (77a/17)

e.-mişlerdi (89a/02)

e.-se (60b/03)

e.-seler (64a/02), (68b/02)

e.-ti (64a/13)

[= 203]

ètdürül-: Ettirilmek.

e.-di (70b/03)

[= 1]

ebāl muhārim: “Keremler atası” manasında bir kullanım.

e. (94b/14)

[= 1]

ebed: < Ar. Sonsuz zaman.

e. + lerden (76b/02)

[= 1]

ebedī: < Ar. Sonsuz, ölümsüz, bâkî.

e. (54b/07)

e. + olıcılardur (78b/02)

[= 2]

ebū cehl: İslâm’ı kabul etmeyen, Hz. Muhammed’in düşmanlarından biri.

e. (98a/01)

[= 1]

ebū sufyān: Kureyş kabilesinin reislerinden, sahâbî.

e. (97b/15)

[= 1]

ecel: < Ar. Ömrün sonu, ölüm zamanı.

e. (78a/11), (95a/09)

e. + den (78a/12)

e. + i (55a/05)

e. + imüze (69a/07)

e. + ini (55a/04)

e. + leri (78a/11)

[= 7]

ednā: < Ar. En aşağı seviye.

e. (52b/09)

[= 1]

eger: < Fars. Eğer.

e. (100a/01), (100a/02), (51b/05), (51b/05), (51b/06), (51b/12), (51b/12),
(52a/05), (52a/13), (52a/16), (52a/17), (52b/03), (52b/08), (53b/01), (53b/02), (53b/05),
(54a/13), (54b/02), (54b/03), (55b/04), (55b/09), (55b/11), (56a/16), (56b/02), (56b/04),
(57a/16), (57b/06), (57b/11), (57b/15), (58b/01), (59a/05), (59a/07), (59a/08), (59b/03),
(59b/08), (60a/09), (60b/09), (60b/15), (61b/02), (62a/02), (62a/11), (63a/04), (63a/15),
(63b/02), (64a/02), (64b/11), (66b/03), (66b/12), (67a/01), (67a/10), (67b/07), (67b/14),

(68a/09), (69b/10), (70a/12), (70a/15), (70b/09), (71a/14), (71a/15), (71a/17), (72a/02), (72a/12), (72a/14), (73a/01), (76a/13), (76b/12), (79b/04), (82b/14), (83b/12), (84b/01), (84b/07), (84b/15), (84b/17), (85a/07), (85b/04), (85b/14), (86a/16), (86a/17), (86b/12), (88a/01), (88b/05), (89b/04), (90a/02), (90a/03), (90a/04), (90a/16), (91a/07), (94a/10), (94a/12), (95b/06), (95b/15), (96a/05), (96a/09), (96b/04), (96b/07), (99a/17), (99b/06), (99b/07), (99b/08)

e. + çi (98a/14)

[= 100]

egil-: Eğilmek.

e.-e (97b/02)

[= 1]

egrilik: Eğrilik, doğru yoldan sapkınlık.

e. (79b/15)

[= 1]

ehl: < Ar. 1. Bir şeye tâbi olan. 2. Sahip, malik; aile.

e. + i (69b/06), (85b/04)

e. + ini (74b/16)

[= 3]

ehl-i dīn: Dinin kurallarına uyan kimseler, dini bütün.

e. (78a/10)

[= 1]

ehl-i sünnet: Peygamberin ve sahabelerinin peşinden gidenler ve birebir onun sünnetini uygulayanlar.

e. (73a/06)

[= 1]

ejderhā: < Fars. Ejderha.

e. (86b/01)

[= 1]

ekin: 1. Buğday. 2. Ekilen tahılın filizlenmiş hâli, tahıl.

e. (71a/02)

e. + den (70a/02)

e. + lerdürür (70b/01)

[= 3]

ekşeri: < Ar. Çoğunlukla, ekseriyetle.

e. (52a/01), (67a/06)

[= 2]

eksi-: Eksiltmek, azaltmak.

e.-mek (84a/15)

e.-mekile (87b/17)

[= 2]

eksük: Eksik.

e. + lerin (96b/12)

[= 1]

el: El.

e. + inde (88b/15)

e. + inden (79a/16), (87b/06)

e. + leri (96a/10)

e. + lerin (64b/13), (87a/06)

e. + leriñüzü (87a/12)

e. + leriyle (55b/05)

e. + ümde (53b/07)

e. + ün (86b/02)

e. + üñdürür (86b/02)

[= 11]

elbet: < Ar. Mutlaka, muhakkak.

e. + de (53a/11), (53b/07), (56a/06), (56a/15), (56b/11), (61b/03), (63a/05), (66b/12), (67b/03), (68b/03), (69b/14), (75a/08), (75a/10), (76a/02), (76a/04)a.ndan, (76a/10), (76b/03), (76b/13), (77a/07), (82b/01), (84a/03), (84b/12), (84b/14), (85a/07), (86b/14), (87a/11), (89b/03), (90a/17), (90b/16), (92b/16), (93a/01), (94b/16), (95b/16), (97b/14), (98a/16), (99b/10)

[= 36]

elçi: Elçi, aracı.

e. + yem (82a/02), (82b/03), (91b/16)

[= 3]

elest 'ālemi: < Ar. Ruhların dünya yaratılmadan önce toplanıp Allah'a söz verdikleri yer.

e. + nde (86a/05)

[= 1]

elvāḥ: < Ar. Levhanın çoğulu, levhalar.

e. + da (91a/01)

e. + ı (89b/15), (91a/01)

[= 3]

emānet: < Ar. Emanet.

e. + e (65b/03)

[= 1]

emīn: < Ar. 1. İtimat edilen, güvenilen (kimse). 2. Herhangi bir konuda şüphe ve tereddüt etmemek.

e. (63b/02), (85b/08), (85b/11), (98b/07)

e. + olmaz (85b/12)

[= 5]

emr: < Ar. Emir.

e. (73b/14), (77b/02), (89b/15)

e. + ètdügidürür (76a/02)

e. + iyile (81a/10)

[= 5]

emvāl: < Ar. Malın çoğulu.

e. + leri (85a/18)

[= 1]

enār: < Fars. Nar.

e. (71a/03)

[= 1]

en‘ām: < Ar. 1. Yaratılmış olan bütün mahlûkat, halk. 2. Hayvanlar.

e. (54b/15)

e. + dan (51b/08), (71a/07)

e. + uñ (70b/08)

[= 4]

epsem: Sessiz, suskun.

e. + olmazlar (96b/14)

e. + oluñ (97a/03)

[= 2]

er: Erkek.

e. (51b/06), (51b/15), (55b/12), (70b/03)

e. + e (51b/13), (51b/14)

[= 6]

eren: Erkek.

e. + ler (51b/05), (51b/06)

e. + lerden (70b/02)

e. + lerüñ (51b/12)

[= 4]

erfaḥşed: Hz. Nûh'un oğlu Sâ'm'in, oğlu.

e. (82a/13), (82a/14)

[= 2]

erḥām: < Ar. Rahimin çoğulu.

e. (71a/14)

[= 1]

erkek: Erkek.

e. (51b/04), (51b/11), (51b/14), (71b/01), (71b/02)

[= 5]

ervāḥ: < Ar. Ruhlar.

e. (93b/16)

[= 1]

esbāten: Hz. Ya‘küb’un on iki oğlu ve onların soydaşlarından olan on iki kabile için kullanılan isim.

e. (92a/08)

[= 1]

esirge-: Esirgemek.

e.-miş (56b/01)

[= 1]

esirgen-: Esirgenmek, mâhrum bırakılmak.

e.-mişlerden (82a/08)

[= 1]

esrār: < Ar. Gizli olan, sır.

e. + ını (74b/13)

[= 1]

et: 1. Yenilmek için hayvandan kesilen parça. 2. İnsan ve hayvan vücudunda, kemik ve deri arasında yağ ve kastan oluşan kısım.

e. (54a/03)

e. + den (90a/11)

e. + e (71b/16)

e. + i (51b/11), (71b/10), (91b/09)

e. + in (68a/09)

e. + inden (51b/04)

[= 8]

ev: Ev.

e. + i (53a/09), (68b/16), (93a/15)

e. + lerinde (83b/13), (85a/09)

e. + ünden (97b/11)

[= 6]

evet: Evet.

e. (65a/06), (69a/17)

[= 2]

evvel: < Ar. 1. Önce. 2. Başlangıç, iptidâ.

e. (56a/14), (60a/07), (74b/01), (75b/17), (77b/06), (89b/09)

e. + de (66b/17)

e. + inüz (65a/03)

e. + inde (60a/07)

[= 9]

ey: < Ar. Hitâp, nidâ.

e. (52b/17), (57b/07), (58a/16), (64a/09), (69a/02), (69a/04), (69a/13), (69b/10),
(69b/15), (73b/01), (75a/03), (76a/11), (76b/11), (77a/01), (77a/07), (81b/14), (82a/01),
(82a/15), (82b/02), (83b/11), (83b/15), (84b/12), (86a/11), (87a/16), (89a/05), (89b/03),
(90b/05), (90b/08), (91a/07), (94b/15), (99b/08)

[= 31]

ey-: Söylemek, demek.

e.-di (71a/08)

e.-diler (57b/17), (64b/15)

[= 3]

eyd-: *bk. eyt-*

e.-e (53a/01)

e.-eler (80b/01)

e.-iler (57b/07)

e.-iser (52b/14)

e.-iserler (72a/04)

e.-iserüz (57a/05), (69a/02)

e.-ün (77b/05)

e.-ür (55b/09), (57b/01), (62b/08), (69a/13), (69b/01), (70a/01), (77b/02)

e.-ürdi (62a/18)

e.-ürler (53a/11), (64b/14), (78b/07), (80b/15), (93a/10), (96b/15)

e.-ürlerdi (57b/13), (68b/03), (70a/08), (77a/15)

e.-ürsüz (61b/02)

[= 27]

eyit-: Söylemek, demek.

e. (56a/02), (56a/04), (56a/05), (56a/10), (56a/13), (56a/15), (56b/06), (56b/07), (56b/12), (56b/13), (59a/04), (59b/02), (59b/07), (59b/14), (60a/01), (60a/16), (60b/06), (60b/08), (60b/11), (60b/15), (61a/17), (61b/04), (61b/06), (61b/11), (61b/13), (62a/15), (62b/02), (64a/08), (64a/14), (64b/01), (66a/13), (66b/12), (67a/15), (69b/14), (71a/12), (71b/07), (72a/02), (72a/08), (72a/11), (72a/12), (72b/02), (74a/02), (74a/11), (74a/15), (74b/02), (77b/01), (77b/03), (77b/14), (77b/16), (78a/03), (95a/14), (95b/02), (95b/04), (96a/13), (96b/16), (97a/14)

e.-di (52b/16), (54a/03), (54a/04), (54a/06), (54a/09), (54a/11), (54a/11), (54b/04), (58a/11), (58b/01), (58b/09), (62b/12), (63a/01), (63a/07), (63a/11), (64a/13), (64b/08), (64b/11), (69a/04), (69a/07), (75b/08), (75b/10), (75b/13), (75b/15), (75b/17), (76a/01), (76a/08), (76a/16), (76b/10), (76b/13), (76b/15), (78b/11), (79a/02), (79a/04), (81b/14), (81b/17), (82a/01), (82a/14), (82a/16), (82b/02), (82b/15), (83b/02), (83b/07), (84a/01), (84b/11), (84b/14), (84b/15), (85a/06), (86a/11), (86a/13), (86a/16), (86b/02), (86b/05), (86b/13), (86b/15), (87a/08), (87a/17), (87b/04), (87b/07), (87b/12), (89a/06), (89a/09), (89a/16), (89b/02), (89b/03), (89b/09), (90b/02), (90b/05), (90b/08), (91a/07), (91a/15)

e.-diler (53a/05), (53b/10), (55b/07), (69a/17), (70a/03), (70b/07), (78b/09), (79b/01), (80a/11), (80a/14), (80b/04), (82b/11), (83b/06), (85a/18), (86b/08), (86b/11), (86b/14), (87a/06), (87a/13), (87b/10), (88a/04), (88b/03), (89a/05), (90a/16), (92b/08), (93b/09), (99b/14)

e.-dilerdi (70a/17)

e.-dük (75b/06), (92b/15)

e.-gil (53b/12)

e.-medüm (54a/16)

e.-meklükleri (60a/13)

e.-se (57b/16)

[= 161]

eyle: Öyle, o şekilde.

e. (58b/15), (83b/14), (86b/13)

e. + dürür (92a/17)

[= 4]

eyle-: Etmek, Yapımk.

e. (67a/11)

e.-di (76a/14)

e.-dük (76b/11)

e.-medük (52b/08)

e.-η (94b/13)

e.-r (87a/10)

e.-yeler (69a/15)

e.-yen (54b/14)

[= 8]

eylük: bk. eyülük

e. (85a/18)

e. + ile (93a/06), (96b/06)

[= 3]

eyü: İyi.

e. (54a/03), (54a/08), (63b/09), (76a/06), (76b/03), (80b/16), (88a/02), (91b/07),
(99b/03), (99b/03), (99b/04)

e. + dürür (74a/03)

e. + yile (63a/16)

[= 13]

eyülük: İyilik.

e. (85b/01), (85b/01)

[= 2]

eyürek: Daha iyi.

e. + dürür (72b/14)

[= 1]

eyyām: < Ar. Günler.

e. (95b/13)

[= 1]

eyyūb: Sabrıyla bilinen, Kur'an-ı Kerim'de bahsedilen peygamberlerden biri.

e. + i (63b/11)

[= 1]

-F-

fâ'ide: < Ar. Yarar.

f. + kılmadı (80a/15)

f. + kılmaz (73b/17)

f. + leri (64b/03)

[= 3]

fâhişe: < Ar. Kötü hayat yaşayan kadın.

f. (84a/02)

[= 1]

fâsık: < Ar. Günahkâr, şerîata uymayan kimse.

f. + lardurur (86a/06), (93a/05)

f. + laruñ (89b/16)

[= 3]

fâsid: < Ar. Kötü.

f. + dür (75b/12)

[= 1]

fâyide: bk. fâ'ide

f. + kılmaz (95a/09), (99b/10)

[= 2]

fâhr: < Ar. Gururlanmak, övünmek.

f. +  derlerdi (69a/06)

[= 1]

fak r: < Ar. Yoksul, muhtaç.

f. + ile (56b/03)

[= 1]

fe  het: < Ar. Anlayışlı ve kavrayışlı olma, anlayışlılık.

f. +  d b (57a/15)

[= 1]

fel  h: < Ar. Kurtuluş, sel  met.

f. (57a/03)

f. + buldılar (75a/16)

f. + bulub (70a/01)

[= 3]

ferişte: < Fars. Melek.

f. (55b/08), (55b/09), (55b/11), (55b/12), (76b/01)

f. + ler (65b/17), (67a/02)

f. + lerden (98b/01)

f. + lere (75b/06), (98b/16)

f. + leri (64b/13), (73b/14)

f. + lerim  z (78b/06)

f. + lerümüz (61a/14)

f. + yem (59b/17)

f. + yim (55b/14)

[= 16]

ferišteh: *bk.* ferişte

f. + ler (97a/08)

[= 1]

feryād: < Fars. Figan, bağırma, çığlık.

f. (75a/06)

[= 1]

fesād: < Ar. Kötülük, fitnelik, fenâlık.

f. (86a/10)

f. + edenlerüñ (84b/06), (89b/01)

f. + etmek (81a/16), (87b/02)

f. + etmek (84a/16)

f. + larına (72a/16)

[= 7]

fısk: < Ar. Yoldan çıkmak.

f. + dur (68a/07)

f. + etdikleri (59b/14), (92b/13)

f. + ètdükleriyle (92b/05)

f. + ola (71b/11)

[= 5]

fîl: < Ar. Fiil. Hareket, davranış.

f. + inde (66a/09)

[= 1]

fîdâ: < Ar. Fedâ.

f. + kılsa (62a/11)

[= 1]

fîdâyî: < Ar. Fedâî.

f. (62a/12)

[= 1]

fıkr: Düşünce, düşün.

f. + edeler (94b/01)

f. + ètmedüler (95a/04)

f. + ètmez (60a/02)

f. + leriyle (70b/02)

[= 4]

fır'avun: < Ar. Eski Mısır krallarının unvanı.

f. (86a/11), (86a/12), (86a/15), (86a/16), (86b/02), (86b/04), (86b/05), (86b/12),
(87a/07), (87b/01), (87b/03), (87b/16), (88b/12), (89a/01), (90a/10)

f. + a (86a/08), (86b/02), (86b/11)

[= 18]

fitne: < Ar. Fesat, karışıklık.

f. (60a/12)

f. + nün (91a/10)

f. + siyile (77a/08)

f. + yile (91a/11)

[= 4]

fitnele-: Lâf yetiştirerek ara bozuculuk Yapımk, fitlemek, gammazlamak.

f.-dün (60a/12)

f.-mesün (77a/07)

[= 2]

-G-

ġāfil: < Ar. 1. Gerçeklerden ve etrafında olup bitenlerden habersiz olan (kimse). 2.
Hak'tan habersiz (kimse).

g. (69b/08), (90a/07)

g. + dük (93b/11)

g. + iken (69b/06)

g. + lerden (97a/07)

g. + lerdiler (88b/11)

g. + lerdürürler (94b/12)

g. + ler olduk (73b/04)

[= 8]

ġālīb: < Ar. Kazanan, yenen, üstün olan (kimse).

g. (86b/12), (98b/12), (99b/09)

g. + gelesiz (86b/13)

g. + kıl (98a/16)

g. + olacağlarımı (98a/05)

g. + oldı (81a/07)

g. + olmak (99b/06)

g. + olursız (98b/04)

[= 9]

ġafūr: < Ar. “Çok mağfiret eden, bağışlayan” anlamında Allah’ın güzel isimlerinden biri.

g. (60b/04)

g. + durur (90b/16)

[= 2]

ġanī: < Ar. Zengin.

g. + dūrūr (69b/09)

[= 1]

ġanīmet: < Ar. Savaş sonrası düşmandan alınan mal ya da esir.

g. (100a/16), (97a/12), (97a/14), (97a/16), (97b/11)

[= 5]

ġarāyib: < Ar. Daha önce duyulmayan tuhaf, şaşırtıcı olay.

g. + ini (62b/16)

g. + ler (63b/05)

[= 2]

ġarāz: < Ar. İstek, gâye, arzu.

g. + ıdurur (99b/04)

[= 1]

ġarīm: < Ar. Alacaklı kimse.

g. (99a/13), (99a/14)

[= 2]

ġark: < Ar. Suyu batırma.

g. + étdük (82a/10), (88b/09)

[= 2]

ġayb: < Ar. 1. Görünmeyen şey, durum. 2. Mânâ âlemi.

g. (75a/12), (95b/06)

g. + bilmezem (59b/16)

g. + ları (52b/15), (54a/15)

g. + oldu (57a/12), (65a/07)

g. + oldılar (78b/09)

g. + uñ (61a/02)

[= 9]

ğayr: < Ar. Başkası, başka biri.

g. + a (97a/10)

[= 1]

ğayret: < Ar. Koruma, esirgeme.

g. + inden (60b/17)

[= 1]

ğayrı: < Ar. Başka. Arapça olan “ğayr” sözcüğünün Türkçe -i eki almış hâli.

g. (56a/11), (67a/15), (74b/03), (75a/01), (77b/10), (78b/09), (89a/10), (96b/01)

g. + laruñ (64a/12)

g. + nı (81a/03)

g. + ya (59a/06), (62a/16)

[= 12]

ğazab: < Ar. Öfke, kızgınlık, hışım.

g. (72a/03), (82b/17), (90b/17)

g. + ile (99a/15)

[= 4]

ġazā: Ar. İslâm adına yapılan cihat, savaş.

g. + ya (80a/01)

[= 1]

ġıyāselmüstegīsin: < Ar. “*Ey! Yardım isteyenlere yardımını esirgemeyen (Allah).*”

anlamında kullanılan bir tâbir.

g. (98a/16)

[= 1]

ġizle-: bk. gizle-

g.-yendürür (78a/05)

[= 1]

ġurūr: < Ar. enâniyet, kibir, azamet.

g. + a (67a/14)

[= 1]

ġeçe: Gece.

g. (61a/07), (62b/17), (89a/16), (98b/11)

g. + de (56a/10), (75a/05)

g. + den (85b/09)

g. + ye (81a/08), (81a/08), (89a/14)

g. + yi (65a/12), (81a/08), (89a/14)

g. + yile (89a/15)

[= 14]

gên: Geniş.

g. (63a/14)

[= 1]

gèyeceg: Giysi.

g. + i (77a/04)

[= 1]

gèyesi: Giysi.

g. (77a/02), (77a/03), (77a/03)

[= 3]

gecik-: Gecikmek, geç kalmak.

g.-mezler (78a/11)

[= 1]

geç-: Geçip gitmek.

g.-di (52b/09), (61b/09), (78b/12), (85b/04), (85b/17), (98b/12)

g.-diler (72a/08), (92b/13)

g.-e (79a/10)

g.-emezler (61a/15)

g.-en (60a/12), (60b/04), (69b/04), (73a/03), (78a/02), (94a/05), (94a/15),
(99a/07)

g.-ende (86a/03)

g.-enlere (78b/15)

g.-enleri (68a/03), (81a/15)

g.-enlerin (57b/02), (69b/12)

g.-erlerdi (92b/01)

g.-ib (84a/04)

g.-ibdürürler (55b/16)

g.-medi (84a/02)

g.-mişdürür (64b/04)

[= 29]

geçir-: Geçirmek.

g.-dük (89a/03)

[= 1]

gel-: Gelmek.

g. (57b/13), (62b/02), (82b/13), (83b/11), (86a/17)

g.-di (53a/04), (53a/16), (53a/17), (55a/11), (58a/04), (58b/14), (59a/12),
(66a/10), (73b/06), (75a/04), (75a/07), (79b/05), (80b/17), (83a/09), (86a/01), (87a/16),
(88b/16), (89b/01), (94a/15), (99b/06)

g.-diler (86b/11), (86b/17), (88a/12)

g.-dügi (54a/07)

g.-dügin (91b/04)

g.-dükde (55a/13), (91a/06)

g.-dükden (78a/12), (87b/12)

g.-düklerinde (57b/13)

g.-düm (86a/14)

g.-dün (58a/10), (82b/12), (88a/07)

g.-dünise (86a/16)

g.-dünüz (65a/01)

g.-e (61a/14), (66b/15), (73b/15), (73b/16), (74a/09), (74a/10), (75a/15),
(75a/16), (78a/13), (78b/06), (80b/15), (86a/09), (99a/14)

g.-en (69a/14)

g.-eni (79a/16)

g.-enleri (70a/11), (70b/14)

g.-esiz (86b/13)

g.-iser (55a/12)

g.-medi (64b/09), (69a/13)

g.-medilerdi (85a/10)

g.-mege (73b/14)

g.-megi (73b/14)

g.-mekden (82b/06), (85b/09)

g.-mekligi (95a/14)

g.-meklikden (82a/06)

g.-meyesin (96b/14)

g.-mez (55a/08), (55a/08), (86a/03), (92b/04), (95b/01)

g.-mezden (57b/10), (87b/11)

g.-se (51b/08), (59a/05), (59a/05), (59b/08), (60a/15), (68b/03), (78a/11),
(87b/18)

g.-seler (57b/01)

g.-sün (61a/09)

g.-sünler (86b/10)

g.-ün (52a/02), (52a/03), (72b/02)

g.-ür (85b/02), (91b/04), (92b/02)

g.-ürdü (55b/10)

g.-ürem (76a/04)a.ndan

g.-ürse (53b/01), (66b/12), (94a/03)

g.-ürsüz (84a/01), (84a/03)

[= 101]

gelici: Gelen.

g. + dürür (69b/14)

[= 1]

gemi: Gemi, sefine.

g. + de (82a/10)

[= 1]

geñez: Kolay.

g. (58a/06)

g. + lerinden (83a/17)

[= 2]

gene: Yine.

g. (69a/10)

[= 1]

gerçek: Doğru, hakîkî, sahih.

g. (57b/17), (58b/03), (58b/08), (79b/10), (79b/11), (83a/10), (86a/14), (96a/09),
(97b/08)

g. + dür (57b/17), (67b/05), (75a/14)

g. + dürür (62b/09)

g. + ler (74b/17)

g. + lerden (82b/14), (86a/17)

g. + lerüz (72a/01)

g. + seņüz (59a/07), (71a/17)

[= 19]

gerçekleyici: Doğrulama.

g. + dürür (64b/03)

[= 1]

gerçeklik: Doğruluk.

g. (100a/01)

g. + ile (67b/03)

[= 2]

gerek: Şart olan (şey), lâzım.

g. (71a/15), (71a/15), (71a/16)

[= 3]

gerek-: Lâzım olmak.

g.-ti (64a/10)

[= 1]

geri: *bk.* gerü

g. + ye (84b/15), (97b/14)

[= 2]

gerü: 1. Gayrı, başka. 2. Sonra, bir daha, tekrar.

g. (54a/07), (57b/13), (57b/15), (60a/03), (66a/14), (69b/13), (79a/11), (88a/10),
(96b/07)

g. + lerünüz (80a/15)

[= 10]

getür-: Bir şeyin ya da bir kimsenin gelmesine neden olmak.

g.-di (64a/14), (66a/11), (69b/12), (73a/12), (83b/05), (84b/03), (93b/12)

g.-diler (88a/15), (91b/12), (98b/17)

g.-dügi (57a/02)

g.-dügümüzi (87a/15)

g.-dügünüz (64a/09), (71a/05), (76a/06)

g.-dük (58a/14), (85a/17), (87a/06)

g.-dükden (74a/01), (81a/16)

g.-dükleri (88b/13)

g.-düklerini (67a/06)

g.-düler (63b/03), (75a/13), (77b/17), (83a/05), (84b/13)

g.-dünüz (83b/09), (87a/08)

g.-e (59b/05), (67a/03)

g.-ecek (67a/05), (86a/02)

g.-elerdi (100a/03)

g.-elüm (88a/09)

g.-en (80b/13), (97a/02)

g.-enler (84b/02), (88a/02)

g.-enlerden (56a/15), (63a/10), (68a/10), (89b/12)

g.-enlere (74b/17)

g.-enlerüñ (88a/16)

g.-esin (53b/05)

g.-iserüz (88b/05)

g.-mediler (66b/16), (83a/08), (88a/10), (88a/11), (88a/13), (88a/17)

g.-megi (80b/16)

g.-megüñ (52b/10)

g.-mek (96b/16)

g.-mekden (62a/17), (78a/17), (83b/03)

g.-mekile (69a/09)

g.-memiş (73b/17)

g.-mese (84b/09)

g.-mezdünüz (65a/01)

g.-mezler (56a/09), (57a/01), (66b/15), (68b/13), (72a/17), (77a/14), (90a/02)

g.-mezlerdi (55b/07), (55b/13)

g.-mezsiz (55a/08)

g.-se (81b/04)

g.-seler (84b/08), (85b/05)

g.-señ (88a/05)

g.-ün (58a/13), (58a/13), (72a/13), (73a/02), (92a/01)

g.-ür (69b/11), (92a/02)

g.-ürler (60a/15), (64b/05), (64b/06), (65b/14), (66b/12), (67a/06), (72b/01),
(91b/03), (95a/10), (95b/09)

[= 94]

getürici: Getiren.

g. + lerüz (83b/07)

[= 1]

gez-: Gezmek, dolaşmak.

g.-ün (56a/02)

[= 1]

gibi: Gibi.

g. (51b/01), (51b/02), (51b/12), (53b/09), (53b/16), (54a/07), (55a/15), (55a/15),
(55b/15), (56b/12), (57b/03), (57b/03), (57b/03), (58a/06), (59b/01), (60a/12), (60b/04),
(62a/08), (62a/18), (62b/15), (64a/17), (64a/17), (64b/11), (66b/07), (66b/16), (68b/04),
(68b/11), (70a/10), (70b/04), (70b/04), (70b/04), (71b/13), (71b/14), (71b/14), (72a/07),
(72b/14), (73b/15), (74a/05), (74a/05), (77b/06), (78a/02), (78b/06), (78b/07), (81b/07),
(85b/06), (85b/06), (86a/03), (90a/11), (91b/09), (91b/09), (91b/09), (91b/10), (92b/05),
(92b/17), (93a/01), (93b/04), (93b/16), (93b/16), (93b/17), (93b/17), (93b/17), (93b/17),

(93b/17), (93b/17), (94a/01), (94a/01), (94a/01), (94a/05), (94a/15), (94b/02), (97a/08),
(98a/06), (99b/14)

g. + dür (68a/13)

g. + dürür (94b/10)

[= 75]

gid-: *bk. git-*

g.-e (56a/17), (99a/13)

g.-er (100a/08), (100a/08), (85b/02)

g.-icekdürür (87b/06)

[= 6]

gider-: Yok etmek, ortadan kaldırmak.

g.-eler (85a/16)

g.-mek (98b/11)

g.-ür (69b/10), (91b/10)

g.-ürlerdi (91b/11)

[= 5]

gideril-: Ortadan kaldırılmak, yok edilmek.

g.-ür (54b/14)

[= 1]

gir-: Girmek.

g.-di (78b/14)

g.-eler (80a/09)

g.-emezler (79a/10)

g.-mediler (80a/05), (80a/05), (80a/08)

g.-mek (79b/03)

g.-meyeler (80a/02), (80a/03)

g.-ün (78b/12), (80b/01)

g.-ür (100a/07), (100a/08)

[= 13]

girçek: *bk. gerçek*

g. + lere (54b/05)

[= 1]

girçeklig: *bk. gerçeklik*

g. + i (54b/05)

[= 1]

git-: Gitmek, geçmek, yok olmak.

g.-di (54a/08), (57a/11), (83b/14)

g.-dükden (90a/10)

g.-mege (97a/14)

g.-mez (93a/13)

g.-mezler (90a/03)

[= 7]

giy-: Giymek.

g.-ün (77b/11)

[= 1]

gizle-: Gizlemek, saklamak.

g.-mezüz (52b/01)

g.-rlerdi (57b/10)

g.-rsiz (64a/16)

[= 3]

gizlü: Gizli.

g. (55a/07)

g. + sini (68a/04)

[= 2]

göc: Göçmek, hicret.

g. (52b/05)

g. + eylemedük (52b/08)

[= 2]

gög: *bk.* gök

g. + e (53b/04), (54a/07), (58a/05)

g. + ü (56a/12)

[= 4]

gök: Gök, semâ.

g. (79a/09)

g. + den (58a/17), (58b/06), (60b/13), (65b/04), (85b/06), (90a/02), (93b/15),
(98b/09)

g. + larde (55a/06), (95a/17)

g. + leredür (56a/04)

g. + leri (54b/16), (55b/01), (57a/14), (62b/07), (63a/09), (66a/02), (81a/06)

g. + lerün (54b/10), (62b/16), (91b/17), (95a/07)

g. + lerüne (54a/18)

[= 24]

gökcek: *bk.* gökçek

g. (81b/09)

g. + étdi (73a/12)

[= 2]

gökçek: Latif, hoş, güzel.

g. (88b/16)

[= 1]

gönl: *bk.* gönül

g. + üñüz (98b/05)

[= 1]

göñül: Gönül, yürek.

g. (100a/07)

g. + in (68b/09), (68b/11)

g. + leri (59a/13), (66b/16), (67a/13), (68a/02), (82a/12), (85b/16), (86a/04),
(94b/07), (97b/02)

g. + leriñüzde (98b/14)

g. + leriñüze (59b/04)

g. + lerine (79a/17), (99a/01)

g. + lerümüz (58b/02)

g. + ünde (74b/15)

[= 18]

gönder-: Gitmesini sağlamak.

g. (86a/15), (86b/09)

g.-di (88a/09), (88a/10), (88a/12), (88a/14)

g.-dügümüz (90a/06)

g.-dük (55a/17), (59a/09), (81b/13), (82a/12), (83a/08), (86a/07), (88b/01)

g.-iser (92b/16)

g.-medük (85a/13)

g.-mege (61b/07)

g.-mezüz (59b/10)

g.-serüz (88b/06)

g.-ür (61a/12), (81b/02)

[= 21]

gönderil-: Gönderilmek, gitmesi sağlanmak.

g.-di (73b/02), (74b/14), (75a/09), (83b/07)

g.-medi (55b/07)

g.-mişdi (75a/10)

g.-mişdürür (83b/06)

[= 7]

gör-: Görmek.

g.-di (59a/17), (63a/01), (63a/03), (63a/06), (66a/11), (86b/01), (86b/04)

g.-diler (54a/08), (87a/02)

g.-dügünüzde (98a/15)

g.-dükden (94a/17)

g.-düler (90a/15)

g.-dünüzise (84b/15)

g.-e (87b/14)

g.-eler (96a/12)

g.-emesenüz (59b/04)

g.-esin (89b/05)

g.-evüz (74a/03)

g.-eydün (57b/15)

g.-gil (86a/10)

g.-icek (83b/14)

g.-medi (66a/12)

g.-mediginün (66a/12)

g.-mediler (55a/14), (90a/12)

g.-mek (92a/07)

g.-meyeler (57a/14)

g.-mez (66a/08), (74a/10), (88a/02)

g.-mezler (94b/09), (96b/06)

g.-mezsın (89b/04)

g.-mezsiz (77a/13)

g.-mezüz (65a/05)

g.-seler (57a/17), (90a/02), (90a/03), (90a/04)

g.-señ (57b/06), (61b/16), (64b/12)

g.-ser (64b/15)

g.-ür (60a/02), (66a/08), (77a/11), (91b/08), (91b/09)

g.-ürem (62b/14)

g.-ürsin (96b/05), (96b/12)

g.-ürüz (82a/01), (82a/17)

[= 53]

görici: Gören.

g. + ler (96b/12)

g. + lerdürür (97b/14)

[= 2]

görül-: Görülmek.

g.-mezsın (89b/09)

[= 1]

göster-: Göstermek.

g. (54a/06), (89b/03)

g.-di (86b/02)

g.-dügümüz (62b/15)

g.-düklerini (87a/02)

g.-mek (73a/08), (77a/10)

g.-mez (85b/13)

g.-serem (89b/16)

g.-üz (62b/15)

[= 10]

götür-: Kaldırmak; gidermek.

g.-dükleri (53a/07)

g.-sün (54a/04)

g.-ürler (53a/06)

[= 3]

götürücü: Götüren.

g. (88a/06)

[= 1]

götürücü: *bk.* götürücü

g. (71a/07)

[= 1]

gövde: Vücut, insan bedeni.

g. + de (82b/09)

[= 1]

göz: Görmeyi sağlayan organ.

g. + diküb (96b/05)

g. + göze (59b/08)

g. + iyile (56a/03), (93a/17), (95a/06)

g. + ler (66a/08)

g. + leri (66a/08), (80a/10), (94b/08), (96a/11)

g. + lerin (86b/16)

g. + lerini (66b/16)

g. + lerünüzi (59b/03)

g. + yumdular (55b/17)

[= 14]

gözed-: Gözetmek.

g.-ün (52a/06)

[= 1]

gözsüz: Âmâ, gözleri görmeyen (kimse).

g. (58a/07)

[= 1]

güyâ: <Fars. Sözde, sanki.

g. (85a/10), (95b/01)

[= 2]

gumân: <Fars. Zan, şüphe.

g. (56a/07), (74b/15)

g. + a (67b/09)

g. + edenlerden (67b/03)

[= 4]

gurūh: <Fars. Topluluk, cemâat, bölük.

g. + uḡ (98a/08)

[= 1]

guzīde: <Fars. Seçkin, seçilmiş.

g. + kılduk (63b/17)

g. + kıldum (89b/10)

[= 2]

güc: bk. güç

g. + i (58a/17), (61b/06), (72b/17)

g. + ile (53b/06)

g. + üḡ (53b/02)

[= 5]

güç: Güç, kuvvet.

g. + leri (96a/03), (96b/01)

[= 2]

güldür-: Güldürmek.

g.-megil (90b/07)

[= 1]

güllice: Gül gibi.

g. (54a/02)

[= 1]

gün: Gün.

g. (54a/07), (54b/05), (63a/06), (64b/15), (71a/06), (73b/16), (75a/13), (78b/10),
(80b/08), (80b/14), (92b/04), (93b/16)

g. + de (62b/10), (81a/06)

g. + den (54a/07), (55a/04), (62b/08), (91b/14)

g. + dür (54b/05)

g. + e (55a/04), (69a/01), (75b/16)

g. + i (52b/13), (57a/04), (59a/05), (64b/15), (65a/02), (92b/03), (93b/11),
(99a/13)

g. + inde (92b/02), (99a/09)

g. + inden (95a/13)

g. + ine (92b/17)

g. + ler (61a/09)

g. + lerinün (80b/09)

g. + ün (56a/16), (60a/07), (81b/16)

g. + üñüzün (69a/16)

g. + ünde (54a/09), (56a/07), (56a/17), (60a/03), (64b/06), (65a/06), (72b/01),
(74a/09), (78a/02)

g. + üne (79b/16)

g. + üni (90a/08), (92b/04)

[= 52]

günāh: < Fars. Günah.

g. (100a/09), (100a/10), (52b/04), (60b/02), (68a/04), (74b/04), (77a/16),
(93a/13), (96b/08), (96b/11)

g. + dan (68a/05)

g. + êtdükden (60b/02)

g. + ı (54b/13)

g. + ıla (62a/10), (62a/13), (74a/10)

g. + ılar (90b/14)

g. + ını (74b/06)

g. + lar (53a/08)

g. + ları (55b/02), (80a/04), (83b/02), (90b/14)

g. + larından (62a/05)

g. + larını (53a/06)

g. + larıyla (85b/08), (85b/15)

g. + uñ (68a/03)

[= 28]

günāhkār: < Fars. Günahkar.

g. (74b/05)

g. + lar (98a/14)

g. + lardan (52b/02)

g. + ları (79a/11)

g. + laruñ (94a/01)

[= 5]

gündüz: Gündüz.

g. (81a/08)

g. + de (56a/10), (61a/08)

g. + i (65a/11), (81a/08), (81a/08)

[= 6]

güneş: Güneş.

g. (63a/06), (73b/15), (86b/04), (93b/17)

g. + i (65a/12), (81a/09), (86b/03)

[= 7]

-H-

hâfız: < Ar. Koruyan, muhâfaza eden kimse.

h. + ıdurur (68b/17)

[= 1]

hâl: < Ar. Durum.

h. (100a/03), (51b/17), (57b/05), (61a/01), (61b/13), (61b/16), (63a/12), (63a/17), (64b/09), (65b/15), (67b/16), (74a/03), (74a/11), (75b/12), (85b/11), (89a/10), (93a/11), (96a/03), (96b/05), (97b/13), (99b/12), (99b/14)

h. + de (54b/08), (60b/11), (60b/14), (62b/08), (63a/10), (64a/15), (64b/13), (67b/05), (68b/14), (69a/08), (73a/05), (74a/13), (77a/09), (78b/07), (83a/11), (88a/17), (97a/05)

h. + i (60b/05)

h. + iñüz (69b/15)

h. + lerinden (57b/07), (90a/05)

[= 43]

ḥām: < Ar. Cahiliye döneminde kutsal sayılan ve üstüne binilmeyen deve.

h. (51b/14), (70b/04)

h. + dan (51b/14)

[= 3]

ḥāṭa: bk. ḥaṭā

h. (85a/03)

[= 1]

ḥāzır: < Ar. Hazır.

h. (52a/10), (71b/03)

[= 2]

ḥabs: < Ar. Hapis.

h. (86b/08)

h. + oluna (57b/06)

[= 2]

ħabsla-: Hapsetmek.

h.-yasız (52a/15)

[= 1]

ħad: < Ar. Sınır.

h. + den (61a/15), (68a/03), (92b/13)

h. + dengeçenleri (81a/15)

h. + dinden (92b/01)

[= 5]

ħak: < Ar. 1. Allah. 2. Gerçek, doğru.

h. (53b/05), (54a/13), (61a/16), (62a/18), (62b/03), (62b/15), (63a/04), (64b/17),
(67a/04), (67b/09), (68b/09), (73a/01), (87a/03), (90a/01), (95a/11), (98a/04)

h. + dur (56b/13), (57b/17), (61b/13), (75a/14)

h. + durur (97b/12)

h. + etmek (98a/13)

h. + ıla (72b/11), (81a/01), (92a/06)

h. + olan (93a/14)

[= 26]

ḥakīr: < Ar. Değersiz, îtibarsız, küçük.

h. (93a/08)

[= 1]

ḥakk: bk. ḥak

h. + a (63b/04), (64a/07), (77b/07), (93a/06), (94b/17)

h. + ı (57a/08), (57a/14), (57a/15), (57a/16), (60b/14), (98a/13)

h. + ıla (62b/08), (67b/03)

h. + uḡa (53a/12)

[= 14]

ḥakkında: Hakkında.

h. (62a/06)

[= 1]

ḥaksuz: Haksız.

h. (78a/06)

[= 1]

ḥakemlig: Hakemlik.

h. + e (67a/16)

[= 1]

ḥamle: < Ar. 1. Düşman karşısında yapılan saldırı, hücum. 2. İleriye doğru atılma.

h. (94a/13)

h. + den (87a/11)

[= 2]

ḥarām: < Ar. Haram.

h. (51b/03), (51b/13), (51b/14), (71a/14), (71a/15), (71a/16), (71b/16), (71b/17),
(72a/14), (77a/17), (91b/08), (91b/09)

h. + durur (70b/01), (70b/09)

h. + éderlerdi (51b/18)

h. + étdi (67b/10), (72b/10), (77b/14), (78a/04), (78a/05), (78a/06), (80b/05)

h. + étdürüldi (70b/03)

h. + kıldı (51/07), (71a/12), (71a/13), (71a/13), (72a/14), (72b/03), (78a/07),
(78a/09)

h. + kıldılar (70b/15)

h. + kılduğumuz (71b/18)

h. + kılduğ (71b/13), (71b/15)

h. + kılmadı (51b/10)

h. + kılmazduğ (72a/06)

h. + oldı (67b/16)

h. + olmuş (71b/08)

[= 39]

ḥarāmılg: Haramlık.

h. + ı (64a/17), (78a/06)

[= 2]

ḥasbunā: < Ar. “Allah bize yeter.”

h. (52a/03)

[= 1]

ḥased: < Ar. Kıskanma, çekememe.

h. + den (79a/17)

[= 1]

ḥasene: < Ar. İyilik, hayırlı ve güzel iş.

h. (54b/13)

[= 1]

ḥaşr: < Ar. (Kıyâmet günü) Mahşerde toplanma, bir araya getirilmek.

h. (55a/05)

h. + olısarlar (53b/17)

[= 2]

ḥat: < Ar. Sınır.

h. + ı (88a/08)

[= 1]

ḥattā: < Ar. Üstelik, bile, bundan başka.

h. (60a/11), (72a/08)

[= 2]

ḥavāle: < Ar. Başka bir kimseye bırakma, devretme.

h. + éder (69a/12)

h. + kıloruz (69a/10)

[= 2]

ḥavāri: < Ar. Yardımcı.

h. + ler (58a/16)

h. + lere (58a/12)

[= 2]

ḥavvā: Yaratılmış ilk kadın. Hz. Âdem'in eşi, insan soyunun annesi.

h. + durur (95b/11)

h. + ya (76b/02), (95b/12), (95b/12)

h. + yıla (76a/12)

[= 5]

ḥayāsuz: < Ar. Utanmayan (kimse).

h. + lardan (96b/07)

[= 1]

ḥayat: < Ar. Yaşam.

h. (100a/05), (62a/08)

[= 2]

ḥayrān: < Ar. Şaşırmış kimse.

h. + olub (98a/06)

[= 1]

ḥayret: < Ar. Şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

h. + ile (71a/17)

[= 1]

ḥazret: < Ar. 1. Allah'ın huzuru, katı. 2. Saygı sözü.

h. + de (56a/06)

h. + e (97a/10)

h. + i (54b/16)

h. + inde (55a/04), (68b/15)

h. + inden (54b/09), (99b/03)

h. + indendür (98b/06)

h. + ine (57b/16)

h. + üne (89b/08)

[= 10]

ḥelāl: < Ar. Helal.

h. (71a/14), (71a/15), (77a/17), (91b/08)

h. + durur (70b/08)

[= 5]

ḥicāb: < Ar. Mahcûbiyet hâli, utanmak.

h. + olur (100a/07)

[= 1]

ḥikāyet: < Ar. Hikâye.

h. + ini (94a/17)

[= 1]

ḥikmet: < Ar. 1. Aklın ermediği sebep. 2. Bilgelik.

h. (62b/11), (63b/08), (70b/12), (97b/12)

h. + dürür (56b/06)

[= 5]

ḥikmetlü: Hikmetli. İçinde gizli ve hakîkî sırlar olan.

h. (54b/04)

[= 1]

ḥilm: < Ar. Yumuşak huylu.

h. (51b/01)

[= 1]

ḥisāb: < Ar. 1. Tasarlama, plan kurma. 2. Önceden verilen karar.

h. (65a/13), (65a/13)

h. + edenlerüñ (61a/17)

h. + ından (60a/09)

h. + uından (60a/10)

[= 5]

huccet: < Ar. Delil.

h. (72a/11), (73b/12), (83a/02)

h. + i (63b/01)

[= 4]

huccetleş-: < Ar. Tartışma.

h.-di (63a/11)

h.-ir (63a/11)

[= 2]

hulle: < Ar. Giysi, cennette giyilecek elbise.

h. + lerini (77a/09)

[= 1]

hüceyre: < Ar. Çok küçük hücre, hücrecik.

h. (70b/03)

h. + den (70b/10)

[= 2]

hüküm: bk. hüküm

h. (60b/13), (60b/14), (61a/16), (64a/04)

h. + éde (84b/09)

h. + édecegem (87a/11)

h. + édenlerüñ (60b/15), (84b/10)

h. + in (93a/09)

h. + leri (66a/15)

h. + üdürür (70a/09)

[= 11]

hüküm: < Ar. Yargı, karar.

h. + den (52b/09)

h. + leri (91b/11)

[= 2]

hürmet: < Ar. Saygı gösterme, Dikkatli ve özenli davranma.

h. (53a/01)

[= 1]

hāyın: < Ar. Hâin.

h. + olmañ (100a/17)

[= 1]

haber: < Ar. Haber.

h. (59b/02), (97b/17)

h. + inden (53b/01)

h. + ini (94a/07)

h. + leri (55a/12)

h. + lerinden (85b/17)

h. + lerini (83b/15)

h. + üñ (61b/14)

h. + vèrdi (97b/16)

h. + vèriser (74a/07)

h. + vèrser (74b/07)

h. + vèrüş (59a/04), (59b/03), (59b/07), (71a/17)

h. + vèrür (52a/08), (61a/10), (66b/09), (91b/04)

[= 19]

ḥabīr: < Ar. 1. “*Her şeyden haberdar olan*” manasında Allah’ın isimlerinden biri. 2.

Haberi olan, haberli, haberdar, vâkîf.

h. + den (66a/15)

h. + dürür (62b/12), (66a/09)

[= 3]

ḥabīs: < Ar. Pis, murdar.

h. (91b/09)

[= 1]

ḥalāyık: < Ar. Hizmetçi, köle.

h. (91b/15)

[= 1]

ḥalīlullah: Allah'ın dostu anlamında Hz. İbrâhim için kullanılan lakap.

h. + a (62b/15)

[= 1]

ḥalife: < Ar. Halife.

h. (87b/14), (89a/16)

h. + ler (74b/08), (82b/08)

[= 4]

ḥalk: < Ar. Halk.

h. (58b/17), (68a/13), (75b/16), (89a/02)

h. + a (54a/10), (58a/02), (64a/15), (84a/15)

h. + ı (55b/08), (57b/04), (71b/06), (85b/08), (95a/04)

h. + ına (66a/09), (97b/17)

h. + ından (82a/17)

h. + ını (69b/05)

h. + ını (90a/10)

h. + u (86b/16), (95b/03)

h. + un (89b/10)

[= 21]

ḥarāb: < Ar. Yıkık dökük, bitik, vîran.

h. + étdük (75a/04)

h. + oldı (88a/08)

[= 2]

ḥarāc: < Ar. Kişinin rızası olmadan, zorla alınan para.

h. + larını (93a/01)

[= 1]

ḥarc: < Ar. Harcamak, tüketmek, sarfetmek.

h. + éderlerdi (70a/09)

h. + étmek (84a/04)

[= 2]

ḥastalığ: *bk.* ḥastalık

h. + ıla (56b/02)

[= 1]

ḥastalık: Hastalık.

h. + dan (51b/08)

[= 1]

ḥaṭā: < Ar. Hata, yanlış.

h. + ya (94b/14)

[= 1]

ḥaṭṭ: < Ar. Çizgi.

h. (73a/08)

[= 1]

ḥattıçoğaz: Küçük çizgi, sınır.

h. + lar (73a/09)

[= 1]

ḥayr: < Ar. Hayır, iyilik.

h. (74a/01)

h. + dan (55a/08)

h. + ederdüm (95b/07)

h. + ıla (56b/04)

[= 4]

ḥazīne: < Ar. Hazine.

h. + leri (59b/16)

[= 1]

ḥıışm: < Fars. Öfke, kızgınlık, gazap.

h. + durur (73b/14)

h. + ından (81a/17)

h. + umuz (75a/04)

[= 3]

ḥiṭāb: < Ar. Bir kimsenin karşısındaki insan(lar)a doğru konuşması, Sözün veya yazının bir kimseye yöneltilmesi.

h. + ından (92a/03)

[= 1]

ḥizmet: < Ar. Hizmet.

h. + edenlerden (70a/12)

[= 1]

ḥoca: < Fars. Hoca.

h. + sıdurur (61a/16)

[= 1]

ḥod: < Fars. Kendi, bizzat, -de, dahi.

h. (54a/13), (54b/01), (54b/04), (55a/05), (95a/09)

[= 5]

ḥor: < Fars. Değersiz, bayağı, hakir.

h. (92b/15)

h. + olıcılardansın (75b/15)

[= 2]

ḥorluk: bk. ḥorluk

h. (64b/15), (90b/12)

[= 2]

ḥorluk: Hakirlik, bayağılık, aşağılık.

h. (68b/07)

[= 1]

ḥoşluğ: *bk.* ḥoşluk

h. + ıla (59a/16)

[= 1]

ḥoşluk: İyilik, güzellik.

h. (87b/18), (91a/14), (91a/14)

h. + dan (59a/16)

[= 4]

ḥūb: < Fars. Güzel.

h. (88a/16)

[= 1]

ḥūn: < Fars. Kan.

h. (58a/17), (58b/06)

[= 2]

ḥudāvendā: < Fars. Allah.

h. (80a/11), (85a/04), (89b/08)

[= 3]

ḥurmā: < Fars. Hurma.

h. (65b/09), (71a/01)

h. + dan (70a/03)

h. + nuḡ (65b/08)

[= 4]

hā: Hadi manasında.

h. (88a/11)

[= 1]

hārūn: Hz. Musâ'nın kardeşi, peygamber.

h. (90b/05), (91a/04), (91a/05), (91a/06)

h. + a (89a/16)

h. + uḡ (90b/04)

[= 6]

harūn: bk. hārūn

h. (86b/08), (87a/07)

h. + ı (63b/12)

[= 3]

haykır-: Haykırmak.

h.-ub (64b/14)

[= 1]

heba: Put ismi. (Kabe'de olan büyük putlardan biri)

h. (83a/03)

[= 1]

helāk: < Ar. Yok olma, ölme, perişan olma.

h. + ède (87b/13)

h. + èder (60b/17), (69b/06), (91a/09), (93b/14)

h. + èderdün (91a/08)

h. + èdicidürür (92b/07)

h. + ètdük (55a/14), (55b/02), (89a/01), (89a/02)

h. + ètmek (70a/14)

h. + ètmezler (57b/05)

h. + ları (55b/10)

h. + olandan (84a/10)

h. + oldılar (83b/13), (85a/09)

h. + olmaz (59b/09)

h. + olur (89a/08)

[= 19]

helāl: *bk.* helāl

h. + ètdi (88b/17)

[= 1]

hem: < Fars. Hem, hem de.

h. (51b/14), (51b/14), (66b/11), (70a/11), (84b/05), (98b/13)

[= 6]

hemān: < Fars. Hemen, derhal.

h. (94a/04), (98a/02)

[= 2]

hemezāt: < Ar. Vesveseler, kuruntular, şüpheler.

h. + ı (77a/12)

[= 1]

her: < Fars. Her.

h. (54b/01), (54b/12), (54b/13), (56a/17), (57a/17), (58b/10), (59a/02), (59a/03), (59a/15), (59b/11), (60a/10), (60b/01), (61b/05), (61b/14), (62a/11), (62a/12), (65b/05), (66a/04), (66a/06), (66a/07), (66a/11), (66a/12), (66b/08), (67a/04), (67a/12), (68a/11), (68a/16), (68a/17), (68b/02), (68b/08), (68b/10), (70a/06), (70a/07), (70b/07), (73a/13), (74a/08), (74a/10), (74b/04), (74b/13), (75a/14), (75a/16), (76a/10), (77b/05), (77b/11), (78a/10), (78a/13), (78a/15), (78b/14), (81b/07), (84b/01), (85a/03), (86b/10), (89b/13), (89b/14), (90a/02), (91a/16), (94b/05), (95a/08), (95a/10), (99a/03), (99a/06), (99a/12)

[= 62]

her biri: Ayrı ayrı hepsi.

h. (79a/02)

h. + ne (69b/07)

[= 2]

hergiz: < Fars. Hiçbir zaman, kat'iyen, asla.

h. (52b/15), (64a/06), (68b/12), (83a/13)

[= 4]

herze: < Fars. Gereksiz, boş, faydasız söz.

h. (61b/16)

[= 1]

hevā: < Ar. Arzu, istek.

h. + larınuza (60b/09)

[= 1]

heybet: Ar. Korku veren.

h. (99a/02)

[= 1]

hīç: < Fars. Hiç.

h. (63a/16)

[= 1]

hīçbir: < Fars. Hiçbir.

h. (53b/14)

[= 1]

hidāyet: < Ar. 1. Allah yolu, doğru yol. 2. Doğru yolu gösterme.

h. (53b/06), (64a/02), (91a/02)

h. + dūrūr (73b/08), (97a/01)

h. + vèrdük (63b/10)

[= 6]

hidāyetlen-: Doğru yolu bulmak.

h.-dünüz (52a/07)

[= 1]

himmet: < Ar. Yardım.

h. (93b/06)

h. + ile (89b/15)

[= 2]

hūd: Âd kabîlesine gönderilmiş olan peygamber.

h. (82a/14), (82b/02), (82b/15)

h. + dur (63b/18)

h. + durur (82a/13)

h. + ı (83a/05)

h. + ıla (83a/05)

[= 7]

hudā: < Fars. Oyun.

h. + sı (62b/03)

h. + sına (64a/08)

[= 2]

-İ-

irāk: Uzak.

1. (57b/04), (76a/09)

[= 2]

ırmak: Irmak.

1. + lar (54b/07), (79b/01)

1. + ları (55b/01)

[= 3]

ışlāh: < Ar. 1.Düzeltmek. 2.Yola getirmek.

1. + édün (97a/16)

1. + ét (89a/17)

1. + étdükden (84a/17)

[= 3]

ıssuz: Kimsenin bulunmadığı, boş, tenhâ.

1. (62b/01)

[= 1]

-İ-

īmān: < Ar. Allah’a ve Allah’tan gelen her şeye inanma, inanç.

i. (52b/11), (68a/16), (70a/09), (88b/13), (99a/16)

i. + da (90b/15)

i. + dan (100a/03), (88b/01)

i. + getürdi (66a/11), (83b/05), (84b/03)

i. + getürdiler (88a/15), (91b/12), (98b/17)

i. + getürdüğümüzi (87a/15)

i. + getürdüğünüz (64a/09), (76a/06)

i. + getürdük (58a/14), (87a/06)

i. + getürdükden (74a/01), (81a/16)

i. + getürdüklerini (67a/06)

i. + getürdüler (63b/03), (77b/17), (83a/05), (84b/13)

i. + getürdünüz (83b/09), (87a/08)

i. + getürecek (67a/05), (86a/02)

i. + getürelerdi (100a/03)

i. + getürelüm (88a/09)

i. + getüren (80b/13), (97a/02)

i. + getürenler (84b/02), (88a/02)

i. + getürenalere (74b/17)

i. + getürenlerün (88a/16)

i. + getürücilerüz (83b/07)

i. + getüriserüz (88b/05)

i. + getürmediler (66b/16), (83a/08), (88a/10), (88a/11), (88a/13), (88a/17)

i. + getürmegi (80b/16)

i. + getürmekden (78a/17), (83b/03)

i. + getürmemiş (73b/17)

i. + getürmese (84b/09)

i. + getürmezдіңüz (65a/01)

i. + getürmezler (56a/09), (57a/01), (66b/15), (68b/13), (72a/17), (77a/14),
(90a/02)

i. + getürmezlerdi (55b/07)

i. + getürseler (84b/08), (85b/05)

i. + getürün (58a/13), (58a/13), (92a/01)

i. + getürür (92a/02)

i. + getürürler (60a/15), (64b/05), (64b/06), (65b/14), (66b/12), (67a/06),
(91b/03), (95a/10), (95b/09)

i. + götürici (88a/06)

i. + ı (73b/17), (99b/15)

i. + ıla (68a/11)

i. + larını (63b/03)

[= 80]

i-: Cevheri ek fiil.

i.-di (100a/01), (100a/02), (51b/05), (58b/17), (58b/17), (60b/15), (66a/14),
(66b/11), (67a/03), (79b/04), (83a/03), (83b/03), (84a/10), (88b/15), (89b/13), (91a/05),
(92b/01), (98a/02), (98a/06), (98b/03), (98b/08), (98b/09)

i.-diler (82a/12), (98b/08)

i.-dük (93b/13)

i.-ken (75a/05), (80b/17), (85b/10), (90b/01)

i.-se (58b/13)

i.-señ (86a/17)

[= 31]

i'raẓ: < Ar. Başka bir yöne dönme.

i. + èderler (59b/07), (73b/11), (73b/12)

i. + èdici (55a/10)

i. + èt (61b/17), (66b/02)

i. + ètdi (73b/10)

i. + ètdiler (69b/03)

i. + ètdükleri (53b/02)

[= 9]

i'tikād: < Ar. Kalpten inanma, güçlü inanç.

i. + èden (56a/14)

[= 1]

iblis: < Ar. Şeytan.

i. (75b/07), (75b/10), (75b/15), (75b/15), (76a/01)

[= 5]

ibrāhim: Üç büyük dinde (İslâmiyet, Yahudilik, Hristiyanlık) ortak kabul edilen önemli bir peygamber.

i. (62b/12), (62b/16), (63a/01), (63a/07), (74/14), (74a/13)

i. + e (63b/06), (63b/08)

i. + üñ (63a/11)

[= 9]

icāzuluk: < Ar. Kerâmet, mûcize.

i. + dur (58a/11)

[= 1]

İç: 1. (İnsan ya da nesneden oluşan topluluklarda) Ara. 2. Karın, mîde, bağır.

i. (71b/15), (71b/16)

i. + içüzde (65a/06)

i. + inde (57a/16), (58b/17), (68a/13), (71b/16), (98a/02)

i. + indedür (54a/14)

i. + indeki (66a/15)

i. + indeydüm (54a/18)

i. + lerinden (97b/15)

[= 12]

iç-: İçmek.

i.-di (76b/02)

i.-diler (66b/10)

i.-diñüz (80a/16)

i.-dügümüzile (52a/17)

i.-eler (52a/16), (52b/06)

i.-erlerdi (66b/10)

i.-ersiz (80b/03)

i.-üñ (77b/12)

[= 9]

içün: İçin.

i. (100a/05), (51b/09), (52b/01), (53a/01), (53b/13), (54b/06), (54b/14), (55b/14), (57a/08), (58b/06), (59a/12), (59a/12), (60a/13), (62b/16), (64a/09), (64a/09), (64b/03), (65a/15), (65b/02), (66a/15), (66a/16), (66a/16), (66a/16), (66a/17), (67a/08), (67a/10), (67a/12), (67a/12), (67a/14), (67a/14), (68a/09), (68a/12), (68a/15), (68b/01), (68b/01), (68b/10), (68b/10), (69a/07), (69b/05), (69b/17), (70a/01), (70a/14), (70a/14), (70a/15), (70b/06), (70b/06), (70b/08), (70b/16), (71b/06), (73a/08), (73a/09), (73a/11), (73a/12), (73a/12), (73a/13), (73a/13), (73a/14), (73b/01), (74b/02), (74b/10), (75b/03), (75b/07), (76a/03), (76a/15), (77a/02), (77a/10), (77a/14), (77b/15), (78a/03), (78a/08), (78a/10),

(78a/10), (79a/02), (79a/04), (79a/05), (79a/12), (79b/03), (79b/03), (80a/05), (80b/13),
(81a/01), (81a/11), (81b/05), (81b/12), (82a/04), (82a/07), (82a/08), (82a/15), (82b/05),
(82b/12), (84a/04), (84a/04), (87a/10), (87b/02), (87b/02), (87b/06), (88a/06), (88b/03),
(88b/13), (89a/10), (89b/02), (89b/12), (89b/14), (91a/02), (91a/04), (91a/13), (91b/01),
(91b/02), (91b/10), (93a/10), (93b/10), (94b/06), (94b/12), (95b/04), (95b/08), (95b/11),
(95b/11), (96a/04), (97a/03), (98a/13), (98a/13), (98a/14), (98a/17), (98b/07), (98b/07),
(98b/10), (98b/10), (98b/11), (99a/13)

i. + dür (72a/11), (77b/17)

i. + dürür (54b/10), (54b/16), (66a/11), (68b/16), (74a/16), (87b/10)

[= 137]

idris: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerden biri.

i. + dür (63b/18)

[= 1]

İftira: < Ar. İftira.

i. + etmek (70b/06)

[= 1]

igin-: Zahmet çekmek.

i.-ürseñüz (99a/17)

[= 1]

igne: İğne.

i. (79a/10)

[= 1]

iḥsān: < Ar. Affetmek, bağışlamak.

i. (72b/05)

i. + edenlere (63b/12)

i. + ederler (81b/02)

[= 3]

iḥyā: < Ar. Diriltme, canlandırma.

i. + etdik (68a/11)

[= 1]

iḥtilāf: < Ar. Anlaşmazlık, uyuşmazlık.

i. + dan (97a/16)

[= 1]

iḥtiyār: < Ar. Seçim, tercih.

i. (91a/03)

i. + ede (68a/16)

[= 2]

ikrār: < Ar. Onaylamak, kabul etmek.

i. (86a/05)

i. + ediciler (58a/15)

i. + etdik (69a/17)

[= 3]

İktidā: < Ar. Bir kimseye tâbi olmak.

i. (64a/08)

[= 1]

iki: İki.

i. (52a/13), (52a/15), (52b/04), (52b/04), (52b/07), (53b/15), (54a/10), (55a/10),
(58b/14), (58b/17), (63b/02), (71a/11), (71a/11), (71a/12), (71a/13), (71a/15), (71b/01),
(71b/02), (73b/02), (79a/01), (79a/02), (84a/09), (98a/02), (98a/08)

i. + dürür (52a/11)

i. + nüz (76b/01), (76b/01)

i. + nûze (76b/10)

i. + si (51b/13), (52b/06), (71a/16), (76b/10), (95b/14)

i. + sine (76a/15)

i. + sini (76b/04)

i. + sinüñ (52b/04), (76a/16), (76b/08), (77a/10), (77a/10)

[= 40]

İkindü: Öğlenle akşam arasındaki vakit.

i. (52a/15)

[= 1]

İkiz: Birbirinin eşi olan.

i. (51b/12)

[= 1]

ikrām: < Ar. Sunma, takdim etme.

i. + ètdük (80b/11)

[= 1]

ilāhī: < Ar. “Ey benim Allah’ım” anlamında Allah’a hitap sözü.

i. (58b/15)

[= 1]

ile: İle.

i. (61b/17), (91a/05)

[= 2]

iled-: bk. İlet

i.-ürlerdi (70a/08)

[= 1]

ilerü: İleri. Önde olan, önde bulunan.

i. (84a/02)

[= 1]

ilet-: İletmek.

i.-se (96b/08)

[= 1]

illā: < Ar. İlle, mutlaka.

i. (53a/07), (53a/08), (54a/16), (55a/10), (55b/06), (56b/03), (57a/08), (57b/02), (57b/05), (57b/14), (59b/09), (59b/10), (59b/17), (60b/13), (61a/02), (64a/09), (66b/01), (67b/09), (67b/17), (68b/02), (70b/01), (71b/16), (72a/10), (72b/17), (73b/13), (74a/11), (74b/03), (74b/05), (75a/07), (75b/07), (76b/01), (79a/16), (80b/14), (81b/11), (84a/06), (84a/09), (85a/02), (85a/15), (85b/13), (86a/14), (87a/15), (90a/09), (91a/10), (93a/14), (94b/03), (95a/05), (95a/16), (95b/05), (95b/08), (98b/04), (98b/06)

[= 51]

imdi: Şimdi.

i. (53a/01), (75b/11)

[= 2]

in-: İnnek.

i.-di (55b/16), (58b/13), (73b/05), (90a/02), (91b/14)

i.-düginden (58b/11)

i.-dükde (91a/16), (98b/02)

i.-dükden (55b/11)

i.-ecek (83a/04)

i.-enlerden (63b/10)

i.-erdi (55b/13)

i.-erlerdi (98b/02)

i.-medi (53b/11), (93a/12)

i.-mezden (66a/14), (93b/15)

i.-mişdürür (67b/02)

[= 18]

inan-: İnanmak.

i.-alar (73a/15)

i.-an (89b/09)

i.-madılar (59a/10)

i.-mağa (64a/06)

i.-mazlar (55b/14), (57a/17), (67a/13)

i.-mazuz (68b/03), (88a/06)

i.-sa (59b/11)

[= 10]

inancı: İnanan.

i. + larsağuz (84b/01)

i. + sığuz (67b/14)

[= 2]

incîl: < Ar. Hz. İsa'ya indirilen dört mukaddes kitaptan biri.

i. (56b/15), (58a/04), (67b/01), (73b/02)

i. + de (91b/06)

[= 5]

incin-: İncinmek.

i.-dük (87b/10)

[= 1]

incit-: İncitmek.

i.-diler (53a/15)

i.-mek (83a/13)

[= 2]

incü: İnci.

i. + sini (58b/17)

[= 1]

indür-: İndirmek.

i. (58b/05)

i.-di (52a/02), (64a/14), (64b/01), (65b/04), (67a/16), (91a/17), (96a/16)

i.-dügi (98a/12)

i.-dük (64b/03), (73a/16), (77a/01), (81b/06)

i.-düm (64b/10)

i.-e (58a/17)

i.-eydük (55b/04), (55b/09), (67a/01)

i.-medi (63b/01), (64a/11), (78a/08)

i.-mek (53b/13)

i.-ür (98b/09)

i.-ürem (64b/11)

[= 24]

indürici: İndiren (kimse).

i. + yem (58b/10)

[= 1]

inkār: < Ar. İnkār.

i. (64a/13)

i. + éderler (53a/13)

i. + éderlerdi (75b/01)

i. + éderse (64a/05)

i. + édicilerdürür (79b/16)

i. + édicilerüz (83b/09)

i. + étdiler (54a/08)

i. + étdük (69b/01)

i. + étdükden (73b/13)

i. + étdüklerin (80b/10)

[= 10]

ins: < Ar. İnsan.

i. (69a/12), (69a/13)

i. + den (56b/10)

i. + e (64a/10)

i. + i (69a/05)

[= 5]

intikām: < Ar. Yapılan kötülükten alınan öç.

i. (88b/09)

[= 1]

inzār: < Ar. Korkutma.

i. + edelerdi (55b/08)

[= 1]

ip: İp.

i. + lerin (68a/17)

[= 1]

irkek: bk. erkek

i. (71a/12), (71a/12)

i. + imüz (70b/10)

i. + ler (51b/04), (71a/14), (71a/15)

i. + lere (84a/04)

i. + lerimüz (70b/08)

[= 8]

irkeklü: ?

i. (71a/11)

[= 1]

irşād: < Ar. Allah yolunu göstermek için yapılan uyarı.

i. + dur (64a/15)

[= 1]

isde-: bk. İste-

i.-r (81a/08)

i.-yem (89a/10)

[= 2]

isfendiyyār: İran tarihinde hak, kudret ve lûtuḫ sembolü olarak yer alan efsanevî kahraman.

i. (57b/03)

[= 1]

ishāk: Hz. İbrâhîm'in oğlu, Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri.

i. + ı (63b/09)

[= 1]

islām: < Ar. Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, Müslümanlık.

i. (68b/09), (74b/01), (79b/14), (79b/15)

i. + durur (62b/03), (80b/07)

[= 6]

ismā'īl: Hz. İbrâhîm'in oğlu, Kur'an'da adı geçen bir peygamber.

i. + i (63b/14)

[= 1]

ismi a'zām: “Allah'ın en büyük ismi” anlamında bir tabir.

i. + lar (94b/12)

[= 1]

isrâf: < Ar. Gereksiz yere harcama, savurganlık.

i. + edenleri (71a/07)

i. + edici (84a/05)

i. + edicileri (77b/13)

i. + etmen (71a/06), (77b/13)

[= 5]

isrâfîl: < Ar. Dört büyük melekten biri olup kıyamet gününde sûra üflemekle görevlidir.

i. (75b/17)

[= 1]

issi: Sahip.

i. + dürür (51b/01), (62b/11), (63b/08), (63b/08), (70b/12), (72a/03)

[= 6]

iste-: İstemek.

i.-dük (88b/09)

i.-r (96b/15)

i.-rseñüz (99b/06), (99b/07)

[= 4]

istihzā: < Ar. Alay etme.

i. (55b/15)

i. + éderlerdi (55a/12)

i. + étdüklerinün (56a/01)

[= 3]

iş: Herhangi bir yere düzen verici, günlük yaşayışı sağlayıcı her türlü çalışma.

i. (53b/07), (60b/16), (77a/15)

i. + de (98a/04)

i. + i (55b/10)

i. + idür (94a/05)

i. + ile (85b/11)

i. + imüzden (84a/08)

i. + in (78a/15)

i. + ler (65a/10), (68a/15)

i. + lerden (91b/07)

i. + leri (70b/05), (74a/07), (86a/10), (95b/06)

i. + lerile (91b/07)

i. + lerinde (76a/04)

[= 18]

işāret: < Ar. Belirti, gösterge, alamet.

i. + éder (100a/11)

[= 1]

işbu: İşte bu.

i. (56b/09), (57b/17), (61b/03), (69a/16), (70a/03), (70a/05), (70a/17), (70b/05),
(70b/08), (73a/05), (73a/16), (76a/13), (76a/17), (77a/15), (78a/02), (79b/03), (80b/09),
(83a/11), (85b/14), (89a/07), (90a/05), (93a/08), (94a/15)

[= 23]

işid-: bk. İşit-

i.-e (97a/06)

i.-eler (96a/12)

i.-emezler (57a/16)

i.-irmisse (100a/02)

i.-meyelerdi (85b/16)

i.-ün (52b/12)

i.-ürler (53b/08)

i.-ürsüz (99b/13)

[= 8]

işit-: İşitmek, duymak.

i.-di (94a/04)

i.-diler (98a/02)

i.-dük (66a/05), (99b/14)

i.-meyenlerdürür (99b/16)

i.-mezdi (88a/14)

i.-mezler (94b/09), (96b/04), (99b/15)

[= 9]

işıtdür-: İşittirmek, duyurtmak.

i.-ürdi (100a/01)

[= 1]

işle-: Çalışmak, faaliyete geçmek, etki etmek, kullanmak.

i.-diler (70b/05), (80a/04), (89a/09)

i.-dügünden (69b/09)

i.-dügüyle (93b/15)

i.-dükden (90b/14)

i.-dükleriyle (91a/09)

i.-dünüz (61a/11)

i.-mek (83b/01)

i.-mezlerdi (67a/11), (70a/16)

i.-η (69b/15)

i.-r (59a/14)

i.-rdi (89a/01), (89a/02)

i.-rdünüz (79b/08)

i.-rem (69b/16)

i.-ridünüz (52a/09)

i.-rlar (90a/09)

i.-rlardi (64a/03), (66b/09), (74a/08), (87a/04)

i.-rseñüz (61a/13)

i.-rüz (62b/16)

i.-se (60b/01)

i.-seler (77a/14)

i.-yen (65a/10)

i.-yevüz (81a/02)

[= 29]

it: İt, köpek.

i. (94a/15), (94b/02)

i. + e (94b/02)

i. + üñ (94a/12)

[= 4]

ittifak-ı mekr: Hileli birliktelik.

i. + dür (87a/09)

[= 1]

izhâr: < Ar. Âşıkâr etme, açığa çıkarma.

i. + ëdersiz (64a/16)

[= 1]

izn: < Ar. İzin, müsâade.

i. + ümile (58a/07), (58a/08), (58a/09)

[= 3]

-K-

kâdir: < Ar. 1. “Tam ve mutlak kudret sâhibi olan, istediğini dilediği gibi yapmaya gücü yeten” anlamına gelen Allah’ın isimlerinden biri. 2. Kudretli ve kuvvetli kimse, muktedir.

k. (56b/03)

k. + dürür (53b/12), (54b/12), (61b/06)

[= 4]

kâyim: Var olan.

k. + dūr (62b/08)

[= 1]

ķabūl: < Ar. Peki deme, rāzı olma.

k. + ēder (53b/08)

k. + ētdi (98a/17)

k. + ētdūm (17)

k. + ētmediler (75a/03)

k. + ētmek (68b/10)

k. + ētmekden (64b/17), (79a/08)

k. + ētmezler (53b/09)

k. + olmaya (62a/12)

[= 9]

ķabz: < Ar. (Azrâil bir kimsenin) Canını almak.

k. + ēder (61a/14)

[= 1]

ķaç-: Kaçmak.

k.-maķlūķdan (69b/13)

k.-uņ (100a/09)

[= 2]

ķaçan: Ne zaman.

k. (60a/15), (61b/16), (71a/05)

k. + ki (100a/05), (51b/03), (51b/08), (51b/11), (51b/13), (51b/15), (51b/15),
(52a/01), (52a/07), (52a/10), (54a/08), (57b/16), (59a/12), (59a/16), (61a/14), (65b/12),
(66b/15), (68b/03), (73a/01), (77a/14), (78a/11), (80a/10), (81b/04), (87b/18), (94a/14),
(96b/10), (97b/01), (97b/02), (99a/10)

[= 32]

kaḍiyye: Âfet, bela.

k. (91a/05)

[= 1]

kaḍar: < Ar. Kadar, miktar.

k. (55a/16), (74a/09), (79a/02), (79a/03), (88a/14), (93a/11)

k. + inca (66b/10), (74a/11)

[= 8]

kaḥır: < Ar. Mahvetme, gâlip gelme, helâk etme.

k. (56b/05)

k. + edicidürür (56b/05), (61a/11)

k. + laruz (87b/05)

[= 4]

kaḳı-: Öfkelenmek, kızmak.

k.-mağı (90b/12)

k.-yub (90b/01)

[= 2]

kal-: Kalmak.

k.-an (51b/12), (67b/10), (73a/06), (78a/06), (90a/11), (95b/17)

k.-dı (74a/07), (93a/07)

k.-masun (70a/14)

k.-mısdurur (68a/13)

k.-ur (70a/13)

k.-urlar (95a/12)

[= 12]

kaldur-: Kaldırmak.

k.-duḫ (93b/03), (94a/10)

k.-duḡ (54a/18)

k.-ur (92b/03)

[= 4]

kalīl: < Ar. Çok olmayan, az.

k. + den (61a/05)

[= 1]

kalk-: Kalkmak.

k.-dı (54a/05)

k.-duḡı (75b/16)

[= 2]

ķamu: 1. Bütün, hep. 2. Herkes.

k. (95a/17), (98a/02)

k. + sını (80a/06)

[= 3]

ķan: İnsan ve hayvan vücudundaki kırmızı, yaşam sıvısı.

k. (71b/10), (88a/16), (91b/09)

k. + dan (90a/11)

[= 4]

ķana-: Kanamak.

k.-rıldı (99a/09)

[= 1]

ķanad: Kuş ve böceklerde bulunan, uçmalarına yardımcı olan organ.

k. + ıyla (53b/15)

[= 1]

ķancaru: Neresi, nereye, ne taraf.

k. (78b/08)

[= 1]

ķanda: Nerede, nereye.

k. (66a/03)

k. + dur (78b/08)

[= 2]

ķanı: Hani, nerede.

k. (57a/06)

[= 1]

ķankı: Hangi.

k. (95a/10)

k. + muz (74a/03)

k. + sı (63b/02)

[= 3]

ķap-: Kapmak. Yakalayıp tutmak.

k.-a (100a/14)

[= 1]

ķapu: Kapı.

k. + ları (79a/09)

k. + sını (59a/16)

[= 2]

ķara: En koyu renk, siyah.

k. (93b/17), (94a/02)

[= 2]

ķarār: < Ar. 1. Bir olay hakkındaki değişmez hüküm. 2. Bir yer veya bir durumda sebat etme.

k. (65b/02)

k. + edecek (76b/15)

k. + ederse (89b/05)

k. + etti (56a/09)

[= 4]

ķarańulan-: Kararmak.

k.-dı (62b/17)

[= 1]

ķarańuluę: bk. ķarańuluk

k. + unda (59a/02), (61a/05), (65a/16), (65a/16)

[= 4]

ķarańuluk: Karanlık.

k. + da (68a/13)

k. + ları (54b/17)

k. + larından (61b/01), (61b/01)

[= 4]

kardeş: Kardeş.

k. + i (86b/08), (89a/16)

k. + leri (96b/13)

k. + lerinden (63b/17)

k. + ümi (90b/09)

[= 5]

karın: (İnsan ve hayvanlarda) Göğüs altından kasıklara kadar olan bölge.

k. + da (71a/16)

k. + durur (71b/16)

k. + larındadır (70b/08)

[= 3]

karış-: İki veya ikiden fazla maddenin birleşmesi.

k.-an (71b/18)

[= 1]

karışdur-: İki veya ikiden fazla maddeyi birleştirip karışmasını sağlamak.

k.-a (61b/09)

k.-mağ (70a/15)

[= 2]

karşı: 1. Ayrı şeyleri temsil edenlerin her birine göre diğeri, zıt, muhâlif. 2. Direnmek, boyun eğmemek.

k. + durmadılar (63b/03)

[= 1]

karşı: bk. karşı

k. (99a/03), (99a/04)

[= 2]

kat: 1. Huzur. 2. Tabaka, derece.

k. (54b/16), (54b/17), (56a/12), (56a/12), (65b/07), (65b/07)

k. + imda (60b/12)

k. + ında (54a/01), (58b/17), (80a/03), (97b/09), (99b/15)

k. + indadurur (61a/01), (66b/13), (68b/07), (95a/15), (95b/03), (97a/08)

k. + larında (91b/06)

k. + umda (59b/15), (60b/15)

k. + uñuzda (72a/09)

[= 22]

katı: bk. katı

k. (72a/11)

[= 1]

katı: Haşın, sert, acı.

k. (68b/07), (90a/14), (90b/01), (92b/08), (92b/13)

[= 5]

katılığ: Zorluk, meşakkat.

k. + ını (61b/10)

[= 1]

kavm: < Ar. 1. İnsan topluluğu. 2. Bir peygamberin gönderildiği topluluk.

k. (63b/06), (78a/03), (94b/03)

k. + i (61b/08), (63a/11), (90a/10), (92a/09)

k. + imüz (85a/05)

k. + inüz (73a/02)

k. + inden (81b/17), (82b/08), (83b/03), (84b/11), (85a/06), (91a/03), (92a/05),
(94b/17)

k. + ine (81b/13), (82a/13), (84a/01), (87b/07)

k. + inün (84a/06), (88b/12)

k. + üm (82a/01), (82a/15), (82b/02), (83b/15)

k. + ümüz (52a/17)

k. + ün (61b/13), (94b/02), (94b/02)

k. + üne (89b/15)

k. + üñi (62b/14)

k. + ünden (86b/05)

[= 34]

ķayġu: Endîşe, gam, keder, tasa.

k. + dan (61b/05)

[= 1]

ķayġulan-: Kaygı duymak, üzölmek, endîşelenmek.

k.-alar (59b/12)

[= 1]

ķayır-: İlgilenip korumak, gözetmek, himâye etmek.

k.-sa (59b/11)

[= 1]

ķaylûle: < Ar. Öġle uykusu.

k. (75a/05)

k. + de (75a/05)

[= 2]

ķayna-: Sıcaklıġı belli bir dereceyi bulunca fokurdamak.

k.-r (62a/14)

[= 1]

ķayur-: bk. ķayır

k.-sa (78a/16)

[= 1]

kazan-: Kazanmak.

k.-dılar (52b/04)

k.-dukları (85b/08)

k.-dukları (62a/09), (62a/13)

k.-maz (74b/04)

k.-urlar (68a/05)

k.-urlardı (68a/05)

k.-ursız (55a/08)

[= 8]

kıgılu: Tüylü.

k. (71b/17)

[= 1]

kıl-: Kılmak, Yapımk, etmek.

k. (57a/09), (58b/15), (58b/16), (88a/08), (88b/03), (89a/05), (98a/16)

k.-a (87b/14)

k.-acak (68b/06)

k.-alar (81a/02)

k.-ayduğ (55b/11)

k.-dı (51/07), (56a/01), (56a/01), (58b/13), (63b/05), (65a/13), (65a/15), (69b/02), (71a/08), (71a/12), (71a/13), (71a/13), (72a/14), (72b/03), (72b/11), (74b/08), (78a/07), (78a/09), (79b/13), (82b/08), (83a/15), (85a/03), (88a/09), (88a/13), (88a/15), (89b/06), (91a/03), (91a/16), (94a/15), (95b/10), (98a/07)

k.-dılar (53a/03), (64a/13), (65b/14), (65b/14), (70a/01), (70a/03), (70b/15), (80a/06), (90b/14), (90b/15), (93b/01), (95b/17), (97b/07), (97b/07)

k.-duğı (65a/13), (80b/14), (80b/15), (88b/04), (99b/04)

k.-duğını (79b/10), (79b/11)

k.-duğum (82b/16), (82b/17)

k.-duğumuz (71b/18), (81a/03)

k.-duğumuzdan (97b/05)

k.-duk (56a/02), (66a/16)

k.-duķ (53a/05), (55b/01), (57a/14), (57a/16), (63b/17), (65a/17), (67a/07), (67a/12), (68a/12), (68a/17), (71b/13), (71b/15), (72a/01), (75b/02), (75b/03), (75b/05), (77a/13), (80b/12), (80b/12), (91a/14), (92a/07), (92a/09)

k.-duķda (77b/12)

k.-duķdan (73b/12)

k.-dum (89b/08), (89b/10)

k.-ma (80a/11)

k.-madı (51b/03), (51b/10), (51b/14), (75b/07), (80a/15), (98b/03)

k.-maduķ (66b/04)

k.-mağ (66a/16), (73a/12)

k.-mağıl (58b/16), (90b/08)

k.-mağıla (76a/05), (89b/11)

k.-mağda (77b/05)

k.-mağdan (75b/09), (89b/14)

k.-mamaklığınuzdur (72b/04)

k.-maz (73b/17), (75b/04), (95a/09), (95b/04), (95b/05), (99b/10)

k.-mazduğ (72a/06)

k.-mazlar (93a/17), (97a/10)

k.-mazuz (52b/01), (93b/02)

k.-sa (60b/02), (60b/03)

k.-uñ (62b/05)

k.-ur (59a/04), (59a/06), (68b/10), (68b/11), (68b/12)

k.-urduğ (55b/12)

k.-ursa (62a/11)

k.-ursız (64a/16)

k.-uruz (63b/12), (69a/10), (78a/03), (92b/05)

[= 140]

kıldur-: Kıldırmaq.

k.-dı (74b/09)

[= 1]

ķılıc: bk. ķılıç

k. (61b/15)

k. + 1 (99a/09), (99a/09)

[= 3]

ķılıcı: Kılan.

k. + durur (65a/12)

[= 1]

ķılıç: Kılıç.

k. (91b/13), (99a/14)

[= 2]

ķılın-: Kılınmak.

k.-ursız (87b/14)

[= 1]

ķındurıvēr-: Kandırıvermek.

k.-ürler (96b/13)

[= 1]

ķır-: Kırmaq. Azalmasına sebep olmak.

k.-a (98a/13)

[= 1]

ķıraķ: Kenar, kıyı, uç.

k. + ında (92b/01)

[= 1]

ķırķıl: Saçına, sakalına ak düşmüş (kimse).

k. + iken (58a/02)

[= 1]

ķırıl-: Kırılmak. Yok edilmek.

k.-dılar (91a/07)

[= 1]

ķırķ: Kırk.

k. (71b/18), (89a/15), (97b/16)

[= 3]

ķıřsa: < Ar. Kısa ve ibret verici hikâye.

k. + ederüz (85b/17)

[= 1]

ķıřmet: < Ar. Allah'ın takdîri, nasip.

k. (97b/11)

[= 1]

ķıyâmet: < Ar. Kıyamet.

k. (53a/04), (54a/09), (56a/07), (56a/17), (59a/05), (60a/03), (64b/06), (64b/15),
(65a/01), (65a/06), (72b/01), (74a/09), (75a/14), (78a/01), (79b/16), (90a/08), (92b/17),
(93b/11), (94a/03), (95a/13), (99a/09)

k. + den (95b/02)

k. + e (62b/09)

k. + üñ (95a/14)

[= 24]

kız: Kız.

k. + dı (88a/11)

k. + ı (84a/09)

k. + lar (65b/16)

k. + ları (70a/13)

k. + larıdur (65b/17)

k. + uñuzı (72b/06)

[= 6]

kızıl: Kızıl, kırmızı.

k. (58b/13)

[= 1]

kızlık: Kızlık.

k. (87b/16)

[= 1]

ķitāl: < Ar. Vuruşma, savaş.

k. (66a/14)

[= 1]

ķiyās: < Ar. Kıyas. Karşılaştırma, mukāyese etme.

k. (75b/12)

[= 1]

ķo-: Koymak.

k.-mayan (97a/14)

k.-r (87b/01)

k.-rlardı (76b/06)

[= 3]

ķol: Kol.

k. + larından (65b/08)

[= 1]

ķolay: Zahmetsiz, basit.

k. + dur (98a/11)

[= 1]

ķoltuķ: Koltuk. Omzun altında, kol ile ķovdenin birleřtiķi yer.

k. + una (86b/02)

[= 1]

kon-: Konmak. Bir yerde konaklamak, geceyi geçirme.

k.-dılar (98b/12)

[= 1]

konuk: Misâfir.

k. + lara (70a/04), (70a/07)

[= 2]

kop-: Kopmak.

k.-a (75a/14)

k.-açaksız (100a/09)

k.-ınca (94a/03)

k.-iser (62b/06)

k.-iserüz (62b/07)

k.-mağa (60a/03)

k.-sa (51b/13)

k.-sar (57b/15)

k.-sarsız (77b/07)

[= 9]

kopar-: Bir şeyi bağlı olduğu yerden ayırmak.

k.-duḫ (93b/03)

k.-iserüz (57a/04)

[= 2]

kor: Ateş.

k. (93b/17), (94a/01), (94a/01)

[= 3]

kork-: Korkmak.

k.-a (97b/02)

k.-alar (52b/11)

k.-an (98b/08)

k.-anlar (87b/10)

k.-ar (53a/07), (60a/03), (96b/10)

k.-aram (56a/15), (56a/17), (63a/16), (81b/15)

k.-arduḫuz (100a/13)

k.-arlar (53a/10), (60a/05), (91a/03), (91b/01), (93a/16)

k.-asız (73a/10)

k.-dılar (97b/06)

k.-mağ (82a/08)

k.-maz (63a/17), (82a/16)

k.-mazam (63a/13)

k.-sa (78a/15)

k.-salar (85b/05)

k.-ub (81a/17), (97a/05)

k.-uñ (100a/10), (52b/12), (58b/01), (62b/05), (62b/08), (73a/17), (97a/15)

[= 34]

ķorkķu: 1. Kötölük ve tehlike gelme olasılığı. 2. Tehlike karķısında hissedilen endiķe, kaygı.

k. (59b/12)

k. + yıla (85a/15)

[= 2]

ķorkķud-: bk. ķorkķut-

k.-a (82b/07), (84b/02)

k.-am (56b/09), (56b/10)

k.-asın (64b/04), (74b/16)

k.-urlar (69a/16)

[= 7]

ķorkķuducı: Korkutan.

k. (95b/08)

k. + dur (95a/05)

k. + lar (59b/11)

[= 3]

ķorkut-: Korkmasına yol açmak.

k. (60a/02)

k.-dılar (86b/17)

k.-duğıııla (83b/11)

k.-duğuı (82b/14)

k.-mağ (82a/07)

[= 5]

ķoy-: Bir nesneyi bir yere yerleştirmek, bırakmak.

k.-acaķ (65b/03)

k.-duğdı (88b/15)

k.-ub (60b/08), (66b/06), (87a/05), (87a/06), (96a/08)

[= 7]

ķoyun: Koyun.

k. (51b/11)

k. + dan (71a/11), (71b/15)

k. + lar (51b/12)

[= 4]

kul: Allah'a göre insan.

k. + lara (56a/12)

k. + ları (56b/05), (60a/15), (61a/12), (77b/15)

k. + larına (77b/02)

k. + larının (81a/10)

k. + u (62b/09)

[= 8]

kuḷaḡ: bk. kuḷaḡ

k. + in (51b/06)

k. + ina (88a/14)

k. + uḡuzı (59b/03)

[= 3]

kuḷaḡuzla-: bk. kuḷaḡuzla-

k.-dı (62a/18), (64a/07), (74a/12), (74a/13), (76b/04), (77b/07), (79b/02),
(94b/04)

k.-duḡ (63b/09), (63b/10), (63b/13), (63b/15), (63b/18)

k.-maya (79b/04)

k.-maz (71b/06), (90a/13)

k.-mazsa (63a/04)

k.-mıṣdur (63a/12)

k.-r (64a/01), (92a/05)

k.-rdı (72a/12)

k.-ya (68b/09)

k.-yamaz (95a/11)

[= 23]

ķulaķuzlan-: ķılaķuzlan-

k.-asız (65a/15)

k.-madılar (70b/17)

k.-maķ (73a/13)

k.-maķıla (76a/07)

k.-mış (92a/04)

k.-mışdurur (63b/04)

k.-mıřraķ (73b/06)

k.-ur (79b/03)

[= 8]

ķulak: İşitmeyi sağlayan organı.

k. (57a/13), (97a/03)

k. + ları (57a/16), (94b/09), (96a/12)

[= 5]

ķullan-: Kullanmak. (Birini veya bir Şeyi) Yapımk istediği Şeye, menfaatine âlet etmek.

k.-ma (86a/15)

[= 1]

ķum: Kum.

k. (98b/13)

[= 1]

ķur’ân: < Ar. Hz. Muhammed’e indirilen, İslâmîyet’in esas kitabı, mukaddes kitap.

k. (55a/13), (56b/09), (56b/10), (62a/01), (62a/06), (64a/09), (64b/02), (66a/15),
(67b/02), (73a/16), (73b/07), (74b/14), (80b/14), (80b/15), (97a/01), (97a/02), (97a/03)

k. + a (66b/17)

k. + dan (74b/15), (95a/10)

k. + dur (73b/07)

k. + durur (66a/10), (67b/06)

k. + ı (67a/17), (96a/16), (97b/03), (99b/13)

k. + ıla (60b/06), (62a/09), (80b/11), (98a/12)

k. + ına (67b/14)

k. + ını (64b/17), (73b/09)

k. + umı (78a/15)

k. + umuza (75b/01), (80b/10)

k. + umuzda (60a/16), (61b/17)

k. + umuzı (59a/01), (72a/17), (79a/08), (94b/03)

k. + uŋ (60b/05)

[= 44]

ķurbān: Allah yolunda kesilen hayvan.

k. + um (74a/15)

[= 1]

ķurbaga: Kurbaga.

k. (88a/13)

[= 1]

ķureys: Hz. Muhammed'in bağlı olduğu kabile.

k. (65b/17)

k. + üŋ (97b/15)

[= 2]

ķurı: *bk.* ķuru

k. (61a/03)

[= 1]

ķurtar-: Kurtarmak.

k.-acaķ (61b/03)

k.-dı (85a/01)

k.-dıķ (84a/08)

k.-duḫ (82a/09), (83a/05), (83a/05), (92b/11)

k.-maduḫ (84a/10)

k.-maḫdur (92b/09)

k.-ur (61b/01), (61b/04)

[= 11]

ḫurtul-: Kurtulmak.

k.-maḫ (56b/02)

k.-mazlar (57a/03), (70a/01)

k.-ur (69b/14)

[= 4]

ḫuru: Nemi, suyu olmayan.

k. (54a/03), (61b/01), (65a/16)

[= 3]

ḫuru-: Kurumak.

k.-rdu (59a/13)

[= 1]

ḫurubaṣ: ?

k. (65a/02)

[= 1]

ḫurut-: Kurutmak. Bir şeyi tamâmen tüketmek, bitirmek.

k.-dı (88a/09)

[= 1]

kuş: Kuş.

k. (53b/14), (58a/06), (58a/07)

k. + ı (71b/14)

[= 4]

kuşluk: Sabah ile öğlen arasındaki vakit.

k. (75a/05)

k. + da (85b/10)

[= 2]

kuvvetlen-: Kuvveti, gücü artmak, güçlenmek.

k.-ün (97b/17)

[= 1]

kuvvetlendür-: Güçlendirmek.

k.-düm (58a/01)

k.-eydi (100a/15)

[= 2]

kuyruk: Bâzı koyun türlerinde eritilerek yağı alınan uzantı.

k. + ları (54a/01)

[= 1]

ķuzıla-: Yavrulamak.

k.-sa (51b/11)

[= 1]

kāfir: < Ar. Allah’a inanmayan yâhut Allah’ın kelâmlarını inkâr eden kimse.

k. (100a/08), (58b/11), (62a/15), (68a/11), (79b/14), (94a/08)

k. + le (100a/08)

k. + ler (51b/03), (51b/18), (53b/10), (66a/01), (68a/15), (78b/09), (79b/13),
(80b/06), (80b/06), (96b/02), (96b/05), (99b/08)

k. + lerdî (78b/11)

k. + lerdürür (93a/05)

k. + lere (78a/01), (99a/08), (99a/12)

k. + leri (53b/08), (69a/12)

k. + leridürür (98a/08)

k. + leriñün (63b/05)

k. + lerini (69a/12)

k. + lerüñ (60b/06), (62a/04), (69b/07), (94a/02), (98a/13), (99b/05)

k. + olanlar (85a/13)

k. + olanlaruñ (86a/04)

k. + oldılar (51b/16), (55a/01), (55b/06), (57b/02), (58a/11), (69b/03), (82a/17),
(85a/06), (99a/01), (99a/11)

k. + olduğuz (79a/06)

k. + olmadılar (64a/07)

[= 49]

kāğıd: <Fars. Kağıt.

k. + da (55b/05)

[= 1]

kārvān: <Fars. Kervan.

k. (97b/14)

k. + durur (98a/08)

k. + dururlar (98a/11)

[= 3]

kāşki: <Fars. Keşke.

k. (57b/07)

[= 1]

kaʿbe: <Ar. Mekke'deki kutsal bina.

k. + ye (77b/04)

[= 1]

kaʿbeʾ: *bk.* kaʿbe

k. + yi (77a/16)

[= 1]

keçi: Keçi.

k. + den (71a/11)

[= 1]

kelām: < Ar. Söz.

k. + ı (57a/03)

k. + ını (78b/04)

k. + um (89b/11)

[= 3]

kelime: < Ar. Söz, sözcük.

k. (86a/09)

k. + lerine (67b/06)

k. + si (67b/04)

[= 3]

kendü: Kendi.

k. (55a/04), (55b/14), (56a/13), (56b/16), (66a/11), (66a/12), (69b/03), (70b/02),
(74b/05), (78a/14), (82a/17), (84a/01), (95b/04)

k. + den (64b/04), (74b/06), (78b/15)

k. + ler (57a/10), (57b/04), (70a/04), (70a/13), (73a/15)

k. + lerden (51b/18), (70a/11), (70b/13)

k. + lere (59a/16), (68b/02), (68b/05)

k. + leri (59a/17), (65b/15), (72b/01), (96a/04)

k. + lerine (68b/02)

k. + lerünün (60a/04)

k. + ından (96b/16)

k. + ye (90b/04), (91b/04)

k. + yi (91b/10)

[= 37]

kendüz: *bk.* kendü

k. + ümüze (53a/05)

[= 1]

kerāmet: < Ar. Aklın alamayacağı iş.

k. + i (73a/11)

[= 1]

kerem: < Ar. Lûtuḫ, iyilik, merhamet, ihsan.

k. + ler (94b/15)

k. + lerini (83b/01)

[= 2]

kerīm: < Ar. “Vâdini yerine getiren, çok verici, lutf ve ihsânı bol, kendisine sığınanı geri çevirmeyen” anlamına gelen Allah’ın isimlerinden biri.

k. (56a/05), (60a/17)

[= 2]

keşir: < Ar. Çok, bol.

k. + den (61a/05)

[= 1]

kes-: Kesmek; son vermek; etkisini önlemek; etkisizleştirmek.

k.-dük (83a/06)

k.-e (98a/13)

k.-ecegem (87a/11)

k.-erlerdi (91b/11)

[= 4]

kesb: < Ar. Kazanmak, edinmek.

k. + edicilerdürür (67a/14)

k. + êtdükleri (69a/11)

k. + êtdünüz (61a/07)

k. + êtmek (67a/14)

k. + êtmemiş (74a/01)

[= 5]

kesil-: Kesilmek. Sona ermek, bitmek.

k.-di (59b/01), (65a/07), (88a/08)

[= 3]

keşlig: Keşlik. Ahmaklık, sersemlik.

k. + üñüzi (80a/15)

[= 1]

kez: Kez, defa.

k. (51b/04), (51b/11)

[= 2]

ki: < Fars. Ki bağlacı.

k. (100a/02), (100a/03), (100a/06), (100a/09), (100a/12), (100a/14), (100a/16), (51b/11), (51b/14), (51b/16), (51b/17), (52a/02), (52a/03), (52a/07), (52a/11), (52a/11), (52b/03), (52b/09), (52b/11), (52b/13), (52b/15), (53a/03), (53a/04), (53a/05), (53a/10), (53a/15), (53a/16), (53b/03), (53b/04), (53b/08), (53b/14), (54a/04), (54a/05), (54a/10), (54a/12), (54a/12), (54a/16), (54a/18), (54b/05), (54b/07), (54b/11), (54b/13), (54b/16), (55a/01), (55a/02), (55a/12), (55a/13), (55b/06), (55b/08), (55b/14), (55b/16), (55b/17), (56a/04), (56a/07), (56a/08), (56a/08), (56a/09), (56a/09), (56a/11), (56a/14), (56a/15), (56b/09), (56b/11), (56b/13), (56b/14), (56b/16), (56b/17), (57a/03), (57a/04), (57a/05), (57a/06), (57a/08), (57a/12), (57a/13), (57a/14), (57a/15), (57a/17), (57b/01), (57b/05), (57b/10), (57b/11), (57b/12), (58a/09), (58a/11), (58a/12), (58a/15), (58a/17), (58b/02), (58b/03), (58b/06), (58b/10), (58b/12), (59a/01), (59a/02), (59a/03), (59a/06), (59a/17), (59b/05), (59b/06), (59b/11), (59b/12), (59b/13), (59b/17), (60a/03), (60a/06), (60a/13), (60a/15), (60b/01), (60b/07), (60b/07), (60b/11), (60b/12), (60b/13), (60b/14), (60b/16), (61a/01), (61a/06), (61a/12), (61a/14), (61a/16), (61b/12), (61b/12), (61b/13), (61b/14), (61b/16), (62a/01), (62a/01), (62a/04), (62a/06), (62a/07), (62a/11), (62a/13), (62a/16), (62a/17), (62a/18), (62a/18), (62b/03), (62b/06), (62b/06), (62b/08), (62b/08), (62b/13),

(63a/08), (63a/09), (63a/10), (63a/12), (63a/17), (63b/03), (63b/05), (63b/06), (63b/07),
(64a/03), (64a/03), (64a/05), (64a/06), (64a/07), (64a/10), (64a/12), (64a/14), (64a/15),
(64a/17), (64b/02), (64b/04), (64b/05), (64b/07), (64b/09), (64b/13), (64b/16), (65a/05),
(65a/08), (65a/14), (65a/14), (65a/17), (65b/02), (65b/03), (65b/04), (65b/04), (65b/14),
(65b/15), (66a/10), (66a/11), (66a/12), (66a/17), (66b/01), (66b/05), (66b/09), (66b/14),
(66b/16), (67a/05), (67a/13), (67a/16), (67a/17), (67b/01), (67b/05), (67b/05), (67b/06),
(67b/10), (67b/11), (67b/14), (67b/16), (67b/16), (67b/17), (68a/04), (68a/05), (68a/11),
(68a/13), (68a/15), (68b/02), (68b/02), (68b/04), (68b/04), (68b/06), (68b/11), (68b/12),
(68b/13), (68b/14), (68b/15), (68b/16), (69a/01), (69a/01), (69a/05), (69a/07), (69a/08),
(69a/17), (69b/05), (69b/05), (69b/09), (69b/13), (69b/16), (69b/17), (70a/06), (70a/07),
(70a/13), (70b/04), (70b/07), (70b/13), (71a/14), (71b/08), (71b/09), (71b/09), (71b/11),
(71b/13), (71b/14), (71b/16), (71b/18), (72a/04), (72a/07), (72a/13), (72a/14), (72a/16),
(72a/17), (72b/02), (72b/10), (72b/12), (72b/14), (73a/04), (73a/05), (73a/06), (73a/09),
(73a/11), (73a/14), (73a/16), (73a/17), (73b/03), (73b/07), (73b/08), (73b/10), (73b/12),
(73b/14), (73b/16), (73b/17), (74a/02), (74a/03), (74a/03), (74a/06), (74a/08), (74a/08),
(74a/10), (74a/11), (74a/13), (74a/17), (74a/17), (74b/13), (74b/14), (75a/02), (75a/03),
(75a/09), (75a/10), (75a/14), (75a/14), (75a/15), (75a/16), (75a/17), (75b/01), (75b/12),
(75b/13), (76a/01), (76a/03), (76a/05), (76a/10), (76b/09), (77a/02), (77a/03), (77a/03),
(77a/04), (77a/09), (77a/12), (77b/08), (77b/10), (77b/15), (77b/15), (77b/17), (78a/03),
(78a/13), (78a/16), (78b/03), (78b/06), (78b/07), (78b/08), (78b/12), (79a/06), (79a/07),
(79a/15), (79b/02), (79b/06), (79b/07), (79b/14), (79b/14), (80a/03), (80a/04), (80a/09),
(80a/13), (80b/03), (80b/06), (80b/07), (80b/09), (80b/11), (80b/14), (80b/15), (81a/01),
(81a/04), (81a/06), (81a/11), (81a/12), (81a/13), (81b/02), (81b/02), (81b/08), (81b/09),
(81b/10), (81b/12), (81b/16), (82a/06), (82a/07), (82a/08), (82a/10), (82a/11), (82a/13),

(82a/16), (82b/11), (82b/17), (83a/03), (83a/05), (83a/06), (83a/08), (83a/11), (83a/13),
(83b/02), (83b/03), (83b/04), (83b/05), (83b/05), (83b/07), (83b/08), (83b/08), (83b/12),
(84a/03), (84a/06), (84a/08), (84a/09), (84a/12), (84b/02), (84b/03), (84b/04), (84b/06),
(84b/07), (84b/07), (84b/11), (84b/13), (85a/01), (85a/01), (85a/02), (85a/02), (85a/06),
(85a/09), (85a/10), (85a/10), (85a/16), (85b/04), (85b/11), (85b/13), (85b/14), (85b/17),
(86a/02), (86a/06), (86a/13), (86b/01), (86b/03), (86b/05), (86b/07), (86b/09), (87a/04),
(87a/07), (87a/09), (87a/11), (87b/06), (87b/06), (87b/09), (87b/12), (87b/14), (87b/17),
(88a/03), (88a/04), (88a/06), (88a/17), (88b/07), (88b/12), (88b/15), (88b/15), (88b/17),
(89a/02), (89a/04), (89a/08), (89a/09), (89a/10), (89b/09), (89b/12), (89b/15), (89b/17),
(90a/01), (90a/02), (90a/05), (90a/05), (90a/07), (90a/12), (90b/06), (90b/10), (90b/14),
(91a/02), (91a/04), (91a/05), (91a/15), (91a/17), (91b/02), (91b/03), (91b/04), (91b/05),
(91b/12), (91b/14), (91b/14), (91b/16), (92a/02), (92a/03), (92a/04), (92a/17), (92a/17),
(92b/02), (92b/04), (92b/06), (92b/07), (92b/12), (92b/13), (93a/05), (93a/08), (93a/09),
(93a/11), (93a/12), (93a/13), (93a/16), (93a/17), (93b/04), (93b/05), (93b/10), (94a/07),
(94a/16), (94b/01), (94b/01), (94b/03), (94b/04), (94b/05), (94b/05), (94b/08), (94b/08),
(94b/09), (94b/11), (94b/13), (94b/16), (95a/01), (95a/04), (95a/07), (95a/09), (95a/10),
(95a/17), (95b/02), (95b/05), (95b/08), (95b/09), (95b/10), (95b/11), (96a/02), (96a/03),
(96a/07), (96a/10), (96a/11), (96a/11), (96a/12), (96a/16), (96a/17), (96b/05), (96b/10),
(96b/12), (96b/15), (96b/17), (97a/04), (97a/04), (97a/05), (97a/06), (97a/08), (97a/12),
(97b/01), (97b/04), (97b/06), (97b/08), (97b/09), (97b/13), (97b/15), (98a/04), (98a/06),
(98a/09), (98a/10), (98a/10), (98a/11), (98a/15), (98b/02), (98b/04), (98b/08), (98b/11),
(98b/13), (98b/16), (99a/01), (99a/03), (99a/05), (99a/06), (99a/11), (99a/12), (99a/13),
(99b/13), (99b/14), (99b/14), (99b/17)

[= 560]

kibr: < Ar. Büyüklük taslama, kendini herkesten üstün görme.

k. + i (85a/16)

[= 1]

kilīd: < Fars. Kilit.

k. + leri (61a/02), (61a/02)

[= 2]

kim: 1. Kim. 2. Ki bağlacı.

k. (100a/05), (56a/17), (58b/10), (59a/02), (59a/03), (59b/11), (60b/01), (61a/13),
(61b/01), (63a/14), (64a/05), (64a/14), (65b/01), (66a/05), (68a/11), (68a/16), (68b/08),
(68b/10), (71b/04), (73b/08), (74a/08), (74a/10), (74b/17), (75b/10), (77b/14), (78a/15),
(78b/02), (80a/16), (94a/03), (94b/04), (94b/05), (97a/12), (99a/06)

k. + dür (57a/01), (59b/05)

k. + üñ (75a/14), (75a/16), (82b/09), (82b/10)

k. + üñdür (56a/04)

[= 40]

kimesne: Kimse.

k. + den (78b/03)

[= 1]

kimi: Bir nesne veya bir kimse sadece bir kısım.

k. (91a/11), (91a/11), (93b/16), (93b/16), (93b/16), (93b/16), (93b/17), (93b/17),
(93b/17)

k. + nün (71a/04), (71a/04)

k. + sini (71a/01)

[= 12]

kimse: Kimse, herhangi biri.

k. (52a/07), (54b/13), (67b/11), (69b/17), (70b/01), (84a/02), (95a/11)

k. + den (84a/02), (94b/16)

k. + ler (53a/11), (56b/17), (59b/13)

k. + leri (98b/17)

k. + ye (58b/13)

k. + yi (70b/03)

[= 15]

kişi: Kimse, şahıs.

k. (52a/13), (55b/12), (57a/13), (58b/17), (60a/10), (73a/02), (82b/06), (91a/04),
(98a/02), (98b/08)

k. + nün (52b/07), (82a/07)

k. + ydi (58b/14)

k. + yile (100a/07), (97b/16), (98b/01)

[= 16]

kitāb: < Ar. Kitap, Kur'an.

k. (64a/04), (73b/05), (78a/08)

k. + a (64b/06)

k. + dur (73a/16)

k. + durur (74b/14)

k. + ı (64a/14), (64b/04)

k. + ıyla (86a/08)

[= 9]

kitābsız: Allah'ın indirdiği hiçbir kitaba inanmayan (kimse).

k. (64a/16)

[= 1]

kök: Bir şeyin ilk çıktığı, ilk var olduğu nokta, geçmişteki kökeni.

k. + i (59b/01), (59b/02)

k. + in (98a/13)

k. + ini (83a/06)

[= 4]

kör: 1.Görmeyen, âmâ. 2.Gönül gözü açık olmayan (kimse).

k. (60a/01), (82a/12)

[= 2]

köti: Kötü.

k. (53a/07), (53a/07)

[= 2]

kūy: Köy.

k. (92a/17)

k. + de (68a/17), (85a/14), (85a/15)

k. + den (92a/17)

k. + e (85a/14)

k. + ler (69b/05)

k. + lerüñ (68a/17), (85b/04)

k. + ümüzden (84b/13)

k. + üñüzden (84a/07)

[= 11]

küfr: < Ar. 1. İslâm inancına karşı edilen kötü söz. 2. Allah ve emirlerine inanmama.

k. + dürür (57b/12)

k. + e (53a/02)

k. + i (68a/16)

k. + ile (78b/13)

k. + üñüz (69b/15)

[= 5]

-L-

lākin: < Ar. Fakat.

1. (51b/16), (53a/13), (53b/13), (59a/13), (62a/05), (67a/06), (78a/01), (79a/03), (82a/02), (82b/03), (83b/16), (85b/07), (89b/04), (94a/04), (94a/11), (95b/03), (99b/01), (99b/02)

[= 18]

lāyık: Uygun, yaraşır, münâsip.

1. + am (86a/13)

[= 1]

lâzım: < Ar. Gerekli, lüzumlu.

1. (52a/05)

[= 1]

la'net: < Ar. 1. Allah'ın mağfiretinden mahrum olma. 2. Bedduâ etme.

1. + i (79b/13)

1. + okudı (78b/15)

[= 2]

laţîf: “En ince işlerin bütün inceliklerini bilen, en ince şeyleri yapan, kullarına ince yollardan çeşitli faydalar ulaştıran” anlamına gelen Allah'ın isimlerinden biri.

1. + düür (66a/09)

[= 1]

le'alle: < Ar. Belki, ola ki, ihtimal ki, umulur ki.

1. (100a/16), (62a/06), (73a/04), (73a/09), (73a/14), (73a/17), (81b/08), (82a/08), (85a/16), (87b/17), (92a/04), (94b/01), (97a/04)

[= 13]

lemyezel: < Ar. Bâkî olan, yok olmayan, dâimî.

1. (92a/03)

[= 1]

leşker: < Fars. Asker.

1. + üñüz (99b/10)

[= 1]

levh-ül mahfûz: < Ar. Gökte ve yerde olan bütün olayların kayıtlı olduğu kitap.

1. + da (53b/16), (78b/05)

1. + dadurur (61a/06)

[= 3]

lezzet: < Ar. Ağızla duyulan tat.

1. + leri (71a/02)

[= 1]

lezzetlü: Lezzetli. Tadı güzel, yenmesi hoş ve zevkli olan.

1. (77b/16), (77b/17)

[= 2]

likâ: < Ar. Kıyâmet günü.

1. + sını (69a/16)

[= 1]

lūṭ: Kur'an'da adı geçen bir peygamber.

l. (61b/08), (83b/17)

l. + ı (63b/15)

[= 3]

-M-

mā'ide: Yiyecek ve içeceklerle donatılmış sofr.

m. (54b/13), (58b/06)

m. + den (58b/02)

m. + m (58b/11)

m. + nün (58b/04)

m. + yi (58b/10)

[= 6]

mādem: < Ar. Öyle ki.

m. (54a/18)

[= 1]

māl: < Ar. Varlık, mülk.

m. (65a/02), (78a/06)

m. + da (74b/10)

m. + ı (97a/14)

m. + ıñızı (84b/05)

m. + ına (72b/13)

m. + ında (97a/16)

m. + ından (97a/12)

m. + ını (97b/11)

m. + larından (100a/16)

[= 10]

mālā: <Ar. “Ben söylerim.” manasında.

m. (62a/06)

[= 1]

mālīk: 1. <Ar. Bir şeye sâhip olan (kimse). 2. *bk.* mālīk bin ẓayf

m. (64a/13)

m. + olmazam (95b/04)

[= 2]

mālīk bin ẓayf: Yahudi âlimlerinden bir kimse.

m. + ıla (64a/12)

[= 1]

mānīʿ: <Ar. Men, engel.

m. + dürür (57a/15)

[= 1]

māyil: < Ar. Bir tarafa doğru meyletme.

m. + oldı (94a/11)

[= 1]

maʿbūd: < Ar. 1. Allah. 2. Tapılan varlık veya nesne.

m. (56b/13), (82a/16), (89a/10)

m. + dur (55a/06)

m. + edenler (90a/13)

m. + umuzdur (57a/09), (85a/02)

m. + uzuzdurur (66a/05)

[= 8]

maʿlūm: < Ar. Herkesçe bilinen (şey).

m. (65a/13)

m. + durur (55a/05)

[= 2]

maʿna: < Ar. Mana, anlam.

m. + ları (67a/17)

[= 1]

maʿşiyet: < Ar. Günah.

m. + i (100a/07)

m. + lere (69a/11)

[= 2]

mağrib: < Ar. Güneşin battığı taraf, batı.

m. + den (73b/15)

m. + lerini (88b/14)

[= 2]

mağrūr: < Ar. Gururlu (kimse).

m. + etti (62a/08), (80b/07)

m. + kıldı (69b/02)

m. + olub (69b/01)

m. + olurlar (64b/02)

[= 5]

mağrūruluk: *bk.* mağrūruluk

m. + durur (53a/09)

[= 1]

mağrūruluk: Mağrur olma durumu.

m. (62a/07)

[= 1]

maḥrūm: < Ar. Yoksun olan.

m. + oldılar (62a/13)

m. + olmaya (62a/09)

m. + olmuşlar (59b/01)

[= 3]

maḥv: < Ar. Yok olma.

m. + olur (64a/02)

[= 1]

maḥremet-ü bin nevfel: Sahâbî.

m. (97b/16)

[= 1]

maḥşuş: < Ar. Husûsî, has, özgü.

m. + dı (88a/01)

[= 1]

maḳām: < Ar. Yer, mekân, mahal.

m. (55a/15)

[= 1]

maşḥaralık: < Ar. Maskaralık, alaya alma.

m. (55a/13)

[= 1]

maşrık: < Ar. Güneşin doğduğu yön, doğu.

m. + larını (88b/14)

[= 1]

meʿāṣī: < Ar. Günahlar, isyanlar.

m. + den (67a/15)

[= 1]

mecmūʿ: < Ar. Bütün, hepsi, cümlesi.

m. + sını (63b/09), (63b/15)

[= 2]

meded: < Ar. Yardım.

m. + dilediler (88a/11)

m. + diley (87b/08)

m. + ericiyem (98b/01)

m. + etti (98b/05)

m. + i (98b/03)

[= 5]

medīne: < Ar. Şehir, kasaba, belde.

m. (100a/15)

[= 1]

medyen ehli: Hz. Şuayb'ın peygamber olarak gönderildiği kavim.

m. + ne (84a/13)

[= 1]

meger: < Fars. Oysa ki, halbuki.

m. (63a/14), (67a/05), (72a/10), (72b/10), (72b/13), (88a/14), (99a/13)

[= 7]

mekānlandur-: < Ar. Mekānlandırmak, yerleşik kılma.

m.-maduk (55a/16)

[= 1]

mekke: Kâbe'nin yer aldığı, Hz. Peygamberin doğduğu Arabistan şehri.

m. (53b/08), (55a/01), (74b/16), (95a/04), (97b/17), (98a/08)

[= 6]

mekke ahāli: Mekke'de bulunan halk.

m. + ne (59b/02)

[= 1]

mekke ehli: Mekke'deki kavim.

m. (73b/01)

m. + dürür (64a/05)

m. + ni (64b/04)

[= 3]

mekr: < Ar. Hîle.

m. (71b/09), (85a/02), (87a/09)

m. + ëdün (96a/14)

m. + ëtmek (68b/01)

m. +  tmezler (68b/01)

m. + ile (69a/09)

m. + im (95a/03)

m. + inden (85b/12), (85b/12)

m. + ini (99b/05)

[= 11]

mel  ke: < Ar. Melekler.

m. (65b/17)

[= 1]

mele-: (Koyun, kuzu, ke i i in) “Meee” diye ses çıkarmak, ba ırmak.

m.-r (90a/11)

[= 1]

melek: < Ar. Melek.

m. (55b/13), (59b/17), (78b/06), (99a/09)

[= 4]

melik: < Ar. H k mdar.

m. + lerinden (51b/09)

m. + sin (54b/04)

m. +  n  (65a/14)

[= 3]

melûl: < Ar. Üzgün (kimse).

m. + éder (53a/11)

m. + oldılar (98a/03)

m. + oluram (85a/12)

[= 3]

menʿ: < Ar. Yasaklamak.

m. + édem (61b/14)

m. + éder (91b/07)

m. + éderler (79b/14)

m. + éderleridi (51b/09)

m. + édesiz (84b/02)

m. + édiserem (89b/17)

m. + étdi (75b/09)

m. + étdüğümüzi (62a/03)

m. + étdüm (58a/09)

m. + olundum (60b/07)

m. + olunmışlardı (92b/02)

[= 11]

menfaʿat: < Ar. Bir işten çıkar sağlama.

m. (54b/06), (69a/05), (69a/05)

m. +  tmez (62a/16)

m. + i (51b/13)

[= 5]

mens  h: < Ar. Hiçbir h km  olmayan, ge ersiz.

m. + oldu (74a/06)

[= 1]

menzil: < Ar. Ula ılacak yer.

m. + i  z  r r (69a/08)

m. + ini (89b/17)

[= 2]

meretebe: < Ar. Kademe, derece.

m. + ler (74b/09)

[= 1]

meryem: Hz.  s 'nın annesi.

m. (52b/17), (58a/16)

[= 2]

me  lih: < Ar.   ler.

m. + i (81a/11)

[= 1]

me  l: < Ar. Ders niteli inde, ibret verici kısa hik ye.

m. (94b/02)

m. + i (94a/12), (94b/02)

m. + idürür (94a/16)

m. + ine (94a/12), (94b/02)

m. + leri (57b/03)

[= 7]

mesîhî: < Ar. Hz. Îsâ'yla alakalı.

m. + yi (65b/16)

[= 1]

meşğûl: < Ar. Meşgul.

m. + lerdî (85b/11)

m. + olduğunuz (53a/02)

[= 2]

meşrû: < Ar. Din ve hukuka uygun olan (şey).

m. (72b/08)

[= 1]

meşşakatlü: Meşşakatli. Yorucu, güç, sıkıntılı, zahmetli.

m. (91b/11)

[= 1]

metâ: < Ar. Maddî ve mânevî varlık.

m. + nı (93a/09)

[= 1]

meyl: < Ar. (Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek.

m. + edeler (94b/01)

m. + ederler (94b/14)

m. + etmek (67a/12), (95b/11)

[= 4]

meymün: < Ar. Maymun.

m. (54a/08), (92b/15)

[= 2]

meyve: < Fars. Meyve.

m. + lerden (81b/07)

m. + lerimüzi (81b/07)

m. + lerinden (75b/03)

[= 3]

meyyit ehli: Ölmüş insan, ölü.

m. + dürür (52b/05)

[= 1]

mezkûr: < Ar. 1. Sözü edilen, zikrolunan. 2. Dâima anılan, zikredilen (Allah).

m. (73a/03)

m. + dūr (64a/13)

[= 2]

mı: Soru eki.

m. (56a/11), (67a/15), (71a/13), (72a/09), (86b/12), (93a/17), (96a/10), (96a/12),
(97a/13), (97a/14)

m. + dıñuz (71b/03)

m. + dur (60a/13), (63a/03), (81a/01)

m. + durur (63a/02), (63a/06)

m. + sın (62b/13), (87b/01)

m. + sıız (53a/10), (59a/06), (59a/06), (63a/17), (71b/03), (82a/05), (82a/16)

m. + yam (74b/02)

m. + yuz (62a/15)

[= 27]

mıdır: Arap ülkesi.

m. (87a/10), (88b/14)

m. + dan (87a/10)

[= 3]

mi: Soru eki.

m. (54a/10), (55a/14), (57b/17), (58a/17), (69a/13), (71a/12), (71a/13), (75a/09),
(75a/10), (76b/08), (76b/09), (80a/16), (82b/05), (82b/12), (85b/08), (85b/11), (87a/08),
(89a/10), (90a/12), (93a/12), (96a/10), (96a/11), (97a/13)

m. + dūr (60a/14), (68a/11)

m. + sin (60a/02), (91a/09), (93b/14)

m. + siz (56b/11), (63a/11), (63a/16), (77b/02), (82b/17), (83b/05), (84a/03),
(84b/15)

m. + yem (74b/03), (93b/09)

m. + yüz (62a/17)

[= 39]

mīrās: < Ar. Vefat eden bir kişiden kalan maddî ve mânevî şey.

m. (93a/08)

[= 1]

mīzān: < Ar. İnsanların yaptığı iyilik ve kötülüklerin tartılacağı mânevî terâzi.

m. + ları (75a/15)

[= 1]

mīqdār: < Ar. Bir şeyin ölçüsü.

m. + ını (74b/13)

[= 1]

millet: < Ar. İnsanlar topluluğu, ulus.

m. + idürür (74a/13)

[= 1]

minnet: < Ar. Yapılan bir iyiliğin ağırlığı altında kalma.

m. + etti (60a/14)

[= 1]

minnetsüz: Minnetsiz. Minnet duygusu olmayan.

m. (97b/10)

[= 1]

miskīn: < Ar. Âciz, zavallı (kimse).

m. + lere (70a/04), (70a/07)

[= 2]

mürşid: < Ar. Rehber, kılavuz, önder.

m. + kılduk (80b/12)

[= 1]

mūsā: İsrâiloğulları’’na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber.

m. (64a/14), (73a/10), (86a/08), (86a/11), (86a/13), (86a/16), (86b/01), (86b/02),
(86b/14), (86b/15), (87a/01), (87a/07), (87b/06), (87b/07), (87b/12), (88a/15), (88b/03),
(89a/05), (89a/06), (89a/09), (89a/16), (89b/01), (89b/02), (89b/07), (89b/07), (89b/12),
(90a/10), (90b/01), (90b/08), (91a/03), (91a/07), (92a/05), (94a/14), (94b/17)

m. + dan (90b/17)

m. + ya (86b/13), (87a/08), (88a/08), (88a/12), (88a/16), (88a/17), (88b/13),
(92a/09)

m. + yı (63b/12), (86b/08), (87b/01), (88a/02), (91a/04)

m. + yıla (87a/09), (89a/13)

[= 50]

mu^ʿāraza: < Ar. Kavga, çekişme.

m. (87a/04)

m. + kıldı (63b/05)

[= 2]

mu^ʿcizā: *bk.* mu^ʿcize

m. + yıla (86a/16), (86a/17)

[= 2]

mu^ʿcizāt: < Ar. Mucizeler.

m. + ıla (86a/01)

m. + larıyla (58a/10)

[= 2]

mu^ʿcize: < Ar. Mucize.

m. (54a/06), (57a/17)

m. + den (88a/05)

[= 3]

mu^ʾmin: < Ar. Müslüman kimse.

m. (100a/08)

m. + ile (100a/07)

m. + ler (97b/01)

m. + lerden (57b/09), (97b/13)

m. + lerdürür (97b/08)

m. + lere (78a/01), (99b/03)

m. + lerledürür (99b/11)

m. + lerün (67a/06), (69b/07), (94a/01), (99b/04)

m. + señüz (58b/01)

[= 14]

mubārek: < Ar. Kutlu, mukaddes.

m. (64b/03)

m. + dürür (73a/16)

[= 2]

muberrā: < Ar. Her şeyle ilgisini kesmiş, arınmış.

m. + yam (56b/14)

[= 1]

mubtelā: < Ar. Düşkün.

m. + kıldı (56a/01)

m. + kıluruz (92b/05)

[= 2]

muḥāfaza: < Ar. Saklama, koruma.

m. + édüb (64b/07)

[= 1]

muḥammed: Son peygamber.

m. (52b/13), (53b/07), (53b/12), (54a/09), (55b/15), (56a/02), (56a/04), (56a/05), (56a/10), (56a/13), (56a/15), (56b/06), (56b/07), (56b/12), (57a/04), (57a/10), (57a/17), (57b/06), (57b/15), (59a/04), (59b/02), (59b/06), (59b/07), (59b/15), (60a/01), (60a/15), (60b/06), (60b/08), (60b/11), (60b/15), (61a/17), (61b/04), (61b/06), (61b/11), (61b/14), (62a/06), (62a/09), (62a/15), (62b/03), (62b/12), (64a/08), (64a/14), (64a/17), (64b/01), (66a/17), (66b/13), (67a/15), (67b/04), (67b/07), (69a/01), (69b/14), (71a/12), (71b/07), (72a/02), (72a/08), (72a/11), (72a/12), (72b/02), (74a/02), (74a/11), (74a/15), (74b/02), (74b/14), (77b/01), (77b/03), (77b/14), (77b/16), (78a/03), (83b/17), (84a/11), (86a/10), (92a/16), (93b/02), (93b/06), (94a/06), (95a/13), (95a/14), (95b/02), (95b/04), (96a/13), (96b/05), (96b/16), (97a/12), (97a/14), (98a/04), (98a/07), (99a/07), (99b/02)

m. + de (64a/13)

m. + den (57b/04), (69a/13)

m. + dürür (73b/08), (95a/04)

m. + e (62b/15), (91b/12), (91b/14)

m. + i (55b/14), (56b/16), (99b/09)

m. + ile (99b/08)

m. + üñ (100a/02), (100a/06), (53b/11), (55b/08), (64a/11), (64a/11), (94a/16), (99b/07)

[= 108]

muḥayyir: < Ar. Şaşkınlık veren, şaşırtan.

m. + olurlar (67a/01)

[= 1]

muḥkem: < Ar. Sağlam, kuvvetli.

m. + dürtür (95a/03)

m. + édün (98b/17)

[= 2]

muḥālīf: < Ar. 1. Aykırılık, zıtlık. 2. Herhangi bir şeye ya da kişiye karşı çıkan (kimse).

m. + inden (87a/12)

m. + olursavuz (52b/02)

[= 2]

muḥliṣ: < Ar. iki yüzölçüm bulunmayan samîmî olan (kimse).

m. + oldılar (97b/07)

[= 1]

muḥtelif: < Ar. Farklı, çeşitli.

m. + olduğunda (65b/13)

[= 1]

muḥtedī: < Ar. İnandığı dinden dönen, müslüman olan (kimse).

m. + lerden (60b/10)

[= 1]

muḥadder: < Ar. Alın yazısı, Allah'ın takdiri.

m. + êtdükdi (69a/07)

m. + olmuşdur (78b/05)

[= 2]

muḳarreb: < Ar. Dost olan, yakın kimse.

m. + lerdensiz (86b/14)

[= 1]

muḳīm: < Ar. Kalıcı olan kimse.

m. + olası (69a/08)

[= 1]

munāza'a: < Ar. Çekişme, münâkaşa.

m. + êden (63a/07)

[= 1]

muntazir: < Ar. Bekleyen, gözleyen.

m. + lerüz (74a/02)

m. + olanlardanam (83a/04)

m. + olmazlar (73b/13), (80b/13)

m. + oluḡ (74a/02), (83a/03), (84b/09)

m. + olurlar (73b/14)

[= 8]

murād: < Ar. Olması istenen, arzu edilen (şey).

m. (55a/01), (55a/03), (55a/09), (60a/16), (63b/17), (68b/04), (69b/12), (71b/18),
(75a/02), (75b/05), (76a/02), (88b/14), (94a/08), (97a/11)

[= 14]

murdār: < Fars. 1. İslâmiyet'te yenilmesi yasaklanan hayvan. 2. Kirli, pis, iğrenç.

m. (68a/09), (91b/09)

m. + olmuş (71b/09)

m. + olursa (70b/10)

[= 4]

mursel: < Ar. 1. Resûl, nebî. 2. Gönderilmiş (kimse).

m. + lerdenseñ (83b/12)

m. + lerün (93b/17)

[= 2]

muşevver: < Ar. Şekil ve suret verilmiş.

m. + kılduk (75b/05)

[= 1]

muşibet: < Ar. Aniden gelen felâket, belâ.

m. + i (52a/14)

[= 1]

musahhar: < Ar. Emir altına alınan, boyun eğdirilen (kimse).

m. + lar (81a/10)

[= 1]

musallaṭ: Bir kimseyi bunaltacak kadar üstüne düşen.

m. (66b/05)

[= 1]

mustakīm: < Ar. Doğru, gerçek, hak.

m. +dürür (74/14)

[= 1]

muşḍıcı: Muştucu, müjdecî.

m. (81b/03)

[= 1]

muṭīʿ: < Ar. Boyun eğmiş, itâatkâr (kimse).

m. + olanlara (56a/06), (59b/10)

m. + oluṣ (100a/04), (97a/17)

m. + olursaṇ (67b/07)

m. + olursaṇuz (68a/10)

[= 6]

muṭṭalīʿ: < Ar. Vâkıf ve haberdar olan.

m. + olunsa (52b/03)

[= 1]

muttaʿiz: Vaaz veren

m. + olurlar (75a/02)

[= 1]

muḫtar: < Ar. Çâresiz, mecbur.

m. + olduḡuz (67b/17)

[= 1]

mü: Soru eki.

m. (90b/03), (90b/03)

[= 2]

müddet: < Ar. Zaman, süre.

m. + e (88b/07)

[= 1]

müfti: < Ar. Fetvâ verme yetkisine sahip fıkıh âlimi.

m. + sidürür (72b/02)

[= 1]

mühlet: < Ar. Belirli süre, vâde.

m. (55b/11), (78a/10)

m. + vèrgil (75b/15)

m. + vèrilmışlèrdensin (75b/17)

m. + vèrmek (96a/14)

m. + vèrürüz (95a/03)

[= 6]

mühlik: < Ar. Öldürücü, helâk edici.

m. + dürür (75b/12)

[= 1]

mühr: < Fars. Mühür, damga.

m. (59b/04), (86a/03), (86a/03)

m. + urayduķ (85b/15)

[= 4]

mülk: < Ar. Dünya, âlem.

m. (62b/10)

m. + e (82b/08)

m. + i (87b/06)

[= 3]

mümkin: < Ar. Mümkün, olabilir, muhtemel.

m. (68b/12)

[= 1]

münādi: < Ar. Herhangi bir haberi herkese duyuran, îlan eden (kişi).

m. (79b/12)

[= 1]

münbit: < Ar. Bereketli.

m. + dürür (75b/12)

[= 1]

münezzeh: < Ar. (Allah için) İnsanlara mahsus her türlü sıfat, zaaf ve noksanlıktan uzak olan, hiçbir şeye ihtiyâcı bulunmayan.

m. + dür (66a/01)

[= 1]

müseyleme-yi kezzâb: Resûl-i Ekrem devrinde peygamberlik iddiasında bulunanlardan biri, yalancı peygamber.

m. (64b/10)

[= 1]

müstelezzât: < Ar. Lezzet alınan şeyler.

m. (77b/16)

[= 1]

müsülmân: < Ar. > Fars. Müslüman.

m. (52a/11), (60a/09), (87a/17), (99a/09)

m. + lar (80b/06)

m. + ları (80a/02)

[= 6]

müşkil: < Ar. Zor, güç.

m. (91b/10)

m. + dürür (95a/17)

[= 2]

müşrik: < Ar. Allah'a ortak koşan, birden fazla tanrıya inanan kimse.

m. (93b/14)

m. + ler (55b/07), (57a/09), (64a/09), (98b/08)

m. + lerden (66b/02), (68a/08), (70a/10), (74/14)

m. + lere (55a/08), (55a/08)

m. + leri (70a/03)

m. + leridürür (55a/01)

[= 13]

müşteri: < Ar. Gezegen, Jüpiter.

m. (63a/01)

[= 1]

mütehayyir: < Ar. Şaşırmış, hayrete düşmüş.

m. + kalurlar (95a/12)

[= 1]

müzd: < Fars. Sevap.

m. + leri (80a/03)

[= 1]

-N-

nāʿra: < Ar. Bağırma, haykırma.

n. + sı (83b/12), (85a/09)

[= 2]

nāgāh: < Fars. Ansızın, birdenbire.

n. (59a/17), (59b/08), (85b/03), (86b/01), (86b/04), (87a/02), (88b/08), (97b/17)

[= 8]

nāmeşrūʿ: Meşru olmayan, uygunsuz.

n. (77a/15), (78a/04)

[= 2]

nār: < Fars. Nar.

n. (65b/10)

[= 1]

nāzır: < Ar. Bir işi yönetmede sorumlu olan kimse.

n. (54b/01)

n. + düm (54a/17)

[= 2]

naʿne: < Ar. Nane.

n. (54a/02)

[= 1]

naʿt: < Ar. Tasvir, tanımlama, anlatma.

n. + ini (94a/17)

[= 1]

nafaqa: < Ar. Geçinmek için sarfedilen para.

n. (97b/06)

[= 1]

namāz: < Fars. Namaz.

n. (97b/07)

n. + ından (52a/15)

n. + kıldılar (93b/01)

n. + kıldukda (77b/12)

n. + kılmakda (77b/05)

n. + kılun (62b/05)

n. + ları (64b/06)

n. + ların (97b/05)

n. + larıyla (60a/08)

n. + um (74a/15)

[= 10]

naş: < Ar. Kesin ve açık hüküm.

n. (75b/12)

[= 1]

naşīb: < Ar. Bir kişinin payına düşen hisse.

n. + ine (70a/08)

[= 1]

naşihat: < Ar. Öğüt.

n. (89b/14)

n. + dur (64a/10)

n. + éderem (82a/04)

n. + édersiz (92b/07)

n. + étdük (75a/03)

n. + lerdürür (97a/01)

n. + üñi (53b/08)

[= 7]

naẓar: < Ar. 1. Bakma. 2. Tecrübelerden yola çıkarak, kıyaslayarak fikir yürütme.

3. Uğursuzluk.

n. (59b/06), (61b/11), (89b/04)

n. + édemezler (99b/17)

n. + éderlerdi (88a/03)

n. + édesiz (72b/12)

n. + édüñ (84b/06)

n. + étmediler (95a/06), (95a/09)

n. + étmez (80a/17)

n. + kıl (57a/09)

n. + kılduk (56a/02)

n. + kılmazlar (93a/17), (97a/10)

n. + kılmazuz (52b/01)

[= 15]

ne: Ne.

n. (52b/14), (53a/07), (54b/11), (55a/08), (56b/06), (61a/13), (66b/14), (67b/05),
(67b/14), (68b/02), (70a/07), (70a/09), (70b/07), (71b/14), (75b/09), (76a/12), (81a/12),
(86b/07), (86b/09), (88a/04), (88a/15), (88a/15), (90b/02), (95a/13), (99a/03), (99a/04),
(99a/16)

n. + dür (86b/02)

[= 28]

ne‘am: < Ar. Evet.

n. (84b/15)

[= 1]

nebāt: < Ar. Bitki.

n. (85b/06)

n. + dan (65b/06)

[= 2]

nebī: < Ar. Peygamber.

n. (92a/02)

n. + lerün (93b/17)

[= 2]

nebîyullah: < Ar. Allah'ın nebîsi, peygamberi.

n. (54a/04), (54a/06)

[= 2]

necât: < Ar. Kurtulma, kurtuluş.

n. (54b/10)

[= 1]

necis: < Ar. Pis, murdar.

n. + dürür (71b/10)

[= 1]

nefs: < Ar. 1. Bir kimsenin kendi öz varlığı. 2. Can, ruh, hayat.

n. (62a/09), (74b/04), (74b/05)

n. + den (62a/12), (65b/01), (95b/10), (95b/11)

n. + e (62a/10), (72b/17), (73b/16), (79a/15)

n. + elerünüz (52a/06)

n. + elerünüze (52a/06)

n. + i (66a/11), (72b/10)

n. + ine (94a/11)

n. + ini (85b/13)

n. + inün (56a/05)

n. + leri (69b/03), (78b/10), (93b/08)

n. + leriñ (75a/17)

n. + lerine (56a/08), (56a/08), (56b/17), (94b/03), (96b/02)

n. + lerini (57a/11), (57b/05)

n. + lerümüze (76b/11)

n. + lerün (81a/03)

n. + üm (54a/14), (95b/04)

n. + ün (74b/06)

n. + ünđe (97a/05)

[= 35]

nehār: < Ar. Gündüz.

n. + da (60a/07), (60a/07)

[= 2]

nehy: < Ar. Yasak etme, menetme, engelleme.

n. + éderler (57b/04)

n. + éderlerdi (92b/12)

n. + étmedi (76a/17)

n. + étmedüm (76b/08)

n. + olundılar (57b/12)

n. + olunduklarını (92b/14)

[= 6]

nerdubān: <Fars. Merdiven.

n. (53b/04)

[= 1]

neşārā: <Ar. Hıristiyanlar, Nasrânîler.

n. (54b/15), (73b/04), (74a/05)

n. + yı (65b/16)

[= 4]

nesne: Nesne, şey.

n. (54b/01), (55a/13), (56a/09), (57a/12), (57b/10), (59b/04), (59b/04), (60a/09), (60a/10), (60b/12), (60b/16), (62a/05), (63a/15), (64a/03), (64a/12), (64b/09), (65b/06), (66a/07), (67a/04), (67b/10), (67b/16), (67b/17), (68a/15), (68b/12), (69b/13), (71b/08), (72b/08), (73a/13), (74a/05), (78b/08), (81b/11), (86b/03), (87a/03), (89a/08), (89a/09), (89b/14), (95b/05), (96a/02), (99b/10)

n. + den (53b/17), (65b/07), (68a/07), (89b/13), (95a/08)

n. + dür (56b/06)

n. + dürür (53a/07), (85b/02)

n. + ler (77b/17)

n. + lere (77a/17), (96a/05)

n. + leri (51b/18), (77b/16), (78a/04), (91b/09)

n. + nün (54b/12), (59a/15), (65b/05), (66a/06), (74b/13)

n. + ye (76a/01)

n. + yi (52a/03), (54a/12), (54a/16), (55b/04), (64a/17), (64b/17), (66a/04),
(72a/07), (72b/04), (85a/03), (86a/14), (91a/16), (93a/14)

[= 73]

neyiçün: Ne için.

n. (53b/10), (67b/15), (92b/07)

[= 3]

ni‘met: < Ar. 1. Bağış, iyilik. 2. Allah tarafından kullarına bağışlanan yiyecek, içecek
vb.

n. (99b/03)

n. + lere (75b/04)

n. + lerin (77a/06)

n. + lerini (82b/10)

n. + ümi (52b/17)

[= 5]

nice: 1.Nasıl. 2. Pek çok, birçok.

n. (55a/14), (55b/12), (56a/03), (57a/10), (57a/11), (59b/06), (61b/11), (61b/16),
(63a/16), (65a/11), (69b/16), (75a/03), (84a/12), (84b/06), (86a/10), (87a/11), (91a/05),
(97b/12), (98a/01)

n. + ki (55b/14), (61b/08), (61b/09), (64b/10), (64b/11), (65b/16), (65b/17),
(68a/01), (69b/01), (69b/12), (75b/08), (77a/08), (78a/06), (85b/03), (86b/03), (89a/06),
(91b/11), (92a/08), (94a/04), (98a/03), (99b/10)

[= 40]

niçün: Niçin.

n. (55b/07), (96b/16)

[= 2]

nidā: < Ar. Seslenme, çağırma, bağırma.

n. (79b/06), (79b/12)

n. + kıldılar (80a/06)

[= 3]

nihāyet: < Ar. Son.

n. (66b/10)

[= 1]

nil: Mısır'daki nehir.

n. (89a/03)

[= 1]

nisbet: < Ar. İki farklı şey arasındaki tenâsüp, uygunluk.

n. + êtdiler (65b/16)

[= 1]

nişān: < Fars. İşâret, belirti, iz, alâmet.

n. (53b/03)

n. + dan (55a/09)

n. + lardurur (88b/01)

[= 3]

nişāne: *bk.* nişān

n. (53b/04), (53b/11), (53b/12), (55a/08), (58b/07)

n. + ler (65a/17)

n. + lerden (55a/09)

n. + leri (78a/02)

n. + lerimüzi (82a/11), (83a/07)

n. + lerinden (55a/08), (89b/17)

n. + lerine (87a/16)

n. + lerini (59b/06), (81b/12)

n. + lerümüzden (88b/11)

n. + lerümüzü (88b/11), (94a/05)

[= 18]

nit-: Ne etmek.

n.-dügin (75a/12)

[= 1]

nite: Nasıl.

n. (56b/16), (59a/12), (80b/08), (85a/12), (87b/14)

[= 5]

niyāz: < Fars. 1. Yalvarma, yakarma, ricâ. 2. Duâ.

n. + édeler (60a/06), (85a/16)

n. + édersiz (61b/02), (97a/05)

n. + étmek (59a/12)

n. + ıla (59a/08)

[= 6]

nizāf: < Ar. Anlaşamama, kavga, çekişme.

n. + kıldılar (64a/13)

[= 1]

nūger: Kul.

n. + ler (62b/01)

[= 1]

nūr: < Ar. 1. Gerçeği görmeye yardımcı olan mânevî ışık. 2. Âlemi aydınlatıcı olduğu için Kur'an-ı Kerim ve Hz. Muhammed hakkında kullanılmıştır.

n. (68a/12)

n. + a (91b/14)

n. + dur (64a/15)

n. + ıla (68a/12)

[= 4]

nuh: Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber.

n. (63b/09), (69b/12), (81b/13), (82a/01), (82a/09), (82a/14), (82b/08)

n. + dur (63b/17)

n. + ıla (82a/10)

[= 9]

nuşret: < Ar. Allah'ın yardımı.

n. (99b/07)

[= 1]

-O-

od: Ateş.

o. (75b/12)

o. + dan (75b/11), (78b/02), (79a/02)

[= 4]

oğl: bk. oğul

o. + ı (51b/15), (52b/17), (58a/16), (82a/13), (82a/14), (82a/14), (82a/14),
(90b/05)

o. + ma (69a/14)

o. + uğ (51b/15)

o. + uğuzı (72b/06)

[= 11]

oğlan: Çocuk.

o. (66a/03), (87b/06)

o. + a (95b/17)

o. + ları (56b/16), (67a/08), (77a/01), (77a/07), (91a/05)

o. + larından (69a/03), (69a/04), (69b/12)

o. + larını (87b/04)

o. + larınığ (55a/03)

o. + larıņuz (89a/12)

[= 14]

oğul: Erkek evlat.

o. (95b/15), (95b/17)

o. + lar (65b/16)

o. + ları (70a/13)

o. + larını (95b/17)

[= 5]

oķı-: *bk.* oķu-

o. (94a/06)

o.-ya (100a/05)

o.-yalar (78a/14)

o.-yayım (72b/03)

[= 4]

oku-: 1.Okumak. 2.Çağırarak, dâvet etmek.

o.-dı (78b/15)

o.-duğunuz (96a/07)

o.-duklarından (73b/04)

o.-madığınız (96a/07)

o.-mak (91b/04)

o.-ı (96a/13)

o.-rlar (62b/02)

o.-rsanız (96a/05)

o.-sa (54b/13)

o.-sınız (96b/04)

[= 10]

okun-: Okunmak.

o.-a (97b/02)

o.-sa (97a/03)

o.-ursa (70a/12), (81b/03)

[= 4]

ol: O.

o. (100a/12), (51/07), (51b/14), (52b/07), (52b/09), (52b/13), (52b/16), (53a/06), (53b/11), (54a/05), (54a/09), (54b/05), (54b/12), (54b/16), (55a/02), (55a/06), (55a/10), (55a/11), (55a/16), (55b/17), (56a/06), (56a/09), (56a/11), (56a/12), (56a/14), (56b/01), (56b/03), (56b/05), (56b/05), (56b/13), (56b/15), (57a/04), (57a/12), (57b/12), (58a/01), (58a/02), (58a/05), (58a/07), (58a/09), (58a/12), (58a/14), (58a/16), (58b/02), (58b/04), (58b/06), (58b/10), (58b/12), (58b/14), (58b/16), (59a/06), (59a/07), (59b/01), (60a/11), (60a/12), (60b/04), (60b/04), (60b/13), (60b/14), (61a/02), (61a/02), (61a/04), (61a/06), (61a/11), (61b/04), (61b/06), (61b/13), (62a/05), (62a/10), (62a/12), (62a/17), (62b/01), (62b/08), (62b/09), (62b/11), (62b/12), (63a/07), (63b/04), (63b/05), (64a/01), (64a/03), (64a/07), (64a/09), (64a/14), (64a/16), (64b/04), (64b/12), (64b/16), (65a/10), (65a/13), (65a/14), (65a/15), (65a/16), (65b/01), (65b/04), (65b/05), (65b/06), (65b/07), (66a/04), (66a/05), (66a/07), (66a/08), (66a/09), (66a/10), (66a/12), (66b/06), (66b/07), (66b/13), (66b/15), (66b/16), (67a/11), (67a/12), (67a/14), (67a/16), (67b/02), (67b/11), (67b/12), (68a/03), (68a/12), (68a/14), (68a/17), (68b/16), (68b/17), (69a/01), (69a/09), (69b/04), (69b/04), (69b/10), (70a/03), (70a/06), (70a/10), (71a/06), (71a/09), (71b/10), (71b/10), (71b/11), (71b/15), (71b/18), (72b/11), (73a/01), (73a/03), (73b/03), (73b/07), (73b/08), (73b/16), (74/14), (74a/09), (74b/03), (74b/04), (74b/12), (74b/13), (74b/15), (75a/13), (75a/15), (75a/17), (75b/04), (76a/11), (76a/14), (76a/16), (76b/04), (76b/04), (76b/08), (76b/09), (76b/10), (76b/16), (77a/04), (77a/04), (77a/10), (77a/11), (77a/11), (77a/12), (77b/13), (77b/16), (78b/02), (78b/04), (78b/07), (79a/03), (79a/06), (79b/06), (79b/07), (79b/14), (80a/01), (80a/07), (80b/14), (81a/15), (81b/04), (81b/05), (81b/06), (81b/06), (81b/07), (81b/16), (82b/07), (83a/02), (83a/12), (83a/14), (83b/04), (84a/02), (84a/06),

(84a/10), (84a/17), (84b/04), (84b/10), (85a/14), (85a/15), (85b/04), (85b/16), (86a/03), (86a/09), (86a/17), (86b/05), (86b/13), (87a/02), (87a/04), (87b/06), (87b/06), (88b/07), (89a/09), (89a/11), (89a/14), (89a/16), (89b/06), (89b/12), (89b/14), (90a/06), (90a/12), (90b/14), (90b/16), (91a/01), (91a/11), (91b/14), (91b/14), (92b/04), (92b/05), (93a/02), (93a/11), (93b/02), (93b/04), (93b/06), (94a/05), (94a/10), (94a/10), (94a/11), (94b/05), (94b/10), (94b/11), (95a/05), (95a/16), (95b/09), (95b/10), (95b/14), (95b/17), (96a/05), (96a/16), (96b/03), (96b/04), (96b/06), (96b/09), (97a/03), (97a/10), (97b/12), (98a/04), (98a/07), (98a/09), (98a/15), (98b/03), (98b/05), (98b/10), (98b/11), (98b/12), (98b/15), (98b/15), (99a/07), (99a/09), (99a/13), (99a/16), (99b/08)

o. + dur (51b/11), (54b/09), (60b/15), (62b/06), (62b/11), (65a/14), (65b/04), (66b/02), (93a/09), (94b/04)

o. + durur (62b/03), (66a/06)

[= 287]

ol-: Olmak, bulunmak, meydana gelmek.

o.-a (51b/04), (51b/15), (52a/10), (55a/13), (58b/06), (58b/07), (58b/07), (58b/11), (60b/06), (62a/01), (66a/03), (71b/09), (71b/09), (71b/10), (71b/10), (71b/11), (71b/11), (73b/17), (74a/01), (74b/16), (81b/09), (81b/10), (95a/09), (98a/10), (99a/06), (99a/16)

o.-acağlarını (98a/05)

o.-alar (52a/12), (52a/12), (52a/13), (78b/16), (96b/15)

o.-am (56a/14), (60b/10)

o.-an (61a/16), (70b/10), (71b/07), (86a/14), (88a/02), (90a/05), (93a/14),
(96a/15)

o.-ana (71b/07)

o.-andan (84a/10)

o.-anı (91b/08)

o.-anıla (60a/02), (69b/16)

o.-anlar (83b/04), (85a/13)

o.-anlara (56a/06), (59b/10), (59b/11)

o.-anlardan (62b/17)

o.-anlardanam (83a/04)

o.-anlardandurur (77a/05)

o.-anları (67b/12), (85a/15)

o.-anların (86a/04)

o.-asın (60a/11)

o.-asız (100a/17), (69a/08), (73a/04), (76b/01), (76b/01), (82a/09), (82b/11),
(92a/04), (97a/04)

o.-avuz (52b/02), (52b/09), (58b/04), (84b/16)

o.-ayduk (57b/09), (73b/05), (73b/06)

o.-dı (54a/07), (54b/08), (56a/03), (57a/08), (57a/11), (57a/12), (57b/09),
(63a/14), (65a/07), (67b/04), (67b/14), (67b/16), (68a/11), (69a/05), (71a/14), (74a/06),
(75a/07), (76b/05), (77b/08), (78b/08), (80a/04), (81a/07), (82b/15), (84a/10), (84a/12),

(84b/06), (86a/10), (87a/03), (87a/03), (88a/08), (88a/10), (88a/11), (88a/15), (88b/03),
(90b/06), (94a/10), (94a/11), (94a/15), (94b/02), (95b/12), (97b/17), (98b/07), (98b/13)

o.-dığı (80a/05)

o.-dılar (51b/16), (54b/09), (55a/01), (55b/06), (57b/02), (58a/11), (62a/13),
(68a/15), (69b/03), (71b/13), (74a/04), (78b/09), (80a/02), (82a/17), (83b/13), (85a/06),
(85a/09), (85a/11), (85b/08), (85b/11), (97b/07), (98a/03), (99a/01), (99a/05), (99a/11)

o.-dışa (71a/14), (71a/15)

o.-duğu (71a/16)

o.-duğudurur (55a/10)

o.-duğın (53b/07)

o.-duğında (65b/13)

o.-duğıyla (94a/08)

o.-duğunuz (53a/02)

o.-duk (58a/15), (73b/03), (73b/04), (93b/10)

o.-dukları (54b/08), (62a/15)

o.-dular (90a/07), (90a/14), (90a/15), (90b/15)

o.-duş (54b/01)

o.-duşsa (82b/15)

o.-duşuz (67b/17), (79a/06)

o.-dur (87a/17)

o.-ıncaya (72b/15)

o.-ısar (69b/17), (98a/16)

o.-ısarlar (53b/17)

o.-ma (56a/15), (67b/04), (97a/07), (98a/06)

o.-madı (57a/08), (64b/09), (74a/05), (75a/06), (79a/05), (84a/06)

o.-madılar (64a/07)

o.-maduk (57a/09)

o.-mağ (62b/16), (74b/02)

o.-mağıl (53b/06)

o.-mağıçün (67a/13)

o.-mağ (56b/01), (99b/06)

o.-mağlıgıla (63b/02)

o.-mağ (100a/17)

o.-masun (74b/14)

o.-maya (62a/09), (62a/12)

o.-mayam (60b/10)

o.-mayan (64b/17)

o.-mayanlara (98a/10)

o.-mayasız (72b/05)

o.-maz (54a/12), (55a/08), (59b/09), (68b/12), (74a/11), (75b/13), (85a/01),
(85b/11), (85b/12)

o.-mazam (59b/17), (60b/08), (95b/04)

o.-mazdı (51b/10), (51b/12), (51b/13), (70a/07)

o.-mazlar (57a/03), (73b/13), (80b/13), (96b/14)

o.-mazsız (72a/10)

o.-mıſ (52b/09), (71b/08), (71b/09), (86b/01), (86b/04)

o.-mıſdur (52b/05), (78b/05)

o.-mıſlar (59b/01)

o.-mıſlardan (97a/04)

o.-sa (51b/05), (51b/06), (51b/11), (51b/12), (51b/13), (51b/13), (51b/15),
(58b/15), (60b/15), (71a/15), (71a/15), (71a/16), (84b/07)

o.-salar (60a/09)

o.-sar (62b/09)

o.-sardurur (62a/14), (62a/14)

o.-sun (80a/08), (86b/13), (88a/09)

o.-ub (69b/01), (76a/09), (92b/15), (98a/06), (99a/11)

o.-uban (87a/05)

o.-uŋ (100a/04), (52a/05), (53a/07), (69b/15), (74a/02), (81a/11), (83a/03),
(84b/09), (88a/03), (92b/15), (97a/03), (97a/17)

o.-ur (100a/07), (100a/11), (54b/06), (54b/14), (56b/01), (56b/02), (57b/04),
(64a/02), (66b/14), (68a/16), (69b/17), (70a/08), (75a/02), (81b/03), (83a/17), (89a/08),
(94b/15), (96a/17), (96b/17)

o.-uram (85a/12)

o.-urđı (51b/10), (51b/12), (51b/12), (51b/13), (51b/13), (51b/14), (58a/07),
(70a/06), (82b/10)

o.-urdurur (61a/12)

o.-urlar (55a/10), (64b/02), (64b/07), (67a/01), (73b/14), (75a/02)

o.-urlardı (70a/08)

o.-ursa (52a/17), (70b/10), (71a/16), (73a/02), (99b/10)

o.-ursam (56a/16)

o.-ursağ (61b/03), (67b/07)

o.-ursağuz (68a/10), (96a/09)

o.-ursavuz (52b/02), (86b/12)

o.-ursız (68a/10), (76a/14), (98b/04)

o.-urum (60a/01), (63a/05)

o.-uruz (61b/04), (76b/13), (86b/15), (90a/17), (95b/16)

[= 325]

oldur-: Olmasını sağlamak.

o.-ur (92a/01)

[= 1]

olıcı-: bk. olucu-

o.-lardansın (75b/15)

[= 1]

olın-: *bk. olun-*

o.-ana (72b/09), (72b/09)

o.-asız (73b/01)

o.-dı (93a/13)

o.-sarlar (68a/05)

o.-ur (60a/01)

o.-ursız (69b/13)

[= 7]

olucu-: Olan.

o.-lardur (78b/02)

[= 1]

olun-: Olunmak. 1. Yaradılmak, meydana getirilmek. 2.Yapılmak. 3. Olmak.

o.-a (57b/06)

o.-dı (55b/16), (56b/08), (64b/09), (66b/01), (68a/01), (74b/17)

o.-dılar (57b/12), (79b/06)

o.-duklarını (92b/14)

o.-dum (60b/07)

o.-mazlar (74a/11)

o.-mışlardı (92b/02)

o.-sa (52b/03)

[= 14]

olurak: Olur gibi manasında.

o. + dur (63b/02)

[= 1]

on: On.

o. (54b/13), (54b/13), (54b/14), (74a/09), (89a/15), (89b/13)

o. + ar (54a/05), (54a/05)

[= 8]

oñuldur-: İyileştirmek, řifâ buldurmak.

o.-duk (58a/08)

[= 1]

onar-: Islah etmek.

o.-ursın (91a/11)

[= 1]

on biñ: On bin.

o. (58b/17)

[= 1]

on iki: On iki.

o. (92a/08), (92a/08), (92a/11)

[= 3]

ortak: Ortak, şerik, hissedar.

o. + dur (70b/11)

o. + etmekligünüzi (78a/07)

o. + kılmamaklığınuzdur (72b/04)

o. + lar (96a/01)

[= 4]

ot: Küçük bitki.

o. (88a/10)

o. + ı (81b/09)

[= 2]

otur-: Oturmak.

o.-acağam (76a/02)

o.-anlar (80a/13)

o.-dılar (54a/05)

o.-ma (62a/02)

o.-mak (84b/01)

[= 5]

otuz: Otuz.

o. (58a/04), (58a/04), (89a/14), (89a/14)

o. + unda (58a/04)

[= 5]

otuz yêdi biñ: Otuz yedi bin.

o. (86b/17)

[= 1]

oyna-: Oynamak.

o.-rlar (64b/02)

[= 1]

oyun: Oyun.

o. (62a/07)

o. + dur (53a/08)

[= 2]

oyuncak: Oyuncak.

o. (80b/07)

[= 1]

-Ö-

ög-: Övmek.

ö.-meğın (59a/03)

ö.-meklik (54b/15)

ö.-miş (94b/04)

ö.-mişlerdürürler (77b/11)

[= 4]

öğredil-: Öğretilmek. Bilgi kazandırılmak.

ö.-dünüz (64a/17)

[= 1]

öğren-: Öğrenmek.

ö.-dün (66a/15)

[= 1]

öğret-: Öğretmek.

ö.-düm (58a/03)

[= 1]

öğüd: *bk.* öğüt

ö. + ümüzi (62a/02)

ö. + üni (92b/11)

[= 2]

öğür: Arkadaş, eş.

ö. + di (66a/14)

[= 1]

öğüt: Öğüt, nasîhat.

ö. (68b/15), (68b/16), (81b/08), (82a/06), (82b/06), (87b/18), (89b/13), (94a/14)

ö. + ümüzi (62a/05)

ö. + vèrði (71b/04)

ö. + vèrdükten (85a/13)

ö. + vèrdüm (83b/16)

ö. + vèrenleri (83b/17)

ö. + vèrmemek (94a/14)

[= 14]

öğütci: Öğütçü, öğüt veren kimse.

ö. + yem (82b/05)

[= 1]

öğütlen-: Öğütlenmek. Birisine bir şeyi Yapım veya Yapımma konusunda teklif ve tavsiyelerde bulunulmak.

ö.-diler (59a/15)

ö.-eler (77a/06)

ö.-mezler (75a/02)

ö.-miş (73a/04)

[= 4]

öl-: Ölmek.

ö. (54a/06)

ö.-di (54a/07)

ö.-diler (51b/02)

ö.-dügi (55a/04)

ö.-dükde (70a/13)

ö.-mek (55a/05), (99b/13)

ö.-miş (81b/05)

ö.-ür (70a/13)

ö.-ürsüz (76b/16)

[= 10]

ölçeg: Ölçek.

ö. + i (72b/15), (84a/14)

[= 2]

öldür-: Öldürmek.

ö.-di (91a/04), (91a/06), (99b/01)

ö.-dük (99a/17)

ö.-elerdi (90b/06)

ö.-esiz (72b/11)

ö.-medünüz (99a/17)

ö.-mek (92b/17), (99a/04)

ö.-meyesiz (72b/06), (72b/09)

ö.-ür (61a/07)

ö.-ürler (70a/14)

[= 13]

öli: *bk.* ölü

ö. + dürür (52b/06)

[= 1]

ölü: Ölü.

ö. + den (65a/09)

ö. + ler (67a/03)

ö. + leri (81b/08)

ö. + yi (65a/10)

[= 4]

ölüm: Ölüm.

ö. (52a/10), (52a/14), (61a/14), (64b/13), (73b/13), (74a/10), (76b/15)

ö. + den (53b/09)

ö. + üm (74a/16)

[= 9]

öñ: Ön. 1. İleride bulunan. 2. Önce olan, önce gelen, ilk.

ö. + ine (99a/14)

ö. + lerinden (76a/04)

ö. + ümüze (58b/07)

ö. + ünçe (81b/04)

[= 4]

öndin: Önce, daha evvel.

ö. (51b/02), (53a/14), (55a/14), (55b/16), (57b/11), (59a/10), (63b/10), (64b/04),
(69a/14), (72a/08), (73b/03), (78a/12), (78b/13), (78b/15), (86a/03), (87b/11), (91a/08),
(93b/13), (93b/15)

ö. + lere (91b/08)

[= 20]

öndün: *bk.* öndin

ö. (80b/16)

[= 1]

ört-: Örtmek, kapatmak, gizlemek.

ö.-er (77a/02)

ö.-ilür (77a/05)

ö.-sün (54a/04)

[= 3]

örtül-: Örtülmek.

ö.-mişdi (76a/15)

[= 1]

öt-: Ötmek.

ö.-erlerdi (88a/14)

[= 1]

öz: Zât, kendi.

ö. + ümüze (62a/17)

[= 1]

özge: Başka, gayri.

ö. (62a/10), (74b/06)

[= 2]

-P-

pādişāh: < Fars. (Hüküm sâhibi olan, hükmeden anlamında) Allah.

p. + durur (63b/08)

p. + ıdurur (74a/17)

p. + lar (83a/15)

p. + sın (54a/15)

[= 4]

pādişāhlıg: Padişahlık.

p. + ı (54b/11), (91b/17)

[= 2]

pāk: < Fars. 1. Hâlis, saf. 2. Mübârek, kusursuz, günahsız.

p. (89b/08)

p. + etmek (98b/10)

p. + sını (54a/12)

[= 3]

pāre: < Fars. Parça.

p. (55a/10), (89b/07), (89b/07)

[= 3]

perde: < Fars. Engel, mâni.

p. (57a/15)

p. + ler (57a/14)

[= 2]

perverdigār: < Fars. Bütün yaratıkları besleyen ve yetiştiren, Allah.

p. + ıdurur (81a/13)

p. + ımuş (82b/04)

[= 2]

pes: < Fars. Şu halde, öyleyse, imdi.

p. (54a/02), (65a/11), (71a/15), (71a/16), (75a/15), (78b/02), (79a/01), (79a/06),
(84a/08), (84a/14), (94a/17)

[= 11]

peşimān: < Fars. Yaptığına üzülüp hayıflanan, esef eden, nâdim.

p. + oldular (90a/15)

[= 1]

peşimānlık: < Fars. Pişmanlık.

p. (95a/09)

[= 1]

peygāmbēr: < Fars. İnsanlara Tanrı'nın buyruklarını bildiren, onları Tanrı yoluna, dine çağırın kimse, nebî, yalavaç, elçi.

p. (52a/02), (53b/04), (53b/05), (54b/12), (58b/08), (67a/02), (67a/03), (67a/07), (73a/07), (75a/09), (83a/10), (85a/14), (89b/10), (97b/16)

p. + dürür (65b/02), (69b/13)

p. + e (100a/05), (63b/09), (67a/12), (73a/10), (74a/06), (91b/03)

p. + em (86a/12)

p. + i (55b/11), (81b/13), (83b/17), (85a/15)

p. + ime (58a/13)

p. + ine (75a/12), (92a/02), (97a/17), (99a/05), (99a/06)

p. + ler (53b/01), (55b/16), (56a/03), (59a/09), (68b/04), (69a/13), (69a/14), (69a/17), (78a/14)

p. + lerden (55b/17)

p. + lere (75a/10)

p. + leri (52b/13), (53a/14), (59b/10), (79b/05), (80b/17), (86a/01), (86a/08)

p. + lerine (92a/03)

p. + lerler (86a/02)

p. + sin (67a/04)

p. + üm (98a/04)

p. + ümüzi (59a/01)

p. + ündür (97a/15)

[= 57]

peygāamberliġ: *bk.* peygāamberliġ.

p. + e (64a/05)

p. + ine (53b/11), (58a/15)

[= 3]

peygāamberlik: *bk.* peygāamberlik.

p. (58a/04)

[= 1]

peygāamberliġ: Peygamberlik.

p. (64a/04)

p. + dürür (88b/04)

p. + leri (68b/06)

[= 3]

peynīr: <Fars. Peynir.

p. (54a/03)

[= 1]

piş-: Pişmek.

p.-düğine (65b/12)

[= 1]

put: < Fars. Eski dinlerde, kendisine tapınılan bir ilâhı veya ilâhların bâzı niteliklerini temsil etmek üzere yapılmış resim ve heykel.

p. + a (59a/14)

p. + lar (65a/05)

p. + ları (51b/09), (62b/13)

p. + larıñuzı (65a/05)

p. + larına (51b/04), (51b/11)

[= 7]

-R-

râhat: < Ar. Dinlendiren, yorgunluk vermeyen.

r. (65a/12)

[= 1]

râst: < Fars. Doğru, müstakim.

r. (74a/13), (90b/15)

r. + durur (67b/05)

[= 3]

rāzī: < Ar. Kabul eden, rızâ gösteren.

r. + oldu (54b/08)

r. + oldılar (54b/09)

r. + olmağ (67a/13)

[= 3]

rāzık: < Ar. Rızık veren (Allah).

r. + ı (53b/16)

[= 1]

rabb: < Ar. Cenâbıhak, Allah, Tanrı.

r. + iñüzden (82b/06)

[= 1]

rađıyallāhu‘anh: < Ar. Din büyüklerinden bahsederken “Allah ondan râzı olsun” anlamında kullanılan duâ sözü.

r. (60a/16)

[= 1]

rahīm: < Ar. “Âhirette mümin kullarına acıyan, merhamet eden” anlamında esmâ-i hüsnâdan (Allah’ın en güzel isimlerinden)dır.

r. + dür (60b/04)

[= 1]

rahm: < Ar. Döl yatağı.

r. + idürür (65b/03)

[= 1]

rahmet: < Ar. Allah'ın yaratıklarına olan merhameti, acıma ve esirgemesi.

r. (53b/01), (58b/16), (69b/10), (72a/03), (73b/01), (90a/16), (91a/02), (97a/04)

r. + dürür (73b/08), (97a/02)

r. + edicidürür (90b/17)

r. + ediciregi (90b/10)

r. + i (81b/01), (91b/01)

r. + ile (80a/17), (80b/01)

r. + in (81a/17)

r. + inden (76a/09)

r. + ini (60b/01)

r. + kılduk (80b/12)

r. + üm (91a/16)

r. + üne (90b/09)

[= 22]

re'y: < Ar. Fikir, görüş, düşünce.

r. (63a/01)

[= 1]

renk: < Fars. Renk.

r. + leri (65b/13)

[= 1]

resûl: < Ar. Peygamber, nebî.

r. + dürür (91b/05)

r. + inden (99b/12)

r. + lerden (86a/07)

[= 3]

resûlallâh: < Ar. Allah'ın gönderdiği peygamber. Hazret-i Muhammed'in bir ismi.

r. (93a/07), (97a/13), (98a/01)

[= 3]

revâ: < Fars. Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

r. + dur (54a/04), (68a/01)

[= 2]

rızâ: < Ar. Allah'ın kulun hâli ve yaptıkları karşısında duyduğu hoşnutluk.

r. + sîn (60a/08)

r. + sını (77b/06)

[= 2]

rızk: < Ar. Allah tarafından herkese takdir edilen nîmet.

r. (72b/07), (75b/03), (97b/10)

r. + da (74b/10)

r. + dan (77b/16)

r. + in (55a/02)

r. + vèr (58b/08)

[= 7]

rişvet: < Ar. Bir görevin yerine getirilmesi karşılığında haksız şekilde alınan ücret veya sağlanan menfaat.

r. + ile (93a/09)

[= 1]

rivāyet: < Ar. Halk arasında söylenen söylenti.

r. + de (58b/16)

[= 1]

rūstem: < Fars. İran millî destanının en güçlü kahramanı.

r. (57b/03)

[= 1]

rūşen: < Fars. Âşikâr.

r. (88b/01), (88b/01)

r. + ola (60b/06)

[= 3]

rūzī: < Fars. Rızık, azık.

r. + êtdüğini (70b/15)

r. + êtdüğünden (80b/04)

r. + eydi (71a/08)

r. + kıldüğumuzdan (97b/05)

r. + vèrenlerün (58b/09)

[= 5]

rucūʿ: < Ar. Geri dönme.

r. + êdersiz (61b/06)

r. + ıuz (52a/08)

[= 2]

rukūʿ: < Ar. Namazda öne doğru eğilme, kıyamla secde arasında olanı.

r. + yıla (64b/07)

[= 1]

-S-

şāhib: < Ar. Sahip, mâlik.

s. + inde (95a/04)

[= 1]

şālīḥ: < Ar. 1. Kur'an'da Semûd kavmine gönderildiği bildirilen peygamber. 2. Dînin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sâhibi, günah işlemekten kaçınan (kimse).

s. (83b/03), (83b/05), (83b/07), (83b/11)

s. + dūr (63b/18)

s. + dūrūr (83a/09)

s. + lerdendūrūr (63b/14)

s. + lerdūrūr (93a/04)

s. + lere (96a/17)

s. + leridūrūr (92b/06)

[= 10]

şabr: < Ar. Kötü olaylar karşısında şikâyet etmeden, sızlanmadan dayanma, tahammül gösterme.

s. + êtdiler (53a/15)

s. + êtdükleriyle (88b/17)

s. + êtmegi (87a/17)

s. + ı (98b/14)

[= 4]

şadaka: < Ar. Karşılık beklenmeden sâdece Allah rızâsı için fakirlere verilen para, mal vb.

s. (97b/07)

[= 1]

şag: Sağ. Solun karşıtı.

s. (76a/06)

[= 1]

şagıl-: Hastalıktan kurtulmak, iyileşmek.

s.-sa (51b/08)

[= 1]

şagır: İşitme duyusundan yoksun, işitmeyen (kimse).

s. + lardurur (59a/01), (99b/16)

[= 2]

şagırlık: Sağır olma durumu.

s. (57a/16)

[= 1]

şakın-: Sakınmak, kaçınmak.

s.-urlar (62a/04)

[= 1]

şakla-: Gizli tutmak, duyurmamak.

s.-mağ (73a/14)

s.-rlar (64b/07)

[= 2]

şal-: Serbest bırakmak.

s.-dılar (88a/15)

[= 1]

şalivér-: Serbest bırakmak, gitmesine izin vermek.

s.-ürleridi (51b/08)

[= 1]

şan-: Sanmak, zannetmek.

s.-anlardanam (76b/03)

s.-ub (67b/09)

s.-urduñuz (57a/07), (65a/06)

s.-urlar (67a/07), (77b/10)

[= 6]

şancag̃: Sancak. Bayrak, bunun temsil ettiği askerî birlik ve idarî bölge için kullanılan bir terim.

s. + a (99a/14)

[= 1]

şanem: < Ar. Put.

s. + den (89a/07)

s. + e (62a/07)

s. + ler (75a/02), (89a/05), (96a/04), (96b/06)

s. + lerden (63a/13)

s. + lere (89a/07)

s. + leri (66b/05), (70a/08), (70a/09), (87b/03), (89a/06), (96a/05), (96b/03),
(96b/04)

s. + lerimiz (81a/04)

s. + lerimizündür (70a/05)

s. + leriüzden (63a/16)

s. + lerine (55a/01), (66b/11), (70a/12), (89a/04)

s. + lerinün (70a/06)

s. + lerün (83a/02)

s. + lerünüzi (96a/13)

[= 26]

şanu: Sanmak, zannetmek.

s. + larıyla (70a/04)

[= 1]

şarf: < Ar. Harcama.

s. (70a/07)

s. + ederlerdi (70a/04)

s. + olmak (56b/01)

[= 3]

şat-: Satmak.

s.-un (84a/15)

[= 1]

şemud: bk. şemud

s. + dı (83a/03)

[= 1]

şevāb: bk. şevāb

s. (58a/03)

s. + a (94b/01)

s. + dan (54b/13), (94b/14)

[= 4]

şıdk: < Ar. Doğruluk, gerçeklik.

s. + ıla (79b/06)

[= 1]

şıfat: < Ar. 1. Bir kimse veya şeyin sâhip olduğu nitelik, ona âit olan özellik, hal ve vasıf. 2. Yüz, kılık ve dış görünüş.

s. + ı (64a/17)

s. + ıla (91b/05)

s. + ların (66a/05)

s. + larlar (66a/02)

[= 4]

şıfatlu: Sıfatlı, nitelikli.

s. (96a/16)

[= 1]

şığa-: Sınamak.

s.-dı (93b/16)

[= 1]

şığın-: Sığınmak. Himâyesine, kolu kanadı altına girmek.

s. (96b/09)

s.-dı (69a/06)

[= 2]

şığır: Geviş getirenlerden, boynuzlu büyükbaş evcil hayvanların genel adı.

s. + dan (71b/02), (71b/14)

[= 2]

şına-: Denemek, imtihan etmek.

s.-duğ (93a/05)

s.-mağ (74b/10)

[= 2]

şınıf: < Ar. Grup, zümre.

s. (67a/04), (67a/04)

[= 2]

şoħbet: < Ar. Karşılıklı konuşma, hasbihal.

s. + ünden (60a/11)

[= 1]

şol: Sol. Sağ karşıtı.

s. (76a/07)

[= 1]

şoñ: Gelecek, âkıbet.

s. + ı (69b/17)

s. + ında (98b/07)

s. + umuza (58b/07)

[= 3]

şoñra: Sonra.

s. (51b/02), (51b/16), (53b/09), (53b/10), (53b/17), (54a/07), (54b/17), (55a/03), (55a/05), (55b/03), (55b/10), (55b/11), (56a/02), (57a/05), (57a/07), (58a/04), (58b/11), (59b/07), (60b/02), (60b/03), (61a/08), (61a/09), (61a/10), (61a/15), (61b/05), (62a/03), (62a/18), (64a/02), (64b/01), (66b/08), (69b/11), (69b/16), (73a/10), (73b/12), (73b/13), (74a/06), (74a/07), (74b/06), (75b/06), (76a/04)a.ndan, (78a/12), (81a/07), (81a/16), (82b/08), (83a/15), (84a/17), (84b/17), (85a/13), (85a/17), (85b/14), (86a/07), (86a/07), (87a/13), (87b/12), (88a/10), (88a/13), (88a/16), (89b/05), (90a/10), (90b/02), (90b/15),

(90b/16), (93a/07), (93b/14), (93b/15), (94a/17), (95a/09), (95a/10), (96a/13), (96b/14),
(98a/04)

s. + ğı (91a/17)

s. + ğılar (52b/11)

s. + ya (52a/15)

[= 74]

şor-: Sormak.

s. (92a/16)

s.-arlar (67a/09), (95a/13), (95b/01), (97a/12)

s.-dı (51b/01)

s.-dılar (91a/06)

s.-ma (60a/06)

s.-saruz (75a/08), (75a/11)

s.-sunlar (86b/09)

s.-unca (51b/01)

[= 12]

şu: Su.

s. (81b/06), (92a/09), (98b/08)

s. + dan (62a/14), (80b/03), (92b/03)

s. + larını (88a/16)

s. + yı (80b/05), (88a/16)

s. + yıyla (98b/12)

[= 10]

şūr: < Ar. İsrâfil'in üfleyeceği İçi boru gibi boş olan büyük boynuz, nefir.

s. (62b/10), (75b/17)

[= 2]

şūret: < Ar. Biçim, görünüş, kılık.

s. + inde (55b/12), (55b/13)

s. + indedürür (55b/15)

s. + ine (55b/13)

[= 4]

şudār: Put ismi.

s. + dı (83a/03)

[= 1]

şulan-: Sulu duruma gelmek.

s.-dılar (98b/13)

[= 1]

şulu: Suyu olan, suyu bol.

s. (98b/08)

[= 1]

şuşa-: Susamak.

s.-dılar (98b/12)

[= 1]

sābit: < Ar. 1. Kesin bir delil veya tecrübe ile zan ve şüpheden kurtarılıp gerçekliği, doğruluğu ortaya konmuş, ispatlanmış olan. 2. Sürekli olarak hep aynı durumda, aynı değerde kalan, değişmeyen.

s. (74b/02), (98b/17)

s. + olanlardan (62b/17)

s. + olurlar (64b/07)

[= 4]

semud: Kur'an-ı Kerim'de adı geçen ve Hz. Sâlih'in tebliğ faaliyetinde bulunduğu bir Arap kavmi.

s. (55a/15)

s. + a (83a/08)

[= 2]

senā: < Ar. Övme, övüş, medih.

s. (79b/02)

[= 1]

sevāb: < Ar. İyi ve güzel davranışlar karşılığında Allah tarafından verilen mükâfat.

s. + ıla (74a/08)

[= 1]

sāʿat: < Ar. Saat.

s. (78a/12), (78a/13)

[= 2]

sāʾibe: < Ar. Dilek kabulü için putlar adına salıverilmiş deve.

s. (51/07)

s. + den (51/07)

[= 2]

sāʾyibe: *bk.* sāʾibe

s. (70b/04)

s. + den (70b/10)

[= 2]

sāḥir: < Ar. Büyücü, sihirbaz.

s. + ler (87a/05), (87a/14)

[= 2]

sākin: < Ar. Bir yerde oturan, ikāmet eden kimse.

s. (75b/02)

s. + ol (76a/11)

[= 2]

sām: Hz. Nûh'un oğlu.

s. (82a/14), (82a/14)

[= 2]

sa'âdet: < Ar. Mutluluk, bahtiyarlık.

s. (54b/09), (79b/03)

s. + bulmazlar (70a/01)

[= 3]

sa'âdetlen-: Mutluluğa ermek.

s.-diler (91b/15)

[= 1]

sa'âdetlü: Saâdetli, Saâdet sâhibi.

s. (96a/05)

[= 1]

saç: Saç.

s. + ını (90b/04)

[= 1]

sağış: < Ar. Sayı, adet, miktar, hesap.

s. + da (89b/13)

[= 1]

sal-: bk. şal-

s.-arlarıdı (51b/15)

[= 1]

salkum: Salkım. Üzüm gibi birçoğu bir sap üzerinde bir arada bulunan yemiş.

s. + lar (65b/08)

[= 1]

saña: Sana. Sen zamirinin yönelme hâli.

s. (53a/17), (57a/13), (57b/01), (58a/03), (60a/02), (60a/15), (62a/02), (66b/01),
(67a/11), (74b/14), (75b/10), (75b/13), (76a/10), (86b/09), (86b/10), (88a/06), (88a/09),
(88b/04), (88b/05), (89b/03), (89b/11), (91a/14), (95b/01), (96b/05), (98a/04)

[= 25]

sark-: Yukarıdan aşağıya doğru uzanmak.

s.-dı (94a/15)

[= 1]

sebeb: < Ar. Sebep. Gerekçe, neden.

s. (71b/11)

s. + iyle (51b/02), (53a/02), (55b/03), (59b/14), (60a/11), (62a/15), (64b/16),
(66b/06), (68b/08), (69a/12), (72a/01), (73a/04), (79a/06), (92b/13), (94a/10)

[= 16]

sebkāt: < Ar. Önceden geçme, önceden olma.

s. + edüb (84a/02)

[= 1]

sebt: < Ar. Cumartesi.

s. (92b/02)

[= 1]

secde: < Ar. Allah'ın büyüklüğü, yüceliği önünde hiçliğini göstermek ve O'nu ululamak maksadıyla yere kapanma.

s. + edün (75b/06)

s. + kılmadı (75b/07)

s. + kılmağdan (75b/09)

s. + ye (76a/02)

[= 4]

seç-: 1.Ayırt etmek. 2.Tercih etmek.

s.-mez (63a/16)

s.-mezsiz (89a/07)

[= 2]

sefer: < Ar. Savaş için yapılan yolculuk, savaşa gidiş ve yapılan savaş.

s. + de (52a/13)

s. + den (51b/08)

[= 2]

sekiz: Sekiz.

s. (71a/10)

[= 1]

selām: < Ar. Huzur, güven, sağlık, selâmet.

s. (73a/05)

[= 1]

selāmetlik: < Ar. Esenlik, güvenli̇lik.

s. (68b/16), (80a/08)

[= 2]

selāmetlik: *bk.* selāmetlik

s. (63b/04)

[= 1]

sen: Sen.

s. (17), (52b/15), (53b/02), (53b/07), (54a/12), (54a/13), (54a/14), (54a/15), (54a/16), (54b/01), (54b/02), (54b/03), (54b/04), (56a/10), (56a/15), (56b/13), (57a/10), (57b/15), (58a/10), (58b/09), (60a/06), (60a/11), (61b/03), (61b/17), (62a/02), (62b/13), (66b/04), (67a/02), (67a/03), (67b/03), (67b/07), (72a/15), (72a/16), (74b/16), (75b/15), (75b/16), (75b/17), (76a/01), (76a/12), (76b/12), (82b/12), (83b/12), (85a/05), (86a/17), (86b/14), (87a/15), (87b/03), (87b/11), (87b/11), (88a/05), (89a/05), (89b/05), (89b/09), (91a/12), (93b/09), (95b/02), (95b/15), (96b/14), (96b/16), (97b/11), (99b/01)

s. + den (53a/14), (53b/09), (53b/11), (55b/16), (57a/17), (58a/10), (58b/08), (59a/10), (95a/13)

s. + i (53a/11), (53a/12), (54a/10), (54a/11), (56b/03), (56b/04), (58a/01), (62b/14), (66b/04), (67b/08), (72a/02), (82a/01), (82a/17), (82b/01), (84a/13), (84b/12), (87b/03), (89b/08), (89b/10), (89b/10), (96b/08), (97b/11)

s. + sin (90b/10)

s. + üñ (52b/17), (53a/12), (53b/13), (54a/14), (54b/03), (60a/08), (60a/10), (61b/12), (62b/14), (63b/07), (67b/02), (67b/11), (68a/02), (68b/14), (69b/05), (69b/09), (69b/09), (74b/11), (74b/15), (76a/03), (88a/06), (90b/16), (91a/10), (93a/01), (93b/07)

s. + üñile (57b/01), (84b/13), (88b/06)

[= 121]

serāy: <Fars. Büyük ve gösterişli binâ.

s. + ı (87b/10)

s. + ına (57b/08), (57b/10)

s. + ında (65a/04), (69a/07)

s. + lar (83a/17)

s. + lardan (89a/02)

[= 7]

serencām: <Fars. - Ar. Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, âkıbeti.

s. (84a/12)

s. + ı (84b/06)

[= 2]

sergerdān: <Fars. Ne yapacağını bilmeyen, şaşırılmış, sersemlemiş bir durumda olan (kimse), şaşkın, perîşan.

s. + ıla (62b/01)

[= 1]

serkeşlik: Serkeş olma durumu, dik kafalılık.

s. (65a/01), (83b/04)

s. + êtdiler (79a/08), (83b/08), (84b/11), (88b/01), (92b/14)

[= 7]

server: <Fars. Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.

s. + ler (98a/01)

[= 1]

sev-: Sevmek.

s.-ersiz (98a/09)

s.-mez (71a/07), (77b/14), (81a/15)

s.-mezdiñüz (83b/17)

s.-mezem (63a/02)

[= 6]

sevdür-: Sevdirmek.

s.-mekile (76a/05)

[= 1]

sevin-: Sevinmek.

s.-di (91a/17)

s.-diler (59a/16)

[= 2]

sınur: Sınır

s. + ından (92b/01)

[= 1]

sırr: < Ar. Gizli tutulan şey.

s. + ıla (61b/02)

s. + ını (95a/16)

[= 2]

sihir: < Ar. Büyü, efsün.

s. + dür (55b/07)

s. + ile (86b/17), (87a/02)

[= 3]

siğeg: bk. siğek

s. + i (96b/03)

[= 1]

siğek: Çift kanatlılardan, birtakım uçucu böceklerin genel adı.

s. (96b/03)

[= 1]

siğirle-: (At, deve vb. hayvanları) Arka ayaklarındaki sinirleri kesmek suretiyle hareketsiz duruma getirmek.

s.-dilerşālih (83b/09)

[= 1]

sinle: Mezar.

s. + den (75b/16)

[= 1]

sirke: < Fars. Bâzı çorbalara, yemeklere, salatalara ekşilik vermesi için konulan ekşimiş üzüm, elma suyu.

s. (54a/01)

[= 1]

siz: Siz.

s. (100a/13), (52a/05), (52a/07), (52a/09), (52a/13), (52b/14), (53a/01), (54a/04), (55a/05), (56a/08), (56a/08), (56b/11), (56b/14), (59a/07), (60b/08), (60b/12), (60b/13), (60b/16), (61a/11), (61b/05), (62b/06), (63a/08), (63a/17), (63a/17), (64a/17), (64b/01), (64b/15), (65a/01), (65a/05), (65a/15), (66b/05), (68a/09), (68a/10), (69a/03), (69b/13), (69b/15), (69b/16), (71a/06), (71a/09), (71b/03), (72a/09), (72a/10), (72b/03), (72b/12), (73a/09), (73a/17), (74b/07), (75b/04), (75b/04), (76a/12), (76b/01), (76b/10), (77a/12), (77b/04), (78a/07), (78b/08), (79b/10), (82a/08), (82a/08), (82a/15), (83a/01), (83a/01), (83a/03), (83a/14), (83b/16), (84a/03), (84a/05), (84b/01), (84b/02), (84b/04), (85a/08), (86b/07), (86b/15), (89a/06), (92a/04), (93b/10), (96a/07), (98a/09), (98a/15), (99a/17), (99a/17), (99b/13)

s. + den (100a/11), (51b/02), (58b/11), (59a/06), (60b/01), (61a/14), (64a/08), (65a/08), (69a/15), (69b/11), (76a/11), (78b/13), (80a/15), (82b/06), (84a/02), (84b/07), (98b/11), (99b/10)

s. + dendürür (82a/07)

s. + e (100a/05), (100a/16), (52a/06), (52a/08), (52a/14), (59a/05), (59a/05), (59b/08), (59b/15), (61a/10), (65a/04), (66a/10), (66b/14), (67a/17), (67b/14), (67b/16), (69a/13), (71a/08), (71a/10), (71b/04), (72b/07), (72b/11), (73a/03), (73b/06), (74a/02), (74b/07), (74b/11), (74b/17), (76b/03), (76b/09), (76b/15), (78a/13), (79b/11), (80b/04), (81b/15), (82a/02), (82a/03), (82a/06), (82b/04), (82b/06), (83a/02), (83a/04), (83a/10), (83a/11), (83b/15), (83b/16), (84a/17), (86a/14), (87a/08), (87a/11), (89b/16), (91b/16), (93b/05), (95b/01), (96a/06), (96a/09), (96b/01), (98a/07), (98b/01), (98b/04), (98b/07), (99a/03), (99b/07), (99b/08)

s. + i (100a/05), (100a/14), (100a/14), (100a/15), (55a/02), (55a/16), (56a/06), (56b/09), (59b/05), (60b/17), (61a/07), (61a/08), (61b/01), (61b/04), (61b/09), (61b/14), (65a/02), (65b/01), (69a/16), (69b/10), (69b/12), (72a/12), (73a/07), (74b/08), (74b/10), (75b/02), (75b/04), (75b/05), (75b/09), (76a/17), (76b/08), (77a/07), (77a/11), (77b/06), (82a/07), (82b/07), (82b/08), (82b/09), (83a/14), (83a/15), (83a/16), (84b/05), (86b/07), (87a/13), (87b/13), (89a/11), (95b/10), (96a/14), (98b/10)

s. + iŋ (77a/02)

s. + lerüŋ (53b/16)

s. + üŋ (52a/08), (52a/10), (54a/17), (56b/08), (56b/12), (57a/06), (58b/10), (59b/04), (60b/09), (60b/17), (61b/07), (61b/14), (65a/15), (65b/02), (66a/13), (69a/08), (69a/16), (71a/04), (72a/03), (72a/09), (72b/03), (73b/01), (75b/03), (79a/05), (80a/15), (82a/04), (82a/15), (82b/05), (84b/17), (87b/13), (89a/10), (98a/10), (98a/17)

s. + üŋdürür (98a/09)

s. + üŋile (65a/05), (68a/09), (83a/04)

s. + üŋileyem (98b/16)

[= 254]

siz-: Sezmek.

s.-ersenüz (52a/16)

[= 1]

sizlercileyin: Sizler gibi.

s. (96a/08)

[= 1]

sofra: < Ar. Üzerine yiyecekler, içecekler konularak çevresine oturulup yemek yenilecek şekilde düzenlenmiş masa, sini.

s. (54a/05), (58b/13)

s. + s1 (58b/16), (58b/16)

[= 4]

sok-: İçine veya arasına girmesini sağlamak.

s.-dı (86b/03)

s.-ğıl (90b/09)

[= 2]

sög-: Sövmek.

s.-erler (66b/06)

s.-mek (66b/05)

[= 2]

söyle-: Söylemek, demek.

s. (94a/17)

s.-di (89b/02)

s.-dükleriyle (70b/07)

s.-dün (58b/03)

s.-megi (58a/03)

s.-mekden (62a/06)

s.-mez (90a/12)

s.-n (73a/01)

s.-rlerdi (88a/14)

s.-rsin (58a/02)

s.-rsiz (65a/11)

s.-ye (67a/02), (67a/04)

s.-yesiz (73a/01)

[= 14]

söz: Kelâm, kavil, lakırdı.

s. + e (62a/01), (95a/10)

s. + i (62a/01), (88a/14)

s. + ini (100a/02)

s. + leri (100a/06)

s. + lerin (94a/04)

s. + üñ (67a/10)

[= 8]

su: *bk.* şu

s. + yağışub (98b/02)

[= 1]

sūre: < Ar. Kur'an-ı Kerim'in yüz on dört bölümünden her biri.

s. (54b/15), (67a/17), (67a/17)

s. + sin (54b/13)

[= 4]

sūre a'rāf: Arāf suresi.

s. (74b/12)

[= 1]

sūre enfāl: Enfāl suresi.

s. (97a/11)

[= 1]

suāl: < Ar. Soru.

s. (69b/04)

[= 1]

sucūd: < Ar. Secde.

s. +  tdiler (75b/07)

s. + ıla (64b/07)

[= 2]

suçsuz: Su u, kabahati olmayan, m sum.

s. (69b/06)

[= 1]

sult n: < Ar. Hükümdar.

s. + durur (63b/08)

s. + s n (54b/04)

[= 2]

sult nl  : Sultanlık. Hükümdar olma durumu, hükümdarlık, saltanat.

s. + ı (54b/10)

[= 1]

s ci: Şarap.

s. (64a/17)

[= 1]

s d: Süt.

s. + in (51b/06)

[= 1]

s leym n: Hz. D v d'un oğlu,  sr ilo ulları''na gönderilen hükümdar-peygamber.

s. + ı (63b/11)

[= 1]

sünüg: Sünük. Kemik.

s. + ile (71b/17)

[= 1]

sür-: 1. Devam etmek. 2. (Cezâ olarak) Bir yerden başka bir yere göndermek, nefy etmek.

s.-di (95b/13)

s.-dük (81b/05)

s.-ecek (61a/09)

s.-sen (60a/11)

[= 4]

sürül-: Kovulmak.

s.-üb (76a/09)

s.-ürler (98a/06)

[= 2]

-Ş-

şāfi: < Ar. Kâfi gelen, yeter durumda olan, iknâ eden.

ş. (73b/07)

[= 1]

şākir: < Ar. Şükreden kimse, şükredici.

ş. + lerden (100a/17), (58b/15), (61b/04), (95b/16)

[= 4]

şālih: bk. şālih 1.madde.

ş. (82a/13), (82a/13)

[= 2]

şām: Günümüzde Suriye'nin başkenti.

ş. (88b/15)

ş. + dan (97b/15)

[= 2]

şān: < Ar. Azamet, büyüklük, ululuk.

ş. (53a/10), (57a/03), (60b/01), (69b/05), (73b/03)

[= 5]

şāyed: < Fars. Şayet. 1. Şart bildirir, eğer. 2. İhtimal bildirir; belki, ola ki.

ş. (82b/11), (94b/01)

[= 2]

şāzıluk: < Ar. Genel kurallara uymama, kural dışılık.

ş. (98b/07)

[= 1]

şabbār: Put ismi.

ş. + ıla (91a/05)

[= 1]

şarāb: < Ar. İçecek şey.

ş. (62a/14)

[= 1]

şart: < Ar. Gerekli olan husus, koşul.

ş. + ın (93a/15)

[= 1]

şefā'at: Bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

ş. + êde (62a/11), (81a/05)

ş. + kılalar (81a/02)

[= 3]

şefā'atci: Birisi için şefâat eden kimse.

ş. (60a/05)

ş. + lerden (81a/01)

ş. + lerdürür (65a/07)

[= 3]

şefī': < Ar. Şefâat eden kimse.

ş. (62a/11)

[= 1]

şefkāt: < Ar. Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

ş. + edenlerün (90b/10)

ş. + edicidürür (93a/02)

ş. + et (91a/12)

ş. + etmegi (56a/06)

ş. + etmezseñ (76b/12)

[= 5]

şehādet: < Ar. Şâhitlik etme, tanıklık Yapım.

ş. + imüzde (52b/08)

ş. + ümüz (52b/07)

[= 2]

şehir: < Fars. Yerleşim merkezi, kent.

ş. + ler (85b/17)

ş. + lerde (86b/09)

ş. + lerün (85b/08)

[= 3]

şehr: bk. şehir

ş. + inde (87a/10)

ş. + ler (75a/03)

[= 2]

şehvet: < Ar. 1. Karşı cinse duyulan şiddetli arzu, cinsel istek. 2. Ölçüyü aşan şiddetli arzu, şiddetli istek.

ş. (84a/04)

ş. + e (76a/07)

[= 2]

şek: < Ar. Şüphe, zan.

ş. + edersiz (55a/05)

[= 1]

şem‘ün: İsrailoğullarına gönderilen peygamberlerden olduğu rivâyet edilen mübârek zât.

ş. (54a/04), (54a/06)

[= 2]

şenbe: < Fars. Cumartesi.

ş. (92b/04)

ş. + den (88a/08)

ş. + leri (92b/03)

ş. + ye (88a/08)

[= 4]

şer‘: Kanunlarım, şeriatım.

ş. + üm (75a/09)

[= 1]

şerh: < Ar. Açıklama, yorumlama.

ş. + ediserüz (75a/11)

ş. + eyleyeler (69a/15)

[= 2]

şerī'at: < Ar. Açık, doğru ve düz yol.

ş. + ümüzi (73a/11)

[= 1]

şerī'atsuz: Yolsuz, istikametsiz.

ş. (68a/02)

[= 1]

şerik: < Ar. Ortak.

ş. (65a/08), (74a/17)

ş. + den (54a/12)

ş. + ederler (96a/02), (96a/02)

ş. + etdügünüz (63a/17)

ş. + etdüklerünüz (57a/06), (57a/06)

ş. + etdünüz (63a/08)

ş. + ler (57a/07), (65b/14)

ş. + lerdürür (65a/06)

ş. + leri (70a/11), (70a/12)

[= 14]

şerr: < Ar. Kötülük, fenâlık.

ş. + den (55a/08)

ş. + i (100a/10)

[= 2]

şevket: < Ar. Büyüklük, ululuk, heybet, haşmet.

ş. + ini (98a/03)

[= 1]

şey: < Ar. Belirsiz kelime.

ş. + dürür (91a/17)

[= 1]

şeyâtîn: < Ar. Şeytanlar.

ş. + ler (68a/08)

ş. + leri (77b/09)

[= 2]

şeyiṭān: < Ar. Allah'ın emirlerine karşı geldiği için huzurdan kovulan ve rahmetten uzak kalan âsî varlık, iblis.

ş. (59a/13), (62a/02), (71a/09), (71a/10), (76a/15), (76a/16), (76b/04), (76b/10),
(77a/07), (77a/11), (91a/17), (94a/09), (96b/11), (98b/11)

ş. + dan (96b/08)

ş. + lardan (70a/12)

ş. + ları (77a/13)

ş. + larını (67a/08), (67a/09)

[= 19]

şibbir: Put ismi.

ş. (91a/05)

[= 1]

şikestelik: < Fars. Kederlilik, kırgınlık.

ş. + ile (81a/14)

[= 1]

şimdi: Şimdi.

ş. (61b/15)

[= 1]

şirk: < Ar. Allah'a ortak koşma, eş tutma.

ş. (70a/10)

ş. + den (62a/04), (94a/06)

ş. + e (61b/06)

ş. + ëtdiler (57a/05), (72a/05)

ş. + ëtdüğünüz (63a/13)

ş. + ëtmezdi (72a/06)

ş. + étmezdük (72a/05)

ş. + étmezlerdi (66b/03)

ş. + étseler (64a/02)

ş. + getürdi (93b/12)

ş. + getürenlerden (56a/15), (63a/10), (68a/10)

ş. + getürmekden (62a/17)

ş. + getürürler (72b/01)

ş. + ile (63b/04)

[= 18]

şol: Şu.

ş. (52a/03), (52a/07), (53a/11), (54a/16), (55a/02), (56a/04), (56a/09), (56b/17),
(57a/06), (57a/13), (57b/10), (59b/13), (60b/11), (60b/12), (60b/14), (60b/16), (62b/08),
(63a/09), (63a/10), (64a/03), (64a/12), (64a/15), (64a/17), (64b/13), (65a/05), (65a/08),
(66b/05), (67a/16), (67b/05), (67b/11), (67b/16), (67b/17), (68a/15), (69b/13), (69b/17),
(70b/01), (71b/16), (77b/15), (78a/03), (78b/03), (78b/07), (78b/08), (79b/02), (79b/14),
(80b/06), (81a/06), (81b/02), (81b/10), (82a/16), (82b/14), (83b/02), (85a/06), (87a/03),
(88a/14), (88a/17), (89a/08), (91b/05), (91b/16), (92a/02), (92a/17), (93b/04), (94b/03),
(94b/16), (95b/05), (95b/08), (95b/09), (96a/15), (97a/05), (98b/17)

[= 69]

şöyle: Şöyle.

ş. (64a/10), (68a/11), (68a/15), (97a/06)

[= 4]

şöylece: Şöylece.

ş. + dürür (85b/02)

[= 1]

şu: Şu.

ş. (68b/14), (69a/08), (73a/05), (74a/13), (77a/09), (83a/11), (84b/03), (94a/16)

ş. + ıa (52a/02), (53a/04), (53a/16), (59b/17), (61a/13), (62a/16), (66b/01),
(68b/04), (83b/07), (83b/08), (86a/02), (87b/09), (91a/15), (96b/17)

ş. + ınıla (56b/09)

ş. + ndanki (56b/14), (57a/01), (63a/08), (64b/08), (64b/10), (66a/01), (67b/13),
(67b/15), (68a/06), (69b/08), (70a/02), (71a/08), (71b/05), (73b/09), (74b/10)

ş. + nı (71a/13), (74b/17)

ş. + nıki (52a/09), (59a/08), (59a/14), (59a/14), (61a/03), (61a/07), (61a/11),
(63b/01), (64a/01), (65a/03), (67a/14), (72b/03), (74b/07), (76a/15), (77b/03), (78a/05),
(78a/08), (78a/10), (79a/17), (82a/05), (82b/13), (89a/01), (89a/02), (90a/09), (92b/17),
(96a/02)

ş. + nlar (51b/16), (53a/03), (53b/08), (55a/01), (55b/06), (56a/08), (56a/08),
(56b/14), (57b/01), (58a/11), (59a/01), (60a/03), (60a/06), (60a/15), (61b/16), (63b/03),
(64b/05), (67a/05), (67a/17), (68a/04), (72a/04), (72a/07), (72a/17), (74a/03), (78a/16),
(79a/07), (79a/14), (80a/16), (80b/15), (82a/10), (83b/08), (84b/11), (85a/10), (90a/07),
(90b/10), (90b/14), (91b/03), (91b/12), (93a/17), (95a/01), (96a/17), (96b/10), (97a/08),
(97b/04), (99b/14)

ş. + nlara (53a/09), (57a/05), (60b/07), (65a/17), (65b/03), (68b/06), (73b/10),
(83b/04), (83b/04), (85b/13), (93a/16), (96a/07), (99a/11)

ş. + nlardan (55b/17), (81b/01)

ş. + nlardanki (52b/05)

ş. + nlardur (64a/03), (75a/17)

ş. + nlardurur (64a/07), (97b/01)

ş. + nları (62a/07), (70b/13), (75a/08), (82a/11), (83a/05), (84b/13), (89b/17),
(92b/11), (92b/12), (94b/13)

ş. + nları (67a/13), (68b/13), (71b/12), (72a/16), (77a/14), (77b/17), (83a/06),
(91a/02), (91b/01), (91b/02), (99a/01)

ş. + nu (93b/05)

ş. + nu (100a/05), (52b/03), (53a/05), (53a/15), (55a/12), (59b/01), (62a/18),
(63b/07), (64b/11), (66b/16), (68a/13), (68b/04), (68b/11), (73a/11), (93a/13), (94a/07),
(98a/05)

ş. + nu (66b/09), (68a/05), (72b/14), (74a/08), (79b/07), (90a/01)

[= 176]

şu'ayb: Kur'an'da Medyen halkına gönderildiği bildirilen peygamber.

ş. (84b/11), (84b/12), (84b/14), (84b/15), (85a/06)

ş. + a (85a/07)

ş. + ı (85a/10)

[= 7]

şu'le: < Ar. 1. Işık, parıltı. 2. Ateş alevi, alev.

ş. + sini (94a/01)

[= 1]

şu'lelü: Şuleli, parıltılı.

ş. (63a/01), (86b/03)

ş. + dür (63a/06)

[= 3]

şum: < Ar. Uğursuz, şom.

ş. (88a/02)

[= 1]

Şükr: < Ar. Verdiği nîmetler için Allah'a karşı duyulan minnet.

ş. + ederler (81b/13)

ş. + i (89b/11)

[= 2]

şükürlü: Şükreden kimse.

ş. (60a/14)

ş. + ler (76a/08)

[= 2]

-T-

taş'at: < Ar. Allah'ın emirlerine uyma, emredileni Yapım.

t. + i (100a/08)

[= 1]

ṭā'ife: < Ar. Kabîle, kavim.

t. (58b/14), (59b/09), (63a/07), (63b/04), (64a/03), (64a/06), (64a/07), (66a/17),
(69b/15), (74a/04), (74a/04), (75a/15), (75a/17), (78b/14), (80b/13), (81b/12), (81b/17),
(82a/12), (84b/07), (84b/08), (88b/02), (92a/05), (92b/06), (94b/05), (94b/10), (94b/11),
(94b/17), (95b/08), (97a/02)

t. + den (63a/05)

t. + dūrūr (84a/07)

t. + dūrürsüz (84a/05)

t. + ibenīisrā'īl (51b/01)

t. + ler (78b/04)

t. + lerden (55a/15)

t. + lerdūrūr (91b/14)

t. + nūḡ (59b/01), (59b/01), (89a/04), (94a/16), (98a/09)

t. + sini (87b/16)

t. + siyile (62a/03)

t. + siz (89a/07)

t. + ye (68b/15), (92b/07)

t. + yi (55b/04), (71b/07)

t. + yile (80a/12)

[= 49]

ṭāḳat: < Ar. Güç, kuvvet, derman.

t. (55b/13)

[= 1]

ṭālib: < Ar. İsteyen, talep eden, istekli olan kimse.

t. + edeyim (67a/15)

[= 1]

ṭām: < Ar. taʿām “yiyecek”.

t. + ları (88a/08)

[= 1]

ṭār: Dar.

t. (68b/11)

[= 1]

ṭāyife: *bk.* ṭāʾife

t. + nün (73b/02)

[= 1]

ṭaʿām: < Ar. Yemek.

t. + larından (71b/08)

[= 1]

ad: Tat. Bâzı cisimlerin tatma organında bıraktığı tatlı, ekşi, acı, kekre vb. duyum.

t. + ı (65b/11), (71a/04)

t. + ları (65b/13)

[= 3]

ad-: Tatmak. 1. Duymak, hissetmek. 2. (Bir şeyden) Az bir miktar yemek veya içmek.

t.-dılar (72a/08), (76b/05)

t.-uñ (53a/01), (79a/06)

t.-uñdı (99a/07)

[= 5]

addur-: Tattırmak. Duyurmak, hissettirmek.

t.-a (61b/10)

[= 1]

ağ: Dağ.

t. (89b/05), (93b/05)

t. + a (89b/04), (89b/06)

t. + ı (89b/06)

t. + ını (93b/03)

t. + ları (83a/17)

[= 7]

ağıl-: Dağılmak.

t.-ub (81b/03), (97a/13)

[= 2]

tağıt-: Dağıtmak.

t.-dılar (74a/04)

t.-duķ (93a/03)

[= 2]

tal-: Dalmak. Başka bir şeyle ilgilenmeyecek şekilde kendini bir şeye vermek, yalnız o şeyle ilgilenmek, kendini ona kaptırmak.

t.-alar (62a/01)

t.-arlar (61b/16)

t.-mağı (53b/03)

[= 3]

taleb-: < Ar. İsteme, dileme, arzu etme.

t. + èder (74b/03)

t. + èdesiz (53b/03)

t. + èdün (77b/06)

[= 3]

taṃaṣ-: < Ar. Aç gözlülük, tamah.

t. + ètdigümüzdürür (92b/10)

[= 1]

ṭamu: Cehennem.

t. (57b/07), (69a/08), (78b/02), (79b/12), (94b/06), (99a/08), (99a/16), (99a/16)

t. + da (69a/09), (78b/16), (78b/16)

t. + dan (69a/09), (79a/12)

t. + ya (100a/08), (78b/14), (78b/14), (80a/02), (80a/05)

t. + yı (76a/10)

[= 19]

ṭamu ehli: Cehennem ehli.

t. (80a/07), (80b/02)

t. + nden (80a/11)

t. + ne (79b/09)

t. + nün (79b/17)

[= 5]

ṭaṇla-: Şaşmak, hayret etmek.

t.-dı (97a/07)

t.-r (82a/05)

[= 2]

ṭanuḡ: bk. ṭanuk

t. + ı (52a/15)

[= 1]

tanık: Tanık, şahit.

t. (52a/11), (52b/04), (58a/14), (71b/03), (93b/08), (93b/10)

t. + durur (56b/08)

t. + lardan (58b/04)

t. + larunuzu (72a/13)

[= 9]

tanıklık: bk. tanıkluk

t. + ı (52b/10)

t. + ından (52b/07)

[= 2]

tanıkluk: bk. tanıklık

t. + ı (52b/01)

[= 1]

tanıklık: Tanıklık. Tanık olma durumu, şahitlik.

t. (52a/09), (56b/07), (56b/11), (56b/12), (67a/02), (69b/02), (69b/04), (72a/13),
(72a/15), (72a/15), (78b/10), (93b/10)

[= 12]

tap-: Tanrı olarak tanımak, kulluk etmek.

t.-am (60b/07)

t.-anlar (89a/07)

t.-ar (62a/15), (74b/02)

t.-aram (74b/03)

t.-ardı (82b/13)

t.-arduñuz (78b/08)

t.-arlar (55a/01), (66b/05), (89a/04), (96a/07)

t.-arsız (56b/14), (60b/08), (96b/01)

t.-duğunıza (83a/02)

t.-duğları (90a/12)

t.-duğlarına (90a/14)

t.-madan (85b/03)

t.-mağ (82b/12)

t.-mak (62a/08)

t.-mağdan (92a/06)

t.-makdan (59a/14)

t.-mazam (74b/03)

t.-uñ (54a/16), (66a/06), (81b/14), (82a/15)

[= 27]

tarhūn: <Ar. Birleşikgillerden, ana yurdu Sibirya olan, yaprakları bahar olarak kullanılan ıtırılı bitki.

t. (54a/01)

[= 1]

ṭarīka: < Ar. Yol, tarik.

t. (77a/15)

t. + sı (52b/10)

[= 2]

ṭarlık: Darlık. Sıkıntı, ızdırap.

t. (74b/15), (85b/01)

t. + dan (61b/03)

[= 3]

ṭartıl-: Tartmak işi yapılmak.

t.-mağ (75a/13)

[= 1]

ṭaş: Değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim.

t. (60b/13), (61b/08), (84a/11)

t. + a (92a/10)

t. + uñ (94a/04)

[= 5]

ṭavāf: < Ar. Kutsal sayıp etrâfını dolaşma, ziyâret etme.

t. + ederlerdi (77a/16)

t. + étmezüz (77a/17)

[= 2]

tavār: Davar. İnek, özellikle koyun ve keçi gibi hayvanların ortak adı.

t. + lardur (70b/04)

t. + lardurur (70a/17), (70b/02)

[= 3]

tırnak: Tırnak.

t. (71b/13)

[= 1]

toḅ: Toplu halde olmak.

t. + olub (99a/11)

[= 1]

toğ-: 1. Dünyaya gelmek. 2. (Güneş, ay, yıldız için) Ufuktan yükselerek görünmek.

t.-anca (95b/17)

t.-anı (58a/07)

t.-anlar (51b/10)

t.-duğı (55a/04)

t.-duḵda (65a/03)

t.-maḵ (73b/15)

[= 6]

toğadur-: Doğadurmak. Doğmak üzere olmak.

t.-ur (63a/06)

t.-urken (63a/03)

[= 2]

toğal-: Doğmak.

t.-anlardur (80a/04)

[= 1]

toğran-: Doğranmak. Parça parça edilmek, kesilip parçalanmak.

t.-mış (54a/03)

[= 1]

toğru: *bk. toğru*

t. (59a/04), (62b/02), (63a/12), (63b/10), (63b/13), (63b/15), (64a/15), (73a/08),
(73a/08), (73a/13), (90a/03), (90a/13), (92a/04), (92a/06)

t. + durur (68b/14)

t. + laruŋ (60b/05)

[= 16]

toğru: Doğru, hakikat, gerçek.

t. (70b/16), (72a/12), (76a/03), (82b/05), (85b/13), (96b/04)

t. + durur (73a/05)

t. + yam (63a/10)

[= 8]

tırul-: Doğrulamak. Yönelmek, teveccüh etmek.

t.-avuz (62b/04)

[= 1]

tırur-: Doğurmak.

t.-a (51b/04)

t.-sa (51b/05)

[= 2]

tırut-: Pekiştirmek.

t.-mağcün (98b/14)

[= 1]

tırun-: Dokunmak, temas etmek, değmek.

t.-sa (99a/09), (99a/10)

[= 2]

tırur-: Doldurmak.

t.-uram (76a/10)

[= 1]

tırur: Dolu, içi boş olmayan.

t. (65b/08), (65b/08)

[= 2]

tırur-: Kaybolmak, görünmez olmak.

t.-anları (63a/02)

t.-dı (63a/02), (63a/04), (63a/07)

[= 4]

ton: Elbise, giysi.

t. + la (77a/17)

t. + lar (77a/04)

t. + uñuzı (77b/11)

[= 3]

toñuz: Domuz.

t. (71b/10), (91b/09)

[= 2]

toprağ: bk. toprak

t. + ı (81b/09)

t. + uñ (94a/04)

[= 2]

toprak: Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.

t. + dan (75b/05)

[= 1]

ṭūfān: < Ar. Nuh peygamber zamânında dünyayı kaplayacak şekilde yağan çok şiddetli yağmur.

t. + a (81b/16)

[= 1]

ṭūr: < Ar. Hz. Mûsâ'nın vahiy ve tecellîye mazhar olduğu dağ, Sînâ dağı, Tûr-ı Sînâ.

t. (93b/03)

t. + a (89b/02), (90a/10)

[= 3]

ṭur-: Durmak, kalmak, beklemek.

t.-alar (52b/04)

t.-sun (54a/04)

[= 2]

ṭurgur-: 1. Kaldırmak, ayakta tutmak. 2. Durdurmak. 3. Vücuda getirmek, ortaya çıkarmak, göstermek.

t.-duk (64a/06)

t.-urlar (97b/05)

[= 2]

ṭurgurul-: Durdurulmak, ayakta tutulmak.

t.-salar (57b/16)

[= 1]

turnā: Turnagiller familyasından, Avrupa ve Afrika’da toplu olarak yaşayan, büyük sürüler hâlinde göçen iri kuş.

t. (71b/14)

[= 1]

ṭut-: 1. Hastalığa yakalanmak. 2. Elle kavramak. 3. ... Olarak göstermek. 4. Benimseyip destekleme. 5. (Ölçü, hesap kelimeleriyle) Etmek. 6. Bulundurmak, ayrılmasına izin vermemek. 7. ... Kabul etmek, saymak.

t. (89b/11)

t.-a (52a/11)

t.-alar (89b/16), (96a/11)

t.-alardı (55b/05)

t.-ar (62b/13), (83a/14)

t.-arlar (90a/04)

t.-arlarise (99a/03)

t.-arsa (56b/02), (56b/04)

t.-arsız (83a/16)

t.-dı (69a/05), (85b/01), (90a/09), (90b/04), (91a/07)

t.-dık (85b/15)

t.-dılar (62a/07), (77b/09), (80b/06), (85b/14), (93b/08)

t.-duğı (69a/05)

t.-duḡ (59a/17), (85a/15), (85b/02), (92b/12)

t.-ısaruz (95a/02)

t.-maṇ (83a/13)

t.-ub (99a/15)

t.-uṇ (54a/10), (72b/16), (84a/14), (93b/05), (97a/03)

[= 36]

ṭuyul-: Duyulmak. Öğrenilmek, yayılmak.

t.-sa (52b/03)

[= 1]

ṭuzcuḡaz: Tuzcuk.

t. (54a/01)

[= 1]

tā: < Fars. Ta, bir şeye, bir yere doğru.

t. (53a/04), (53a/16), (53b/03), (55a/04), (55a/05), (56b/09), (57a/17), (58b/14),
(59a/16), (60a/11), (60a/13), (60b/05), (62a/09), (62b/04), (62b/16), (65a/15), (67a/12),
(68b/01), (70a/14), (72b/08), (72b/15), (73a/07), (74b/16), (75b/17), (76a/15), (77a/10),
(78b/16), (79a/10), (81b/04), (82b/07), (82b/12), (83a/13), (84b/09), (85a/18), (87a/10),
(87b/02), (88a/05), (94a/03), (95b/11), (98b/10)

[= 40]

tābiʿ: < Ar. (Bir şey veya kimseye) Uymak, onun şartlarına göre hareket etmek. 2.

Birinin emri veya hâkimiyeti altında olmak.

t. (59b/17)

t. + leri (77a/12)

t. + olmazam (60b/08)

t. + olmazsınız (72a/10)

[= 4]

tācir: < Ar. Tüccar. Ticâretle uğraşan kişi.

t. + lerdı (97b/16)

[= 1]

tākā: < Ar. Korkutmak.

t. + sıdurur (83a/11)

t. + yı (83a/12)

[= 2]

tārīḥ: < Ar. Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

t. + leri (57b/02)

[= 1]

tāze: < Ar. Kurutulmamış veya kurumamış olan, yeşil.

t. (65b/06), (65b/07)

[= 2]

taʿrīz: < Ar. Kinâye yoluyla söylenen dokunaklı söz.

t. + dürür (97a/11)

[= 1]

ta'yīn: < Ar. Belirleme.

t. + étdüğümüzi (89b/01)

[= 1]

ta'zīm: < Ar. Saygı gösterme, hürmet etme.

t. + étdiler (91b/12)

t. + étmediler (64a/10)

[= 2]

tafşīl: < Ar. Bir şeyi tüm detaylarıyla açıklama.

t. (60b/04)

t. + éderüz (60b/05)

[= 2]

tağyīr: < Ar. Farklı bir şekle sokma, değiştirme.

t. + édici (53a/17)

[= 1]

taḥiyyāt: < Ar. Namazda kâdelerde okunan ve “et-tahiyyâtü” sözüyle başlayan duâ.

t. (75b/07)

[= 1]

taḥkīk: < Ar. Şüphesiz, muhakkak.

t. (51b/01), (52b/07), (53a/02), (53a/09), (53a/10), (53a/11), (53a/14), (53a/17), (54a/13), (55a/11), (55a/12), (55b/15), (56b/01), (57b/11), (59a/09), (60b/09), (64a/06), (65a/01), (65a/07), (65a/17), (66a/10), (66b/12), (68b/15), (69a/02), (70b/13), (70b/16), (73b/06), (75b/02), (75b/04), (77a/01), (79b/05), (79b/09), (80b/11), (80b/17), (81a/03), (81b/13), (82b/15), (83a/09), (83b/15), (85b/01), (86a/01), (86a/06), (86a/14), (86b/12), (87b/16), (90a/15), (90b/06), (94b/06), (98a/15), (99b/06)

[= 50]

tahta: < Fars. Düz, enlice, uzun ve az kalın biçilmiş ağaç.

t. (89b/13)

t. + larda (89b/12)

t. + ları (90b/03), (91a/01)

[= 4]

takdîr: < Ar. Ezelde Cenâb-ı Hakk'ın vermiş olduğu ezelî karar, alın yazısı, kader.

t. (89b/13)

t. + etti (55a/03)

t. + idürür (65a/14)

t. + olundu (68a/01)

[= 4]

takrîr: < Ar. Beyan etme, sözle anlatma.

t. + ettük (68b/15)

[= 1]

taḫṣīrlik: < Ar. Kusurluk, kabahatlik.

t. + kılduk (53a/05)

[= 1]

taḫvā: < Ar. Günahtan sakınma, korunma.

t. (77a/03), (77a/04)

t. + ların (92b/10)

[= 3]

tamām: < Ar. 1. Olması gerektiği gibi, doğru. 2. Bitmiş, tamamlanmış.

t. (67b/04), (72b/16), (84a/14), (89a/15)

t. + ëdüñ (72b/15)

t. + ëtdük (89a/14)

[= 6]

tañrı: 1. Allah. 2. Çok tanrılı dinlerde var olduklarına ve insan üstü bir güce sâhip bulunduklarına inanılan varlıklardan her biri, ilâh.

t. (100a/01), (100a/06), (51/07), (51b/03), (51b/16), (51b/17), (51b/17), (52a/02), (52b/01), (52b/13), (52b/16), (53a/01), (53a/15), (53b/05), (53b/05), (53b/09), (53b/11), (53b/12), (54a/08), (54a/09), (54a/10), (54b/04), (54b/08), (54b/09), (54b/10), (54b/15), (54b/16), (55a/02), (55a/06), (55b/09), (56a/01), (56a/12), (56b/01), (56b/03), (56b/05), (56b/05), (56b/07), (57a/02), (57a/08), (57b/16), (57b/16), (58b/09), (59a/02), (59b/03), (59b/05), (60a/13), (60a/14), (60b/17), (61a/01), (61a/01), (61a/02), (61a/17), (61b/04),

(61b/15), (62a/18), (62b/06), (62b/06), (62b/08), (62b/11), (63b/01), (64a/07), (64a/10), (64a/11), (64b/01), (64b/08), (64b/11), (64b/16), (65a/09), (65a/14), (65b/15), (66a/05), (66a/09), (66b/03), (66b/06), (66b/13), (67a/05), (67a/10), (67a/16), (67b/08), (67b/10), (67b/12), (67b/12), (67b/13), (67b/15), (68a/03), (68a/06), (68a/07), (68b/05), (68b/07), (68b/08), (68b/10), (68b/12), (68b/17), (69a/07), (69a/09), (69a/12), (69b/01), (69b/10), (70a/01), (70a/01), (70a/02), (70a/04), (70a/08), (70a/16), (70b/05), (70b/05), (70b/11), (70b/15), (70b/15), (71a/06), (71a/08), (71b/04), (71b/06), (71b/08), (71b/11), (72a/05), (72a/11), (72b/01), (72b/10), (72b/11), (73a/02), (73a/07), (73b/09), (73b/10), (74a/16), (74b/03), (74b/12), (75b/08), (75b/08), (75b/13), (75b/17), (76a/08), (76b/13), (76b/15), (77b/01), (77b/02), (77b/03), (77b/06), (77b/07), (77b/13), (78a/06), (78a/08), (78b/11), (79a/02), (79b/04), (79b/14), (80a/17), (80a/17), (80b/04), (80b/05), (81a/12), (81a/15), (81b/02), (81b/15), (82a/04), (82b/07), (83a/11), (83a/15), (84b/02), (84b/09), (84b/10), (85a/01), (85a/02), (85a/03), (86a/03), (86a/13), (86b/03), (88a/09), (88a/13), (89a/07), (89b/03), (89b/06), (89b/09), (89b/16), (90b/03), (90b/11), (91a/15), (91a/17), (92a/03), (92a/07), (92b/01), (92b/07), (92b/09), (93a/10), (93b/02), (94a/04), (94a/04), (94b/04), (94b/05), (94b/12), (95a/08), (95a/11), (95a/16), (95b/03), (95b/05), (95b/09), (95b/16), (96a/01), (96a/01), (96a/08), (96a/16), (96a/16), (96b/09), (97a/04), (97b/01), (97b/06), (97b/11), (98a/03), (98a/11), (98b/03), (98b/06), (99b/01), (99b/02), (99b/05), (99b/11), (99b/12), (99b/15)

t. + dan (100a/09), (52b/12), (53a/10), (54a/11), (56a/11), (58b/01), (59a/06), (59b/05), (60a/04), (60a/05), (62a/10), (62a/15), (62b/05), (67a/15), (71b/08), (73a/09), (73a/12), (73a/17), (75a/01), (77b/10), (78a/15), (78b/09), (82a/05), (82a/08), (82a/16), (82b/16), (85b/05), (87b/07), (87b/10), (88a/07), (89a/10), (91a/03), (91b/01), (93a/16), (96b/01), (96b/10), (97a/15), (97b/06), (99a/15), (99b/13)

t. + dandurur (81a/13), (88a/04)

t. + durur (55a/02), (61a/06), (65a/10), (65b/01), (67a/16), (81b/02), (95b/09),
(96a/15)

t. + lar (56b/12), (62b/13)

t. + larınadurur (66b/08)

t. + larınuñ (55a/09)

t. + m (63a/02), (63a/03), (63a/04), (63a/06), (63a/14), (74a/12), (78a/04),
(83b/15), (89b/03), (90b/08), (91a/06), (91a/07), (95a/15)

t. + ma (56a/16)

t. + mdan (60b/11), (96b/17)

t. + mdurur (54a/17)

t. + muñ (63a/14)

t. + muz (53a/01), (58b/05), (69a/04), (76b/11), (78b/17), (79b/09), (85a/03),
(87a/16), (90a/16)

t. + muza (87a/14)

t. + muzsin (93b/09)

t. + muzuñ (57b/08), (79b/05), (80b/17), (87a/15)

t. + ñ (63b/07), (68a/02), (68b/14), (69b/05), (69b/09), (69b/09), (74b/11),
(92b/16), (93a/01), (93b/07), (97a/08)

t. + ña (88b/04)

t. + ñdan (66b/01)

t. +  dandurur (67b/02)

t. +  ızdan (75a/01)

t. +  un (79b/13)

t. +  uz (17), (72a/03), (72b/03), (76a/17), (79b/11), (81a/05), (87b/12), (93b/09)

t. +  uza (81a/14)

t. +  uzadurur (74b/06)

t. +  uzdan (66a/10), (73b/07), (82b/16), (83a/10), (86a/15), (97a/01)

t. +  uzdandurur (82a/06)

t. +  uzdurur (54a/17)

t. + nu  (53a/13), (53a/17), (55a/02), (56a/14), (57a/12), (58a/15), (58a/16), (59a/05), (59b/08), (59b/14), (59b/15), (60a/08), (61b/12), (62b/03), (63a/11), (63a/12), (64a/01), (67b/04), (67b/14), (73b/14), (73b/15), (73b/16), (76a/09), (77a/05), (77a/06), (77b/14), (78a/09), (81b/01), (82b/10), (83a/12), (83b/01), (84b/03), (84b/16), (85b/11), (85b/12), (88b/16), (90b/12), (91b/16), (91b/16), (93a/14), (95a/06), (96a/03)

t. + nu dur (56a/05), (60b/14), (70a/03), (87b/08)

t. + nu durur (56a/09), (97a/14)

t. + sı (55a/08), (68b/15), (76b/08), (83b/10), (89b/02), (97b/09)

t. + sıdurur (74b/04), (87a/07)

t. + sin (52b/16)

t. + sina (60a/06), (62b/04), (73a/15), (87a/07), (95b/14)

t. + sindan (53b/17), (60a/04), (82b/03), (83b/06), (86a/12)

t. + sını (96b/12)

t. + sinuḡ (81b/10), (89a/15), (97b/04)

t. + sundan (82a/03)

t. + ya (100a/04), (52b/06), (53a/03), (53b/10), (54a/16), (61a/15), (63a/08),
(63a/09), (63a/13), (63a/17), (65b/14), (65b/15), (66b/06), (66b/10), (66b/11), (70a/06),
(72b/02), (72b/04), (74a/07), (74b/03), (77b/05), (78a/07), (79b/02), (81a/17), (81b/14),
(82a/15), (82b/12), (84b/03), (90b/15), (92a/01), (94b/13), (94b/14), (96b/09), (97a/17),
(98a/15), (98a/16), (99a/05), (99a/06)

t. + yadurur (52a/08)

t. + yam (74b/13)

t. + y1 (59a/03), (60b/08), (70b/11)

t. + yıla (56b/12)

[= 454]

taḡru: bk. taḡrı

t. + ḡ (67b/11), (90b/16), (98b/16)

[= 3]

taẓarruʿ: < Ar. Yalvarma, yakarma.

t. + ʿtmediler (59a/12)

[= 1]

teʿālā: < Ar. “Şâni yüce olsun” anlamında olup Allah, Hak, Tanrı kelimelerinden sonra kullanılır.

t. (54a/08), (56b/02), (56b/04), (61b/06), (62b/08), (70a/02), (71b/05), (73a/03)

t. + nuḡ (65b/17)

[= 9]

teʿaccub: < Ar. Şaşma, hayret etme.

t. + ʿedaydük (57b/07)

[= 1]

tebaiyyet: Uyma, tabi olma, itaat.

t. + ile (78a/01)

[= 1]

teğayyürlük: < Ar. Değişme, başkalaşma.

t. (79b/15)

[= 1]

teḥammul: < Ar. Zor şeylere dayanma gücü, ses çıkarmadan katlanma.

t. + ʿedüḡ (87b/08)

[= 1]

teḥessür: < Ar. Üzülmeye, kederlenme.

t. + ʿedüb (83b/14)

[= 1]

tekebbürlük: < Ar. Kibirlilik.

t. (83b/02)

t. + éderler (90a/01)

t. + édesin (75b/14)

t. + étdiler (78a/17)

[= 4]

teklîf: < Ar. Başkalarına görüş sunma, öneride bulunma.

t. + étmezüz (72b/17)

[= 1]

tekrâr: < Ar. Yeniden, bir daha, yine.

t. + éderüz (81b/12)

[= 1]

tekzîb: < Ar. Yalanlama, doğru olmadığını açıklama.

t. + éderlerdi (55b/13)

[= 1]

temennâ: < Ar. Sağ eli aşağı indirip sonra dudağa, daha sonra da başa dokundurarak verilen selam.

t. + éderler (95a/17)

[= 1]

temsîl: < Ar. (Bir kimse veya topluluk için) Adına davranma.

t. (73a/09)

[= 1]

teneffüs: < Ar. Nefes alıp verme, solunum.

t. + eyleyen (54b/14)

[= 1]

tenhā: < Fars. Yalnız, tek başına.

t. + lar (65a/02)

[= 1]

tenkīr: < Ar. Bilinmeyecek, tanınmayacak duruma getirme.

t. + i (77b/01)

[= 1]

tenzīh: < Ar. Allah'ın bütün noksanlardan, kusurlardan uzak olduğuna inanıp söyleme.

t. + ederler (97a/10)

[= 1]

tenziye: *bk.* tenzīh

t. + ederin (54a/11)

t. + etmeklik (54a/11)

[= 2]

terāzū: < Fars. Tartı aracı.

t. + si (75a/16)

t. + yi (72b/16), (84a/15)

[= 3]

tere: < Fars. Marul, maydanoz benzeri yeşil sebzeler.

t. (54a/01)

[= 1]

terk: < Ar. 1.Bırakma. 2.Bırakıp gitmek, ondan uzaklaşmak, vazgeçmek.

t. + ède (87b/03), (87b/03)

t. + èder (95a/12)

t. + èderüz (66b/15)

t. + èdevüz (82b/13)

t. + èdüñ (68a/03), (83a/12), (94b/13)

t. + èt (62a/07), (64b/01), (70a/16)

t. + ètdi (94a/08)

t. + ètdiler (74a/04), (92b/11)

t. + ètdük (66b/17)

t. + ètdüñüz (65a/03)

t. + ètmedük (53b/16)

t. + ètmekden (92b/14)

t. + eyle (67a/11)

[= 19]

terle-: Terlemek.

t.-rdi (96b/03)

[= 1]

ters: Herhangi bir şeyin zıddı, karşıt olma durumu.

t. (62a/17)

[= 1]

tesbîh: <Ar. Allah'ı tenzih etme, kutsal sayma. Bütün noksanlardan uzak olduğunu dile getirme.

t. + in (94a/04)

[= 1]

tevak  kuf: <Ar. Durma.

t. +   deler (52a/15)

[= 1]

tevbe: <Ar. Yapılan bir g  n  htan veya hatadan pi  şman olup bir daha aynı şeyi yapmamaya karar verme.

t. (91b/10), (93a/15)

t. + den (90b/16)

t. + kıldılar (90b/15)

t. + kıldık (91a/14)

t. + kıldım (89b/08)

t. + kılsa (60b/02)

t. +      (17)

t. + siz (93a/13)

[= 9]

tevekkül: < Ar. Yapılması gerekenleri yapıp Allah’a teslim olma, güvenme.

t. (97b/07)

t. + öderler (97b/04)

t. +   td  k (85a/04)

[= 3]

tevr  t: < Ar. Hz. M  s  ’ya indirilen, M  sev  lerin kutsal kitabı.

t. (56b/15), (58a/03), (67b/01), (73b/02), (86a/08), (93a/09)

t. + dağı (93a/15)

t. + de (64a/13), (91b/06), (94a/17)

t. + e (93a/12)

t. + i (73a/10), (93a/08), (93a/11)

t. + ile (93b/01)

[= 15]

t  z: < Fars. Seri bir   ekilde,   abuk.

t. (72a/04), (74b/11), (87b/04), (93a/01), (95a/02), (99a/01)

t. + de (90b/11)

[= 7]

tîz tîz: Kısa aralıklarla, sık sık, çabuk çabuk.

t. (81a/09)

[= 1]

tizle-: Acele ettirmek, aceleye getirmek.

t.-mezler (78a/12)

t.-dünüz (90b/03)

t.-rsiz (60b/13), (60b/16)

[= 4]

tizreg: Tizrek. Derhâl, çarçabuk.

t. + idürür (61a/17)

[= 1]

tohta-: Rahata kavuşmak.

t. + ya (58b/03)

t.-sun (98b/05)

[= 2]

tohtat-: Rahata kavuşturmak, pâyidar etmek.

t.-dı (83a/16)

[= 1]

-U-

uc: Uç.

u. + i (98b/03)

[= 1]

uç-: Uçmak.

u.-ar (53b/15)

[= 1]

uçmağ: *bk.* uçmak

u. + a (100a/08), (79a/10), (79b/03), (80a/02), (80a/05), (80a/09), (80a/09)

u. + ıla (79b/12)

[= 8]

uçmak: Cennet.

u. (54b/06), (76b/07), (79b/07), (80b/05)

u. + da (75b/13), (75b/14), (76a/12), (97b/08)

u. + dan (76a/08), (76b/14), (77a/09), (93b/15)

u. + lara (79b/07)

[= 13]

uçmak ehli: Cennet ehli.

u. (79b/08), (80b/04)

u. + nden (80a/06)

u. + ne (80a/07), (80b/03)

u. + yile (79b/16)

[= 6]

uğraş-: 1.Karşılaşmak, kavuşmak. 2.Çarpışmak, savaşmak.

u.-acağlarını (53a/03)

u.-asız (99a/10)

u.-mağa (73a/15)

[= 3]

uğur: 1.Yol. 2.Yön.

u. + da (52a/08), (57a/04), (69a/02), (72a/12), (73b/14), (76a/11), (78b/16),
(87a/13), (91b/16), (96a/14)

[= 10]

uğurlayın: Gizlice, sessizce.

u. (72b/09)

[= 1]

uğurlayınca: Gizli gizli.

u. (81a/14)

[= 1]

uğut-: Bayılmak, kendinden geçmek.

u.-ub (89b/07)

[= 1]

ulaş-: Ulaşmak.

u.-mağlığını (80b/09)

[= 1]

ulu: 1.Saygıdeğer. 2. Zengin.

u. (54b/09), (54b/10), (56a/16), (66b/11), (77a/06), (81b/16), (86b/17)

u. + lar (53b/08)

u. + ları (79a/04)

u. + larının (68b/01)

u. + ları için (78b/17)

[= 11]

ulug: Ulu, yüce.

u. + ın (72a/03)

[= 1]

ulula-: Yüceltmek, saygı göstermek, aziz kılmak, taltif etmek.

u.-dı (89a/11)

u.-du (63b/15), (63b/16), (63b/16)

u.-madılar (64a/10)

[= 5]

um-: Ummak.

u.-aram (87b/12)

u.-arlar (80a/09)

u.-ub (81b/01)

[= 3]

unıd-: *bk.* unut-

u.-ırsız (59a/08)

u.-ururuz (80b/08)

[= 2]

unut-: Unutmak, aklından çıkmak.

u.-dılar (59a/14), (80b/09), (80b/10), (80b/16), (92b/10)

[= 5]

unutdur-: Unutturmak.

u.-ursa (62a/02)

[= 1]

ur-: Vurmak.

u. (61b/15), (92a/10)

u.-alum (97b/15)

u.-ayduḫ (85b/15)

u.-duḡumuz (86a/03)

u.-maḡıla (91b/13)

u.-sa (59b/04)

u.-uḡ (99a/02), (99a/03)

u.-ur (86a/04)

u.-urlar (57a/13), (97a/10)

[= 12]

uşı-: Uçmak.

u.-ardı (96b/03)

[= 1]

utandur-: Utandırmak.

u.-saruz (87b/04)

[= 1]

uy-: Tâbi olmak, ittibâ etmek.

u. (66a/17)

u.-anlar (78b/17), (79a/04)

u.-anları (87b/02)

u.-aram (96b/17)

u.-arlar (91b/03)

u.-arsaıuz (85a/07)

u.-dı (76a/10), (94a/09), (94a/12)

u.-dılar (91b/13)

u.-ma (72a/16), (89a/17)

u.-mağıla (91b/14)

u.-mañ (71a/09), (73a/06), (75a/01)

u.-mazlar (67b/08), (96a/06)

u.-uñ (73a/06), (73a/17), (74b/17), (92a/04)

[= 23]

uyarı: Îkaz.

u. + larım (52a/04)

[= 1]

uyku: Uyku.

u. (98b/07)

u. + da (85b/09)

u. + sına (75a/05)

u. + yıla (61a/07)

[= 4]

uyu-: Uyumak.

u.-maz (98b/08)

[= 1]

uzat-: Uzatmak.

u.-duñ (68a/17)

u.-mıslardurur (64b/14)

[= 2]

-Ü-

üc: Üç.

ü. (58a/04)

[= 1]

üc biñ: Üç bin.

ü. + e (58b/14)

[= 1]

üç yüz on: Üç yüz on.

ü. (98a/02)

[= 1]

üfür-: Üflemek.

ü.-dük (58a/06)

ü.-ince (75b/17)

[= 2]

ülüş: Pay, hisse.

ü. (70a/06)

ü. + i (70a/08)

ü. + kıldılar (70a/03)

ü. + leri (78b/04)

[= 4]

ümid: < Fars. Gerçekleşmesi istenen bir şey için umut etmek, bekleme, beklenti.

ü. + dür (61b/12)

[= 1]

ümme: < Ar. Bir peygambere îman edip onun yolundan giden topluluk, kavim.

ü. (92a/08), (93a/03), (93a/03)

ü. + den (66b/08)

ü. + imde (89a/17)

ü. + ine (90b/01)

ü. + ler (59a/15)

ü. + lerdür (53b/15)

ü. + lere (59a/09)

ü. + lerile (78b/12)

ü. + üm (81b/14)

ü. + üğ (90b/05)

[= 12]

ümmi: < Ar. 1. Okuması yazması olmayan (kimse). 2. “Bilgisi okuma yazmaya dayanmayan, bütün bildiklerini vahiy yoluyla Allah’tan alan” anlamında Hz. Muhammed’in sıfatı.

ü. (92a/02)

ü. + dürür (91b/04)

[= 2]

üsküre: <Fars. Topraktan yapılmış çukur çanak.

ü. + de (54a/02)

[= 1]

üst: Vücut, gövde, beden.

ü. + lerinde (79a/13)

ü. + üzüzden (61b/07)

[= 2]

üzer: Üst.

ü. + imüze (73b/05)

ü. + iñe (60a/08)

ü. + inde (98b/13)

ü. + ine (51b/17), (52a/04), (52b/03), (52b/10), (53a/05), (53a/15), (53b/06), (53b/11), (53b/13), (54a/17), (54b/02), (54b/12), (55b/08), (56a/05), (56b/05), (57a/02), (57a/10), (57a/11), (57a/12), (57a/14), (57b/07), (58a/01), (58b/04), (59a/04), (59b/12), (60a/10), (60b/01), (61a/12), (61b/08), (62a/04), (62b/17), (63a/01), (63b/06), (63b/16), (64a/08), (64a/11), (64a/12), (64b/07), (64b/08), (64b/16), (66a/07), (66b/04), (67b/13), (67b/15), (68a/06), (68a/16), (69a/11), (69a/12), (69b/03), (69b/15), (69b/15), (70b/06), (70b/09), (70b/16), (71a/01), (71a/01), (71a/14), (71b/05), (71b/11), (73a/11), (73b/02), (74b/01), (74b/05), (74b/09), (76b/06), (76b/06), (77a/16), (77b/03), (77b/08), (78a/09), (78b/03), (78b/10), (79b/13), (80a/01), (80b/06), (80b/12), (81a/07), (82a/07), (82b/06), (84b/16), (85a/04), (85a/13), (85b/16), (86a/04), (86a/14), (87a/06), (88b/17), (89a/04),

(89a/11), (89b/10), (93a/12), (93a/13), (93a/14), (93b/05), (94a/07), (94a/13), (94a/15),
(97b/04), (98a/05), (98a/16)

ü. + inedürür (66a/12)

ü. + ineyem (60b/11)

ü. + leriñüze (77a/02)

ü. + lerine (54b/01), (55a/17), (59a/15), (60a/14), (66b/04), (67a/03), (68b/13),
(69b/04), (70a/15), (71b/13), (71b/15), (75a/11), (84a/11), (85b/05), (87b/05), (88a/07),
(88b/03), (91b/09), (92a/15), (93b/03), (93b/08), (97b/02)

ü. + ümüze (58a/17), (58b/05), (79a/05), (80b/03), (87a/16)

ü. + üñe (52b/17), (53b/01), (55b/04), (85b/17)

ü. + üñüze (58b/10), (61a/12), (61b/07), (61b/14), (63b/01), (66a/13), (67b/17),
(69a/15), (72b/04), (78a/14), (80a/08), (81b/16), (82b/11), (82b/16), (96a/06), (96a/15),
(98b/09), (99b/09)

[= 155]

üzüm: Üzüm.

ü. (65b/09), (70b/17)

[= 2]

-V-

vā'ile: Hz. Lût'un karısı.

v. (84a/10)

[= 1]

vācīb: < Ar. Yapılması şart olan.

v. (77b/08)

v. + oldı (88b/03)

[= 2]

vāķī: < Ar. Geri çevrilmesi mümkün olmayan olay, gerçekleşmek.

v. + oldı (82b/15)

[= 1]

va'de: < Ar. 1. Bir kimseye tanınan mühlet, vakit. 2. Ahit, söz.

v. (69b/13)

v. + édişdüñ (89a/13)

v. + kıldı (98a/07)

v. + kılduğı (80b/14), (80b/15)

v. + kılduğını (79b/10), (79b/11)

v. + kılduğum (82b/16), (82b/17)

v. + lerini (53a/17)

v. + si (88b/16)

[= 11]

va'z: < Ar. Öğüt, nasihat.

v. + étdigümüz (92b/09)

v. + ola (74b/16)

[= 2]

vahy: < Ar. Allah'ın, peygamberlere bildirdiği ilâhî haber.

v. + édüb (98b/16)

v. + êtdük (87a/01), (92a/10)

v. + êtdüm (58a/12)

v. + êtmekdür (68b/05)

v. + geldi (58a/04)

v. + gelür (91b/04)

v. + kılduk (92a/09)

v. + olana (71b/07)

v. + olanıla (60a/02), (69b/16)

v. + olunur (60a/01)

v. + olmadı (64b/09)

v. + olundı (56b/08), (64b/09), (66b/01), (74b/17)

[= 17]

vakt: bk. vakta

v. (78a/13), (89b/02), (91a/04)

v. + de (55a/11)

v. + di (64a/12)

v. + dürür (95a/13)

v. + i (61b/15)

v. + ine (76b/15)

v. + ini (95a/14), (95a/16)

[= 10]

vakta: <Ar. Zaman.

v. (57a/17), (58a/09), (92b/05), (98b/15)

v. + ki (100a/12), (52b/16), (54a/09), (54a/18), (55a/11), (57b/06), (58a/01), (58a/03), (58a/05), (58a/10), (58a/12), (58a/16), (59a/14), (62b/12), (62b/17), (63a/02), (63a/03), (63a/04), (63a/05), (63a/07), (64b/12), (71b/04), (75a/06), (75b/09), (76b/04), (78b/16), (82b/07), (83a/15), (83b/17), (84b/04), (87a/16), (88b/02), (88b/06), (89b/01), (89b/05), (89b/07), (90a/14), (90b/01), (90b/17), (91a/07), (92a/09), (92b/01), (92b/02), (92b/06), (92b/10), (92b/14), (92b/16), (93b/03), (93b/06), (95b/12), (95b/14), (95b/16), (96b/14), (98a/02), (98a/07), (98a/15), (98b/06), (99b/02)

v. + kim (86b/13)

[= 63]

var: Var, yok karşıtı, mevcut.

v. (54b/11), (57a/13), (65b/09), (72a/09), (81a/01), (86b/12), (89a/06), (91a/02), (94b/07), (96a/11), (96a/11), (96a/12), (99a/09)

v. + dur (53b/15), (56b/12), (61b/15), (62a/05), (65b/13), (74a/09), (76b/15), (76b/15), (78a/10), (79a/03), (79a/13), (79a/13), (80a/01), (91a/02), (92a/05), (96a/10), (97b/09)

v. + durur (54b/06), (59b/16), (62b/02), (65b/02), (65b/03), (69b/07), (79b/17),
(94b/08), (94b/09), (94b/12), (94b/17), (97b/09), (97b/10)

v. + ıdı (54a/01), (54a/01), (54a/01), (54a/02), (54a/02), (54a/02), (54a/02),
(54a/03), (54a/03), (54a/03), (58b/17), (98a/01), (98a/02)

v. + ısa (63a/15), (71b/14), (81a/12), (86b/10)

[= 60]

var-: Varmak, ulaşmak.

v.-ırlar (90a/05)

v.-mağdurur (81b/16)

v.-urlar ıdı (80a/02)

[= 3]

vaşf: Özellikleri sayarak târif etmek.

v. + êtdükleriyle (70b/12)

[= 1]

vaşıyle: Erkeğin putlara kurban edildiği, ikiz doğan keçi.

v. (51b/10)

v. + den (51b/10)

[= 2]

vaşıyyet: < Ar. 1. Nasîhat, öğüt. 2. Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

v. + êtdi (73a/03)

v. + ine (52a/11)

v. + kıldı (72b/11)

[= 3]

vay: Çeşitli duyguları ifade etmek için kullanılan ünlem.

v. (53a/05)

[= 1]

ve: Ve.

v. (54a/01), (54a/01), (54a/01), (54a/02), (54a/02), (54a/03), (54a/03), (54b/13),
(54b/14), (54b/14), (55a/08), (56a/12), (58a/15), (60a/07), (62b/16), (63b/09), (63b/15),
(64a/11), (69b/07), (69b/15), (69b/17), (70a/01), (70a/03), (71a/04), (71a/05), (77b/16),
(79b/16), (83a/17), (87b/01), (91b/06), (93a/02), (94a/01), (95a/17), (97a/02), (98a/01),
(98a/08), (98b/02)

[= 37]

vêr-: Vermek.

v. (58b/08), (79a/01)

v.-di (100a/16), (71b/04), (74b/11), (79a/17), (89b/06), (95b/17), (97b/16)

v.-diler (69b/02), (75a/17), (78b/10), (97b/07)

v.-dü (64a/05)

v.-düğünde (96a/01)

v.-düğümü (89b/11)

v.-düğünüz (83a/01)

v.-dügünden (92a/07)

v.-dük (55a/15), (56b/15), (56b/15), (63b/06), (63b/10), (64a/04), (64a/04),
(64a/04), (65a/04), (67b/01), (73a/10), (88b/12), (92a/15), (93b/05), (94a/07)

v.-dükten (85a/13)

v.-düler (75a/13), (81a/04)

v.-düm (83b/16)

v.-e (99b/03), (99b/03)

v.-elerdi (67a/02)

v.-enler (85b/13)

v.-enleri (83b/17)

v.-enlerünj (58b/09)

v.-eydük (84a/13)

v.-gil (75b/15)

v.-iser (74a/07)

v.-me (72a/15)

v.-meden (80a/01)

v.-medilerdi (80a/03)

v.-mek (96a/14)

v.-memek (94a/14)

v.-mezem (56b/12)

v.-se (65b/12), (71a/05)

v.-ser (74b/07)

v.-sünler (96a/09)

v.-ünj (59a/04), (59b/03), (59b/07), (71a/05), (71a/17)

v.-ür (52a/08), (54b/06), (56b/11), (61a/10), (66b/09), (87b/09), (91b/04)

v.-ürler (72a/13), (91b/02), (97b/06)

v.-ürlerise (72a/15), (99a/04)

v.-ürseñ (95b/15)

v.-ürüz (72b/07), (93b/10), (95a/03)

[= 77]

vèribi-: Göndermek, irsâl etmek.

v.-dük (88a/07)

[= 1]

vèribinil-: Gönderilmek.

v.-düm (84b/08)

v.-mezdi (69a/14)

[= 2]

vèribinül-: bk. vèribinil-

v.-ürdi (69a/14)

[= 1]

véril-: Verilmek.

v.-diler (68b/04)

v.-dünüz (52b/14), (79b/07)

v.-ecek (52b/01)

v.-en (59a/16)

v.-inür (54b/13)

v.-mezdi (55b/11)

v.-mişlerdensin (75b/17)

v.-üz (68b/04)

[= 9]

vebāl: < Ar. Günaha sebep olacak ağır sorumluluk.

v. + i (57a/10)

[= 1]

vefā: < Ar. 1. 1. Verilen bir sözü yerine getirme. 2. (Bezm-i Elest) Allah’a verilen sözde durma, sâdık olma.

v. (86a/05)

v. + édün (73a/03)

[= 2]

velī: < Ar. Allah’ın sevgili kulu, dostu.

v. + lerün (94a/01)

[= 1]

veresiye: Bedeli sonradan ödenmek üzere yapılan (alışveriş).

v. (70a/13)

[= 1]

vesvese: <Ar. Şüphe, kuruntu, işkil.

v. + éderler (68a/08)

v. + eyledi (76a/14)

v. + kılmagıla (76a/05)

v. + sinden (96b/11)

v. + sini (98b/11)

[= 5]

-Y-

ya: Bağlaç.

y. (51b/08), (52a/13), (52b/11), (56a/08), (56b/03), (59a/05), (59b/08), (70a/12),
(71a/13), (71a/13), (71b/03), (71b/17), (71b/17), (75b/14), (81a/02), (84b/14), (94a/13)

[= 17]

yā: <Ar. Ey (ünlem).

y. (52b/13), (53b/04), (53b/07), (53b/12), (54a/04), (54a/06), (54a/09), (56a/02),
(56a/04), (56a/05), (56a/10), (56a/13), (56a/15), (56b/06), (56b/07), (56b/12), (57a/04),
(57a/10), (57a/17), (57b/06), (57b/15), (58a/14), (58a/16), (59a/04), (59b/02), (59b/06),
(59b/07), (59b/15), (60a/01), (60a/15), (60b/06), (60b/08), (60b/11), (60b/15), (61a/17),

(61b/04), (61b/06), (61b/11), (61b/14), (62a/06), (62a/09), (62a/15), (62b/03), (62b/12),
(64a/08), (64a/14), (64b/01), (66a/17), (66b/13), (67a/15), (67b/04), (67b/07), (69a/01),
(69b/14), (71a/12), (71b/07), (72a/02), (72a/08), (72a/11), (72a/12), (72b/02), (74a/02),
(74a/11), (74a/15), (74b/02), (74b/14), (77b/01), (77b/03), (77b/14), (77b/16), (78a/03),
(83b/17), (84a/11), (86a/10), (86a/15), (86b/14), (86b/15), (88a/08), (88b/03), (92a/03),
(92a/16), (93b/02), (93b/06), (94a/06), (94b/14), (94b/15), (95a/13), (95a/14), (95b/02),
(95b/04), (96a/13), (96b/05), (96b/05), (96b/16), (97a/12), (97a/14), (98a/04), (98a/07),
(98a/16), (99a/07), (99b/02)

[= 101]

yāḥūd: <Fars. Veya, ya da.

y. (61b/09), (64b/08), (71b/09), (71b/10), (71b/11), (76b/01), (78b/03)

[= 7]

yaʿqūb: Hz. İshâk'ın oğlu. İsrâiloğulları'nın ataları olarak kabul ettiği peygamber.

y. + ı (63b/09)

[= 1]

yaʿnī: <Ar. Yani.

y. (100a/11), (52a/04), (52a/06), (52b/03), (54a/12), (55a/08), (55a/08), (55a/13),
(55b/07), (55b/13), (56a/01), (57a/11), (57a/15), (60a/07), (60a/10), (60b/03), (60b/17),
(62a/06), (62a/12), (63a/15), (64b/15), (65a/04), (65b/17), (66a/01), (67a/12), (68a/15),
(68a/17), (69a/12), (69b/03), (69b/07), (70a/07), (70a/13), (71a/10), (74a/05), (74b/02),
(75a/02), (75a/12), (75b/04), (77a/02), (77a/12), (77b/16), (80a/17), (80b/16), (81a/12),
(83a/02), (83a/13), (83a/14), (83b/01), (84a/08), (85a/14), (85a/17), (85b/01), (85b/03),

(85b/03), (88a/02), (88a/03), (88a/04), (88a/06), (88b/02), (88b/08), (90b/04), (91b/11),
(92b/11), (94a/01), (94a/14), (94b/15), (95a/15), (95a/16), (97a/06), (98a/03), (99a/02)

[= 71]

yad: Yabancı, ecnebi.

y. + lardan (52a/13)

[= 1]

yağ: 1. Bitkisel ya da hayvansal madde. 2. Bağırsak, mide, böbrek gibi iç organların çevresinde, doku ve kaslar arasında biriken hidrokarbon.

y. (54a/03), (71b/16), (71b/18)

y. + dan (71b/17)

y. + durur (71b/18)

[= 5]

yağ-: Yağmak.

y.-maıklıkdurur (60b/13)

[= 1]

yağdur-: Yağdırmak.

y.-dı (61b/08)

y.-duğ (84a/11)

[= 2]

yağmur: Yağmur.

y. (81b/04), (85b/06), (98b/12)

y. + ı (55a/17), (65b/05), (84a/11), (88a/07), (98b/10)

y. + ıla (65b/05), (81b/06), (98b/10)

y. + la (98b/15)

[= 12]

yaḥyā: İsrâiloğulları'na gönderilmiş peygamber.

y. + yı (63b/13)

[= 1]

yakın: 1.Zamansal olarak uzak olmayan. 2. (Sayılar için) Erişilmesine az bir şey kalmış olan. 3.Arada az mesâfe bulunan.

y. (58b/14), (90b/06), (93b/04), (98a/01)

y. + dur (65b/09)

y. + durur (81b/01)

[= 6]

yakınlık: Yakın olma.

y. (95b/12)

[= 1]

yakışdur-: Yakıştırmak.

y.-dılar (65b/16)

[= 1]

yakīn: < Ar. Kesin bilgi.

y. (62b/17)

[= 1]

yaklaş-: Yaklaşmak.

y.-dı (95a/09)

y.-mañ (72b/13), (76a/13)

y.-mayasız (72b/08)

y.-ursañuz (76a/14)

[= 5]

yalan: Aslı olmayan, uydurma.

y. (52a/16), (52b/08), (57a/11), (70b/07), (70b/16), (78b/03), (78b/03), (84b/16),
(90b/13)

y. + dan (57a/12)

y. + ı (51b/17), (57a/02), (64b/08), (65a/11), (71b/05)

y. + ıla (70b/12)

y. + ları (81a/04)

y. + larıyıla (67a/11)

y. + sın (86a/12)

[= 19]

yalancı: Yalan konuşmayı huy edinen, sahtekâr kimse.

y. + lardan (82b/02)

y. + lardur (67b/10)

y. + lardurur (57b/12)

y. + larsız (72a/11)

[= 4]

yalancılık: Yalancı olma durumu.

y. + larınur (57a/10)

[= 1]

yalanla-: Yalan olduğunu, gerçek olmadığını bildirmek.

y.-dı (57a/02), (61b/12), (72a/07), (73b/09), (78b/03)

y.-dılar (53a/03), (53a/14), (53a/15), (55a/11), (55a/11), (55b/14), (59a/01),
(59b/13), (72a/16), (78a/17), (79a/07), (82a/09), (82a/11), (85a/10), (85a/14), (85b/07),
(86a/02), (88b/10), (90a/06), (90a/07), (90a/08), (94a/16), (94b/03), (95a/01)

y.-dıldı (83a/07)

y.-duğı (72a/07)

y.-duñuz (60b/12)

y.-mağdan (61b/14)

y.-mayayduğ (57b/08)

y.-rlarsa (72a/02)

y.-yamazlar (53a/12)

y.-yanlarur (56a/03)

[= 37]

yalıñuz: Yalnız.

y. (100a/10), (100a/11), (78a/01)

[= 3]

yalvar-: Yalvarmak.

y.-duñuz (98a/15)

y.-ıdılar (98a/16)

[= 2]

yaman: Kötü, fenâ.

y. (53a/07), (81b/11), (90b/02), (92b/17), (94b/02)

y. + dı (88a/12)

[= 6]

yamanlığ: bk. yamanlık

y. + ıla (83a/13), (93a/06)

[= 2]

yamanlık: Kötülük.

y. (85b/01), (88a/01), (88a/03), (95b/07), (96b/13)

y. + dan (92b/12)

[= 6]

yan: Taraf.

y. + ında (54a/01)

y. + ından (61b/09)

y. + larından (55b/02), (76a/06), (76a/07), (79b/01)

[= 6]

yaña: Taraf, yön, cihet.

y. (100a/09), (53b/17), (60a/04), (62b/06), (62b/07), (73a/08), (80a/11)

y. + durur (61a/10)

[= 8]

yan-: Yanmak.

y.-arıldı (99a/10)

[= 1]

yana: Yine, gene, bir daha, tekrar.

y. (53b/04), (59a/11), (60b/06), (61a/09), (88a/12), (88a/13), (88a/15), (88a/17),
(93a/06)

[= 9]

yapış-: Yapışmak.

y.-an (71b/16), (71b/17)

[= 2]

yaprag: bk. Yaprak

y. + ını (65b/06)

[= 1]

yaprak: Yaprak.

y. + dan (61a/04)

y. + larından (76b/07)

[= 2]

yar-: ?

y.-ı (88a/16)

[= 1]

yarad-: bk. yarat-

y.-an (55a/01), (77a/12)

y.-maz (96a/03)

[= 3]

yaradıcı: Yaraticı, yaratan, var eden (Allah).

y. (66a/02)

y. + durur (56a/12), (65a/09)

y. + sı (66a/06)

[= 4]

yaradıl-: Allah tarafından var edilmek.

y.-an (77a/04)

y.-mışdurur (96a/03)

y.-mıſuſı (74b/04)

[= 3]

yarağ: Yarak. Savaſ âleti, silâh.

y. + ı (98a/10)

[= 1]

yarağlı: Silâhlı.

y. (98a/08)

[= 1]

yarağsız: Silâhsız.

y. (97b/14)

[= 1]

yaramazlığ: *bk.* yaramazlık

y. + ıla (77b/02)

[= 1]

yaramazlık: Kötülük.

y. (85a/17)

[= 1]

yaraſdur-: Yaraſtırmak. Uygun düſürmek, uygun görmek, yakıſtırmak.

y.-asız (54a/05)

[= 1]

yarat-: (Allah) Yoktan var etmek.

y.-dı (54b/16), (54b/17), (55a/02), (62b/07), (62b/07), (63a/09), (66a/04),
(70a/02), (70b/17), (71a/02), (71a/02), (71a/03), (71a/03), (71a/07), (81a/06), (81a/09),
(81a/09), (81a/10), (95a/08), (95b/10)

y.-duğı (77b/06)

y.-duğını (65b/15)

y.-duķ (65a/02), (75b/05), (77a/02), (94b/06), (94b/16)

y.-duņ (75b/11), (75b/11)

y.-mak (81a/11)

[= 30]

yardım: Yardım.

y. (98b/06)

y. + édebilürler (96a/05)

y. + édemezler (96b/02)

y. + éden (96a/15)

y. + éder (96a/17)

y. + étdiler (91b/13)

y. + étmege (96a/04), (96b/02)

y. + ıla (100a/15)

y. + umuz (53a/16)

[= 10]

yarıcı: Yarık açan, yaran.

y. + durur (65a/11)

[= 1]

yarıl-: Üzerinde yarık açılmak.

y.-dı (92a/10)

[= 1]

yarın: Sonraki gün.

y. (98b/13)

[= 1]

yarlığa-: (Allah) Birinin suçunu bağışlamak, mağfiret etmek.

y. (90b/08), (91a/12)

y.-mazısa (90a/17)

y.-mazsañ (76b/12)

y.-rsañ (54b/03)

[= 5]

yarlıgan-: Bağışlanmak, mağfiret edilmek.

y.-maklık (97b/09)

[= 1]

yarlıgayıcı: (Allah) Bağışlayan.

y. + durur (93a/02)

[= 1]

yavuz: Fenâ, kötü.

y. + ı (63a/16)

[= 1]

yay-: Herkesin öğrenmesini sağlamak, duyurmak.

y.-dı (78b/03)

[= 1]

yayak: Yaya, piyâde.

y. (98a/02)

[= 1]

yaz-: Yazmak.

y. (91a/14)

y.-arlar (61a/13)

y.-dı (17), (56a/05), (56a/06)

y.-duk (89b/12)

y.-ğıl (91a/13)

y.-mağı (58a/03)

y.-mağ (91b/04)

y.-mışam (91b/01)

[= 10]

yazı: Issız kır, ova, sahra.

y. + larda (62b/01)

[= 1]

yazıl-: Bir yere kaydolmak.

y.-an (91a/01)

y.-duk (87b/16)

y.-mış (55b/04), (91b/05)

[= 4]

yazu: Yazı.

y. (58a/03)

[= 1]

y -: Yemek.

y.-diler (54a/05)

y.-d g ni (70b/02)

y.-mek (68a/01)

y.-mekde (68a/09)

y.-me  (68a/06), (68a/07)

y.-meyesiz (67b/15)

y.-mez (56a/13), (70b/01)

y.-mezdi (51b/05), (51b/05), (51b/06)

y.-ŋ (76a/12), (77b/12)

y.-rdi (51b/06)

y.-rlerdi (51/07)

y.-rleridi (51b/05), (51b/06), (51b/15)

y.-yevüz (58b/02)

y.-yüb (55a/02)

y.-yün (67b/12)

[= 22]

yèdi: Yedi.

y. (51b/11), (54a/07), (54a/07), (54b/16), (54b/17), (56a/12), (56a/12), (88a/11),
(88a/12)

y. + nci (51b/11)

[= 10]

yédür-: Yedirmek, yemesini sağlamak.

y.-ecek (70b/14)

y.-ür (56a/12)

[= 2]

yèg: En iyi, üstün.

y. (68b/05)

y. + di (86b/03)

y. + isin (58b/09), (85a/05)

[= 4]

yègir: *bk. yèg*

y. (75b/10)

[= 1]

yègreg: *bk. yègrek*

y. + i (60b/15)

y. + idürür (84b/10)

[= 2]

yègrek: Baskın, üstün, daha iyi.

y. + dür (77a/04), (99b/08)

y. + dürür (53a/09), (84a/17), (93a/15)

[= 5]

yél: Rüzgar.

y. (88a/09)

y. + leri (81b/03), (81b/04)

[= 3]

yèñil-: Yenilmek.

y.-diler (87a/04)

[= 1]

y r: Yer.

y. (51b/04), (53b/03), (61a/05), (61b/01), (61b/09), (65a/16), (65b/02), (65b/03),
(71a/01), (71b/09), (76b/15), (81b/05), (81b/09), (81b/10), (87a/06), (87b/08)

y. + de (76b/16), (98b/08), (98b/09)

y. + ded r (61a/03)

y. + den (76a/12), (81b/08), (85b/06), (95a/03)

y. + e (53b/03), (61b/09), (69b/06), (78a/06), (88a/12), (97a/10)

y. + i (56a/12), (68b/06), (99a/16)

y. + idürür (88b/14), (88b/15), (99a/16)

y. + ime (90b/02)

y. + im zde (84b/09)

y. + im zden (60a/14)

y. + i  z (65a/07)

y. + i  zde (52a/10)

y. + inde (83a/12), (89b/05)

y. + ine (52b/05), (52b/10), (55b/10), (61a/09), (73a/02), (73a/11), (73a/12),
(85a/17), (87a/04), (88b/16), (89b/12)

y. + ini (88b/12)

y. + ler (83b/13), (85a/09)

y. + lerde (55a/06), (95a/17)

y. + lerededir (56a/04)

y. + leri (54b/17), (62b/07), (63a/10), (66a/02), (81a/06), (85b/14)

y. + lerün (54b/11), (62b/16), (91b/17), (95a/07)

y. + leründe (69a/06)

y. + ün (88b/14)

y. + üñüzden (86b/07)

y. + üñüze (69b/11)

[= 74]

yêrlendür-: Yer tâyin etmek.

y.-di (83a/16)

[= 1]

yéryüzi: Dünya.

y. + nde (100a/13), (53b/14), (55a/16), (56a/02), (74b/08), (75b/02), (75b/03),
(75b/14), (76b/15), (81a/16), (83a/16), (83b/02), (84a/16), (87b/02), (87b/14), (90a/01),
(93a/03)

y. + ndekinün (67b/07)

[= 18]

yêt-: Kâfi olmak, yeterli gelmek.

y.-di (95b/14)

y.-dügüne (72b/17)

y.-mez (96a/04), (96b/01)

[= 4]

yêter: Kâfi.

y. (52a/03), (58a/17)

y. + se (53b/02)

[= 3]

yêtîm: Babası ölmüş (kimse).

y. (72b/13)

[= 1]

yêtici: Gücü yeten.

y. + dürür (61b/06)

[= 1]

yêtmiş: Yetmiş.

y. (91a/04)

[= 1]

yèyici: Yiyen.

y. + ye (71b/08)

[= 1]

yèyni: Hafif.

y. (75a/16)

[= 1]

yèynicek: *bk.* yèyni

y. (95b/13)

[= 1]

yehūd: < Ar. Hz. Musâ'nın dinine bağlı kimse, Mûsevî.

y. (71b/13), (73b/03), (74a/05)

y. + a (94a/06)

y. + dan (93a/07)

y. + uŋ (71b/15), (72b/02), (94a/07)

[= 8]

yehūdî: *bk.* yehūd

y. (54b/14), (65b/16)

[= 2]

yek: < Fars. Bir, tek.

y. (71b/01)

[= 1]

yemiş: Meyve.

y. (65b/12), (71a/05)

y. + inden (71a/04)

y. + ine (65b/12)

y. + lerden (87b/17)

y. + lerin (80b/05)

[= 6]

yeñile-: Yeni duruma getirmek.

y.-di (89a/11)

[= 1]

yesār: *bk.* yesa^c

y. + dan (66a/16)

[= 1]

yesa^c: Kur'an-ı Kerim'de adından bahsedilen peygamberlerden biri.

y. + y1 (63b/14)

[= 1]

yeşil: Yeşil renk.

y. (65b/06)

[= 1]

yığlın-: Çekinmek, kaçınmak, sakınmak.

y.-alar (62a/06)

y.-mağ (99b/07)

[= 2]

yıkıl-: Yıkılmak, boşa gitmek.

y.-dı (90a/08)

[= 1]

yıl: Sene.

y. + dan (58a/04)

y. + larıla (87b/16)

[= 2]

yıldız: Geceleri gökyüzünde görünen cisimlere verilen isim.

y. (93b/16), (94a/01)

y. + ın (63a/01)

y. + ları (65a/15), (81a/10)

y. + larıla (65a/16)

[= 6]

yine: Tekrar, gene.

y. (54a/08)

[= 1]

yog: *bk.* yok

y. (98b/08)

[= 1]

yoksa: Yoksa.

y. (97a/13)

[= 1]

yok: Mevcut olmayan (nesne, kimse vb.).

y. (65a/02)

y. + dur (53b/14), (53b/15), (56b/03), (59b/12), (60a/08), (60a/10), (60b/12),
(62a/04), (62a/10), (62a/11), (66a/03), (81b/14), (82a/02), (82b/03)

y. + durur (52a/01), (52b/15), (53a/17), (56a/07), (60a/04), (66b/01), (67b/06),
(74a/17), (82a/15), (83a/02), (95a/04)

[= 26]

yol: Yol, güzergâh.

y. (59a/04), (85b/13), (90a/04)

y. + a (62a/18), (62b/02), (63a/04), (63a/12), (63b/09), (63b/10), (63b/13),
(63b/15), (68b/09), (70b/16), (72a/12), (73a/13), (90a/13), (92a/05), (92a/06), (96b/04)

y. + da (84b/01)

y. + dan (90a/15), (96b/08)

y. + dur (64a/15)

y. + ı (60b/06), (62b/15), (67b/09), (73a/06), (73a/08), (90a/03)

y. + ıdurur (68b/14)

y. + ın (90a/04)

y. + ınuza (60b/09)

y. + ına (70a/09), (89b/01), (95a/11), (97b/06)

y. + ından (63b/10), (67b/08), (67b/12), (73a/07), (79b/14), (84b/03)

y. + ını (84b/04)

y. + lara (73a/06)

y. + umdurur (73a/05)

y. + uından (76a/03)

y. + uıuz (65a/02)

y. + uıuza (60b/09)

y. + unda (53a/16)

[= 49]

yon-: Yontmak.

y.-arsız (83a/17)

y.-mıııdı (89b/13)

[= 2]

yön: (-inden) Bakımından, yoluyla.

y. + inden (97b/03)

y. + ünden (56b/07), (64b/16), (66b/06), (66b/07), (70b/14), (72b/05), (72b/07),
(85a/03)

[= 9]

yöre: Bir bölgenin belirli bir yeri, civar, mahal.

y. + sindekileri (64b/05)

[= 1]

yūnus: Zünnûn lakabıyla bilinen, Ninova halkına gönderilmiş peygamber.

y. + ı (63b/15)

[= 1]

yūsuf: Hz. Ya'kûb'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilmiş peygamber.

y. + ı (63b/11)

[= 1]

yud-: Yutmak.

y.-ar (87a/02)

[= 1]

yūkaru: Yukarı.

y. + da (68a/01)

[= 1]

yum-: Sıkıp kapamak.

y.-dular (55b/17)

[= 1]

yumuşaklık: Yumuşaklık.

y. + ı (96b/06)

[= 1]

yun-: Yıkanmak.

y.-dılar (98b/12)

[= 1]

yuvr: Küçük delik.

y. + dasından (79a/10)

[= 1]

yüce: Büyük, ulu.

y. (89a/02), (97a/13)

y. + dür (66a/01)

[= 3]

yücedil-: *bk.* yüceld-

y.-ünen (57b/01)

[= 1]

yüceld-: Yüceltmek, değerini artırmak.

y.-ürüz (63b/07)

[= 1]

yük: Dölüt, rahimdeki çocuk.

y. + i (95b/14)

[= 1]

yüklü: Hamile, gebe.

y. (95b/12)

[= 1]

yüklülük: Gebelik, hamilelik.

y. + ile (95b/13)

[= 1]

yün: Koyun tüyü.

y. (71a/07)

y. + i (51b/09)

[= 2]

yüri-: bk. yürü-

y.-sem (60b/09)

[= 1]

yürü-: Yürümek.

y. (96b/07)

y.-düler (91a/04)

y.-r (68a/12)

y.-yeler (96a/10)

[= 4]

yütir-: Yitirmek, kaybetmek.

y.-mek (73a/11)

[= 1]

yüz: Surat, beniz, çehre.

y. (82b/10), (97a/10)

y. + çevüricilerdürür (100a/04)

y. + çevürürlerdi (100a/03)

y. + dönder (96b/07)

y. + döndermek (99b/12)

y. + döndüre (99a/13)

y. + tutub (99a/15)

y. + ümi (63a/09)

y. + ün (87a/05)

y. + üñüzi (77b/04)

[= 11]

-Z-

zāhir: < Ar. Açık, görünür durumda.

z. (55a/08), (55a/13), (56b/01), (58a/11), (62b/14), (71a/10), (76b/10), (82a/01)

z. + oldı (57b/09), (76b/05), (87a/03)

[= 11]

zālim: < Ar. Merhameti olmayan, zulüm ve haksızlık yapan (kimse).

z. (74a/11), (80a/12)

z. + ler (53a/13), (57a/03), (62a/03), (64b/12), (70a/01), (90a/14)

z. + lerden (52b/09), (60a/11), (76a/14)

z. + lerdük (75a/08)

z. + lere (79a/14)

z. + leri (61a/01)

z. + lerile (90b/08)

z. + lerün (69a/11)

z. + olan (71b/07)

z. + rak (57a/01)

z. + rakdur (64b/07), (78b/02)

z. + rakdurur (71b/04), (73b/09)

[= 22]

zulm: < Ar. Eziyet, cevr, cefâ.

z. (66b/06)

z. + eden (59b/09)

z. + ètdiler (59b/02), (86a/09)

z. + ètmediler (94b/03)

z. + eyledük (76b/11)

z. + i (78a/06)

z. + leri (72a/01)

[= 8]

ẓulumāt: < Ar. Karanlıklar, zulmetler.

z. + dan (61b/05), (68a/14)

[= 2]

ẓāyīʿ: < Ar. Ziyan olan, boşa giden (şey).

z. + dürür (89a/09)

z. + kılmazuz (93b/02)

[= 2]

ẓāyīʿlīg: Telef olmak, kaybolmak.

z. + in (59a/03)

[= 1]

ẓaʿīf: < Ar. Güçsüz kuvvetsiz.

z. + edicidürür (99b/05)

z. + étdüler (90b/06)

[= 2]

ẓaʿīflig: Zayıflık.

z. + iñüzden (100a/14)

[= 1]

ẓarar: < Ar. Zarar.

z. + ı (66a/12)

[= 1]

zāt: < Ar. Kişi, şahıs.

z. + ınuñ (17)

[= 1]

zelīl: < Ar. Hakir görülen, aşağılanan (kimse).

z. (87a/05)

z. + inüñ (90b/12)

[= 2]

zıkr: < Ar. Bir kimseden bahsetme, ismini anma.

z. + olan (90a/05)

[= 1]

zurriyet: < Ar. Nesil, soy sop, döl.

z. + i (93b/13)

z. + ler (94a/02)

z. + lerinden (63b/16)

z. + lerini (93b/07)

z. + lerinüñ (94a/02)

[= 5]

zahmet: < Ar. Sıkıntı, eziyet.

z. (59a/11), (61b/10), (63a/15)

[= 3]

zaḥmetlū: Sıkıntı veren, zor, güç.

z. (68b/11)

[= 1]

zamān: Vakit.

z. + ı (65a/12)

z. + ına (55a/05)

z. + ındağılar (93a/07)

z. + ından (55a/05)

[= 4]

ze‘ūra: Hz. Lût’un kızı.

z. + durur (84a/09)

[= 1]

zebānī: < Ar. Cehennem bekçisi.

z. + ler (78b/07)

[= 1]

zekāt: < Ar. İslâm’ın beş şartından biri.

z. (97b/07)

z. + ı (71a/05)

z. + vërürler (91b/02)

[= 3]

zekeriyyā: İsrâiloğulları'na gönderilmiş olan peygamber.

z. + y1 (63b/13)

[= 1]

zelzele: < Ar. Deprem, yer sarsıntısı.

z. (91a/07)

[= 1]

zemherīr: < Ar. Cehennem'deki soğuk yer.

z. (69a/09)

[= 1]

zeyitūn: < Ar. Zeytin

z. (54a/02), (65b/10), (71a/03)

[= 3]

zīrā: < Fars. Zira, çünkü.

z. (100a/10), (52b/15), (54b/02), (55b/13), (55b/14), (66b/06), (66b/10), (70a/04),
(80a/02), (80a/03), (86a/05), (88b/02), (91a/14), (91a/17), (95a/03), (97b/14), (98a/11),
(98a/15), (98b/08), (98b/11)

[= 20]

zinā: < Ar. Nikâhsız birleşme.

z. + dan (80a/04), (80a/05)

[= 2]

ziyāde: < Ar. Çok, fazla.

z. + olur (54b/14)

[= 1]

ziyān: < Ar. Boşuna harcama. telef etme.

z. + avërdüler (81a/04)

z. + avërenler (85b/13)

z. + ëdenlerden (76b/13), (90a/17)

z. + ëdenlerdensiz (85a/08)

z. + ëdiciler (85a/11)

z. + ëdicilerdürür (94b/05)

z. + ëtdiler (56a/08), (56a/08), (56b/17), (70b/13)

z. + ëtmez (52a/06), (62a/16)

z. + kıldılar (53a/03)

z. + kılmaz (95b/05)

z. + vërdiler (75a/17)

[= 16]

ziyānlıg: Zıyanlık, zarar.

z. + ı (63a/14)

[= 1]

zu'm: < Ar. 1. Bâtıl inanç. 2. Sanmak, zannetmek.

z. + éderdünüz (57a/07), (65a/08)

z. + édüb (65a/06)

z. + ètdüler (72a/14)

[= 4]

zümrürd: < Ar. Zümrüt.

z. + den (89b/12)

[= 1]

Toplam kelime: 13607

Geçerli kelime: 13607

Alt madde: 4624

Madde başı: 1636

SONUÇ

Metnimiz, Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra dinin mukaddes kitabı olan Kur'an-ı Kerim'i anlayabilmeleri için yapılan bir tefsir olmasından başka Türkçenin Arapça ve Farsça karşısında güç kazanmaya başlaması sebebiyle önemli bir yere sahiptir. Ayrıca 16. yüzyılda Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış olan bu eser, dönemin ses ve şekil özelliklerini göstermesinden dolayı son derece mühimdir.

Eser, dil ve üslup açısından gâyet anlaşılır ve halkın kolayca anlayabileceği bir şekilde yazılmıştır. Kur'an-ı Kerim'in Doğu ve Anadolu Türkçesine tercümeleri, yalnızca o dönem için değil, günümüz için de çok önemlidir. Çünkü yabancı diller karşısında Türk dilinin kelime zenginliğini ortaya koyar.

Eser incelemesinden çıkardığımız sonuçlar şu şekildedir:

1. EAT'nin en tipik özelliği olan eklerin yuvarlak ünlülü olması durumuna aykırı olarak metinde düz ünlülü eklerin örneklerine de rastlanılmıştır:
yolınuza (60b/09), tañrıñızdan (75a/01), dostumuzsın (91a/12), bilin (93b/16)
2. Eski Anadolu Türkçesi eserlerinde sıklıkla karşılaşılan ç yerine c kullanımı metnimizde nadir görülmüştür:
üç (98a/02) – üç (58a/04), kılıc (61b/14) - kılıç (91b/13)
3. Eserde Arapça ayetlerin hemen üstüne kırmızı mürekkep ile çizgi çekilmiştir. Ve her Arapça sözcükten sonra Türkçe şerh edilmiştir:
فَلَا olmasun فِي صَدْرِكَ senüñ gönülünde حَرْجُ gumān tarlık
4. Bazı sözcüklerde, ünlülerden sonra yazılan bağlama ünsüzü -y- üzerine gelen -ı/-i belirtme durum eki, hemzeyle (ء) gösterilmiştir:
tā' ifeyi (طَائِفُهُ) (55b/04), mā'ideyi (مَائِدَةٍ) (58b/10), nesneyi (نَسْنَةٍ) (66a/04)
5. Metinde kapalı e (è) kullanımı bir hayli fazladır. Fakat yazar kapalı e'nin (è) kullanılması gereken bazı sözcüklerde kapalı è'yi kullanmayıp e ve i ünlülerinin iki şeklini de kullanmayı tercih etmiştir:
erkek (أَرْكَكْ) (51b/04) - irkek (أَرْكَكْ) (71a/12)
6. Metinde geçen bazı kelimelerde bazen k sesinin yerine ğ sesi kullanılmıştır:
yok (65/02) - yog (98b/08)

7. Metinde k,  ve g seslerinin gösteriminde kef () kullanılmıştır.
8. dağı, kim, ki bağlaçları ve mı, mi soru ekleri kendinden önceki sözcükle bazen ayrı bazen birleşik yazılmıştır.
9. Eserde bütün zaman çekimleri kullanılmıştır.
10. Metinde zaman kiplerinin olumsuz biçimleri de kullanılmıştır.
11. b, c, , d, p, t seslerinin olduğu kelimeler metinde yazıldığı gibi okunmuş, hiçbir düzeltilme yapılmamıştır.
12. Yabancı sözcüklerin yazımlarında farklılık görülmektedir:
hta (85a/03) - ht (94b/14), fyide (95a/09) - f'ide (80a/15)
13. Dizin bölümünde 1636 madde başı bulunmaktadır. Bunlardan 858'i Türkçe (%55), 559'ı Arapça (%36), 114' ise Farsçadır (%7).

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Ata, Aysu (1998), Nehcü'l-Ferâdis Uştmahlarning Açuk Yolu-Cennetlerin Açık Yolu III Dizin-Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ata, Aysu (2004), Karahanlı Türkçesinde İlk Kur'an Tercümesi (Rylands nüshası) Giriş-Metin-Notlar-Dizin, TDK Yayınları, Ankara.
- Arslan, Erol (2008), Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bilmen, Ömer Nasuhi (2014), Büyük Tefsîr Tarihi Tabakatü'l-Müfessirîn, Semerkand Yayıncılık.
- Borovkov, A. K. (2002), Orta Asya'da Bulunmuş Kur'an Tefsîrinin Söz Varlığı (XII.-XIII. Yüzyıllar), (Ruşadan Çevirenler: Halil İbrahim Usta – Ebülfez Amanoğlu), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Bursalı Mehmet Tahir Efendi (1975), Osmanlı Müellifleri, c.II, İstanbul.
- Duman, Musa (2008), Makaleler (Eski Türkiye Türkçesinden Osmanlı Türkçesine), Kesit Yayınları, İstanbul.
- Gabain, A.V. (1988), Eski Türkçenin Grameri. çev. Mehmet Akalın. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülsevin, Gürer (2007), Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gülsevin, Gürer; Boz, Erdoğan (2004), Eski Anadolu Türkçesi, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Hamidullah, Muhammed (1965), Kur'an-ı Kerim Tarihi ve Türkçe Tefsîrler Bibliyografyası, İstanbul.
- Hamza, B. Muhammed (1976), XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Satırası Kur'an Tercümesi, Giriş, Metin, Hazırlayan: Ahmet Topaloğlu, Kültür Bakanlığı, Ankara.
- Hasanov, Sefer (2019), Kurd Efendi, DİA, İSAM, ek cilt 2/93.
- İnan, Abdülkadir (1961), Kur'an-ı Kerim' in Türkçe Tercümeleri Üzerinde Bir İnceleme, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- İnan, Abdülkadir (1991), Makaleler ve İncelemeler II, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

- Karasoy, Y. (2004), Satıraltı Tercümelî Bir Fıkıh Kitabı, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları:4, Konya.
- Korkmaz Zeynep (2003), Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Korkmaz, Zeynep (2013), Türkiye Türkçesinin Temeli: Oğuz Türkçesinin Gelişimi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Küçük, M. (2014), Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Satır Arası İlk Kur'an Tercümesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Mahmudov, Kazakbay (2000), Turkiy Tefsîr (XII-XIII asr), Taşkent Devlet Şarksinaslik İnstituti, Taşkent.
- Merçil, E. (2000), Müslüman Türk Devletleri Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Nalbant, M. V. (2014), Karışık Dilli Kur'an Tefsîri (Çağatay, Oğuz ve Kıpçak Lehçeleriyle), Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Özkan, M. (2000), Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Serebrennikov, B. A. – Gadjieva, N. Z. (2011), Türk Yazı Dillerinin Karşılaştırmalı Tarihi Grameri, (Çevirenler: Tevfik Hacıyev – Mustafa Öner), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Süreyya, Mehmed (1996), Sicill-i Osmanî, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Şahin, Hatice (2003), Eski Anadolu Türkçesi, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Timurtaş, F. Kadri (1994), Eski Türkiye Türkçesi, İstanbul, Enderun Kitabevi.
- Toker, M. (2011), Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım Örnekleri) I, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya.
- Toker, M. (2012), Anonim Satır Altı Kur'an Tercümesi (Dizin) II, Selçuk Üniversitesi Basımevi, Konya.
- Topaloğlu, A. (1976), Muhammed Bin Hamza XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi, C. I, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Topaloğlu, A. (1978), Muhammed Bin Hamza XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi, C. II, Sözlük, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Tören, Hatice (2007), Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsîri I, Metin İnceleme-Tıpkıbasım, Çantay Yayınları, İstanbul.

- Tören, Hatice (2007), Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsîri II, Dizin, Çantay Yayınları, İstanbul.
- Türkiye Diyanet Vakfı (2006), Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali, TDV Yayınları, Ankara.
- Tuna, Osman Nedim (1986), Türk Dil Bilgisi (Fonetik ve Morfoloji), İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Ders Notları:3, Malatya.
- Usta, Halil İ. -Amanoğlu, E. (2002), Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsîrinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar), TDK Yayınları, Ankara.
- Üşenmez, E. (2013), Türkçe İlk Kur'an Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Satır Arası Türkçe – Farsça Tercümeli (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini-Tipkibasım), Akademik Kitaplar, Ankara.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi (2006), Hak Dini Kur'an Dili, Meali, Akçağ Yayınları, Ankara.

Makaleler

- Akpınar, A. (2015), “Eski Anadolu Türkçesine Ait Bilinmeyen Satır Arası Türkçe Kur'an Tercümesi”, Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 10/16 Fall 2015, s. 73-96.
- Bulutlu, Yusuf; Bulutlu, B. (2022), “Kurd Efendi ve Vikâye Tercümesi”, Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi, S.8, s.89-119
- Caferoğlu, Ahmet (1971),“Türkçemizdeki -gıl ve -gil Emir Eki”, TDAY Belleten, Ankara, s. 1-10.
- Çetin, Abdalbaki (2007), Ebu'l-Leys Semerkandî Tefsîrinin Türkçe Tercümesi Üzerine, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Konya, S.22, s.53-101.
- Ercilasun, Ahmet Bican (2000),“Türkiye Türkçesinde Yardımcı Ses”, Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S: 585, s.219-220.
- Erdem, Mehmet Dursun; Gül, Münteha (2006), “Kapalı e (è) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağızları İlişkisi”, Karadeniz Araştırmaları, Sayı:11, s.111-148.
- İnan, A. (1991), “Eski Türkçe Üç Kur'an Tercümesi”, Makaleler ve İncelemeler II. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s. 128-136.
- İnan, A. (1991), “Kur'an'ın Eski Türkçe ve Oğuz-Osmanlıca Çevirileri Üzerine Notlar”, Makaleler ve İncelemeler II. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s. 141-155.
- İnan, A. (1991), “Kur'an-ı Kerim'in İlk Türkçe Tercümeleri Üzerine Bir İnceleme”, Makaleler ve İncelemeler II. Cilt, Türk Tarih Kurumu Yayınları, s. 156-186.

- Özkan, M. (2011), “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Ortaya Konan Tercümelerin Türk Diline Etkisi”, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, s. 1-64.
- Sağol, G. (1997), “Kur’an’ın Türkçe Tercüme ve Tefsîrleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar”, Türklük Araştırmaları Dergisi, 8, İstanbul, s. 379-396.
- Şan, F. (2020). “Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Bir Tefsîrin Cümle Yapısı”, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi 4, s. 680-698.
- Taş, İsmail (2011), “Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Tercüme Edilen Ebu’l-Leys Semerkandî Tefsîrinin Asıl Müellifi ve Tercümeye Verilen İsim”, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul, C.41, S.41, S.105-157.
- Topaloğlu, Ahmet (1983), “Kur’an-ı Kerim’in İlk Türkçe Tercüme ve Cevahirü’l-Esdaf”, Türk Dünyası Araştırmaları, S.27, s. 58-66.
- Üşenmez, Emek (2009), “Özbekistan Yazma Eserler Kütüphanesi”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, s. 682-689.
- Üşenmez, Emek (2008), “Satır-arası Tercümelerin Türkçeye Etkisi”, DAÜ, Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, Gazimagosa-KKTC.
- Üşenmez, Emek (2006), “Türkçe İlk Kur’an Tercümesi ve Tercümedeki İslâmî Terimlerin Türkçe Karşılıkları Üzerine” Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi I, s. 89-99.
- Üşenmez, Emek (2008), “Doğu Türkçesi İle Yapılan Kur’an Tercümelerinde Terim Yapım Yolları”, VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı TDK, Ankara.
- Üşenmez, Emek (2008), “Doğu Türkçesi İle Yapılmış Kur’an Tercümeleri Üzerine”, I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, Başkent Üniv., Ankara.
- Yıldırım, K. (2012), “Eski Anadolu Türkçesine Ait Bir Tefsîrin Üslûp Özellikleri”. Turkish Studies. volume 7/2. s. 1217-1227.
- Yıldırım, K. (2019), “Anadolu Sahasına Ait Türkçe Kur’an Tercümeleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi”, Journal of Turkish Language and Literature, Volume:5. Issue:4. Autumn, s. 875-892. doi number: 10.20322/littera.593468.
- Yılmaz, H. (2016), “Kur’an Meali Bağlamında Harfî Tercüme ile Tefsîrî Tercüme Türü Arasında Bir Mukayese”, Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 6. s. 1-18.

Yayımlanmamış Tezler

- Alper, M. (1998), Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Satırlar Arası Bir Kur’an Tercümesi (Metin-Gramer-Sözlük) [315a-388a], Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

- Atmaca E. (2011), Eski Oğuz Türkçesinden Türkiye Türkçesine Söz Varlığındaki Değişmeler Ve Anlam Olayları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Ayhan, V. (2007), Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Satırlar Arası Bir Kur'an Tercümesi (Gramer-Metin-Sözlük) [245b-320a], Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Delice, H. İ. (1992), Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Satırlar Arası Bir Kur'an Tercümesi (Metin-Gramer-Sözlük) [105b-170b], Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Demir, Z. (1994), Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları, Kuruluşun X/ XVI. Asrın Sonuna Kadar, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı, İstanbul.
- Eminoğlu, E. (1992), Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Satırlar Arası Bir Kur'an Tercümesi (Metin-Gramer-Sözlük) [171a-245b], Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Gül, A. (2014), British Library Or 9515'teki Türkçe Kur'an Tercümesi (Giriş-Metin-NotlarDizin), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı, Ankara.
- Karabacak, E. (1992), Manisa İl Halk Kütüphanesi'ndeki Satır-Arası Kur'an Tercümesi (Giriş-Metin-Dizin), Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Dili Anabilim Dalı, İstanbul.
- Kök, A. (2004), Karahanlı Türkçesi Satır-Arası Kur'an Tercümesi (TİEM 73 1v-235v/2), Giriş-İnceleme-Metin-Dizin, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı, Ankara.
- Kütükcü, M. (2005), Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Satırlar Arası Bir Kur'an Tercümesi (Gramer-Metin-Tertip-Sözlük) [535b-616b], Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Küpel, H. (2006), Eski Anadolu Türkçesiyle Yazılmış Satırlar Arası Bir Kur'an Tercümesi (Gramer-Metin-Tertip-Sözlük) [464a-535b], Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Müfettişoğlu, C. (2006), Karışık Dilli Bir Kur'an Çevirisi Yazmanın 037b-072a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.
- Sağol, G. (1993), Harezmi Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-Sözlük, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Dili Anabilim Dalı, İstanbul.

Topaloğlu, Ahmet (1982), Cevâhirü'l-Asdâf, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi; Doçentlik Tezi, İstanbul.

Sözlükler

Akalın, Şükrü Haluk. (2011), Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Bayat, F. (2008), Orta Türkçe Sözlük, Yalın Yayıncılık, İstanbul.

Bayat, F.- Aliyeva M. E. (2008), Eski Türkçe Sözlük, Yalın Yayıncılık, İstanbul.

Çağbayır Y. (2007), Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı, Ötüken Türkçe Sözlük, C. II, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Develioğlu, Ferit (1996), Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.

Dilçin, Cem (1983), Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Eren, H. (1999), Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Ankara.

Gülensoy, T. (2011), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, C. I, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Gülensoy, T. (2011), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü, C. II, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Kanar, M. (2008), Farsça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul.

Kanar M. (2008), Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul.

Kanar, M. (2009), Arapça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul.

Korkmaz, Zeynep (2007), Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları, Ankara.

Mahmud, Kâşgarlı (1985), Dîvânu Lugâti't-Türk (Besim Atalay, Dîvânu Lûgati't-Türk Tercümesi), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Rağıp, El-İsfahanî (2012), Müfredât Kur'an Kavramları Sözlüğü, (Tercüme: Prof. Dr. Abdulbaki Güneş – Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yolcu), Çıra Yayınları, İstanbul.

Sami, Şemseddin (1989), Kamus-ı Türki, Enderun Kitabevi, İstanbul.

Türk Dil Kurumu Yayınları, (1995), Tarama Sözlüğü I-VIII, Ankara (3. Baskı).

Türk Dil Kurumu Yayınları, (1993), Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-XI, Ankara.

Tietze, A. (2002), Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugâti, C. I (A-E), Wien.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Betül TÜRKCAN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Türk Dili ve Edebiyatı
Makale ve Bildiriler	
1. Türkcan, Betül - Uçar, İlhan (2022). Yeni Uygur Türkçesi Atasözlerinde -sa Ekinin Farklı İşlevleri. 4. Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumu (UTAS IV), 115-124. e-ISBN: 978-975-7616-917	